T. C.

NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI

SINIF ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI

İLKOKUL 4. SINIF GÖRSEL SANATLAR DERSİNDE SANAL MÜZE UYGULAMASINA İLİŞKİN ÖĞRETMEN, ÖĞRENCİ VE VELİ GÖRÜŞLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan

Kezban CANLI

Danışman

Prof. Dr. Ahmet SABAN

2016

KONYA

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

BİLİMSEL ETİK SAYFASI

Öğrencinin		
	Adı Soyadı	Kezban CANLI
	Numarası	138302031029
	Anabilim / Bilim Dalı	İlköğretim / Sınıf Öğretmenliği
	Programı	Tezli Yüksek Lisans
	Danışmanı	Prof. Dr. Ahmet SABAN
	Tezin Adı	İlkokul 4. Sınıf Görsel Sanatlar Dersinde Sanal Müze Uygulamasına İlişkin Öğretmen, Öğrenci ve Veli Görüşleri

Bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Kezban CANLI

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

KONYA

EĞİTİM BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU

Öğrencinin		
	Adı Soyadı	Kezban CANLI
	Numarası	138302031029
	Anabilim / Bilim Dalı	İlköğretim / Sınıf Öğretmenliği
	Programı	Tezli Yüksek Lisans
	Danışmanı	Prof. Dr. Ahmet SABAN
	Tezin Adı	İlkokul 4. Sınıf Görsel Sanatlar Dersinde Sanal Müze Uygulamasına İlişkin Öğretmen, Öğrenci ve Veli Görüşleri

Yukarıda adı geçen öğrenci tarafından hazırlanan "**İlkokul 4. Sınıf Görsel Sanatlar Dersinde Sanal Müze Uygulamalarına İlişkin Öğretmen, Öğrenci ve Veli Görüşleri**" başlıklı bu çalışma **18 / 03 / 2016** tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği ile başarılı bulunarak, jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Sıra No	**Danışman ve Üyeler**		
	Unvanı	**Adı Soyadı**	**İmza**
1	Prof. Dr.	Ahmet SABAN	
2	Prof. Dr.	İsa KORKMAZ	
3	Yrd. Doç. Dr.	Hülya YILDIZLI	

ÖNSÖZ

İnsanlar ilk çağlardan itibaren toplamayı, biriktirmeyi, saklamayı öğrenmişlerdir ve tüm bu eylemler günümüz müzelerinin temelini oluşturmuştur. Müzecilik geçmişten günümüze kadar birçok aşamadan geçmiş, zamanla sayıları ve çeşitleri artmıştır. Önceleri toplama, belgeleme, koruma, sergileme amacı taşıyan müzeler sonraları eğitim işlevini de üstlenmiştir. Müzeler eğitimin vazgeçilmezidir; ancak mesafe, izin, maddi yetersizlikler gibi sebepler müzelerin eğitimde kullanılmasını sınırlandırmaktadır. İnternetle birlikte ise tüm bu bahaneleri ortadan kaldıran *Sanal Müzeler* ortaya çıkmıştır.

Bu tez çalışması Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İlköğretim Anabilim Dalı, Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı, Yüksek Lisans Programı çerçevesinde hazırlanmıştır. Bu çalışmanın amacı; müzelerin geçmişini irdelemek, nereden nereye geldiğini görmek, hem dünya hem ülkemiz müzecilik tarihi hakkında bilgi vermek, müzelerin eğitime katkısını ortaya koymak, son zamanlarda ortaya çıkan sanal müzelerin müzeciliğe katkısını analiz etmek, sanal müzelerin Görsel Sanatlar dersi öğretim programının müze bilinci öğrenme alanına olumlu katkıları olabileceği düşüncesinden hareketle sanal müzelerin eğitime katkısını incelemektir.

Tez çalışmamda benden yardım ve bilgilerini esirgemeyen değerli danışmanım Prof. Dr. Ahmet SABAN'a, tez araştırma ve yazım sürecinde eleştiri, görüş ve önerileriyle bana destek olan değerli hocam Yrd. Doç. Dr. Gülmisal EMİROĞLU'na, kıymetli jüri üyelerim Prof. Dr. İsa KORKMAZ ve Yrd. Doç. Dr. Hülya YILDIZLI'ya, Hz. Mevlânâ Müzesi hakkında bilgi veren müze personeline, Konya Kültür Müdürlüğüne, çalışmama katkıda bulunan Sarayönü'ndeki değerli öğretmen arkadaşlarıma, öğrencilerime ve velilere teşekkür ederim.

Kezban CANLI

Konya, Mart 2016

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin		
	Adı Soyadı	Kezban CANLI
	Numarası	138302031029
	Anabilim / Bilim Dalı	İlköğretim / Sınıf Öğretmenliği
	Programı	Tezli Yüksek Lisans
	Danışmanı	Prof. Dr. Ahmet SABAN
	Tezin Adı	İlkokul 4. Sınıf Görsel Sanatlar Dersinde Sanal Müze Uygulamasına İlişkin Öğretmen, Öğrenci ve Veli Görüşleri

ÖZET

Bu araştırmanın temel amacı ilkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin, öğretmenlerinin ve velilerin sanal müze ile ilgili görüşlerini ortaya koymaktır. Çalışmanın evrenini Konya ili Sarayönü İlçesi'ndeki sınıf öğretmenleri, ilkokul öğrencileri ve velileri oluşturmaktadır. Araştırmanın çalışma grubunu ise Konya ili Sarayönü İlçesi'nde derslerinde sanal müzeleri kullanan sınıf öğretmenleri, Sarayönü İsmet ve Ümmühan Önal İlkokulu 4/A sınıfı öğrencileri ve evinde interneti olan 4/A sınıfı öğrenci velileri oluşturmaktadır.

Araştırma kapsamındaki sanal müze uygulaması 2014-2015 eğitim öğretim yılı Bahar döneminde beş haftalık bir sürede gerçekleştirilmiştir. Araştırma üç aşamadan oluşmuştur. İlk aşamada, Konya ili Sarayönü İlçesi'nde derslerinde sanal müzeleri kullanan 10 sınıf öğretmeni ile sanal müze hakkında görüşme yapılmıştır. İkinci aşamada, Sarayönü İsmet ve Ümmühan Önal İlkokulu 4/A sınıfı öğrencileriyle Görsel Sanatlar dersinde Hz. Mevlânâ Müzesi sanal müze uygulaması yapılmıştır. Üçüncü aşamada ise evinde interneti olan yedi veli ile sanal müze eğitimi hakkında görüşülmüştür.

Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen öğretmen ve veli görüşme formları ve açık-uçlu sorulardan oluşan öğrenci ön anket-son anket formları

kullanılmıştır. Sınıf ortamında araştırmacı tarafından bizzat Görsel Sanatlar dersinde Hz. Mevlânâ Müzesi Sanal Müze uygulaması yapılmış, bu süreçte araştırmacının hazırladığı etkinlik kitabı kullanılmıştır.

Verilerin analizinde betimsel analiz tekniği kullanılmış olup, sorulara verilen cevaplardan örneklere sık sık yer verilmiştir. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular doğrultusunda, sınıf öğretmenlerinin, ilkokul 4. sınıf öğrencilerinin ve velilerin görüşlerine göre sanal müze ziyaretlerinin Görsel Sanatlar dersine olumlu anlamda katkı sağladığı tespit edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Sanal Müze, İlkokul Dördüncü Sınıf, Görsel Sanatlar Dersi

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin		
	Adı Soyadı	Kezban CANLI
	Numarası	138302031029
	Anabilim / Bilim Dalı	İlköğretim / Sınıf Öğretmenliği
	Programı	Tezli Yüksek Lisans
	Danışmanı	Prof. Dr. Ahmet SABAN
	Tezin Adı	The Views of Teachers, Students and Parents about Virtual Museum Application in the 4th Grade Primary School Visual Arts Course

SUMMARY

The main purpose of this study was to examine the views of teachers, students and parents about virtual museum application in the 4th grade primary school Visual Arts Course. Participants included classroom teachers, primary school students and their parents who were in the town of Sarayönü (Konya). The participating students attended at 4/A class of İsmet ve Ümmühan Önal Primary School in Sarayönü and their parents who had internet connection at home.

The study was conducted in a period of five weeks during the spring term of the 2014-2015 academic year. The study was accomplished in three steps. In the first step, 10 classroom teachers of Sarayönü district in Konya who were using virtual museum applications in their courses were interviewed. In the second step, Hz. Mevlânâ Virtual Museum was applied with 4/A class of students in Visual Arts Course at İsmet ve Ümmühan Önal Primary School. In the third step, seven parents using the internet at home were interviewed about the virtual museum application.

Data was collected through interviews with teachers and parents, and surveys consisting of open-ended questions were with students before and after the virtual

museum application. In the Virtual Arts Course with 4/A students, Hz. Mevlânâ Virtual Museum application was practiced by the researcher and this process was supplemented by the activity book prepared by the researcher.

Descriptive analysis technique was used to analyze the data, and also examples of participant responses to interview and survey questions were quoted frequently. As result, according to classroom teachers, 4th grade primary school students and their parents, virtual museum visits was determined to make a positive contribution to the Visual Arts Course.

Key Words: Virtual Museum, 4th Grade Primary School, Visual Arts Course.

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİK SAYFASI I
YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU II
ÖNSÖZ III
ÖZET IV
SUMMARY VI
İÇİNDEKİLER VIII
TABLOLAR LİSTESİ XI
KISALTMALAR XII

BÖLÜM I

1. GİRİŞ 1
1.1. Problem Durumu 1
1.2. Araştırmanın Amacı ve Alt-Problemler 6
1.3. Araştırmanın Önemi 7
1.4. Sayıltılar 7
1.5. Sınırlılıklar 7
1.6. Tanımlar 8

BÖLÜM II

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE 9
2.1. Müze Nedir? 9
2.1.1. Müze Çeşitleri 11
2.1.2. Müzeciliğin Tarihçesi 12
2.1.2.1. Dünyada Müzecilik 12
2.1.2.2. Türkiye'de Müzecilik 16
2.1.2.2.1. Cumhuriyet Öncesi 16

2.1.2.2.2. Cumhuriyet Dönemi 23
2.1.3. Müzenin İşlevleri 24
2.2. Müze Eğitimi 27
2.2.1. Müze Eğitiminin Katkıları 29
2.2.2. Müze Eğitiminin Tarihçesi 32
2.2.2.1. Dünyada Müze Eğitimi 32
2.2.2.2. Türkiye'de Müze Eğitimi 33
2.2.3. Müzede Eğitim-Öğretim Etkinlikleri Nelerdir? Nasıl Yapılmalıdır? 34
2.2.4. Türkiye'de Müze Eğitiminin Zayıf Yönleri ve Yapılması Gerekenler 38
2.3. Sanal Müze Nedir? 39
2.3.1. Sanal Müze Türleri 43
2.3.2. Sanal Müzenin Tarihi Gelişimi 45
2.3.2.1. Dünyada Sanal Müzeler 45
2.3.2.2. Türkiye'de Sanal Müzeler 45
2.3.3. Sanal Müzenin Katkıları 46
2.3.4. İlköğretim Görsel Sanatlar Dersi Programında Sanal Müzeler 49
2.3.5. Müze Eğitimi ile İlgili Araştırmalar 50
2.3.6. Sanal Müze ile İlgili Araştırmalar 53

BÖLÜM III

3. YÖNTEM 62
3.1. Araştırmanın Yöntemi 62
3.2. Çalışma Grubu 63
3.2.1. Öğretmenler Hakkında Kişisel Bilgiler 63
3.2.2. Öğrenciler Hakkında Kişisel Bilgiler 65
3.2.3. Veliler Hakkında Kişisel Bilgiler 67
3.3. Sanal Müze Uygulaması 68
3.4. Veri Toplama Araçları 74
3.5. Verilerin Analizi 77

BÖLÜM IV

4. BULGULAR 79
4.1. Öğretmen Görüşmelerinden Elde Edilen Nitel Bulgu ve Yorumlar 79
4.2. Öğrenci Anketlerinden Elde Edilen Nitel Bulgu ve Yorumlar 90
4.2.1. Öğrenci Ön-Anketine İlişkin Nitel Bulgu ve Yorumlar 90
4.2.2. Öğrenci Son Anketine İlişkin Nitel Bulgu ve Yorumlar 96
4.3.Veli Görüşmelerinden Elde Edilen Nitel Bulgu ve Yorumlar 103

BÖLÜM V

5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER 110
5.1. Tartışma 110
5.2. Sonuçlar 119
5.3. Öneriler 122

KAYNAKÇA 126
EKLER 141
EK 1. İlkokul 4. Sınıf Görsel Sanatlar Dersinde Sanal Müze Uygulamasına İlişkin Öğretmen Görüşme Formu 142
EK 2. İlkokul 4. Sınıf Görsel Sanatlar Dersinde Sanal Müze Uygulamasına İlişkin Öğrenci Ön ve Son Anket Soruları 143
EK 3. İlkokul 4. Sınıf Görsel Sanatlar Dersinde Sanal Müze Uygulamasına İlişkin Veli Görüşme Formu 144
EK 4. Ders Planları (5 adet) 145
EK 5. Hz. Mevlânâ Sanal Müze Gezisi Etkinlik Kitabı 171
EK 5. Araştırma İzni 179
ÖZGEÇMİŞ 180

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. Öğretmenlerin Cinsiyete Göre Dağılımı 64
Tablo 2. Öğretmenlerin Yaşa Göre Dağılımı 64
Tablo 3. Öğretmenlerin Mesleki Kıdemlere Göre Dağılımı 64
Tablo 4. Öğretmenlerin Mezuniyet Durumuna Göre Dağılımı 64
Tablo 5. Öğretmenlerin Mezun Olduğu Fakülteye Göre Dağılımı 65
Tablo 6. Öğretmenlerin Branşlarına Göre Dağılımı 65
Tablo 7. Öğrencilerin Cinsiyete Göre Dağılımı 65
Tablo 8. Öğrencilerin Yaşa Göre Dağılımı 66
Tablo 9. Öğrencilerin Anne Eğitim Durumuna Göre Dağılımı 66
Tablo 10. Öğrencilerin Baba Eğitim Durumuna Göre Dağılımı 66
Tablo 11. Öğrencilerin Kardeş Sayılarına Göre Dağılımı 67
Tablo 12. Velilerin Cinsiyete Göre Dağılımı 67
Tablo 13. Velilerin Yaşa Göre Dağılımı 67
Tablo 14. Velilerin Mezuniyet Durumuna Göre Dağılımı 68

KISALTMALAR

MEB : Milli Eğitim Bakanlığı

TTKB : Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı

ICOM : Uluslararası Müzeler Konseyi

UNESCO : Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Teşkilatı

Akt. : Aktaran

Çev. : Çeviren

BÖLÜM 1

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

Yediden yetmişe tüm insanların eğitiminde büyük bir öneme sahip olan müzeler insanların toplama, biriktirme, saklama merakıyla ortaya çıkmış, zaman içinde birçok değişime ve gelişime uğrayarak günümüze kadar gelmiştir. Buyurgan ve Mercin'e (2005, s. 31) göre; "Müze; arkeoloji, sanat, kültür, bilim ya da insanı ilgilendiren, insanın yaşamında yer alan her türlü ürünü toplayan, onları koruyan, sergileyen, geçmiş ve gelecek arasında köprü görevi gören; eğitim, bilgilendirme ve araştırma imkânları sunan, kâr amacı gütmeyen, bireylerin zevk almasını sağlayan, öğrenmeyi ve yaratıcılığı kolaylaştıran ve sürekliliği olan mekândır." Tanımdan da anlaşıldığı üzere, müzeler eski eserlerin saklandığı bir depo olarak değil, bünyesinde sergilediği kültürü ortaya koyan zengin eserlerle ziyaretçilerin geçmişle gelecek arasında bağ kurmasını sağlayan mekânlar olarak görülmektedir.

Müzeler tarihin laboratuvarlarıdır, aynasıdır, hafızasıdır, arşividir, kütüphanesidir; kısacası tarihi yaşatan kurumlardır. Önceleri müzeler nesneleri toplayan, koruyan, belgeleyen, sergileyen kurumlar iken günümüzde bilgi üretilen etkin merkezler haline gelmiştir. 21. yüzyıl itibariyle müzelerin eğitim işlevleri diğer işlevlerin önüne geçmiş, müzeler bir grup entelektüelin beğenisi ve önerisiyle oluşturulmuş sergi ya da galeri programları olmaktan çıkmış, ziyaretçi odaklı, ziyaretçinin dikkatini çekecek eğitim programları hazırlayan kurumlar haline gelmiştir (Karadeniz, 2013). Müzecilik günümüzde obje ağırlıklı müzeden insan ağırlıklı müzeye doğru bir gelişim göstermektedir (Denizli, 2008).

Özellikle 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren bilgi aktarımına dayalı ezberci geleneksel eğitim anlayışı terk edilmiş, yerine "öğrenen merkezli" eğitim anlayışı getirilmiştir. Bu anlayışta öğrenen, öğretmenin anlattıkları ile yetinmemekte, kendisi bizzat eğitim-öğretim sürecine dâhil olmakta, araştırmakta, incelemekte ve bilgi ve deneyimlerini sürece dâhil etmektedir. Yine bu anlayışla eğitim, bireyin var olan bilgilerinden hareketle yeni bilgiler edinmesini, bunları önceki bilgileriyle

karşılaştırmasını ve sahip olduğu bilgileri yeniden yorumlayarak günlük hayatta kullanmasını hedeflemiştir. Öğrenen merkezli eğitim anlayışında, bilginin birey tarafından yapılandırılması ve yaparak yaşayarak öğrenmesi esas alınmıştır. Müzelerin ortamları bu bağlamda uygun mekânlardır. Müze eğitimi sayesinde bireyler müzedeki nesneleri tanırlar, o nesneleri günlük yaşamla, var olan bilgi ve deneyimleriyle ilişkilendirirler, karşılaştırırlar, algılarlar, eleştirirler, yorumlarlar ve özgün bir senteze ulaşırlar. Müze eğitiminde çocuklara sadece bilgi verilmez, çocukların yaratıcılıkları, düş gücü, soru sorma, analiz ve sentez yetenekleri geliştirilir. Müzede yapılan drama çalışmaları, hikâye anlatma gibi etkinliklerle öğrenciler öğrenme sürecine aktif bir şekilde katılırlar ve canlandırdıkları ile kendi yaşantıları arasında bağlantı kurarlar.

Türkiye'de müze eğitiminin yaklaşık 150 yıllık geçmişi vardır. Ancak müze eğitimi konusunda kalıcı politikaların geliştirilememesi, müze eğitimi çalışma ilkelerinin ve felsefi temellerinin iyi atılamaması, müze eğitiminin günümüze yetersiz bir şekilde ulaşmasına sebep olmuştur (Zilcioğlu, 2008). Türkiye'de müzeler 1990'lı yıllarda eğitim ortamı olarak kullanılmaya başlanmıştır (Çakır-İlhan, 2013). Günümüzde birçok müze eski müzecilik anlayışını devam ettirirken, az sayıdaki müze de müzelerin eğitim işlevini bir misyon olarak üstlenmiştir (Tezcan-Akmehmet, 2008). Buna örnek olarak Rahmi Koç Müzesi verilebilir. Bu müze 2002 yılında *Müze Eğitimi* başlığıyla yola çıkarak ilköğretim okullarının 3. 4. ve 5. sınıf öğretmen ve öğrencileri için bir Eğitim Paketi hazırlamıştır. Bu eğitim paketiyle öğrencileri ezberci anlayıştan uzaklaştırmaya yönelik eğitim-öğretim yapmayı hedeflemiştir (Bayam, 2008).

Ülkemizde 2005-2006 yılından itibaren uygulanmaya başlanan eğitim programında derslerde müzelerden yararlanma ile ilgili değişiklikler yapılmıştır. 2006 yılında İlköğretimde Görsel Sanatlar dersine *Müze Bilinci* öğrenme alanı eklenmiş ve bu dersteki üç öğrenme alanından birini oluşturmuştur. Bu öğrenme alanının eklenmesinin amacı öğrencilerin kültürel ve tarihsel miraslarını öğrenmeleri ve bunlara sahip çıkmalarıdır (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2006). Ancak 2013 yılında yapılan değişiklikle *Müze Bilinci* öğrenme alanı Görsel Sanatlar Öğretim

Programından çıkarılarak yeni öğretim programında müze ile ilgili kazanımlara *Kültürel Miras* öğrenme alanında yer verilmiş ve 2014'den itibaren birinci sınıftan başlanarak kademeli olarak uygulanmaya geçilmiştir.

Bugün müzelerde planlı bir şekilde eğitim etkinlikleri yapılmakta ve her etkinlik bir eğitim yaşantısı olarak değerlendirilmektedir. Gelişmiş ülkelerin müzelerinde eğitim kadroları bulunmakta ve müze eğitimini bu eğitimciler yürütmektedir. Ancak Türkiye'de bu durum biraz farklılık arz etmektedir. Müzelerdeki görevliler genellikle arkeoloji, antropoloji ve sanat tarihi mezunu olup müzelerde eğitim işleri yerine getirecek alt yapıya sahip değildir (Çakır-İlhan, 2013). Bu konudaki eksikliği gidermek için öğretmenlere büyük iş düşmektedir. Öğretmenlerin müze konusunda kendilerini yetiştirmesi gerekmektedir.

Gerçek mekâna sahip bir müze gezisinde, öğretmen tarafından önceden izin alınmalı, müzeye gidilip yerinde incelemeler yapılmalı, etkinliklerin nerede ve nasıl yapılacağı planlanmalı, gezinin sadece bir sosyal etkinlik olmasından ziyade eğitim amaçlı yürütülen bir faaliyet olması için gerekli her türlü hazırlık yapılmalıdır. Ancak öğretmenler, yasal işlemlerin çok uğraştırması, sorumluluğun fazla olması, öğrencileri kontrol etmenin güç olması, planlama konusunda yeterli bilgi ve deneyimlerinin olmaması, okul idarecilerinin gezi fikrine sıcak bakmaması, yeterli zamanın olmaması, sınıf mevcudunun kalabalık olması, ulaşım probleminin olması, velilerin olumsuz tutumu, müzede rehberlik edecek personelin olmaması gibi gerekçelerin arkasına sığınarak öğrenciler için birçok faydası olan müze eğitimini göz ardı etmekte, öğrencileri müzelere götürmemektedirler. Bu durumda da öğretmenlerin tüm bu bahanelerini ortadan kaldıracak sanal müze devreye girmektedir.

MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının [TTKB] (2008, s. 2) yayınladığı "İlköğretim 1-8. Sınıflar Türkçe, Matematik, Sosyal Bilgiler, Hayat Bilgisi ile Fen ve Teknoloji Dersi Öğretim Programlarında Müze ile Eğitim" değişikliğinde öğretmenlere şu tavsiyelerde bulunulmaktadır: "Müzeler ile tabiat ve kültür varlıklarının bulunduğu mekânlarda yapılacak etkinlikler önceden belirlenmelidir. Bu mekânlar için tasarlanacak etkinlikler imkânlar doğrultusunda

gerçek etkinlikler olarak düzenlenmelidir. Bunun çeşitli nedenlerle gerçekleşememesi durumunda sanal ortamda gerçekleştirilecek etkinlikler tasarlanabilir. Geziler; sıradan bir gezi gibi düşünülmemeli, her aşaması planlanmalı ve değerlendirilmelidir. Öğrenciler için çalışma kâğıtları hazırlanmalı ya da varsa müzelerin bu amaçla hazırlanmış çalışma kâğıtları kullanılmalıdır. Bu geziler sırasında öğrencilerin de ilgili derslerin kazanımlarına ulaşabilmeleri yanında doğal ve tarihî çevreyi koruma bilinci edinmeleri, sanat zevki ve estetik duygularını geliştirmeleri sağlanmalıdır." Dikkat edilirse, bu tavsiyelerde sanal müzeye dikkat çekilmekte, çeşitli nedenlerle müzeye ulaşılamaması durumunda öğrencilerin müzeleri sanal ortamda gezebilecekleri vurgulanmaktadır.

Son zamanlarda bilgisayar ve internet günlük yaşamımızda büyük bir öneme sahip olmuştur. Özellikle çocuklar ve gençler için bilgisayar, eğitimin bir parçası haline gelmiştir. Müzeler de bu durumu göz ardı etmemiş ve daha geniş izleyici kitlelerine ulaşmak için 1990'lardan itibaren web sayfalarını oluşturmaya başlamışlardır (Glosset, 2007). İnternetin hızla hayatımıza girmesiyle birlikte, müzeler son 20 yıldır koleksiyonlarını sayısallaştırarak dünya çapında erişime açmışlardır ve giderek artan bir şekilde bilgi teknolojilerini kullanmaya başlamışlardır (Çolak, 2012). Müzelerin sahip oldukları birikim ve koleksiyonlar tüm dünyanın ortak malı sayılmaktadır. Böylece dünyanın neresinde olunursa olunsun, internet aracılığı ile tüm sanal müzelere erişim sağlanabilmektedir (Düzgün, 2007). Sanal müzelerin yaygınlaşmasıyla birlikte dünya ülkeleri kültürel açıdan bir yakınlaşmaya girmiş, bu da dünya insanlarının birbirlerini daha iyi anlamalarını ve kültürlerin önyargılardan arınmasını sağlamıştır (Tepecik, 2007).

Sanal müzecilik ülkemizde özel müzeler tarafından 2000'li yıllarda başlatılmıştır. Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından ise 2006 yılında genel müdürlük bünyesinde "Bilgi Teknolojileri ve Proje Geliştirme Şubesi" adında bir şube müdürlüğü kurulmak suretiyle başlatılmıştır. Dünyada eşine az rastlanan zengin kültür ve tabiat varlıklarımızın yok olmasını önleyerek tarihimizi karanlıklardan kurtaran ve bunları gelecek kuşaklara aktaran müzelerimizin son yıllarda gelişen teknolojiyle beraber birer bilgi bankası haline geliyor olması ülkemiz adına

sevindirici bir durumdur. Ülkemiz müzelerinde çağı yakalamak hatta çağın da ötesine geçmek için Kültür ve Turizm Bakanlığı Genel Müdürlüğü bünyesinde çok önemli alt yapı çalışmaları sürdürülmekte ve müzeler sanal ortama aktarılmaktadır (Düzgün, 2007). Artık müzelerin birçoğu internet ortamında yer almaktadır. Eczacıbaşı, Kuşadası, Vehbi Koç Vakfı Sadberk Hanım, Selçuk Efes Müzesi Web Sitesi, Kültür Bakanlığı ve Anıtlar Genel Müdürlüğüne bağlı müzeler ülkemizin ilk sanal müzeleridir. Bugün ülkemizdeki hemen hemen bütün müzelere sanal ortamda ulaşmak mümkündür (Buyurgan ve Buyurgan, 2012).

Sanal müzeler yere ya da sınıra bağlı değildir. Bu anlamda sanal müzeler sadece bir bölgede yaşayan ya da o bölgeyi ziyaret etme olanağı olan kişilere hizmet etmez, internet bağlantısının olduğu her yerde, isteyen herkese ücretsiz hizmet sunar (Glosset, 2007). Gerçek mekâna sahip müzelerin günün belli saatleri içinde yaptığı "sergileme" işlevini sanal müzeler izleyicilerin evinde, iş yerinde bilgisayar ekranları aracılığı ile 7 gün 24 saat yapmaktadır. Gerçek bir müze ziyaretinde girişte belirli bir ücret ödemek gerekirken sanal müzelerde internet bağlantısı için gereken ücretin dışında bir ücret gerekmemekte, bir bağlantıyla sınırsız denilebilecek sayıda müze ve eser gezilebilmektedir. Sanal müze ziyareti sırasında tek bir esere veya konuya başka izleyiciler tarafından rahatsız edilmeden, zaman sınırı olmadan yoğunlaşma imkânı vardır (Gürel, 2007). Ziyaretçi gezi sırasında 360 derece etrafına bakabilir, ilgisini çeken objelere yoğunlaşabilir (Varinlioğlu, 2007). Ayrıca sanal müzeler sınırsız arşiv ve sergi mekânına sahiptirler. Ziyaretçi sanal müzelerde bir sergiyi gezerken dönüp arşivde konu ile ilgili araştırma yapılabilir. Bu da sanal müzelerin ziyaretçilerine sunduğu büyük bir avantajdır (Glosset, 2007).

Sanal müzenin önemli bir özelliği de öğretmene geziyi istediği an başlatıp istediği an bitirebilme fırsatını sunmasıdır; gerçek mekâna sahip müze gezilerinde olduğu gibi öğretmen geziyi belirli bir süreç içerisinde bitirmek zorunda değildir. Gerçek mekâna sahip müze gezilerinde öğretmenin, öğrencilerin dikkati dağıldığında, "bu derslik ya da bu günlük yeter, daha sonra devam ederim" deme şansı olmadığı gibi öğretmen aynı müzeye birkaç gün gezi düzenleyemez. Gezi düzenlendiğinde de genelde birkaç sınıf birlikte, otobüslerle gidildiği için bu müze

gezileri aceleye gelir, bir şey anlamadan hızlı bir tur şeklinde, müze nesnelerine bakıp geçerek, sorgulamadan gezilir ve gezi bitirilir. Dolayısıyla, müze gezisi amacına ulaşmaz, öğrencilerde hedeflenen davranış değişikliklerine ulaşılamaz ve öğrencilerin sorgulama, analiz, sentez, yaratıcılık gibi yönleri gelişmez. Öte yandan, sanal müze gezilerinde müzeler istenilen sıklıkta ziyaret edilebilir.

Bunun yanı sıra sanal müzeler gerçek mekâna sahip müze ziyaretlerinin artmasını da sağlar. Çünkü sanal ortamda eserleri tekrar tekrar inceleme, izleyicide merak ve eserin orijinalini görme isteği uyandırır (Glosset, 2007). Sanal müze ortamlarında farklı salonlarda bulunan sanat eserleri bilgisayar ortamında yan yana getirilerek karşılaştırılabilir. Ayrıca bazı müzelerin fiziksel olarak gezilemeyen arşivleri ve ziyaretçilere kapalı olan bölümleri sanal müzeler aracılığı ile gezilebilir. Müzelerde flaşlı fotoğraf çekiminin yasak olduğu eserler yine sanal müzeler aracılığı ile bilgisayarlara kayıt edilip çıktısı alınabilir. Öğrenciler gezdikleri sanal müzelerde beğendikleri ve etkilendikleri eserleri kendi bilgisayarlarına kaydederek kendi küçük sanal müzelerini oluşturabilirler. Ayrıca, fiziksel engelli öğrencilerin müzeleri ziyaret etmeleri zor ve zahmetlidir. Sanal müzeler, bu anlamda, fiziksel engelli öğrenciler için önemli bir avantaj sunmaktadır. Dolayısıyla, sanal müzeler eğitim ortamlarının deney laboratuvarları gibi kullanılmalı ve okul deneyiminin bir parçası haline getirilmelidir. Bunun için ülke genelinde tüm okullarla sanal müzeler arasında elektronik iletişim ağları kurularak iş birliği yapılmalıdır (Tepecik, 2007). Öğretmenler derslerinde işledikleri konularla ilgili uygun müzelerin sayfalarına girerek bu konuları görsellerle pekiştirmelidirler (Buyurgan ve Buyurgan, 2012).

1.2. Araştırmanın Amacı ve Alt-Problemler

Bu araştırmanın temel amacı, ilkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin, sınıf öğretmenlerinin ve velilerin sanal müze ile ilgili görüşlerini incelemektir. Bu genel amaç çerçevesinde araştırmada şu sorulara cevap aranmıştır:

1. Sanal müzelerin eğitimde kullanımına ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşleri nelerdir?

2. Sanal müzelerin eğitimde kullanımına ilişkin ilkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin görüşleri nelerdir?

3. Sanal müzelerin eğitimde kullanımına ilişkin velilerin görüşleri nelerdir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Bu araştırmada, eğitimde sanal müze uygulamasının etkililiği sınıf öğretmenlerinin, ilkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin ve velilerin görüşleri ışığında değerlendirilmektedir. Araştırmadan elde edilecek sonuçların daha etkili bir müze eğitimine katkıda bulunması beklenmektedir. Ayrıca, sanal müze eğitimi ile ilgili araştırmalarda ilkokul öğrencileri, sınıf öğretmenleri ve velilerin görüşlerine çok fazla başvurulmamış olmasından dolayı bu araştırmanın sanal müze çalışmalarına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.4. Sayıltılar

Araştırmada kullanılan görüşme sorularının sınıf öğretmenlerinin ve velilerin sanal müze ilgili görüşlerini ve açık-uçlu anket sorularının öğrencilerin sanal müze ilgili görüşlerini ortaya koyacak nitelikte olduğu ve bu çalışmada sınıf öğretmenlerinin, öğrencilerin ve velilerin tüm soruları samimi bir şekilde yanıtladıkları varsayılmıştır.

1.5. Sınırlılıklar

Bu araştırma;

- 2014-2015 öğretim yılı ile,
- Konya ili Sarayönü İlçesi sınıf öğretmenleri, Sarayönü İsmet ve Ümmühan Önal İlkokulu 4. sınıf öğrencileri ve velileri ile,
- Hz. Mevlana Müzesi sanal gezisi ile,
- 4. sınıf Görsel Sanatlar dersi müze bilinci öğrenme alanı kazanımları ile sınırlandırılmıştır.

1.6. Tanımlar

Müze: "Kültür varlıklarını tespit eden, bilimsel yöntemlerle açığa çıkaran, inceleyen, değerlendiren, koruyan, tanıtan, sürekli ve geçici olarak sergileyen, halkın kültür ve tabiat varlıkları konusundaki eğitimini, bedii zevkini yükselten, dünya görüşünü geliştirmede tesirli olan daimi kuruluştur" (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 1990, Madde 4).

Müze Eğitimi: Bireylerin eğitimi için müzede gerçekleştirilen etkinlikler bütünüdür.

Sanal Müze: "İletişim teknolojileri yardımıyla gerçek mekâna sahip müzenin internet ve bilgisayar ortamına aktarılmış halidir" (Özer, 2007, s. 22).

Sanal Müze Eğitimi: Bireylerin eğitimi için, müze dışında, okulda, evde, vs. zaman ve mekâna bağlı kalmadan, internet ortamında müze ile ilgili yapılan etkinlikler bütünüdür.

İnternet: "Dünya genelindeki bilgisayar ağlarını ve kurumsal bilgisayar sistemlerini birbirine bağlayan elektronik iletişim ağıdır." (http://tr.wikipedia.org/wiki/%C4%B0nternet)

BÖLÜM 2

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Müze Nedir?

Müze kavramıyla ilgili tanımlar günümüze kadar birçok bilim insanı, eğitimci ve uluslararası kabul görmüş uzman kurumlar tarafından yapılmıştır. Yapılan tanımlar geleneksel ve çağdaş olmak üzere iki gruba ayrılabilir. Geleneksel tanımların buluştukları ortak nokta, müzelerin bir binadan ibaret olarak görülmesi ve müzelerin sahip olduğu koleksiyonları salonlarda ya da vitrinlerde sergilemesidir. Örneğin, Osmanlı İmparatorluk Müzesi'nin önemli figürü olan Halil Edhem Bey müzeyi şu şekilde tarif etmiştir: "İlim, fen ve sanatların her şubesine mahsus eserler ve eşyadan oluşan koleksiyonların teşhir ve muhafaza edildiği binalara müze denir" (Gerçek, 1999, s. 10). Benzer şekilde, Allan'a göre müze: "Zamanda ve mekânda dağınık bir takım objeleri, kolaylık olsun diye, bir tek çatı altında toplamak ve bu objeleri inceleme, etüt etme ve zevk alma amacıyla yerleştirmek için düşünülmüş bir binadır" (Akt. Buyurgan ve Mercin, 2005, s. 29).

Çağdaş anlamda ise müzeler bina olmaktan çıkmış kurum olarak görülmüş, müzelerin sahip olduğu koleksiyonları salonlarda ya da vitrinlerde sergilemesinden sıyrılıp kişiye müzelerdeki eserlerin anlamını, değerini, faydasını kavratarak bilgiyi geliştirme yollarını öğreten eğitim kurumu olarak görülmüştür. Ayrıca müzelerin kâr sağlama düşüncesinin olmadığı da vurgulanmıştır. Örneğin, Madran çağdaş anlamda müzeyi "Toplumun ve gelişiminin hizmetinde olan, halka açık, insana ve yaşadığı çevresine tanıklık etmiş malzemelerin üzerinde araştırmalar yapan, toplayan, koruyan, bilgiyi paylaşan ve sonunda inceleme, eğitim ve zevk alma doğrultusunda sergileyen, kâr düşüncesinden bağımsız, sürekliliği olan bir kurum" şeklinde tanımlamaktadır (Akt. Şahan, 2005, s. 488).

Çağdaş tanımlarda müzelerin eğitim boyutu da dikkat çekmektedir. Müzeler önceleri bir bina olarak görülürken, eğitim boyutu giderek önem kazanmaya başlamış ve eğitim-öğretimdeki boyutu aşamalı olarak günümüze kadar gelmiştir. Kültür ve Turizm Bakanlığı (1990, Madde 4) Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü tarafından

hazırlanan Müzeler İç Hizmetler Yönetmeliğinde müze; “kültür varlıklarını tespit eden, bilimsel yöntemlerle açığa çıkaran, inceleyen, değerlendiren, koruyan, tanıtan, sürekli ve\veya geçici olarak sergileyen, halkın kültür ve tabiat varlıkları konusundaki eğitimini, bedii zevkini yükselten, dünya görüşünü geliştirmede tesirli olan daimi kuruluştur” şeklinde tanımlanmıştır. Müze denilince birçoğumuzun aklına içinde tarihî nesnelerin ve sanat eserlerinin korunduğu ve sergilendiği halkın ziyaretine açık, görkemli bir bina geldiğine değinen Abacı (2005) ise müzelerin insanlık tarihinin, özel olarak ait oldukları toplumun belleğini, misyonunu üslenmiş tarih öğreticisi konumunda olduğunu belirtmekte ve müzelerin bir anlamda eğitim kurumu olarak da topluma hizmet ettiğini ifade etmektedir. Müzelerin eğitsel yönünü ele alan Atagök’e göre müzeler; “Gözlem, mantık, yaratıcılık, hayal gücü ve beğeni duygusunun oluşmasına ve gelişmesine katkıda bulunabilecek başlıca yaygın eğitim kurumlarıdır” (Akt. Buyurgan ve Mercin, 2005, s. 30).

Uluslararası Müzeler Konseyi’nin (ICOM) 5 Eylül 1989’da yapılan 16. genel toplantısında kabul edilen ve 7 Temmuz 1995’te yapılan 18. genel toplantısında yeniden düzenlenerek kabul edilen müze tanımı şöyledir: “Müze, halka açık, çalışma, eğitim ve eğlendirme amacıyla koruyan, araştıran, bildiren ve sunan, kâr amacı gütmeyen, halkın ve halkın gelişiminin hizmetinde olan sürekli bir kurumdur” (Gerçek, 1999, s. 11). ICOM’un 2004 yılında yaptığı müze tanımı ise şöyledir: “Müze, toplumun ve gelişiminin hizmetinde, halka açık, insanların eğitimi ve eğlenmesi için maddi olan ve maddi olmayan insana ve çevreye ilişkin unsurları toplayan, koruyan, araştıran, iletişim kuran ve sergileyen kâr düşüncesinden bağımsız ve sürekliliği olan bir kuruluştur” (Karadeniz, 2010, s. 13).

İngiltere Müzeler Birliği'ne göre “Müze kamu yararı için maddi kanıtları ve bu kanıtlarla ilişkili bilgileri toplayan, belgeleyen, muhafaza eden, sergileyen ve yorumlayan bir kurumdur.” Amerikan Müzeler Birliği'ne göre “Müze, varlığının başlıca amacı geçici sergiler düzenlemek olmayan, federal ve eyalet vergilerinden muaf olan, topluma açık olup, toplum çıkarları çerçevesinde yönetilen, sanatsal, bilimsel, tarihsel ve teknolojik materyaller de dâhil olmak üzere, eğitimsel ve kültürel değerlere sahip nesne ve örnekleri koruyan, inceleyen, yorumlayan, bir araya

getiren ve toplumun öğrenmesi ve eğlenmesi için sergileyen kâr amacı gütmeyen daimi bir kurumdur. Bu nedenle müzeler ihtiyaçları karşılayan botanik bahçelerini, zooloji parklarını, akvaryumları, tarihî kuruluşları, tarihî evleri ve mekânları da kapsamaktadır." Avustralya Müzeler Yasası'na göre "Müze, nesneler ve geçmişe, bugüne ve geleceğe ilişkin fikirler aracılığıyla insanların dünyayı anlamalarına yardım eden kuruluştur. Müze bir koleksiyon oluşturur ve bunu zenginleştirerek bilgiyi ulaşılır kılar. Müzeler halkın ilgisini uzun süre çekebilmek için kurulmuş kâr düşüncesinden bağımsız kuruluşlardır" (Karadeniz, 2010, s. 13).

Buyurgan ve Mercin (2005, s. 31) ise tüm bu tanımları kapsayacak şekilde müzeyi: "Arkeoloji, sanat, kültür, bilim ya da insanı ilgilendiren, insanın yaşamında yer alan her türlü ürünü toplayan, onları koruyan, sergileyen, geçmiş ve gelecek arasında köprü görevi gören; eğitim, bilgilendirme ve araştırma imkânları sunan, kâr amacı gütmeyen, bireylerin zevk almasını sağlayan, öğrenmeyi ve yaratıcılığı kolaylaştıran ve sürekliliği olan mekân" olarak tanımlamaktadır.

2.1.1. Müze Çeşitleri

Önceleri müze deyimi ile sadece arkeoloji ve etnografya müzeleri kastedilirken, günümüzde müzelerin birçok türü vardır. Madran'a (1999) göre, ICOM'un 5 Eylül 1989 tarihli 16. Genel Kurul Toplantısının ve 7 Temmuz 1995 tarihli 18. Genel Kurul Toplantısının sonuç bildirgesi 2. maddesinin 1.a şıkkında müzelerin (1) bağlı olduğu idari birime, (2) bölgesel özelliğine, (3) işlevsel yapısına ve (4) koleksiyon çeşidine göre sınıflandırılması aynı zamanda müze türlerine ilişkin genel bir gruplamanın da yapılmasına olanak vermiştir.

Ancak bu bölümler temel alınarak daha detaylı bir gruplama yapılmak istendiğinde müzeler beş ana başlık altında incelenebilir (Madran, 1999):

Koleksiyonlarına Göre Müzeler. Eğlenerek öğrenme amacına hitap eden müzelerdir. Genel, Arkeoloji, Sanat, Tarih, Etnografya, Bilim, Askeri, Endüstri müzeleri bu müze türüne verilebilecek örnekler arasındadır.

Bağlı Oldukları İdari Birime Göre Müzeler. Devlet, Yerel Yönetim, Özel, Askerî, Ticari Kuruluş, Üniversite müzeleri bu müze türüne verilebilecek örnekler arasındadır.

Hizmet Ettikleri Bölgeye Göre Müzeler. Coğrafi alanlardan yola çıkılarak yapılan müze gruplamasıdır: Ulusal, Bölgesel, Yerel müzeler.

Hizmet Ettikleri Kitleye Göre Müzeler. Müzelerin toplumla ilişkilerinden yola çıkılarak, çocuklar, gençler, öğrenciler, akademisyenler, özel koleksiyoncular gibi toplumun belirli kesimlerini hedef alarak yapılan gruplamadır. Eğitici, Uzmanlaş, Genel Toplum müzeleri bu müze türüne verilebilecek örnekler arasındadır.

Koleksiyonlarını Sergileme Yöntemlerine Göre Müzeler. Daha çok mekânsal bağlantılar yorumu ile yapılan gruplamadır. Geleneksel, Açık Hava, Anıt müzeleri bu müze türüne verilebilecek örnekler arasındadır.

2.1.2. Müzeciliğin Tarihçesi

2.1.2.1. Dünyada Müzecilik

Eski çağlarda koleksiyonların ilk örnekleri Mezopotamya'da, Anadolu'da, Mısır'da ve Yunanistan'da görülmüştür (Gerçek, 1999). Paleolitik çağa ait ilk maddi kalıntıların ortaya çıktığı Eski Taş Devri'nin insanı "toplayıcı ve avcı" olarak nitelendirilmiştir. İlk insanlar, her ne kadar toplayıcılıkla işe başlamış iseler de, gelecekteki ihtiyaçlarını önceden düşünerek, kendilerine gerekli olan yiyecekleri, içecekleri, giyim eşyalarını, silahlarını bir yere yığarak saklamayı öğrenmişlerdir. Neolitik çağdan itibaren üretmeyi öğrenen ve yerleşik düzene geçen insanların, artık kilerleri arpa ve buğdayla, ağılları evcil hayvanlarla, evlerin rafları hayvan postlarıyla ve öteki ihtiyaç maddeleriyle dolmaya başlamıştır. Bütün bunlar ilkel anlamda koleksiyonculuk örnekleridir. Bunlar ve dini törenlerde kutsal yerlere bırakılan eşyalar müzelerin temeli niteliğindedir. Görüldüğü gibi insanlar ilk çağlardan beri önce toplamayı sonra saklamayı öğrenmişlerdir. Kendilerine hediye edilen, önem verdikleri eşyaları saklamış ve tüm bunlar günümüz müzeciliğinin

temelini oluşturmuştur. Eski çağlarda değerli nesnelerle sanat yapıtlarından oluşan koleksiyonlar, önceleri kutsal yerler, tapınak ve mezarlarda, daha sonra kral ve soyluların saraylarında toplanmıştır (Demir, 2001).

Dünyada ilk müze binası İskender'in ölümünden sonra Mısır'da hüküm süren Ptoleme sülalesinden edebiyat ve tarih ile ilgilenen, bu nedenle el yazması levha ve hayvanat koleksiyonlarını toplayan, Ptoleme Filadelf tarafından M.Ö. 300'de kurulmuştur (Buyurgan ve Mercin, 2005). Sanat eserlerini halka açık koleksiyonlarda toplama fikri Antik Çağ'da doğmuştur. Savaşlardan sonra toplanan ganimetler, tapınaklarda ve saraylarda muhafaza edilerek değerlendirilme yoluna gidilmiştir. Roma'da sanat koleksiyonları tapınaklarda ve çeşitli sivil yapılarda sergilenerek müze görevi görmüştür. Ortaçağ'da gerçek anlamda müze yoktur. Buna karşılık kilise ve manastırlarda zengin eşya koleksiyonları bulunurdu. Rönesans döneminde Fransa'da, önceleri sanatsal değer taşıyan eşyaların, sonra da ilgi çekici doğal nesnelerin, bilimsel ve tarihsel eşyaların koleksiyonları yapılmaya başlanmıştır. Kralların, önde gelen kişilerin bir araya getirdiği koleksiyonlar günümüzde birçok müzenin çekirdeğini oluşturmuştur (Demir, 2001). Koleksiyon merakı 15. yüzyılda özellikle küçük antik objelere yönelmiş, 16. yüzyıla doğru da yerini sanatsal mimari parçalara ve heykellere bırakmıştır (Madran, 1999).

İlk kez "müze" adı 16. yüzyılın ortalarında Rönesans döneminde Paolo Giovio'nun, portre koleksiyonunu sergilediği odaya "müze" adını vermesiyle kullanılmıştır (Madran, 1999). 17. yüzyılda Rönesans dönemi sanat eserlerinin koleksiyonlara girmesi müze bilincinin oluşmasını sağlamıştır (Buyurgan ve Mercin, 2005). 18. yüzyılda koleksiyonlar niteliklerine göre ayrılmış ve bu şekilde sunulmuştur (Madran, 1999). Bu yüzyılda eski sanat eserlerini toplama merakı ve koleksiyonculuk çok gelişmiş ve önemli bir uğraş dalı haline gelmiştir. Bavyera Dukası V. Albert'in hizmetinde çalışan Samuelvon Quicheberg 1665 yılında müzelerin ve koleksiyonların tasnifi ilgili olarak "Inscriptions" adlı eserini yayınlamıştır. Bunu müzecilik alanında ilk el kitabı olan ve 1727 yılında C. F. Neicklius'un yayınladığı "Museographia" isimli kitabı takip etmiştir. Koleksiyonların çoğalmasına ve zenginleşmesine rağmen bu değerli yapıtlar çok az

kişi tarafından görülüp tanınabilmiştir (Gerçek, 1999). Halkın gezebileceği müzelerin kurulması fikri ilk olarak 1746 yılında ortaya atılmış, 1750 yılında bu fikir gerçekleşmiştir. Bu fikrin sahibi Fransız yazar La Font de Saint Yenne'dir. Bu şekilde dünyada kurulan ilk resmi müze"Luksenburg Müzesi"dir (Demirboğa, 2010).

Ancak ilk modern müzenin açıldığı yer İngiltere'dir (Karadeniz, 2010). İlk müze İngiltere'de Qxford Üniversitesi'nde 1679-1683 tarihlerinde yapılan Ashmolean Müzesi'dir. Halk müzesi olarak açılan ve dünyadaki en eski müze olarak kabul edilen müze, İngiliz koleksiyoncu ve tarihçi Elias Ashmole'nin koleksiyonundan yararlanılarak kurulmuştur (Gerçek, 1999). "İzmir'de bulunan Bergama Müzesi de dünyada bilinen ilk müze ve kütüphanelerden biridir" (Buyurgan ve Buyurgan, 2012, s. 97). 1773 yılında Amerika'da müze kurma çalışmaları başlamıştır. Amerika Birleşik Devletleri'nde ilk halk müzesi, Charleston Müzesi'dir. Bugün Newyork Metropolitan Müzesi dünya çapında üne sahiptir. 1789 Fransız ihtilalinden sonra kaçakçılığın önlenmesi için eski Louvre Sarayı'nın galerisinde 10 ağustos 1793 tarihinde Napolyon Müzesi kurulmuştur. 27 Temmuz 1973'de Paris'te Louvre Sanat Müzesi Avrupa'nın ilk ulusal müzesi olarak kurulmuştur. Bu müzede meşhur ressamların eserleri vardır. Yine Paris'te 1794 yılında ilk Bilim Müzesi açılmıştır (Gerçek, 1999).

19. yüzyılda kişisel koleksiyonların halkın ziyaretine açılan kamusal alanlarda teşhir edilmesi yaygınlaşmış ve bu amaçla dünyaca ünlü pek çok müze açılmıştır (Karadeniz, 2010). Örneğin: "1865'de Viyana'da Avusturya Müzesi, 1988-1889 yıllarında Atina'da Milli Müze, 1878 yılında Akropolis Müzesi, 1866 yılında Palermo Müzesi, 1870 yılında Boston Museum of FineArts, 1879 yılında Syrakuza Müzesi, yine 1879 yılında Kopenhag'da Glyptothek, 1880-1906 yıllarında New York'ta Metropolitan müzesi kurulmuştur. Yine A.B.D.nin New York kentindeki Amerikan Tabiat Müzesi 1874 yılında kurulmuştur" (Gerçek, 1999, s. 9).

19. yüzyılda, ayrıca, doğudan Avrupa'ya eserler taşınmış, bu da müzeleri kültür mimarileri haline getirmiştir. Müzeler bu yüzyılda ciddi manada kurumsallaşmışlardır. Bunun yanında etnografya, güzel sanatlar, sanat ve endüstri, açık hava müzesi gibi yeni tip müzeler kurulmaya başlanmıştır (Madran, 1999).

Eğitime verilen önemin arttığı ve müzelerin eğitim amacıyla kullanılmaya başlandığı 19. yüzyıl, müzecilik açısından önemli bir yenilik dönemi olmuştur. 19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren müzeler teknoloji ve sanayi alanında halkın dikkatini çekecek nesneleri onları eğlendirirken bilgilendirecek şekilde sergilemişler, özel kurs ve programlar ile öğretici faaliyetlerini desteklemişlerdir. Bu dönemde İngiltere'de 100, Almanya'da 50 müze açılmıştır. Ayrıca, Amerika Birleşik Devletleri, Japonya, Çin, Güney Amerika ülkeleri, Hindistan, Sri Lanka, Pakistan, Tayland gibi ülkelerin yanı sıra Zimbabwe ve Güney Afrika'da da yeni müzeler hizmete girmiştir (Karadeniz, 2010).

20. yüzyılda ise müzecilik altın çağını yaşamıştır. 20. yüzyılın başlarında 1900-1920 yılları arasında, sadece Almanya'da 179 müze kurulmuştur (Gerçek, 1999). Bu yüzyılda arkeoloji, tarih, etnografya ve bilim-doğa tarihi müzelerine ek olarak yeni müze türleri ortaya çıkmaya başlamıştır. Önemli kişilerin kişisel eşyalarının sergilendiği anı müzeleri, güncel bilimsel gelişmeleri halkla paylaşan bilim müzeleri bunların arasında yer alır. En köklü değişim Rusya'da yaşanmıştır. 1924 yılında Moskova'da Devrim müzesi açılmıştır. 20. yüzyılda müzecilik alanındaki eğilimlerden biri de tarihi yapıların müze evlere dönüştürülmesidir. Bu yüzyılda yaşanan bir diğer gelişme de Avrupa genelinde özel müzelerin açılması yönünde bir eğilimin yaşanmasıdır. Amerika Birleşik Devletleri'nde ve İngiltere'de milli müzeler çoğunlukta iken özel kuruluşların girişimi ile yeni müzeler açılmaya başlanmıştır (Karadeniz, 2010).

20. yüzyıl müzeciliğinin en önemli gelişmelerinden biri de hem Türkiye'de hem de diğer ülkelerde yaptığı çalışmalar ve toplantılarla çağdaş müzeciliğin temellerini atan Uluslararası Müzeler Konseyi'nin (ICOM) kurulmuş olmasıdır. 20. yüzyıl müzeler ve müze eğitimi açısından parlak bir dönem olmuştur. 1917'den itibaren müzede öğrenmenin önemi üzerinde durulmaya başlanmıştır. Müzede öğrenmenin eğitim açısından bir gereklilik olduğu ifade edilmiş, hatta bu amaçla bazı müzeler bünyelerinde eğitimciler çalıştırmaya başlamışlardır. 1919'dan sonra müzelerin üniversiteler gibi araştırma merkezleri olmaları gerektiği tartışılmaya başlanmıştır. 1950'li yıllarda eğitim bilimleri alanındaki yeni gelişmelerle

öğrencilerin bilgiye kendilerinin araştırarak ulaşmasının daha etkili olduğunun tespitiyle müzelerin eğitimdeki önemi artmıştır. Yine bu yıllarda bilim, teknoloji, çocuk müzeleri, ekonomüze, ekomüze gibi yeni müze türleri ortaya çıkmıştır. 1970'li yıllarda müze eğitiminin yanında müzelerin işletilmesi yönünde de olumlu gelişmeler olmuş ve İngiltere'de müze eğitimi, sanat eğitiminde zorunlu olmuştur. 1990'lı yıllarda ise yine İngiltere'de müzelerin çoğunda müze eğitimi bölümleri kurulmuştur. Müzecilik ABD'de içinde eğitimci-pedagogun da bulunduğu bir ekip çalışmasına dönüşmüştür. Müze eğitiminin sadece okul sıralarıyla sınırlı kalmaması, toplumun tüm kesimine hitap etmesi, sokaklarda yaşayanlara hatta suçlulara bile verilmesinin önemi ortaya koyulmuştur. 1993 yılında, ABD'de eğitim misyonunun müze içi ve müze dışı eğitim uygulamasıyla aktif bir şekilde yerine getirildiği görülmüş ve müze sayısı artmıştır (Buyurgan ve Mercin, 2005).

21. yüzyılda müzeler hem sayı, hem tür, hem de işlevleri bakımından çok çeşitlenmiştir. Müzeler amaçlarına eğitim unsurunu da katmışlardır. Özellikle ABD, Fransa, İngiltere ve Almanya gibi gelişmiş ülkelerde müzelerin eğitim bölümleri yer almaktadır. Bu müzelerde eğitim aktivitelerini müze eğitimcileri gerçekleştirmektedirler. Artık 2000'li yıllarda okulöncesi çağda başlayan müze eğitimi, okul ve okul sonrası yılları da kapsamaktadır (Turanlı, 2012). Bugün müzeler eğitime ağırlık ve öncelik vermeye başlamış, insanların boş vakitlerini eğlenerek ve öğrenerek değerlendirmelerini sağlamış, müze nesnelerini dokunabilir kılmış ve her yaş grubundan ziyaretçi için etkileşimli bir sosyal ortam yaratmıştır (Karadeniz, 2010).

2.1.2.2. Türkiye'de Müzecilik

2.1.2.2.1. Cumhuriyet Öncesi

Türk müzeciliğinin ne zaman başladığı tartışma konusudur. Buyurgan ve Mercin'e (2005) göre Türk müzeciliğinin köklerinin, değerli eşyaların saraylarda saklandığı ve belirli yerlerde korunduğu düşünüldüğünde, gerçek anlamda müze olmasa bile, Hun devletine kadar uzandığı söylenebilir. Daha sonra aynı yaklaşımın Gaznelilerde, Selçuklularda ve Osmanlılarda da devam ettiği bilinmektedir.

1996 yılında Kültür Bakanlığı'nın Türkiye'de müzeciliğin başlamasının 150. yıldönümü dolayısıyla yapılan bir toplantıda bazı uzmanlar resmi olarak Türk müzeciliğinin, 1723 tarihinde başladığını ileri sürmüşlerdir. 1723 yılında Osmanlı Devleti, cephanelik olarak kullanılmak amacıyla Aya İrini Kilisesi'nde bazı tadilatlar yapmış ve bazı değerli eşyaları burada teşhir etmeye başlamıştır. Ayrıca eski eserlerin toplanması 1846'da resmiyet kazanmıştır. Başka uzmanlarsa 1869 yılında koleksiyonun yerini müzenin alması nedeniyle müzeciliğin tam da bu yılda başladığını ileri sürmüşlerdir. Diğer taraftan, Müze-i Hümayun ancak 1889 yılında özerk bir devlet kurumu haline gelmiştir. Bütün bu tezler bir yana konulduğunda Türk müzeciliğinin tarihsel kökenlerinin hiç değilse İstanbul'un fethine kadar uzandığı bile öne sürülebilir (Shaw, 2004).

Türkiye'de müzecilik koleksiyonculukla başlamıştır. 13. yüzyılda Konya'da Selçuklular sur duvarlarının etrafını kabartmalı eserlerle donatmışlardır. Dulkadiroğulları Beyliği (1339-1522) Hitit eserlerini biriktirmiştir. Osmanlılar ise değerli nesneleri, hediyeleri, ganimetleri biriktirmişlerdir (Yıldızturan, 2007). Özellikle Yavuz Sultan Selim zamanında halifeliğin Osmanlı'ya geçmesiyle doğunun değerli eserleri, ganimetleri saraylarımıza taşınmış ve koleksiyonlarımız zenginleşmiştir. Fatih Sultan Mehmet, İstanbul'u fethettikten sonra savaş ganimetlerini Aya İrini Kilisesi'nde depolamıştır. Sultan III. Murat önceden Yedi Kule Hisarı'nda depolanan değerli eşyaları, Topkapı Sarayı'na taşıtmıştır. Yıldız Sarayı içinde bulunan, dışarıdan başka kimse giremediği müzedeki eserler II. Abdülhamit'ten sonra hükümetin kararıyla İstanbul Müzesi'ne ve Topkapı Sarayı'na teslim edilmiştir. Tüm bunlar Osmanlı müzeciliğinin temelini oluşturan koleksiyonculuk örnekleridir (Gerçek, 1999).

İlk Türk müzesinin kuruluş dönemi Osmanlı İmparatorluğu'nun çöküş devrinin başladığı zamanlara tesadüf etmektedir. Bu dönemde Osmanlı İmparatoru 1839'da tahta çıkarılan Abdülmecid'tir. Abdülmecid 1845'de Yalova gezisinde yerde gördüğü, üzerinde Kral Konstantin'in isminin de bulunduğu yerde dağınık vaziyette bulunan üzeri yazılı taşları toplatıp İstanbul Aya İrini'ye göndererek ilk Türk Müzesinin temelini atmıştır. Bu bakımdan, Aya İrini anıtı Türk müzeciliğinin ilk

anıtı olur. Aya İrini Topkapı Sarayı'nın dış avlusunda olup İstanbul'daki Bizans kiliselerinin içerisinde en eski olanlarından biridir. III. Ahmet Dönemi'ne kadar Cephane olarak adlandırılan binaya Sultan III. Ahmet (1703-1730) devrinde 1726 yılında yine silah ambarı anlamına gelen "Dar-ül Esliha" ismi verilmiştir. Zaten mevcut olan askeri silah, araç ve gereçlerin yanında, arkeolojik eserlerin de yavaş yavaş toplanarak Aya İrin'de Ahmet Fethi paşa tarafından bir müze oluşturulmaya başlanması yani ilk müzenin kuruluşu 1846 yılına tesadüf etmektedir. O zaman, harbiye ambarı olarak bilinen müze iki bölüm halinde düzenlenmiştir. Bunlar askeri müze malzemesini kapsayan Mecma-i Esliha-i Atika ile Arkeoloji Müze'nin çekirdeğini temsil eden Mezma-i Asar-ı Atika bölümleridir. Arkeoloji Müze'si bir süre sonra Aya İrini'den ayrılıp yeni ve modern bir müze binasına kavuşurken, askeri müze maalesef İkinci Dünya Savaşı'na kadar rutubetten ve bakımsızlıktan mahvolmuştur. O dönemde müze kelime olarak henüz kullanılmıyordu ve Aya İrini müzeden daha çok depo niteliğindeydi. Bina ziyarete açık değildi ve ancak özel izinle görülebiliyordu (Gerçek, 1999).

İlk genel müzenin kurulması sonrasında genelgeler yayınlanmış ve İstanbul dışındaki illerde bulunan değerli sanat eserlerinin İstanbul'a gönderilmesi istenmiştir. Ancak bu olumlu gelişmenin yanında 1840 yılında çıkarılan Türkiye'de yabancılara kazı izni genelgesi, Osmanlı ülkesindeki yüzlerce eserin yurtdışına çıkarılmasına zemin hazırlamıştır (Demirboğa, 2010). 1858'de müzenin kurucusu Ahmet Fethi Paşa ölür. Yaklaşık on yıl müze başsız kalır, koruması askeri nöbetçiler tarafından yapılır (Gerçek, 1999). Sultan Abdülaziz'in 1867 yılında çıktığı Avrupa gezisinde oradaki müzeleri incelemesi ve yurda döndükten sonraki girişimleri, Türk müzeciliğine ivme kazandırmıştır. 1869 yılında Mecma-i Asar-ı Atika'nın ismini Sadrazam Ali Paşa Müze-i Hümayun olarak değiştirmiştir. Bu değişim, aslında müzelerin eğitim boyutunu taşımayan bir anlamdan, eğitim boyutunun da dâhil edildiği bir anlama doğru yönelimin göstergesi olmuştur (Shaw, 2004).

13 Şubat 1869 tarihli ilk Asar-ı Atika Nizamnamesi yürürlüğe girmiştir. O tarihlerde ülkenin çeşitli yerlerinde kazılar yapılmakta ve eserler yer yer yurt dışına götürülmektedir. İlk yasal düzenleme olan bu yedi maddelik kısa tüzüğün iki önemli

maddesinde; bundan böyle Osmanlı topraklarında antika aramak isteyenlerin Maarif Nezareti'nden izin almaları şart koşulur ve bulunan antikaların yurt dışına çıkarılamayacağı hüküm altına alınır. Bu ilk nizamname Safvet Paşa zamanında çıkarılır. Safvet Paşa eski eserlerin toplanması, korunması ve taşınabilenlerin İstanbul'a gönderilmesi hususunda illere bir genelge gönderir. Safvet Paşa'nın girişimleriyle Galatasaray Lisesi öğretmenlerinden Mr. Goold da 8 Temmuz 1869'da müze müdürlüğüne getirilir. Mahmut Nedim Paşa'ın sadrazamlığı döneminde 1871'de Gold görevden alınır. Müze müdürlüğü kaldırılan Sadrazam Mahmut Nedim Paşa 1872 Temmuzunda Sultan Abdülaziz tarafından azledilir ve yerine Ağustos 1872'de büyük devlet adamı Mithat Paşa Sadrazam olarak atanır. Maarif Nazırlığı'na 15 Haziran 1872'de tanınmış edebiyatçı ve devlet adamı Ahmet Vefik Paşa getirilir. Ahmet Vefik Paşa müze müdürlüğünü yeniden gündeme getirir ve 1872 yılında müze müdürlüğüne Alman Dr. Philipp Anton Dethier'i atar. Dr. Dethier'in 8,5 yıllık müze müdürlüğü döneminde belli başlı üç faaliyetten söz edilir. Bunlardan birincisi, 1874 tarihli Yeni Asar-ı Atika Nizamname'sinin yürürlüğe konulması, ikincisi Müze-i Hümayun'un Aya İrini'den Çinili Köşk'e taşınarak hizmete açılması, üçüncüsü Eski Eserler Okulu'nun kurulması girişimidir. Yeni yürürlüğe giren tüzüğün en çok tartışılan üçüncü maddesinde "Keşfedilmeyen eski eserler nerede bulunursa bulunsun devlete aittir. Fakat izinli olarak kazı yapanların bulacakları eserlerin üçte biri devlete, üçte biri bulana, üçte biri de arazinin sahibine ait olacaktır" denilmektedir. Tüzüğün bu maddesi ile yabancıların hisselerine düşen eserlerin yurt dışına çıkarmaları hükme bağlanır ve topraklarımızdan binlerce eserin kanuni yolla çıkartılması sağlanır. Bu maddeye dayanarak yabancılar Osmanlı'nın birçok eserini ellerini kollarını sallayarak yurt dışına çıkarmış, bu durumda Osmanlı müzeciliğine büyük bir darbe vurmuştur. Aya İrini'deki eserlerin Çinili Köşk'e taşınması düşüncesinin 1870 öncesine kadar uzandığı söylenmektedir. Ancak Çinili Köşk'ün Müze haline dönüştürülmesi, onarım, tadilatı her nedense yıllarca sürmüş ve ayrıca binanın tadilat ve onarımı sırasında köşkün esas özelliğini bozan ve tahribata kadar varan değişiklikler yapılmış ve bu güzel köşkün tarihi özelliği bozulmuştur. Çinili Köşk'ün açılış töreni 16 ağustos 1880 tarihinde Sadrazam Mehmet Said Paşa zamanında yapılmıştır. 12 Mart 1881'den itibaren müze giriş ücreti uygulanmaya başlanmıştır. Müze-i Hümayun her gün açık olup Çarşamba

günü de kadınlara mahsustur. Osmanlı ülkesinde eski eser araştırması yapmak için eleman yetiştirmek amacıyla Asar-ı Atika (Müzecilik Okulu) açmak için padişah Abdülaziz'in 3 Mart 1875'de emir çıkarıp onaylamasına rağmen nedeni bilinmeyen ve o zamanın koşullarına göre ortaya çıkan bir takım güçlükler sonucunda açılamamıştır. Dr. Dethier Çinili Köşk'teki yeni müzenin açılmasından 6,5 ay sonra 3 Mart 1881'de ölmüştür. Son yabancı müze müdürü olan Dr. Dethier 8,5 yıl Müze-i Hümayunun müdürlüğünü yapmıştır. İlk Türk müzesi olan Müze-i Hümayunu 12 yıl yabancı uyruklu müdürler yönetmiştir (Gerçek, 1999).

1877'de Osman Hamdi Bey'in de üyesi olduğu Müze Komisyonu kurulmuştur. Osman Hamdi Bey yine bu yılda Osmanlı Hükümeti tarafından Viyana'da kurulan sergiye komiser olarak gönderilmiştir. 1881 yılında Dr. Deither'in ölmesi üzerine müze müdürlüğüne 11 Eylül'de Osman Hamdi Bey atanmıştır (Buyurgan ve Mercin, 2005). Böylece yabancı müze yöneticilerinin dönemi kapanarak hiç değişmemek üzere Türk müzecilerinin dönemi başlamıştır. Onun atanmasıyla müzecilik tarihimiz önemli bir dönüm noktasına girmiş, Türk müzesi gerçek anlamda bir müze haline gelmiş ve gelişmiştir. Osman Hamdi Bey, müze müdürü olduğu zaman önünde yapması gereken birçok iş vardı. Öncelikle, var olan tarihi eserlerin düzene koyulup, gruplandırılması ve bu eserlerin sergilenmesi için uygun mekânların bulunması gerekiyordu. Bunun yanında sanat eğitimi ve kültürü alan insanların yetişmesi için bir kurum kurma düşüncesi mevcuttu (Sarkan-Tosun, 2009). Osman Hamdi Bey güzel sanatlara son derece meraklı, aynı zamanda ressamdı. Müze müdürlüğüne atanmasına rağmen ressam kimliğini de unutmamıştır. 2 Mart 1883'te Sanayi-i Nefise Mektebi'nin diğer adıyla Güzel Sanatlar Akademisi'nin açılmasını sağlamıştır. Bugünkü Mimar Sinan Üniversitesi'nin çekirdeğini teşkil etmiş olan bu okul müzeye bağlı olarak hizmet vermiş ve Hamdi Bey müze müdürlüğü yanında bu okulun müdürlüğünü de ölene kadar sürdürmüştür. Dr. Dethier zamanında çıkarılan 1874 tarihli nizamnamedeki aksaklıkların giderilmesi çalışmalarına 1883 yılında başlanmıştır. Osman Hamdi Bey'in girişimleri ile yapılan değişiklikler 13 Şubat 1884'de kabul edilmiştir ve 21 Şubat 1884 tarihinde onaylanarak yürürlüğe girmiştir. Nizamnamenin üçüncü maddesinde "Memaliki Osmaniye'de mevcut ve mekşuf ve bundan böyle hafriyat ile zahire

çıkarılacak ve deniz ve göl ve nehir ve çay ve derelerde zuhur edecek olan her nevi asar-ı atikakâmilen devlete aittir." Sekizinci maddesinde "Memalik-i Osmaniye'de zuhur eden Asar-ı Atika'nın diyarı ecnebiye nakil ve ihracı kat'iyen memnudur" ifadesi yer alır. Böylece ülkemizde çıkarılan hiçbir tarihi eser yurt dışına gitmeyecek, bunlar tamamen devlet müzesine ait olup yabancılar sadece resim ve kalıplarını alabileceklerdir. Bu nizamname ile batılıların önceki müze müdürü Dr. Deither dönemindeki keyifleri bozulmuştur. Avrupa müzelerine eski eser akışı büyük ölçüde yavaşlamış ve çıkan eserler artık Müze-i Hümayunda toplanmıştır (Gerçek, 1999).

Âsâr-ı Âtika Nizamnamesinin yürürlüğe girmesiyle kazı çalışmalarına başlanmıştır. İlk kazı Adıyaman yakınlarındaki Nemrut Dağı'nda yapılmıştır. 1887 yılında Sayda yakınlarında yapılan kazılardan çıkan eserler İstanbul'a getirilmiştir (Sezgin ve Karaman, 2009). Sayda'da yapılan kazıda Fenikelilere ait 26 adet lahit bulunmuş ve lahitler zor şartlarda İstanbul'a taşınmıştır. Sayda lahitlerinin bulunuşu Müze-i Hümayunun ve Türk müzeciliğinin kaderini değiştirmiştir. Müze yerli yabancı ziyaretçilerin ilgi odağı haline gelmiştir. Sayda lahitlerinin bulunması yeni müze binasının yapılmasını zorunlu kılmıştır (Gerçek, 1999). Müzede yer sıkıntısı başladığından, Osman Hamdi Bey Çinili Köşk'ün karşısında Arkeoloji Müzesi olan yeni müze binasını yaptırmış ve arkeolojik buluntuları bu binada toplayarak 1891'de ziyarete açmıştır. Yine Osman Hamdi Bey müze müdürü iken Mezopotamya, Suriye, Filistin ve Anadolu'da yapılan sürekli kazılar sonucu pek çok eser derlenmiş ve bu binada sergilenmiştir. Müze binası ek yapılarla büyümüştür (Sezgin ve Karaman, 2009). Bu bina iki kat olarak inşa edilmiş üslubu Ağlayan Kadınlar Lahdin'den örnek alınarak yapılmıştır. 1892'de müdürün erkek kardeşi Hâlil Edhem Bey müdür yardımcısı olarak atanmıştır. On yedi yıl birlikte çalışmışlardır. Bu dönem Türk müzeciliğinde altın çağ olarak bilinmektedir. Her ikisi de hem eski eserleri toplatmış, hem kazılarla ilgili faaliyetlere katılmış hem de Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nü yürütmüşlerdir. Osman Hamdi Bey 1889 yılında "Müze Nizamname-i Dahilisi"ni yürürlüğe koydurarak, müzeyi tam bir yasal kurum olarak kabul ettirmiştir. Bu nizamnamenin şimdiki karşılığı "Müzeler İç Hizmetler Yönetmeliği"dir (Gerçek, 1999). Osman Hamdi Bey 1904'de yaptığı il müzeleri girişimleriyle Konya, Sivas ve Selanik şehirlerinde müzelerin oluşmasının

temellerini atmıştır. Osman Hamdi Bey Dönemi'nde 1884 tarihli nizamnamede bazı değişiklikler yapılarak 1906 tarihinde üçüncü Âsâr-ı Âtika Nizamnamesi hazırlanmıştır. 1973 yılına kadar geçerli olan bu nizamnamede öncelikle, tarihi eser tanımı yerine tarihi eserlerin denetimine ilişkin sorunlara yer verilmiş, müze ilk kez çeşitli işlevleri olan bir kurum olarak tanımlanmıştır (Shaw, 2004).

Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde, bu konuda önemli çalışmaları olan bir diğer kişi de Satı Bey'dir. Satı Bey, Türk eğitim tarihinde önemli çalışmaları olan bir eğitimcidir. 1909'da Darülmuallim'e müdür olarak atanan Satı Bey, müzelerin pedagojik açıdan düşünülmesi ve eğitim ortamı olarak kullanılması düşüncesini ilk gündeme getiren kişi olmuştur. Satı Bey, eğitimin okulla sınırlı olmaması gerektiğinin ve okul gezilerinin önemi üzerinde durmuştur. Darülmuallim'de öğrencinin bilgiye kendisinin ulaşabileceği "Usul-i Tekşifi ve Tedrisi Ayan" adı verilen deney ve gözlemlerin yapılmasına önem vermiştir. Hatta çocukların daha okula başlamadan müzelere götürülmesini önermiştir (Buyurgan ve Mercin, 2005). 12 Şubat 1910'da Osman Hamdi ve Halil Edhem Bey tarafından "İstanbul Asar-ı Atika Muhipleri Cemiyeti" (İstanbul Eski Eserleri Sevenler Derneği) kurulmuştur (Gerçek, 1999). Ayrıca Halil Edhem Bey Osmanlı'nın kültür kurumlarının Türkiye Cumhuriyeti'ne aktarılmasında etkin rol almış ve çok önemli katkıları olmuştur (Buyurgan ve Mercin, 2005). Halil Edhem Bey, Asar-ı Atika Müzeleri gibi, Eski Şark Eserleri Müzesi'ni de ziyarete açmış, bunun ardından Topkapı Sarayında düzenlemeler yapıp vakıf eserlerinden ve saraylardan toplanan eserlerle "Evkaf-ı İslamiye Müzesi'ni" 1922'de ziyarete açmıştır. Sonraki yıllarda bu müze Türk ve İslam Eserleri Müzesi adını almıştır (Sarkan-Tosun, 2009). 1917 yılında Müze-i Hümayunun müdürü Halil Edhem Bey tarafından "Resim Eserleri Tüzüğü" hazırlanmıştır (Buyurgan ve Mercin, 2005). Halil Edhem Bey Anadolu'da büyük şehirlerde müze şubeleri açmış ve müzelerinin gelişmesine katkıda bulunmuştur. Osman Hamdi Bey ve kardeşi Halil Edhem Bey Türk müzecilik tarihine adlarını altın harflerle yazdırmışlardır.

2.1.2.2.2. Cumhuriyet Dönemi

Cumhuriyet kurulduktan sonra müzecilik alanında da değişiklikler yapılmıştır. Öncelikle Osmanlılar zamanında yürürlükte olan en son nizamname değiştirilerek yeni bir yönetmelik hazırlanmıştır. Bu yönetmelik 1973 yılına kadar yürürlükte kalmıştır (Buyurgan ve Mercin, 2005). Osmanlılar zamanında kurulamayan müze genel müdürlüğü 9 Mayıs 1920'de göreve başlayan BMM'nin ilk hükümeti tarafından eski eserlerin derlenmesi ve yeni müzelerin kurulması amacıyla Maarif Vekaleti'ne bağlı Asar-ı Atika Müdürlüğü adı altında kurulmuştur. Bir yıl sonra Hars (Kültür) Müdürlüğü'ne dönüştürülmüştür (Yıdızturan, 2007). Müdürlüğün ismi 1946 yılında değiştirilmiş ve "Eski Eserler ve Müzeler Müdürlüğü" adını almıştır (Ata, 2002). Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü, bağlı olduğu bakanlıklar birkaç kez değiştikten sonra "Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Başkanlığı" olarak değiştirilmiş ve 1989'da Kültür Bakanlığı bünyesinde Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü ile Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü olarak örgütlenmiştir (Ata, 2002).

Cumhuriyetin kurulmasından sonra ideoloji değişmiştir. Atatürk'ün emriyle tüm yurtta pek çok müze açılmıştır. Türkiye'de İlk İnkılap Müzesi 1921 yılında Milli Mücadele'ye ait değerli eşyaların toplanmasıyla oluşturulmuş, Müze-i Hümayun (1869) olarak bilinen müzenin adı 1922'de İstanbul Arkeoloji Müzesi olarak değiştirilmiştir (Buyurgan ve Mercin, 2005). Topkapı Sarayı onarılmış ve 1924'de tekrar müze olarak ziyaretçilerini kabul etmeye başlamıştır. 1925 yılında tekke ve zaviyelerin kapatılmasına dair kanun yürürlüğe girdikten sonra, buralarda bulunan değerli eserler mahalli müzelere taşınmıştır. Süleymaniye'deki Evkaf-ı İslamiyet Müzesi, Vakıflardan alınarak müzeler müdürlüğüne bağlanmış ve 1927 yılında Türk ve İslam Eserleri Müzesi adıyla tekrar düzenlenerek ziyarete açılmıştır. Konya'da bulunan Mevlana Dergâhı ve Türbesi, 1927'de müze olarak düzenlenmiştir. Bu arada Ankara'da Etnografya Müzesi binası tamamlanarak 1928'de hizmete girmiştir. Kayseri, Afyon, Adana, Antalya, Bergama, Manisa, Bursa, İzmir, Edirne'de yeni müzeler kurulmuş ve mevcut müzeler düzenlenmiştir. Ayasofya 1934'de Bakanlar Kurulu kararıyla müze olmuştur. Türk Tarih Kurumu ve Ankara'da Dil Tarih ve

Coğrafya Fakültesi'nin açılışıyla birlikte müzelere uzman personel yetiştirilerek Türk müzeciliğine daha bilimsel bir yön verilmiştir. Ankara'da Roma Hamamı arkeolojik kazıları, Ahlatlıbel, Alacahöyük, Alişar ve Boğazköy kazıları bu dönemin ilk milli kazıları olmuş, verimli sonuçlar alınmıştır. Bu kazılardan çıkan eserlerle Hitit Müze'si kurulmuştur. Bugün bu müze Anadolu Medeniyetleri Müzesi olarak bilinmektedir (Sezgin ve Karaman, 2009).

1928 yılında "Sanayi-i Nefise Mektebi"nin adı "Devlet Güzel Sanatlar Akademisi" olarak değiştirilmiştir. 1930 yılında Atatürk'ün emriyle ülkenin arkeoloji, tarih ve müzeciliğin gelişmesinde önemli rolü olan "Türk Tarih Kurumu" kurulmuştur. Türk Tarih Kurumu'nun yaptığı faaliyetler Türkiye'de müzecilik ve arkeoloji alanına ilmi bir nitelik kazandırmıştır (Buyurgan ve Mercin, 2005). 1947 yılında UNESCO'nun yardım ve teşvikiyle Uluslararası Müzeler Konseyini (ICOM) kurmuşlardır. UNESCO'ya bağlı olarak kurulan bu konseye 67 ülke ile birlikte Türkiye de aynı yıl katılmıştır. Uluslararası Müzeler Konseyi'nin tüzüğüne göre hazırlanmış bulunan ICOM Türkiye Milli Komitesi Talimatnamesi 24 Ağustos 1956'da Bakanlar Kurulu tarafından kabul edilmiştir (Gerçek, 1999). Türkiye'de özel müzecilik 1980'lerden sonra başlamıştır (Yenişehirlioğlu, 2007). 1980 yılında ilk özel müze temelleri, Vehbi Koç Vakfı tarafından kurulan Sadberk Hanım Müzesi ile atılmıştır. Arkasından Rahmi M. Koç Sanayi Müzesi, Ali Üstay Av Müzesi, S. Yaşar Resim Müzesi ve Sanat Galerisi, Malkara Eğitim ve Kültür Müzesi kurulmuştur (Buyurgan ve Mercin, 2005).

2.1.3. Müzenin İşlevleri

Uralman (2006) müzelerin işlevlerini üç başlıkta toplamıştır: Koruma, araştırma ve iletişim. Karadeniz (2010) ise müzenin temel işlevlerini iki gruba ayırmıştır: (1) Kendi birikimleri ve yaptığı etkinlikler ile ilgili işlevler (koleksiyon oluşturmak, belge toplamak, bunları korumak, kötü durumda olanları kurtarmak ve onarmak). (2) Etkinliklerle ilgili işlevler (araştırma yapmak, sergi tasarlamak ve eseri yorumlayarak halkın eserleri anlayabilmesi amacıyla çalışmalar yapmak). Müzeler ilk olarak nesneleri toplamayı, sonra topladıkları nesnelerin özelliklerini belirleyip belgelemeyi, daha sonra onarıp depolamayı ve sergilemeyi ve son olarak da eğitimi

hedefler (Shabbar, 2001). Özetle, müzelerin toplama, belgeleme, koruma, sergileme ve eğitim olmak üzere beş önemli işlevi vardır.

Toplama. Müzeler, eserlerin kolayca takip edilmesi için onları toplamaya çalışırlar. Bunu da kazı, bağış, satın alma ve değiş-tokuş gibi farklı yöntemlerle yaparlar. Bu işlev müzenin kendi personeli ve yöneticileri tarafından yapılır. Müze yönetimi ve personelinin müzelerine eserler toplarken onların müzenin amaçlarına, niteliklerine, fiziki alt yapılarına uygun olması konusunda titiz davranması gerekir (Buyurgan ve Mercin, 2005).

Belgeleme. Toplanan eserler müzeye ulaştıktan sonra ne olduğu tam ve doğru olarak belirlenmeli ve belgelenmelidir. Shabbar'ın (2001) da belirttiği gibi nesnenin tarihi, kullanımı ve içeriği saptanmalıdır. Belgeleme, bir nevi bilgi oluşturma şeklidir. Belgeleme nesnenin etiket bilgisini vermekten ziyade nesnelerin onarım, saklama, koruma, yayın gibi çeşitli bilgilerini içerir (Uralman, 2006). Müzelerdeki tüm eserlerin kolayca bulunabilmesi ve kaybolmaması için belgelenmesi gerekir. Belgelemenin kalıcı olması için fotoğraf ve kamera çekimleri kullanılabilir (Buyurgan ve Mercin, 2005).

Koruma. Müze koleksiyonlarını gelecek nesillere ulaştırmak için koleksiyonları korumak gerekir. Koruma, müze koleksiyonlarında sergilenen veya depolarda bulunan eserlerin yaşam süreçlerini uzatmak amacıyla alınan önlemlerin hepsini kapsamaktadır. Koruma, müzelerin en zor görevlerinden biridir. Müzelerdeki eserlerin korunması için bilgi, zaman, teknik donanım, iş gücü ve finansman gereklidir. Müzedeki eserler iyi gözlemlenmeli; nem, sıcaklık, ışık, kirlilik, böcek gibi zararlı etkenler konunun uzmanlarıyla işbirliği yapılarak en aza indirilmelidir (Buyurgan ve Mercin, 2005).

Sergileme. Müzelerin eğitim işlevini yerine getirebilmek için kaliteli koleksiyonlara sahip olmaları gerektiği gibi müze nesnelerini ziyaretçiye hitap edecek şekilde sergilemeleri de gerekir (Atasoy, 1999). Klasik müzecilikte klasik duvar, pano ve stant sergilemeleri ile ziyaretçilerin ilgileri çekilmeye çalışılıyordu. Çağdaş müzecilikte ise bu sergileme türleri kendini modern sergileme tekniklerine

bırakmıştır ve bilgisayar teknolojilerinin sunduğu imkânlardan faydalanılmaktadır. Ziyaretçinin müzede gezerken hem eğlenip hem öğrenebileceği şekilde sunumlar yapılmakta, ziyaretçinin dikkati sürekli canlı tutulmaya çalışılmakta ve ziyaretçi ile müze nesneleri arasındaki iletişime önem verilmektedir. Bunun için sesli yönlendiriciler, rehberler, dikkat çekici dekorlar kullanılmaktadır (Altunbaş ve Özdemir, 2012). Müzenin amacı, müzeye daha çok ziyaretçi çekmektir. Bu da sergileme yoluyla başarılabilir. Eğer ziyaretçi bir şeyler öğrenerek ve hayranlık duyarak ayrılıyorsa, o sergi başarıya ulaşmış demektir (Atasoy, 1999).

Eğitim. Müze denilince geleneksel anlamda aklımıza koleksiyonlarını vitrinlerinde sergileyen binalar gelmektedir. Hâlbuki modern anlamda müze, koleksiyonlarını sadece vitrinde sergilemekle kalmayan aynı zamanda bilginin yapılandırıldığı, eserlerin özelliklerini, önemini, faydasını, değerini bireylere hissettiren eğitim kurumlarıdır (Yavuzoğlu-Atasoy, 1999). 21. yüzyılın başında, müze sayısının ve çeşidinin artmasıyla birlikte müzeler bünyelerindeki değerleri koruma, sergileme işlevlerinin yanında bu değerleri ölümsüzleştirmek adına gelecek nesillere ulaştırma sorumluluklarını fark edip, bu sorumluluklarını yerine getirmek için eğitim kurumu kimliği ile hareket etmeye başlamışlardır (Buyurgan ve Mercin, 2005). Ülkemizde de 2004 yılında ilköğretim programında yapılandırmacı yaklaşımın benimsenmesiyle birlikte müzelerin eğitim işlevinin önemi daha çok artmış ve öğretim programlarına müze eğitimi ile ilgili kazanımlar eklenmiştir. Atagök'e (1999, s. 137-138) göre, müzelerin eğitim işlevini yerine getirerek topluma sağlayabileceği katkılar şu şekilde sıralanabilir: "Müzeler geçmiş değerleri toplum için korur ve onlara sunar. Objektif ve sistematik bir değerlendirme ile koleksiyonlarını sunduklarından süzülerek günümüze gelmiş değerleri gösterir. Böylelikle insanlığın doğal gelişimini belgeler, bilgi verir. Geçmişi sunar, yaratıcı gücü ve düşünceyi kamçılar. Geleceği yönlendiren veya yönlendirebilecek değerlerin yerleşmesini sağlar. Yeni toplumsal değerlerin oluşmasını sağlar. İnsanî değerleri geliştirir. Bugünün teknolojik toplumundaki insana insanî değerleri sunarak, yalnızlığını giderir, eğlendirir. Toplumun bilimsel ve sanatsal gelişimine katkıda bulunur. İnsanın kendi toplumunu tanımasını sağlar. Toplumların birbirlerini tanımalarına, dolayısıyla kültürlerin birbirlerine yakınlaşmasına neden olur."

Uluslararası Müzeler Konseyine (ICOM) göre, müzelerin topluma hizmet verirken gerçekleştirmeleri gereken koleksiyon oluşturma, koruma, belgeleme, sergileme ve eğitim gibi temel görevlerinin yanında bazı sorumlulukları da bulunmaktadır. ICOM'un belirlemiş olduğu ve müze etik kodları olarak adlandırılan bu sorumluluklar şu şekilde sıralanmaktadır (Karadeniz, 2010, s. 13):

1. Müzeler, insanlığın kültürel ve doğal mirasını muhafaza eden, bilimsel açıdan inceleyen ve tanıtan kurumlardır.

2. Müzeler mevcut koleksiyonlarını toplumun ve toplumsal gelişimin hizmetine sunan kurumlardır.

3. Müzeler bilgiyi yerleştiren, geçerli kılan ve geliştiren kanıtlar olan nesneleri bünyesinde barındıran ortamlardır.

4. Müzeler doğal ve kültürel mirası anlamak, yönetmek ve bu mirasa değer kazandırmak durumundadır.

5. Müzeler toplumun diğer kurum ve kuruluşları ile yakın işbirliği içinde bulunmalı ve koleksiyonlarını bu kurum ve kuruluşların kullanımına sunmalıdır.

6. Müzeler diğer kurum ve kuruluşların çalışmalarında kullanabilecekleri nesneleri ve kaynakları barındırırlar.

7. Müzelerin kendi yönetmelikleri vardır ve yasal prosedürleri uygulamak durumundadırlar.

8. Müzeler uzman profesyonel ekipler tarafından yönetilmelidir.

2.2. Müze Eğitimi

Müzeler dikkat çekici sergileriyle kültürel mirasımızı bizlere tanıtırlar. Müze sergilemeleri büyük önem arz etmekle birlikte günümüzde müzeler sadece sergi kimliğinden kurtularak (Shabbar, 2001) eserlerin işlevsel ve sanatsal açıdan öğrenildiği ve bireyin/toplumun gelişmesinde rol oynayan yaygın eğitim kurumu konumuna gelmişler (Atasoy, 1999; Atik, 1999 ve Keleş 2003). 20. yüzyılın ikinci

yarısından itibaren UNESCO ve ICOM gibi uluslararası organizasyonların kurulmasının etkisiyle müze eğitimi yeni bir kimlik kazanmış, bilimsel yaklaşımın önemi artmıştır (Tezcan-Akmehmet ve Ödekan, 2006). 1990'lı yılların başında, obje biriktirme önemini kaybetmiş, bunun yerini objelerin faydalı bir şekilde kullanımı almış, bu durum da beraberinde müzelerin eğitim misyonunu ön plana çıkarmıştır (Hooper-Greenhill, 1999).

20. yüzyılda eğitimde belli bilgilerin öğretilmesine dayanan öğretmen, kitap ve sınıf merkezli yaklaşımdan öğrenci merkezli yaşantılara dayalı sınıf dışı eğitim ortamlarına geçilmeye başlanması, öğretimde öğrencilerin aktif olarak birincil kaynaklardan araştırma yapması ve deneyim oluşturmasının öneminin vurgulanması müzelerin eğitimdeki önemini arttırmıştır. Müzeler, farklı derslerle ilişki kurulabilecek nesneler içermeleri ve bu nesnelerle bağlantılı farklı eğitim etkinlikleri sunmaları nedeniyle öğrenciler için ideal bir öğrenme ortamı olarak görülmüşlerdir (Tezcan-Akmehmet ve Ödekan, 2006). Bu yüzyılda öğrenmenin sadece sınıflarda ve ders kitaplarından olmayacağı gerçeği görülmüş ve buna istinaden öğrenme için yeni ortamlar aranmaya başlanmış, bu durum da müzelerin önemini arttırmış, müzeler öğrenci eğitimine hizmet eden kurumlar olmuşlardır. Müzeler okullarla işbirliği yaparak, bünyelerindeki eğitim birimleri ile eğitime katkı sağlamaktadırlar (Önder, Abacı ve Kamaraj, 2009). Ayrıca, müze eğitimi 1930'lu yıllarda ilkokul çocukları için yapılan çalışmalar olarak algılanırken yirminci yüzyılın sonunda yaşam boyu eğitim felsefesinin kabul edilmesiyle birlikte müzeler sadece çocuklara değil yetişkinlere de hitap eder hale gelmiştir (Hooper-Greenhill, 1999). Onur'a (2012) göre; "Müzeler çağdaş halkevleridir. Gelişmiş toplumlarda müzenin en önemli işlevi halkın eğitimidir. Türkiye'de halkı eğitmek amacıyla kurulan (1932-1952) halkevlerinin dokuz çalışma alanlarından biride müzelerdi."

Günümüzde müzeler her yaş grubuna göre değişik eğitim etkinlikleri hazırlamakta ve bunları ziyaretçilerine sunmaktadırlar. Müzede bireyler sürece bizzat kedileri katılarak deneyimler yaşamakta, bu deneyimlerden elde ettikleri bilgileri kendi bilgileri ile bütünleştirip yepyeni bilgilere ulaşmaktadırlar (Tezcan-Akmehmet ve Ödekan, 2006). Müzeler, düşünen sorgulayan, yaratıcı bireyler yetiştirmek adına

tarihi eserleri toplayıp, hazırladıkları değişik eğitim etkinlikleri ile yediden yetmişe tüm bireylerin eğitimine katkıda bulunmaktadır. Bireyin aktif bir şekilde sürece katıldığı, estetik beğeninin, tarih bilincinin oluşmasına katkıda bulunan müze eğitimi, okulöncesi çocuk gruplarını, etnik azınlıkları, engellileri ve yabancıları da kapsamaktadır. Müzeler her yaş grubu için farklı programlar hazırlamaktadır (Kuruoğlu-Maccario, 2002). Özellikle son yıllarda öğrenmenin her mekânda olması gerektiği fikrinin önem kazanmasıyla birlikte müzeler eğitim alanında daha çok kullanılmaya başlanmıştır (Güleç ve Alkış, 2003). Gelişmiş ülkelerde, hemen hemen her müzenin kendi bünyesinde eğitim bölümleri bulunmaktadır. Bu eğitim bölümlerinde mevcut olan uzman eğitimcileri toplumun tamamına hitap edecek çeşitli etkinlikler geliştirmekte ve eğitim programları hazırlamaktadırlar (Yıldırım ve Tahiroğlu, 2012).

2.2.1. Müze Eğitiminin Katkıları

Müze eğitimi sadece öğrencilere sunulan bir hizmet değildir. Müze eğitiminin amacı topluma ömür boyu hitap eden bir hizmet sunmaktır. Buyurgan ve Mercin (2005, s. 11-12) müze eğitiminin amaçlarını şöyle sıralamaktadır:

"1. Müzeciliğin tarihi, türleri, amaçları ve işlevleri ile ilgili bilgiler edinebilme,

2. Müzeler, kültürler ve uygarlıklar, müze ve sanat, müze ve eğitim, müze ve toplum konularında bilgiler edinebilme,

3. Müzeleri eğitim amaçlı kullanabilme alışkanlığı edinebilme,

4. Bir müze ziyareti ile ilgili hazırlık ve süreçleri kavrayabilme,

5. Müzelerde yer alan farklı kültürlere ait sanat eserleri ve tarihi eserlerdeki benzerlik ve farklılıkları ayırt edebilme,

6. Müzeleri oluşturan farklı kültür ürünleri sayesinde, diğer toplumlara karşı saygıyı gerçekleştirebilme,

7. Müze ziyareti sonucunda bir müze rehberi hazırlayabilme,

8. Müze çalışmasına dayalı olarak projeler hazırlayabilme,

9. İlk ve ortaöğretim sanat dersleri için müze eğitimi projesine dayalı ünite planı ve günlük plan hazırlayabilme,

10. Müzede sergilenen sanat eserlerine ve tarihi eserlere karşı ilgiyi, değer vermeyi ve onları koruma bilincini oluşturabilme,

11. Müzede sanat eğitimi ile bireylerin heyecanlı, zevkli, eğlenceli bir ortamda eğitim almalarını sağlama,

12. Müzede sanat eğitimi ile yaratıcılığı geliştirmeyi teşvik etme,

13. Müzede sanat eğitimi ile bireylerin, gerçek sanat eserleri ile karşı karşıya gelmelerini sağlayarak, onlara eser eleştirisi ve uygulama çalışması yapabilme."

Çağdaş eğitim bireylerin sürece bizzat katıldığı aktif öğretim yöntemleri ile gerçekleşmektedir. Çağdaş eğitimde amaç salt bilgi vermek değil, bilgiye ulaşmayı da öğretmektir. Sınıftaki öğrenme sınıf dışı ortamlarla desteklenmekte ve zenginleştirilmektedir. Bu nedenle günümüzde, geçmişi sergileyen, toplumda tarihsel bilincin doğru ve tam olarak yerleşmesine katkıda bulunan ve görsel dil öğelerini kullanan müzeler eğitimin vazgeçilmez unsurları niteliğindedir ve eğitimin ayrılmaz birer parçası olmalıdır (Akengin, 2011).

Çağdaş eğitimcilere göre eğitim okulun dışına da taşınmalıdır. Okulda öğretmenin anlattığı konular soyut kalabilmektedir. Müzeler bu noktada öğrencilere somut nesneler sunar, onların görme, işitme, koklama duyularına hitap eder ve böylece müzeler öğrenilen bilgilerin kalıcı olmasını sağlar (Seidel ve Hudson, 1999). Müzeler öğrencilerin merak duygularını kamçılayarak okullarda eksik kalan öğrenmeleri tamamlar. Bunların yanında bireylerde üreticilik ve beğenme duygusunun da gelişmesine yardımcı olur (Kuruoğlu-Maccario, 2002).

Müzeler okuldaki eksik öğrenmeleri tamamlamanın yanında öğrencilerin sosyalleşmesini de sağlar. Müzede öğrenciler arkadaşları ile birlikte etkinlikler yaparken arkadaşları ile kaynaşırlar. Müzeler farklı duyulara hitap ettiği için müzedeki öğrenme hem daha kalıcı olur hem derse ilgisiz öğrencinin bile dikkatini çekebilir. Ayrıca müzeler öğretmenlerin öğrencilerini daha iyi tanımasına yardımcı olur (Tezcan-Akmehmet, 2001). Müze eğitimi nitelikli insan yetiştirilmesini sağlar (Çetin, 2002). Müzelerdeki nesneler geçmişle gelecek arasında bağ kurarak bireylerde düşünme yetisini geliştirir (Önder vd., 2009). Müze eğitimi tarihi değerler konusunda bilinçli ve bildiği değerleri gelecek kuşaklara aktarma konusunda hassas bireylerin yetişmesini sağlar. Bireylerde araştırma, değerlendirme, karşılaştırma gibi becerilerin oluşmasına katkıda bulunur (Kiraz, 2009). Müzede orijinal eserlerle karşı karşıya gelmek ziyaretçileri heyecanlandırır ve öğrenmeye motive eder (Şahan, 2005). Öğrenciler müzelerde somut nesnelerle karşılaşırlar, bu da soyut öğrenmeleri somutlaştırır (Lêvy, 2001). Müzede öğrenci aktif bir şekilde sürece katılır (Çalışkan ve Çerkez, 2012)

MEB ilköğretim Görsel Sanatlar dersi programında ‘Müze Bilinci’ başlığı altında müze eğitiminin önemi şu şekilde vurgulanmıştır: “Müze Bilinci öğrenme alanı ile öğrenciler Görsel Sanatların birbirinden farklı dallarında verilmiş olan, aynı zamanda birer kültür ve tarih mirası sayılan eserleri tanırlar. Bu çerçevede öğrenciler, sadece yerel olanı değil aynı zamanda evrensel olanı da gözlemleyebilirler. Çok çeşitli ve zengin arkeolojik katmanlardan oluşan Türkiye Cumhuriyeti topraklarını, Anadolu medeniyetlerini tanır ve bu değerlere sahip çıkma bilinci edinirler. Müzelerin eğitim yolu ile kişilere sunacağı geniş imkânlar ve bakış açılarının yanı sıra, öğrencilerin yeni yaratımlar ortaya çıkarması ve içinde bulundukları toplumu, coğrafyayı ve bunun sonucunda da farklı kültürleri kavraması sağlanır” (MEB, 2006, s. 13).

Müzeler eğitimin vazgeçilmezidir. Önder vd. (2009, s. 105-106) çocukların müzelerden yararlanılmasının sonuçlarını şöyle sıralamıştır: “Çocuklar bilgilerini geliştirme yollarını öğrenir ve bu bilgilerini kitap bilgileriyle karşılaştırma alışkanlığı kazanırlar. Çocuklar kitaplarda okudukları tarihsel dönemlerde kullanılan yaşam

nesnelerinin gerçeklerini görme olanağı bulurlar. Tarihsel olaylar ve o dönemin yaşam nesneleri arasında ilişki kurmaya çalışırlar. Bu durum onların doğru tarih bilinci edinmelerine yardımcı olur. Müzede bulunan nesnelerle günümüzdeki nesneler arasındaki farklılıkları ve benzerlikleri düşüncelerinde karşılaştırırlar. Çocuklar gözlem, mantık, yaratıcılık, hayal gücü ve beğeni duygusunu geliştirirler. Estetik beğenilerini geliştirirler. Yaratıcı düşünmeyi öğrenirler. Müze çocuklara gelişimin ve değişimin kaçınılmaz olduğunu gösterir. Olayları bütün boyutlarıyla düşünebilmeyi ve değerlendirebilmeyi (çok boyutlu düşünmeyi) öğretir. Bunların yanı sıra çocuklar farklı kültürleri tanırlar. Sahip oldukları kültürel değerleri koruma bilinci edinirler."

2.2.2. Müze Eğitiminin Tarihçesi

2.2.2.1. Dünyada Müze Eğitimi

19. yüzyıl başında müzeler insanların kendilerini eğitmek için yararlanabilecekleri bir eğitim kurumu niteliğinde değildi. 1920'lerde koleksiyon yapma kendi başına bir amaç olarak görülmüş ve müzelerin eğitim rolü bu kadar desteklenmemiştir (Hooper-Greenhill, 1999).

Müzelerin eğitim amaçlı kullanılması ilk önce ABD'de kendini göstermiş, ardından İngiltere ve Almanya'da görülmüştür. 1950'lerde eğitim bilimleri alanındaki yeni gelişmeler müzelerin eğitim alanında kullanılmasını gerekli kılmış, UNESCO 1952, 1954, 1958, 1960 yıllarında düzenlediği seminerlerde müzelerin eğitimdeki gerekliliğini anlatmıştır. 1950'lere kadar içe dönük olan müze, bu tarihten sonra toplumu eğlendirerek eğitmeyi hedeflemiştir. 1950'den itibaren pek çok ülkede müzelerdeki nesneler öğretim programlarıyla ilişkilendirilerek kullanılmıştır (Buyurgan ve Mercin, 2005). "İngiltere'de 1884 yılından itibaren, 'gezici müze' fikri uygulanmıştır. İlk eğitsel müze 1894-1895 yıllarında İngiltere'de 'Haslemere Müzesi' ismi ile açılmıştır. İngiltere'de 1970'li yıllarda, sanat eğitiminde müze eğitimi zorunlu tutulmuştur (Buyurgan ve Mercin, 2005). New Castle'daki Eğitim Fakültesi, 1980'de, 'Müzelerin ve Müze Objelerinin Eğitim Aracı Olarak Kullanılması' ismiyle bir ders açmıştır. Londra Üniversitesi'ndeki Eğitim Enstitüsü,

Yüksek Lisans düzeyindeki eğitim sertifikasına ‘Müzeler, Galeriler, Okullar’ ile ilgili seçmeli ders açmıştır. Ayrıca Kuzey Worcestershire Koleji, ‘Eğitimde Müzeler’ adlı bir senelik hizmet içi diploma programı başlatmıştır” (Şar ve Sağkol, 2013, s. 87).

1990’ların başında müzelerin eğitim rolü daha fazla vurgulanmaya başlanmıştır. 21. yüzyılda ise müzeler eğitim kurumu gibi çalışmışlardır (Buyurgan ve Mercin, 2005).

2.2.2.2. Türkiye’de Müze Eğitimi

Türkiye’de müze eğitimi yaklaşık 150 yıl öncesine dayanmaktadır. Bu süreçte pek çok müze açılmış, çeşitli müze türleri ortaya çıkmış ve epeyce yol alınmıştır. Her ne kadar müze eğitiminin önemi çok önceden fark edilmiş olsa da Türkiye bugün diğer ülkeler kadar yeterli seviyede değildir. Türkiye Cumhuriyeti’nin kurucusu Gazi Mustafa Kemal Atatürk de müze eğitiminin önemine dikkat çekmiş ve 1923 yılında okullarda müze kurulması ile ilgili talimat vermiştir. Bu talimat üzerine 1930 yılında Bursa’da ilkokul müzesi, 1931 yılında İstanbul’da lise müzesi açılmıştır. 1958 yılında *Öğretmenler İçin Müze El Kitabı* çıkarılmıştır. (Onur, 1999). 1958’de ICOM toplantısında müzelerin kendilerine ait bir eğitim servisini oluşturmaları, okullarla sıkı bir işbirliği içinde olmaları ve pedagoji usullerine uymaları gerektiği vurgulanmıştır (Buyurgan ve Mercin, 2005). “Uluslararası Müzeler Konseyi Türkiye Milli Komitesi 1962’de müzelerin eğitimdeki rolü hakkında UNESCO Semineri’ni düzenlemiş ayrıca 1963’te 1958 yılında ICOM’un hazırladığı ‘Müzelerin Teşkilatlanması’ kitabının Türkçe olarak basılmasını sağlamıştır. Bu kitapta müzelerin eğitim yönü tartışılmıştır.” (Atagök, 1999, s. 143). “Ayrıca, 18-22 Haziran 1988’de düzenlenen on ikinci Milli Eğitim Şurası’nda Türk eğitim sistemi ile ilgili bazı kararlar alınmıştır. Bu kararların ilköğretim bölümünün 17. Maddesinde, “Okullarda tabiat koleksiyonları, müzeler, sergiler, seralar ve hayvan yetiştirme yerlerinin kurulması; öğrencilerin gözlem, araştırma ve uygulama yapmalarının teşvik edilmesi; çevrede mevcut müzelerin ve benzeri yerlerin gezdirilmesi” şeklinde bir karar alınmıştır (XII. Milli Eğitim Şûrası, 1988, s. 3). 1986, 1992 ve 1995 yıllarında MEB okul müzeleri ile ilgili yönergeler yayınlamıştır. 1990 yılında Antalya Arkeoloji Müzesi Çocuk Bölümü, 1995 yılında İstanbul Arkeoloji Müzesi

Çocuk Bölümü kurulmuştur. 1990 yılında Ankara Üniversitesi Oyuncak Müzesi açılmıştır.1989 yılında Yıldız Teknik Üniversitesi Müzecilik Anabilim Dalı, 1997 yılında Ankara Üniversitesi Müze Eğitimi Anabilim Dalı açılmıştır. Tüm bunlar müze eğitiminin ne kadar önemsediğinin bir göstergesidir (Onur, 1999).

Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı 24 Ocak 2008'de 'İlköğretim 1-8. Sınıflar Türkçe, Matematik, Hayat Bilgisi, Sosyal Bilgiler ve Fen ve Teknoloji Dersleri Öğretim Programlarında Müze ile Eğitim' adında sekiz maddelik bir çalışma yayınlamıştır. Bu çalışmada müze eğitiminin planlı yapılması vurgulanmış, müzesi öncesi, sonrası ve gezi sırasında yapılması gerekenler belirtilmiştir. Ders programlarına müze ile ilgili kazanımlar ilave edilmiş, hangi ünitenin, hangi kazanımında, hangi müzelerden yararlanılabileceği kazanım tablolarındaki açıklamalar sütununa eklenmiş ve bu değişikliklerin 2008 yılından itibaren uygulanmasına karar verilmiştir. 2006 yılında İlköğretim Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programında yapılan değişiklikle programa alınan "Müze Bilinci" öğrenme alanı 2013 yılında yapılan değişikle programdan çıkarılmış, 2013 yılından itibaren Görsel Sanatlar dersinde müze ile ilgili kazanımlara "Kültürel Miras" öğrenme alanında yer verilmiştir. Ayrıca son yıllarda ülkemizde müze eğitimi ile ilgili çalışmalar daha çok özel müzeler tarafından yapılmakta olup Sabancı Müzesi, Rahmi Koç Müzesi, İstanbul Modern tarafından yetişkin ve çocuklara yönelik müze eğitim etkinlikleri hazırlatılmıştır (Güler, 2009).

Türkiye'de müze eğitiminin önemini müzecilikle aynı dönemde fark edilmiştir. Ancak altyapı, bilinç ve istek olmasına rağmen el yordamıyla alelacele yapılan uygulamalar, müze eğitim felsefinin temellerinin atılmaması, ilkelerinin konulmaması, uzun vadeli politikalarının belirlenmemesi gibi nedenlerden dolayı istenilen ilerleme ve gelişme kaydedilememiştir (Hooper-Greenhill, 1999).

2.2.3. Müzede Eğitim-Öğretim Etkinlikleri Nelerdir? Nasıl Yapılmalıdır?

Son yıllarda çağdaş eğitimi önemseyen ülkeler öğrenme için farklı ortamları kullanmak adına müzelerden faydalanmaktadırlar (Karadağ, 2013). Bugün gelişmiş ülkeler müzeleri öğretim programlarının merkezine yerleştirmiş ve öğretim programlarının olmazsa olmazları arasına katmışlardır (Tezcan-Akmehmet, 2008).

Müzelerin öğrencilere tek tek ulaşması ne derece zor ise okulların müzelere ulaşması o derece kolaydır. Bu nedenle, okul ve müzeler işbirliği içinde çalışmalıdır (Tezcan-Akmehmet, 2001). Günümüzde gelişmiş ülkelerde müzeler ve okullar birbirine paralel bir şekilde çalışmaktadır. Müzeler tüm düzenlemelerini okulların öğretim programlarına göre yapmaktadırlar. Mesela koleksiyonlarını, müzenin dizaynına göre yapmakta, okullar için müze ziyareti öncesinde ve sonrasında kullanılabilecek öğretim materyalleri hazırlamakta, ziyaretin farklı aşamalarında kullanılabilecek ayrı eğitim odaları düzenlemekte, hazırladıkları ödünç nesneler ve eğitim paketleriyle hizmetlerini sürdürmektedirler (Tezcan-Akmehmet, 2008).

Okulda öğrenilen bilgiler daha çok kuramsal boyuttadır ve yaşamla bağlantısı kurulması zordur. Bu bağlamda müzeler ideal bir öğrenme mekânlarıdır. Çünkü müzeler bünyelerinde barındırdıkları kültürel nesnelerle, somut örneklerle ya da bağlantı kurulabilecekleri diğer nesnelerle okulun öğrenme yaşantılarının zenginleşmesini sağlar. Okulda öğrenilenlerle müzedeki nesneler arasında bağlantılar kurulur, müzelerde drama, hikâye gibi çeşitli etkinliklerle öğrenci sürece birebir katılır ve empati duygusunun gelişmesi sağlanır. Öğrenciler, sürece birebir katıldıkları için canlanırlar ve konuya olan ilgi ve dikkatleri artar. Bu da beraberinde kalıcı öğrenmeleri ve üretici düşünmeyi getirir (Tezcan-Akmehmet, 2001).

Öğrenme, kitapla veya okulla sınırlı değildir. Müzelerin eğitimdeki önemi noktasında yapılan araştırmalar bunu göstermektedir. Bireylerin çok yönlü eğitimi için müzeler mükemmel ortamlar sunarlar (Buyurgan ve Mercin, 2005). 17. yüzyıl filozofu Comenius öğrenimin, insanın doğanın akışını izlerse başarılı olacağını belirtmiştir. O halde öğrenim, konuların soyut bir şekilde tekrar tekrar anlatılması ile değil gerçek nesnelerle birebir karşı karşıya gelmeyle başlamalıdır. Zira gerçek nesneler, binlerce kez anlatılan şeylerden daha çabuk öğrenilir ve öğrenme daha kalıcı olur (Hooper Greenhill,1999).

Müzeler, müzede yapılacak eğitim etkinliklerini tamamen kendileri hazırlayabileceği gibi okulların hazırladığı programa destekleyici konumda da olabilir. Bu bağlamda müzeler, müze ziyareti öncesinde öğretmenlerle gerekli görüşmeleri yapmakta, gerek yüz yüze gerek telefonda gerekli yönlendirmeleri

yapmakta, müze ziyareti sonrasında da dönüt almak için öğretmenden rapor istemektedirler. Okullara ödünç malzeme gönderme, okullara gitme gibi hizmetler verilmektedirler. Müzeler çocuklar, gençler ve yetişkinler için müze ziyareti öncesinde, müze ziyareti sırasında ve sonrasında gerçekleştirilebilecek etkinlikler düzenlemektedirler. Mesela çocuklar için ziyaret öncesinde bilgilendirmeler yapılmakta, ziyaret sonrasında drama, öykü anlatma vb. etkinlikler düzenlenmektedir. Özellikle çocuklar için hazırlanan oyunlar ve drama son derece etkili olmaktadır. Çünkü oyunlarda çocuklar seyirci ile bire bir etkileşime geçmekte, dramada bir başkasının kimliğine bürünmektedir. Gençler için özel programlar, yetişkinler için konferanslar, konserler, film gösterileri düzenlenmektedir (Kuruoğlu Maccario, 2002). Müzede eğitim öğretim etkinlikleri kapsamında yapılabilecek bir diğer çalışma da çalışma kâğıtlarıdır. Çalışma kâğıtları eserlerin konu, terim ve kavramların öğretilmesinde son derece etkilidir. İyi hazırlanmış ilgi çekici, yaş guruplarına göre ayrılmış, dikkatle planlanmış, çalışma yaprakları konuyu kavramaya temel oluşturmakta ve öğrenmede etkili bir yöntem oluşturmaktadır (Çolak, 2011).

Özsoy'a (Akt., Buyurgan ve Mercin, 2005, s. 3) göre; "Müzeler ve sanat galerileri resim-iş eğitiminden, sosyal bilgilere, fen bilgisinden, hayat bilgisi ve tarih derslerine uzanan geniş bir yelpazede her alandan öğretmenlerin eğitim ve öğretim sürecinde yararlanabilecekleri önemli kuruluşlardır." Mesela müzeler, Görsel Sanatlar (resim-iş) dersinde de önemli bir yere sahiptir. Gerek sınıf öğretmenleri, gerekse Görsel Sanatlar(resim-iş) öğretmenleri, resim-iş derslerinde müzelerin kendilerine sunacakları mükemmel eğitim ve öğretim ortamları ile görevlerini daha etkili ve kalıcı bir biçimde gerçekleştirebileceklerdir. Okul öncesinden üniversite çağına kadar her düzeyde gerçekleştirilen Görsel Sanatlar eğitiminde müzeler, ders programlarını ve uygulamalarını zenginleştirmek için önemli kaynaklar sağlamaktadır. Görsel Sanatlar (resim-iş) derslerinde müzedeki nesneler yada heykellerin hikâyeleri anlatılıp bununla ilgili resim yapmaları istenebilir. Bu da öğrencilerin hayal gücünü ve üreticiliğini geliştirir. Yazar ve şairlerin müze evleri kompozisyon, hikâye yazma gibi yetenekleri tetiklemekte ve Türkçe dersine büyük katkı sağlamaktadır. Sosyal Bilgiler dersinde tarihi kültürel değerlerin aktarılması

noktasında müzelerin çok büyük katkıları vardır. Fen Bilimleri, Matematik için de, müzeler çok faydalıdır. Müzeler bu noktada öğrencilerin analiz, sentez, düşünme, gözlem gibi yeteneklerinin gelişmesini sağlar (Şar ve Sağkol, 2013).

Müzeler çocukların ilgisini çekebilecek şekilde özenle düzenlenmeli, çocukların yaş gruplarına hitap eden sergilemeler hazırlanmalı ve çocuklara özel ilgi gösterilmelidir. Zira öğrenciler müze eğitim programlarına öğretmenlerinin zoraki yönlendirmesiyle katılırlar, ilgilerini çekmediği için dinlemezler, dikkat etmezler. Bunun yanında müzedeki nesneler hakkında çocuklara uzun uzun bilgi verilmemelidir. Çünkü çocuklar saatler süren açıklamaları dinleyemezler, sıkılırlar ve dikkatleri çabuk dağılır. Müzeler çocukların birden çok duyusuna hitap etmesi gerekir. Bu şekilde verilecek bir eğitim çocukların öğrenimine yardım edecektir ve onları mutlu edecektir (Shabbar, 2001). Çocukların nesneleri görmeleri ve nesnelere dokunmalarının yanı sıra müze öğretimi oyunlar, dramalar, yarışmalar gibi öğrencilerin sürece bizzat katılacakları, bilgiyi yapılandırabilecekleri, eğlenirken öğrenebilecekleri etkinliklerle zenginleştirilmelidir.

Müze eğitiminin bu alanda eğitim almış uzman eğitimciler eliyle yapılması gerekmektedir. Ancak, istenilen düzeyde müze uzmanları yetişene kadar öğretmenlerimiz bu işi en güzel şekilde yürütmek durumundadırlar. Müze ziyaretlerinin kalıcı öğrenmeler sağlayabilmesi için öğretmenlerin özveriyle çalışması önem arz etmektedir (Oruç ve Altın, 2008). Öğretmen öğrencilerle müzeye gitmeden önce kendisi bizzat müzeye gitmeli, yerinde incelemeler yapmalı, yapacağı etkinlikleri müzedeki yerlerine göre planlamalı ve randevu almalıdır. Sadece müze gezisi sırasında yapacağı etkinlikleri değil, müze gezisi sonrasında yapacağı etkinlikleri ve değerlendirme çalışmaları da planlamalıdır. Ancak ülkemizde müze eğitimi müzeler haftasında kuru bilgi yığınları ile geçiştirilmekten ya da en fazla piknik havasında müze gezilerinden öteye geçememektedir. Müze eğitim uzmanlarımızın olmaması ve öğretmenlerimizin müze eğitimi konusunda eğitilmemesi ülkemiz müze eğitimciliğinin olumsuzlukları arasındadır. Ülkemizin onca zengin tarihine karşılık bu zenginliğin eğitime yeterince yansıtılamaması önemli bir eksikliktir (Çetin, 2002).

Müze eğitimi, sadece öğrencilerin müzeyi gezmesi ile sınırlı değildir. Müzede eğitim, müze dışı eğitsel etkinliklerle bir bütündür (Onur, 1999). Etkili bir müze gezisi için iyi bir planlama yapılmalıdır. Öğretmenlerimizin müze eğitimi hakkında yeterli bilgi ve donanımı olmadığı için Türkiye'de de tıpkı yurt dışındaki gibi öğretmenleri müzede yapılacak etkinlikler konusunda yönlendirecek "müze eğitim paket"lerine ihtiyaç vardır (Güler, 2011). Buyurgan ve Mercin (2005) tarafından yayınlanan 'Müze Eğitimi ve Uygulamaları' adlı kitap, Rahmi Koç Müzesi'nin hazırladığı eğitim paketleri ile Tabiat Tarihi Müzesi ve Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nin müze eğitimi uygulamaları öğretmenlere verimli müze gezilerinin hazırlanması hakkında bilgiler vermesi ve çeşitli etkinlikleri sunması bakımından önemlidir, ancak yetersizdir. Ayrıca, Ankara Üniversitesi Müze Eğitimi Anabilim Dalı'nın müze eğitimcisi yetiştirmesi, müzelerimizde örnek müze eğitimi uygulamalarının gelişmesine olumlu katkılarda bulunmaktadır (Özbaki-Güler, 2011).

Müzedeki tüm eserlere odaklanmak yerine dikkat çekici birkaç eser üzerinde odaklanmak, bireysel çalışmalar kadar gurup çalışmalarına da yoğunlaşmak, eserlere gerektiği kadar zaman ayırmak, izleyiciyi yeni ve yaratıcı düşünceler üzerinde cesaretlendirmek, eserler üzerinde kesin yargılarda bulunmak yerine açık fikirler üretmek öğrenmede daha yaratıcı sonuçlar ortaya çıkmasına neden olur (Çolak, 2011). Müze eğitiminin bu denli önemli olması nedeniyle öğretmenlerimizin bu konuda kendilerini yetiştirmeleri ve bunun için çeşitli çalışmaları katılmaları zorunluluk arz etmektedir (Kiraz, 2009).

2.2.4. Türkiye'de Müze Eğitiminin Zayıf Yönleri ve Yapılması Gerekenler

Müzeler, en çok ilkokullar olmak üzere her türlü okul tarafından ziyaret edilmektedir (Hooper Greenhill, 1999). Türkiye'de müzelerin eğitimde kullanımı fikri yeni bir durum değildir ve birçok önemli toplantıda müzelerin önemi sürekli dile getirilmiştir. Ne var ki müzeler eğitim işlevlerini tam anlamıyla yerine getirememektedir. Bu durum müze eğitimi alanında uzman kadrosunun olmamasına, müzelerin yönetim sorununa, müzelerin sosyal anlamda kompleks yapılarının olmamasına, üniversitelerde müze ile ilgi ders okutulmamasına, sivil toplum

örgütlerinin bu konuya eğilmemesine, basının bu konuyu önemsememesine müze eğitimi konusunda kalıcı çözümler üretilmemesine bağlanabilir (Özsoy ve Mercin, 2003).

Kültür ve Turizm Bakanlığı (1990) Müzeler İç Hizmetler Yönetmeliğinin beşinci maddesinde "Müzede ve müze dışında eğitici kurslar düzenlenir" denmektedir. Maalesef bugün müzelerimizde bu eğitici kursları düzenleyecek uzman personel yoktur. Müze personelleri çoğunlukla sanat tarihi ya da arkeoloji mezunu olup eğitim formasyonları yoktur. Bu da müzede eğitim faaliyetleri yapılmasının en büyük problemlerinden biridir. Müzelerde eğitim faaliyetleri yapılabilmesi için acilen eğitim kökenli müze eğitimcilerinin yetiştirilmesini ya da mevcut müzecilere formasyon aldırılması gerekmektedir (Çakır-İlhan, 2013).

Ülkemizin müze eğitimi profili gözden geçirilmeli, dünyadaki müze eğitimi programları incelenmeli ve müze eğitimi bağlamında, ülkemizde kalıcı politikalar geliştirilmelidir. Programlı müze eğitim modelleri geliştirilmeli ve bu eğitim modellerini uygulayacak öğretmenler yetiştirilmeli, pilot uygulamalar yapılmalı, bu uygulamaların neticesi sorgulanmalı, aksayan yönleri tamamlanmalıdır.

2005-2006 yılından beri yürütülmekte olan yapılandırmacı eğitim ile ilgili öğretmenlerimize yeterli eğitim verilmiş değildir. Hatta yapılandırmacı eğitim noktasında pek çok dersi destekleyebilecek nitelikte olan müze eğitimi konusunda öğretmenlere bilgilendirici hiçbir hizmet-içi eğitim düzenlenmemiştir. Bu noktada müze eğitiminin faydalı bir şekilde işleyebilmesi için öğretmenlerin gerekli donanıma sahip olmaları gerekir. Bunun için eğitim fakültelerine müze eğitimi dersi eklenebilir (Şar ve Sağkol, 2013). Müze eğitimi, ilkokul, ortaokul, lise ve üniversitelerde derslerde uygulama amaçlı kullanılmalıdır (Buyurgan ve Mercin, 2005).

2.3. Sanal Müze Nedir?

İnternet, 1960'ların başlarında askeri ve bilimsel araştırmalarda bilgi paylaşımı ve bilgiyi geliştirme amacıyla kullanılma düşüncesiyle ortaya çıkmıştır. 1960'larda başlayan bilgisayar ve iletişim teknolojisindeki gelişme 1990'lı yıllarda

hayatımıza yoğun bir şekilde girmeye başlamıştır. 2000'li yıllarda bilgisayar teknolojisindeki gelişme, endüstriyel ve toplumsal hayatımıza sıçramış ve her şeyin bilgisayar teknolojisi ışığında yeniden tasarlanmasına sebep olmuştur. Bu gelişmeler eğitim-öğretime de yansımıştır (Ermiş, 2010). 1990'lı yıllarda internetin yaygınlaşmasıyla birlikte ders araç gereçleri ve kurumsal tanıtım sayfası sanal ortamda kullanılmaya başlanmıştır. Ancak elektronik ağlar üzerinden büyük resimli dosyaları göndermek ve depolamak zor olduğu için 2000'li yıllara kadar sanal ortamlar çok verimli olmamıştır (Tepecik, 2007). Günümüzde ise "Facebook, Twitter, WhatsApp, Instagram" gibi sosyal paylaşım siteleriyle ve "Youtube" gibi veri tabanlarıyla kişisel bilgiler ya da herhangi bir video anlık yayınlanabilmekte ve sanal ortamda birçok işlem yapılabilmektedir. Hatta ders kitaplarının yerini bile tabletler almaya başlamıştır. İnternette tek bir linki tıklayarak koskoca bir dünyanın kapılarını ardına kadar aralayabilmekteyiz.

1960 yılında bilgisayar teknolojisinin yaygınlaşması ile birlikte zamanla bilgisayarların günlük hayatta ve araştırmalarda kullanılmaya başlanması, müzeler gibi kültür kurumlarının da bilgisayarı kullanmasını tetiklemiştir. Müzelerde yapısal reformlar olarak adlandırabilecek müzelerin misyon, vizyon, mimari, gerçekleştirdikleri etkinlikler, insan kaynakları kullanımı gibi konularda bir takım gelişmeler yaşanmıştır. Müzeler başlangıçta bilgisayarları büro işlerinde kullanmışlardır. Daha sonra sergileme, müze nesnelerini koruma vb. alanlarda kullanılmaya başlanmıştır. Gün geçtikte bilgisayarların müzelerde kullanım alanları artmıştır ve artmaya da devam etmektedir. Müzelerin iletişim sağlamak amacıyla interneti kullanmaları ise 1990'lı yılların başında başlamış ve "sanal müze" kavramı ilk kez o yıllarda kullanılmaya başlanmıştır (Çolak, 2006; Yücel 2012).

"İlk uygulamaları teknolojik gelişme ile gerçekleşmiş olsa da sanal müze kavramın temelleri 20. yüzyılın ikinci yarısında Walter Benjamin ve André Malraux arasındaki 'sanat eserinin aurası' sorunsalı üzerine yapılan tartışma ile atıldığı söylenebilir. Benjamin'in teknolojinin olanaklarıyla çoğaltılabildiği çağda sanat eserinin aurasında bozulma yaşandığı savına karşılık Malraux, sanat eserine yeni auralar eklendiğini savunmuştur. Bu tartışma Malraux'un, bilgisayar ve iletişim

teknolojilerinin henüz gelişmediği bir dönemde, herkesin, istediği her yerden ulaşabileceği ‘duvarsız düşsel müze’ kavramının geliştirmesini sağlamıştır” (Çolak, 2006, s. 308).

1990’lardan itibaren müzeler web sayfalarını oluşturmaya başlamışlardır. Başlangıçta müzelerin web sayfalarında sadece müzeyi ve faaliyetlerini tanıtıcı bilgiler yer almaktaydı. Web sayfaları da teknolojiyle paralel bir şekilde zamanla gelişmiş ve çoğu müze, koleksiyonlarını dijitalleştirmiş, internet üzerinden incelenebilir hale getirmiştir. Günümüzde sadece internet üzerinden gezilebilir sergiler tasarlanmakta, sadece sanal ortamda var olan müzeler kurulmaktadır. Bütün bunlar müzeciliğe yeni bir ses getirmiştir (Glosset, 2007). Bugün müzeler, teknolojinin imkânları ile sanal internet ortamında da kendilerini tanıtmakta, dünyanın her yerindeki izleyicilere hitap edebilmektedir. Teknoloji, gerek ülkemizde, gerek dünyada her zaman gezme imkânı bulamayacağımız müzeleri görme, tanıma, bilgilenme fırsatı sağlamaktadır (Buyurgan ve Buyurgan, 2012).

“Sanal müze literatürde ‘virtual museum’ olarak yer almaktadır. ‘Virtual’ kelimesinin Türkçe karşılığı ‘sanal’ kabul edilmekte olup Latincedeki ‘virtus’ (güç, kudret) ve bu sözcükten türemiş ‘virtualis’ (etkili) kelimelerinin anlamlarını kısmen içeren ‘bir şey imiş gibi olan ancak gerçekte olmayan’ şeklinde bugünkü anlamına çevrilmiştir” (Saraç, 2007, s. 213). Türk Dil Kurumu sözlüğünde sanal kelimesi “gerçekte yeri olmayıp zihinde tasarlanan, mevhum, farazi, tahmini” şeklinde tanımlanmaktadır. Ancak sanal kelimesine bilgisayar ve internet ortamında olduğu için “etkileşimli” anlamı da yüklenmektedir (Tepecik, 2007). Sanal kelimesinin bir diğer tanımı, “potansiyel olarak sunulan” şeklindedir. Bu kavramdan, gerçekte olmayan, ama olma olasılığı olan anlamı çıkmaktadır. Binadan yoksun koleksiyonlar, sanal müze olarak nitelendirilebilir. Yine sanal kelimesinin buna benzer bir diğer anlamı ise “düşsel, gerçeği seyretme”dir. Burada ise birbiri ile ortak özellikleri olan ancak aynı ortamda olmayan nesneleri aynı ortamdaymış gibi sunan sistemler sanal müze olarak nitelendirilebilir. Çolak’ın (2006, s. 308) Schweibenz’den aktardığına göre: “Sanal müze, değişik medya imkânlarından faydalanılarak hazırlanmış sayısal nesneleri ve bunlara ait bilgileri barındıran, ziyaretçi ile iletişimin kesintisiz olması

ve muhtelif erişim şekillerini karşılamak için alışıldık iletişim metotlarının ötesine geçen, dünya çapında erişimini olanaklı kılmak amacıyla fiziksel anlamda bir mekâna ihtiyaç duymayan müzeler" şeklinde tanımlanmaktadır. Sanal kelimesinin anlamı ışığında yapılan bu sanal müze tanımlarında sanal müzelerin fiziksel bir mekânı olmadığı vurgulanmaktadır.

Sanal müzeleri gerçek mekâna sahip müzelerin internet ortamına aktarılması olarak tanımlayanlar da vardır. Ermiş'e (2010, s. 22) göre sanal müzeler "mekânı olan müzelerin nesnelerini görüntü aktarma teknikleri ile bilgisayar ve internet ortamında sunmasıdır." Özer (2007, s. 22) sanal müzeleri şöyle tanımlar: "İletişim teknolojileri yardımıyla gerçek mekâna sahip müzenin internet ve bilgisayar ortamına aktarılmış halidir." Tepecik'e (2007, s. 235) göre ise sanal müze, "görüntü aktarma teknikleri ve iletişim teknolojileri yardımıyla gerçek mekâna sahip müzenin internet ve bilgisayar ortamına aktarılmış halidir."

Tanımlardan yola çıkarak sanal müzelerin sanal ortamdaki var oluş şeklini üçe ayrılabiliriz: 1. İnternet sayfasını, yeni açılan sergilerin tanıtımları, diğer etkinlik haberleri, ulaşım bilgileri vb. gibi broşür niteliğinde kullanan müzeler. 2. Koleksiyonunu dijitalleştirerek internet üzerinden incelemeye açan müzeler. 3. Sadece internet üzerinden yayın yapan sanal müzeler (Glosset, 2007).

Bir müzenin sanal müze olarak nitelendirilmesi o müzenin gerçek bir mekâna sahip olup olmaması ile ilişkili değildir. Aynı şekilde gerçek mekanı olsun ya da olmasın nesnelerini internet erişimine açması da o müzeyi sanal müze olarak nitelemek için yeterli değildir. Bir müzenin tam manasıyla sanal müze olarak nitelenebilmesi için müzenin nesnelerini erişime açmasının yanında öğretici niteliğinin ve çeşitli sanal müze uygulamalarının olması gerekmektedir (Çolak, 2006).

Tepecik'e (2007) göre bir müzenin sanal müze olarak değerlendirilebilmesi için, müzenin tüm eserlerinin internet ortamına sunulması, ziyaret edenler için özel bağlantıların oluşturulması, gerektiğinde internet üzerinden soru sorulup cevap alınması, öğretmenlere, öğrencilere hitap eden özel sayfaların olması gerekmektedir.

Bingöl'e (2008) göre ise bir müzenin sanal müze olarak nitelendirilebilmesi için koleksiyonlarını sayısal ortama aktarması, öğretici niteliği olması ve sanal müze uygulamalarını kullanması gerekmektedir. "Sanal müze; olan bilgilerin ve mekânın dijital (sayısal) ortama aktarılmasındansa, sadece sanallığın olanaklarıyla ortaya çıkabilecek bir müze oluşturmaktır. Bu kavramdan yola çıkarak, statik bir dolaşım yerine dinamik bilgi akışı, statik görüntüler yerine, kamera sistemleriyle değişken görüntülerin alınması hedeflenmelidir" (Varinlioğlu, 2007, s. 241). Sanal müzelerde sadece görsel bilgiler yeterli değildir. Görsel bilgilerin yanında sesli ve yazılı bilgiler de olmalıdır. Bu bilgilere anahtar sözcüklerle kolaylıkla ulaşılabilmelidir. Ayrıca sanal müzeler, grup ve bireysel ziyaretlere olanaklar sunmalıdır (Alav, Altıngövde ve Kaplan, 2006).

Sanal müzeler iki şekilde tasarlanabilirler. Bunlardan birincisi analitik tasarımdır. Analitik tasarlanan müzeler nesne ya da resmin üstüne tıklanarak bilgi edinilen müzelerdir. Bu tip tasarımlarda nesne ya da nesne ile ilgili bilgilendirme yazısının üzerine tıklanıp nesne büyütülerek incelenir. Bu tasarım tipine Anadolu Medeniyetleri Müzesini, Kültür Bakanlığı'nın internet sitesindeki tanıtımları örnek verilebilir. Sanal müzelerin ikinci tasarım şeklinde ise müze giriş sayfasında müze planı yer alır. Planda numaralandırılmış olan galeri ve salonlardan istediğinize tıkladığınızda gerçekten müzenin içinde geziyormuş gibi hisse kapılarak istediğiniz incelemeleri yapabilirsiniz. Bu tasarımın ilk tasarımdan farkı gerçekten müzenin içinde geziyormuş hissini vermesidir. Buna örnek olarak da Rahmi Koç Müzesi veya Dolmabahçe Sarayı verilebilir. Ayrıca ikinci tip tasarımlarda bazı müzeler ziyaretçiyi özgür bırakır, ziyaretçi istediği salon ya da galerilerde incelemelerde bulunur, bazı müzelerde ise ziyaretçi mecburen belirtilen sırayla salon ya galerilerde incelemelerde bulunmak durumunda kalır. Türkiye'de ve dünyada ziyaretçiler sanal müzelerde genellikle ikinci tasarım tipini tercih ettiği için müzelerde bu talebe cevap verebilmek için genellikle ikinci tasarım tipini tercih etmektedirler (Ata, 2002).

2.3.1. Sanal Müze Türleri

Çolak'ın (2006) Schweibenz'den aktardığına göre içeriğine göre sanal müzeler dört ana başlık altında incelebilir.

Broşür Sanal Müzeler. Koleksiyonunu dijital ortama aktarmayan, web sayfasında sadece müze bilgilerinin paylaşıldığı internet uygulamasıdır. İnternet üzerinden koleksiyona ulaşılamadığı ve sadece müze bilgilerine ulaşılabildiği için müze tanıtım sayfası özelliğinden öteye geçememektedir.

İçeriksel Sanal Müzeler. Koleksiyonlarını çevrimiçi sunarlar. Ziyaretçilerine koleksiyon hakkında ayrıntılı bilgi verirler. Ziyaretçi koleksiyondaki nesneleri keşfeder, içerik eğitici ve öğreticidir. Uzmanlar tarafından kullanılması daha uygundur.

Eğitsel Sanal Müzeler. Öğretici amaçla tasarlanmış, ziyaretçi profillerine göre hizmet veren sanal müzelerdir. Bu sanal müzelerde ziyaretçiler ilgilendikleri konularda ekstra bilgiler alabilirler.

Sanal Müzeler. Öğretici sanal müzelerin bir üst versiyonudur. Müzenin koleksiyonlarına ulaşılabildiği gibi diğer sayısal koleksiyonlara da ulaşılabilecek bağlantılar bulunmaktadır. Böylece André Malraux'un "duvarsız düşsel müzeler" düşüncesi hayata geçmiş olur.

Sağdıç (2008) ise sanal müzeleri amaçlarına göre iki grupta toplamıştır:

Eğitim Amaçlı Müzeler. Zengin içeriği, ilgi çekici girişi, kolay kullanımı, kapsamlı eğitimi, değişik yaş gruplarına uygun eğitim araçları ile araştırmalara olanak tanıyan sanal müzeleredir. Ziyaretçi içeriği incelemek için siteyi defalarca ziyaret eder.

Pazarlama Müzeleri. Gerçek mekâna sahip müzenin ziyaretçilerinin sayılarını artırmak, müze koleksiyonları ve organizasyonları hakkında daha çok kişiye bilgi vermek üzere tasarlanmış sitelerdir. Daha çok pazarlama ve iletişim aracı olarak düzenlenmişlerdir.

Uslu (2008) ise sanal müzeleri; fiziksel olarak var olan bir mekânın sanal ortama aktarılmış hali ve müze anlayışı ile sanal ortamda tasarlanmış fiziksel bir yere ait olmayan web siteleri olarak ikiye ayırmıştır.

2.3.2. Sanal Müzenin Tarihi Gelişimi

2.3.2.1. Dünyada Sanal Müzeler

Bilgisayarın hayatımızın tam da merkezine yerleşmesi ile birlikte 20. yüzyılın ilk yarısından itibaren sanal müzeler gündeme gelmiştir (Çolak, 2006). İlk sanal müze düşüncesi Nicholas Pioch'a aittir. O bir bilgisayar uzmanıdır. Nicholas Pioch, internet üzerinde bir müze tasarlamıştır. 1994 yılında bu çalışma neticesinde, "Çoklu Medyanın En İyi Kullanımı Ödülünü" almıştır (Ata, 2002). ABD'de müzecilik alanında hem müze eğitimini geniş kitlelere ulaştırmak, hem araştırmalara imkân sağlamak, hem de müzelerin tanıtımını yapmak, eğitim etkinliklerini paylaşmak için sanal müzeler kullanılmaya çalışılmaktadır. Ayrıca son zamanlarda sanal müzelerin yanında internet üzerinden sergiler bile yapılabilmektedir. Örneğin Philedelphia Sanat Müzesi bünyesindeki Brancusi eserlerini bu şekilde sergilemektedir (Buyurgan ve Mercin, 2007).

2.3.2.2. Türkiye'de Sanal Müzeler

Ülkemizde sanal müzelerin başlangıç tarihi çok eskiye gitmemektedir. İlk kez "Sanal Müze" düşüncesi, 1990'ların ortasında gerçekleştirilen Guggenheim Bilbao gibi önemli projelere Türkiye'den çok daha güçsüz ülkelerin imza atmalarına dikkat çekmeyi amaçlayan bir dizi eleştiri yazısı ile başlamıştır (Gürel, 2007). 1980'li yıllarda etkileşimli ders araçları olarak CD'ler kullanılmaya başlanmıştır. 1990'lı yıllarda internetin yaygınlaşmasıyla birlikte ders araç-gereçleri ve kurumsal tanıtım sayfaları sanal ortamda kullanılmaya başlanmıştır. Ancak elektronik ağlar üzerinden büyük resimli dosyaları göndermek ve depolamak zor olduğundan, 2000'li yıllara kadar sanal ortamlar çok verimli olmamıştır (Tepecik, 2007). Türkiye'deki ilk sanal müze çabaları 1990'da Topkapı sarayındaki bazı koleksiyonların sanal ortama taşınma girişimleri ile başlamıştır. Topkapı sarayı projesi olarak bilinen bu projedeki amaç, fotoğraf, rölyef, çizimler veya animasyonlara kolay erişim sağlamaktı. Bu multimedya projesi, sponsor bulunamadığı için sadece 20 fotoğraf ve 10 çizimden oluşan bir CD de sınırlı kalmıştır (Bingöl, 2008). "1996'da Sabancı Resim ve Heykel Koleksiyonu'nu tanıtan web sitesi hayata geçirilmiş, oldukça basit bir ara yüz

tasarımı olmasına karşın oldukça çok sayıda kişi tarafından ziyaret edilmiştir. Bu siteden sonra 1997'de Rahmi Koç Müzesi ve Sadberk Hanım Müzesi siteleri ziyarete açılmıştır" (Sağdıç, 2008, s. 35).

Ülkemizde bazı özel müzelerimiz 2000'li yıllarda sanal müzecilikle ilgili çalışmalara başlamışlardır. Sabancı Vakfı'nın 2003 yılında Sabancı Müzesi, Eczacıbaşı Vakfı'nın 2004 yılında İstanbul Modern Sanat Müzesi, Suna-İnan Kıraç Vakfı'nın 2005 yılında Pera Müzesi, Garanti Bankası'nın Garanti Galeri Platform ile ilgili çalışmaları dikkat çekmektedir (Barlas-Bozkuş, 2014). Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü sanal müzelerle ilgili ihtiyaçları karşılamak için 2006 yılı içerisinde genel müdürlük bünyesinde "Bilgi Teknolojileri ve Proje Geliştirme Şubesi" adı altında bir şube müdürlüğü kurmuştur (Düzgün, 2007). Kültür Bakanlığı'nın çalışmalarıyla pek çok müze http://www.kultur.gov.tr/TR,28897/muzeler.html adresinden sanal ortamda 360 derece panoramik görüntüleri ile ziyaret edilebilmektedir.

2.3.3. Sanal Müzenin Katkıları

Çolak (2006) sanal müzelerin faydalarını şöyle sıralamıştır: (1) *Sanal müzeler, dünya çapında erişim sağlarlar.* Bugün müzeler dünya mirası olarak kabul edilmektedir. Yani müzeler bünyelerindeki eserleri tüm dünyanın ortak mirası olarak görüp koleksiyonlarını sayısal ortama aktarmaktadırlar. (2) *Sanal müzeler, ziyaretçiler ile kesintisiz iletişim sağlar.* Önceleri geleneksel medya araçlarını kullanan müzeler bu medya araçlarının yavaş olması nedeniyle ihtiyaçlarını tam olarak karşılayamıyorlardı. Günümüzde ise internetin bir nimeti olan sanal müzeler sayesinde hitap edilen kitleye daha çabuk ulaşılabilmektedir. (3) *Sanal müzeler, doğru tasarlandıklarında uzaktan eğitim, hayat boyu eğitim amacıyla kullanılabilirler.* Birçok sanal müzenin çocuklara, gençlere ve yetişkinlere yönelik eğitim paketleri vardır. Günümüzde gerek müze içi gerekse müze dışı eğitim etkinlikleriyle sanal müzeler eğitimde etkin rol oynamaktadırlar. (4) *Sanal müzeler sayısal ayrımın kapanmasına katkıda bulunurlar.* Bilişim teknolojilerindeki gelişme sayısal ayrım problemini meydana getirmiştir. Sanal müzeler bunun kapanmasını sağlamıştır. (5) *Sanal müzeler, doğru ve güvenilir bilgi kaynaklarıdırlar.* Sanal

müzeler internette güvenilir bilgi kaynağıdırlar. Diğer türlü internette farklı yerlerden elde edilen bilgiler herkesin bilgi havuzuna eklemeler yapmasına izin verdiği için güvenilir olmayabilir.

Tepecik'e (2007) göre ücra yerlerde yaşayan bireylerin müzelere gitme şansı yoktur. Ancak sanal müzeler, müzelerin bu dezavantajını ortadan kaldırır nitelikte ziyaretçilerin ayağına gider. Yine gidip görme şansımızın olmadığı dünya ülkelerinde bulunan büyük müzeleri sanal müzeler sayesinde gidemesek de gezebiliriz. Bir diğer faydası da ziyaretçiler sanal müzelere, zaman kısıtlaması olmadan kesintisiz bir şekilde istedikleri zaman ulaşabilirler.

Günümüzde toplumlar, internet sayesinde, ortak bir kültür mirasına doğru gitmektedir. Dünya kültürel mirası olarak kabul edilen müzeler bünyelerindeki eserleri, internet sayesinde tüm dünyanın hizmetine sunmaktadır (Alav vd., 2006). Ülkemiz ve yaşadığımız şehir dışındaki müzeleri sanal ortamda ziyaret ederek görsel ve teorik bilgilere ulaşabiliriz. Sadece ülkemiz ve yaşadığımız şehir dışındaki değil, yaşadığımız şehir ya da kasabada bulunan müzelerdeki yenilikleri de sanal müzeler sayesinde takip edebiliriz. Sanal müzeler her ne kadar ziyaretçilerine gerçek objelerle karşılaşma şansını vermese de öğrencilerini müzeye götürmek isteyen bir öğretmenin yapması gereken birtakım hazırlıklar, alması gereken belgeler, izinler, müze ziyareti için harcanacak gidiş geliş zamanı ve masraflar gibi bir takım olumsuz özellikleri de ortadan kaldırır. Tüm bu sıkıcı ve yorucu prosedürlere gerek kalmadan daha kısa zamanda daha çok müze tanımamıza, zamandan ve paradan tasarruf etmemize olanak sağlar (Buyurgan ve Mercin, 2005).

Sanal müzelerin önemli özelliklerinden bir diğeri ise öğretmenlere gezi kurallarını dilediği gibi belirleyebilme imkânını vermesidir. Mesela öğretmen istediği an geziyi başlatıp, istediği an geziyi bitirebilir. Oysaki gerçek mekâna sahip müze gezilerinde öğretmenlerin geziyi istediği an başlatma ve bitirme şansı yoktur. Yine sanal müze gezilerinde ziyaretçi istediği eseri istediği süreyle inceleyebilir. Gerçek mekânı olan müzelerde ise o an müzeyi gezen pek çok ziyaretçi olabileceği için incelenen eser karşısında uzun süre kalma şansına sahip değildir (Ustaoğlu, 2012). Gezilecek olan müzeye öğretmen birkaç gün gezi düzenleyemez. Öğrencilere

müzeleri büyük gruplar halinde alelacele hiçbir şey anlamadan gezdirmek yerine sanal ortamda istediğin zaman, istediğin sürede ve sıklıkta ziyaret etmek daha avantajlıdır. Sanal müzeler, sanat eğitimi açısından da büyük avantajlar sağlar. Öğrenciler sanal müze sayesinde farklı kültür ve medeniyetlere ait eserler hakkında bilgi edinirler, bu da onların görsel ve bilişsel yeteneklerini geliştirir. Bunun yanında kültürler arasındaki benzerlik ve farklılıkları da gördükleri için eleştirel ve estetik yetileri de gelişir (Buyurgan ve Mercin, 2005). Güleç ve Alkış (2003) ise sanal müzeler sayesinde etkili bir müze eğitimi gerçekleştirmenin artık mümkün olduğunu belirtmiştir.

Sanal müzelerin önemli bir avantajı daha vardır. Türkiye'deki müzelerin çoğu fiziksel engelliler için yeterli donanıma sahip değildir. Fiziksel engelli öğrenciler müze ziyaretlerine katılmakta sıkıntı çekmektedirler (Uslu, 2008). Sanal müzeler, müzeleri müzelere gidemeyen fiziksel engelli öğrencilerin ayağına getirmektedir. Sanal müzeleri gezebilmek için yol kat etmeye, bir araca gerek yoktur. Bunun yanında fazladan zahmete girmeye, fazla zaman ve para harcamaya da gerek yoktur. Sanal müzeyi ziyaret etmek için bir bilgisayar ve internet bağlantısı yeterlidir. Sergilenen eserlerin, hatta sergi mekânlarının sanal olduğu sanal müzeler ziyaretçilerine oturdukları yerden bu eserleri izleyebilme, inceleyebilme ve ayrıntılı bilgi edinebilme olanağı tanımaktadır (Sağdıç, 2008).

Sanal müze gerçek mekâna sahip müzelerin "sergileme" işlevini "sanal müze" izleyicilerinin evlerindeki bilgisayar ekranları aracılığı ile yapar. "24 Saat Açık Müze" olarak her kuşağa, ırka, cinsiyete hitap eder. Girişte internet bağlantısı için gerekenin dışında ek bir ücret gerektirmez. Başka izleyiciler tarafından rahatsız edilmeden tek esere veya konuya yoğunlaşabilme olanağı sağlar. Çabuk ve anında ulaşılabilirlik kolaylığı sağlar. Sanal gezinti penceresi ile bir web ziyaretçisi izlediği alanda 360 derece etrafına bakabilir, ilgisini çeken objelere "zoom" yapabilir, mekânda objelerle etkileşime geçebilir ve veri tabanlarından gelen güncel bilgiye, sanal gezinti penceresi içinden ortamı gezerken ulaşabilir.

Sanal müzeler fiziksel şartlara bağlı olmadığından sınırsız arşiv ve sergi mekânına sahiptirler. Ayrıca sanal müzelerde dijital arşiv ve sergi, sürekli birbiriyle

bağlantılıdır, bir sergiyi gezerken dönüp arşivde konuyla ilgili kısa bir araştırma yapılabilir. Bu da, sanal müzelerin materyal odaklı olmaktan çok bilgi odaklı olmasını sağlar. Sanal müze sergileri materyallerden yeni bir anlam üretecek şekilde düzenlenir ki bu da özgün bilgilerin üretilmesini sağlar (Glosset, 2007).

Sanal müzeler, eserlerin kuşaklar arasında kalıcılığını da sağlar. Mesela herhangi bir doğal afet, yangın vb. durumlarda gerçek mekâna sahip müzelerdeki eserlerin yok olma ihtimalleri olmasına karşın sanal müzeler eserleri kayıt altına aldıkları için eserlerin orijinalleri yok olmuş olsa bile dijital ortamdaki görüntüleri gelecek kuşaklara aktarılabilmektedir. Eserler sanal müze sayesinde bir nevi ölümsüzleştirilmektedir. Bunun yanında sanal müze kayıtları kaçakçılık olaylarında eserlerin ait oldukları ülkelere ve müzelere dönüşlerinde delil niteliği taşır (Ustaoğlu, 2012). Sanal müzeler çeşitli mekânsal ya da ekonomik sorunlar yüzünden başvurulan geçici bir alternatif olarak düşünülmemeli, gerçek mekânı olan müzelere destek olarak düşünülmelidir (Glosset, 2007).

2.3.4. İlköğretim Görsel Sanatlar Dersi Programında Sanal Müzeler

2006 yılında İlköğretim Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programında değişiklik yapılmıştır. Bu değişiklikle programda üç öğrenme alanına yer verilmiş ve bu öğrenme alanlarından birini de "Müze Bilinci" öğrenme alanı oluşturmuştur. Bu öğrenme alanında 1-4. sınıflarda her sınıf düzeyinde ortalama 5 kazanıma yer verilmiştir (MEB, 2006). Ancak bu program 2013 yılında tekrar değiştirilmiş, 2014 yılından itibaren birinci sınıflardan başlanarak kademeli olarak uygulanmaya başlanmıştır. Yeni programda da tıpkı eski programdaki gibi üç öğrenme alanına yer verilmiş, ancak 2006 programındaki "Müze Bilinci" öğrenme alanı kaldırılmakla birlikte müze ile ilgili bir öğrenme alanına yer verilmemiştir. 2013 programında müze ile ilgili kazanımlara "Kültürel Miras" öğrenme alanında yer verilmiştir. Bu öğrenme alanında öğrencilerin müzelerdeki kültür-sanat eserlerini incelemeleri, müzeler ile görsel sanatları ilişkilendirmeleri amaçlanmıştır. Yeni programda 1-4. sınıflarda müze ile ilgili sadece birer kazanıma yer verilmiş, müze ile ilgili kazanımlar azaltılmıştır. Müzelere gezi düzenlemeye ilişkin kazanımlara eski programda 5. sınıftan itibaren yer verilirken yeni programda 3. sınıftan itibaren yer

verilmiştir. Bu olumlu bir gelişme olmakla birlikte, sanal müze ile ilgili kazanımlara eski programda sadece 8. sınıfta yer verilirken yeni programda hiçbir sınıfta yer verilmemiştir. Yeni programda programın uygulanmasında dikkate alınması gereken esaslar başlığı altında müzelere planlı ziyaretlerin yapılması, ziyaretlerin yapılamaması durumunda internetten, tıpkıbasımlardan, belgesellerden ve buna benzer materyallerden yararlanılması gerektiğine vurgu yapılmıştır. Programda sınıflar tek öğrenme ortamı olarak görülmemekte, müzelerde öğrenme ortamı olarak görülmekte ve müze uygulaması yapılan derslerle ilgili öğretmenin planlama yaparak müzeyi ziyaret etmesi gerektiğinin altı çizilmektedir (MEB, 2013).

2.3.5. Müze Eğitimi ile İlgili Araştırmalar

Bu çalışma için müze, müze eğitimi ve sanal müze konusunda alan yazın taraması yapılmış ve sanal müzelerin eğitimde kullanılma düzeyi ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir. Literatürde müze ve müze eğitimi konusunda birçok araştırma yapıldığı görülmüş olup, son zamanlarda araştırmaların sanal müze konusunda ağırlık kazandığı tespit edilmiştir. Müze eğitimi ile ilgili hazırlanan tezlerde genellikle 5., 6., 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin müze eğitimi konusunda görüşleri alınmış, müze eğitiminin öğrenci başarısına etkileri incelenmiştir. Aynı konuda genelde ortaokul öğretmenlerinin görüşü alınmış, çok az sayıdaki tez çalışmasında sınıf öğretmenlerinin görüşleri alınmıştır. Bu konuda veli ve idareci görüşü ise sadece bir tezde alınmıştır. Tezin konusu sanal müzelerle ilgili olduğundan, bu başlıkta müze eğitimi ile ilgili gerçekleştirilen çalışmalar kısaca tanıtılmış olup, akabinde sanal müzelerle ilgili araştırmalar detaylı bir şekilde özetlenmiştir.

Gürkan (2004) müze eğitiminin önemiyle ilgili 8. sınıf öğrencileri üzerinde bir araştırma yapmıştır. Çetin (2006) yaptığı nitel araştırmasında örnek müze eğitim uygulamalarına ve resim-iş öğrencilerinin müze eğitiminin derslerine etkisine ilişkin görüşlerine yer vermiştir. Bozdoğan (2007) bilim ve teknoloji müzelerinin fen öğretimindeki yeri ve önemi ile ilgili idarecilerin, fen öğretmenlerinin ve 6., 7., 8. sınıf öğrencilerinin görüşlerini alarak, bu müzelere yapılan gezilerin öğrencilerin fen dersine ilgilerine ve akademik başarılarına etkilerini araştırmıştır. Utku (2008) 5. sınıf Görsel Sanatlar dersinde müze eğitiminin öğrencilerin tutumlarına etkisini

belirlemeye yönelik bir araştırma yapmıştır. Tan (2009) Görsel Sanatlar dersinde yapılan müze eğitimi uygulamalarında materyal kullanımının 5. sınıf öğrencileri üzerindeki etkisini, Özeskici (2009) müze eğitim etkinliklerinin 6. sınıf öğrencilerinin görsel, duyuşsal ve kinestetik yönleri üzerindeki etkilerini, Sarkan-Tosun (2009) müze uygulamalarının 7. sınıf öğrencilerinin görsel sanatlar eğitimine katkısını araştırmıştır. Kök (2010) 6. sınıf öğrencileri üzerinde yaptığı araştırmada, Görsel Sanatlar dersinde yaratıcı drama yöntemiyle yapılan müze eğitim etkinliklerine yönelik öğrencilerin görüşlerini almıştır. Akyürek (2011) Görsel Sanatlar dersinde yapılan müze eğitimi uygulamalarının 5. sınıf öğrencilerinde tarih ve kültür bilinci oluşturmadaki etkisini araştırmıştır. Akengin (2011) 6. sınıf öğrencileri üzerinde yaptığı araştırmada Görsel Sanatlar dersi müze uygulamalarında işbirliğine dayalı öğretim yöntemi kullanmanın öğrenci kazanımlarına etkisini araştırmıştır. Çakan (2011) 7. sınıf Görsel Sanatlar dersinde müze eğitim atölyelerinde çoğaltma konusunun işlenmesini incelenmiştir. Turanlı (2012) oyuna dayalı müze eğitim etkinliklerinin 6. sınıf öğrencilerinin erişi ve görsel sanatlar dersine karşı tutumları üzerine etkisini araştırmıştır. Kısa (2012) araştırmasında Sosyal Bilgiler öğretmeni ve 6., 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin görüşleri ışığında Sosyal Bilgiler dersi kapsamında öğretmenlerin müze gezisi düzenlerken yaşadıkları sıkıntıları ve öğrencilerin müze gezilerine katılmama sebeplerini, Filiz (2010) ise Sosyal Bilgiler dersinde müze kullanımını 6. sınıf öğrencilerinin görüşleri ışığında incelemiştir. Yılmaz ve Şeker (2011) 6., 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin müze gezilerine ve müzelerin sosyal bilgiler öğretiminde kullanılmasına ilişkin görüşlerini incelemiştir. Buyurgan (2009) ve Buyurgan ve Demirdelen (2009) görme engelli üniversite öğrencilerinin müze ziyareti için bir program geliştirmiş ve programlı müze eğitimlerinin etkililiğini araştırmışlardır.

Varol (2001) ortaokullarda Resim-İş dersinde müze eğitiminin yeri ve önemi konusunda Resim- İş öğretmenlerinin görüşlerini incelemiştir. Mercin (2002) çalışmasında müzelerin sanat eğitimi amacıyla kullanılma durumlarını ve kullanılmama nedenlerini Anadolu Güzel Sanatlar Lisesinde görev yapan idareci ve öğretmenlerin görüşleri ışığında belirlemeye çalışmıştır. Bayraktar (2006) araştırmasında Konya merkezindeki müzeleri ve tarihi mekanları incelemiş ve bunların tarih öğretiminde kullanılmasına ilişkin lise tarih öğretmenlerinin görüşlerini almıştır. Kaya-Koçak (2010) ise Görsel Sanatlar dersi öğretmenlerinin,

çeşitli illerdeki müze görevlilerinin ve ortaokul öğrencilerinin Görsel Sanatlar dersi müze eğitim etkinlikleri ile ilgili görüşlerini incelemiştir. Durmuş (2011) çalışmasında Görsel Sanatlar dersi öğretmenlerinin görüşleri ışığında müze eğitimi uygulamalarında illüstrasyon tekniğinin etkisini araştırmıştır.

Metan (2007) araştırmasında, sınıf öğretmenlerinin Görsel Sanatlar derslerinde müzelerin kullanılmasıyla ilgili görüşlerini incelemiştir. Güler (2009) programlı müze eğitim etkinliklerinin 3. sınıf öğrencilerinin erişi, kalıcılık ve sanat etkinlikleri dersine yönelik tutumlarına etkisini ve sınıf öğretmenlerinin programlı müze ziyaretine ilişkin görüşlerini araştırmıştır. Demirci (2009) kültürel öğelerin öğretiminde müze gezilerinin önemine yönelik sınıf öğretmenlerinin görüşlerini incelemiştir. Arı (2010) sınıf öğretmenlerinin görüşlerine dayalı yaptığı nitel araştırmada Görsel Sanatlar dersinde müze bilinci öğrenme alanı etkinliklerinin uygulanabilirliğini tespit etmeye çalışmıştır.

Aktekin (2008) okulların müze ziyaretlerini müze eğitim uzmanlarının görüşüne göre ortaya koymaya çalışmıştır. Yılmaz (2011) müze yöneticilerinin müze eğitimiyle ilgili tutumlarını araştırmıştır. Çıldır (2007) müzelerde yetişkin eğitimine ilişkin öğretmen görüşlerini incelemiştir. Yenigün-Kapan (2011) yetişkinlere yönelik hazırlanan programlı müze eğitiminin yetişkinlerin bilişsel davranışları ve tutumları üzerindeki etkisini ortaya çıkarmaya çalışmıştır. Karademir-Uysal (2005) araştırmasında Atatürk ve Kurtuluş Savaşı Müzesi ziyaretçileri aracılığı ile müze ziyaretçi profilini incelemiştir.

Okay (2013) müze eğitiminin müzik eğitimine katkı sağlayıp sağlamayacağını, Öztürk ve Çakır-İlhan (2011) arkeoloji müzelerindeki müzikle ilgili nesnelerin müzik eğitimine katkısını araştırmıştır. Okvuran (2012) müze eğitiminde bir yöntem olarak kullanılan dramanın Türkiye'deki müze eğitiminde kullanılma durumunu araştırmıştır. Karadeniz (2009) araştırmasında dünyadaki çocuk müzelerini incelemiş ve Türkiye'ye çocuk müzesi modeli oluşturmaya çalışmıştır. Usbaş (2010) programlı bir müze ziyaretiyle gerçekleştirilen müze eğitim etkinliklerinin okulöncesi öğrencilerinin bilişsel, duygusal ve sosyal gelişimleri üzerindeki etkilerini araştırmıştır.

Karabıyık (2007) araştırmasında dünyadaki, Türkiye'deki müze uygulamalarını incelemiş ve ortaya koyduğu örnekler ışığında ideal çağdaş sanatlar müzesi profili oluşturmuştur. Göksel (2010) araştırmasında İstanbul Modern Sanat Müzesi İle Avusturya Lentos Kunst Museum Linz'in eğitim odaları etkinliklerini karşılaştırmış ve müze eğitim odaları, müze eğitim odalarında yapılacak etkinlikler hakkında öneriler geliştirmiştir. Ekelik (2010) araştırmasında Konya il merkezinde bulunan müzeler hakkında bilgi vermiş, bu müzeleri 4., 5., 6. ve 7. Sosyal Bilgiler dersi kazanımlarıyla ilişkilendirmiş ve bu müzelerde yapılabilecek etkinliklerin yer aldığı ders planları hazırlamıştır. Pekgözlü-Karakuş (2012) müze eğitiminde uygulanabilecek etkinlikleri araştırmış, Özsoy (2003) ise müzelerden yaralanmak için yapılması gereken hazırlıkları incelemiştir. Baykan (2007) araştırmasında müze eğitiminin mevcut durumunu ve müze uygulamalarında yaşanan sorunları öğretmen görüşleri ve kendi gözlemleriyle tespit etmiştir. Salbacak, (2011) müze eğitimi alanında yapılan toplam 74 araştırmayı incelemiştir.

2.3.6. Sanal Müze ile İlgili Araştırmalar

Sanal müze ilgili araştırmalarda tanınmış kişilerin sanal müzeleri oluşturulmuş, kültürel değerleri tanıtacak etnografya sanal müzeleri kurulmuş, sanal müzelerin öğrencilerin bilişsel ve duyuşsal kazanımlarına etkisi incelenmiş, derslerde sanal müzeyi kullanmanın öğrenci başarısına ve tutumuna etkisi araştırılmış, bu konuda 5., 6., 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin görüşleri alınmış, ilkokul düzeyindeki öğrencilerin görüşleri ise hiç alınmamıştır. Bu konuda ortaokul öğretmenlerinin görüşünün alındığı sadece bir tez ve bir makale, sınıf öğretmenlerinin görüşünün alındığı bir makale, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının görüşünün alındığı bir makale var iken, velilerin ve idarecilerin görüşlerinin alındığı tez, makale veya bildiri bulunmaktadır.

Demirboğa (2010) sanal müze ziyaretlerinin öğrencilerin duyuşsal ve bilişsel gelişimi üzerindeki etkisini incelemiştir. Çalışmanın evreni Ankara Şehit Mehmet Ali Durak İlköğretim okulundaki 8. sınıf öğrencilerinden, örneklemi ise 2009–2010 öğretim yılı 8. sınıf öğrencileri içerisinden seçilen toplam 60 öğrenciden ibarettir. Araştırmacı deney ve kontrol gruplarına açık-uçlu 12 adet sorudan oluşan ön anket

ve son anket uygulaması yapmıştır. Ayrıca öğrencilerin, sanal müze ziyaretiyle Görsel Sanatlar dersi kapsamında yapılan etkinliklere yönelik tutumlarını ölçmek amacıyla tutum ölçeği uygulamıştır. Araştırmanın sonucunda, ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinin görüşlerine göre; Sanal Müze Ziyareti etkinliğinin Görsel Sanatlar dersine olumlu anlamda katkı sağladığı tespit edilmiştir. Sanal Müze Ziyareti etkinliği ile ders işleyen deney grubu ile geleneksel yöntem ile ders işleyen kontrol grubu öğrencileri arasında bilişşel ve duyuşsal kazanımlar açısından anlamlı bir farklılık oluştuğu görülmüştür.

Ermiş (2010) ilköğretim ikinci kademe 6. sınıf öğrencilerinin üç boyutlu sanal müze ile ilgili görüşlerini incelemiştir. Araştırmanın evrenini Ankara'daki özel okullar ve devlet okullarındaki ilköğretim 6. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Örneklemi ise MEB'na bağlı çalışmakta olan bir özel okulun 2. kademe 6. sınıf öğrencilerinden seçilen toplam 23 öğrenciden oluşmaktadır. Araştırmada ön anket, son anket ve görüşme formları kullanılmıştır. Uygulama bizzat araştırmacı tarafından sınıf ortamında gerçekleştirilmiştir. Katılımcılara Ankara Devlet ve Resim Heykel Müzesi gezilmeden önce 10 tane, geziden sonra ise 9 tane açık-uçlu soru sorulmuştur. Katılımcıların görüşlerine göre, üç boyutlu sanal müze ziyaretleri Görsel Sanatlar eğitimine olumlu katkı sağlamaktadır. Müzeler "üç boyutlu sanal müze ziyareti" ile kendilerini sanal dünyada etkin hale getirmeleri durumunda, müzelerin "eğitim" işlevi daha geniş kitlelere ulaşabilir. Üç boyutlu sanal müze ziyareti ile dünyanın herhangi bir yerindeki kullanıcı müzeleri interaktif (etkileşimli) olarak gezme fırsatı bulabilir.

Ustaoğlu (2012) sanal müze kullanımının öğrenci başarısına etkisini incelemiştir. Araştırma 2011-2012'de Ankara Battalgazi İlköğretim Okulu'nun 7-E ve 7-C sınıflarında öğrenim gören, öğrenci özellikleri açısından birbirine denk olan, 27 deney ve 26 kontrol grubundan oluşan 43 öğrenciyle yapılmıştır. Araştırmada başarı testi, ön test ve son test olarak kullanılmıştır. Uygulama bizzat araştırmacı tarafından sınıf ortamında Mevlana Sanal Müzesi, İstanbul Deniz Sanal Müzesi, Topkapı Sarayı Sanal Müzesi, Ayasofya Sanal Müzesi, Rahmi Koç Sanal Müzesi ve Ziraat Bankası Sanal Müzesi'nin gezilmesiyle gerçekleştirilmiştir. Araştırmada elde

edilen genel sonuca göre; deney grubu ile kontrol grubu öğrencilerinin başarıları arasında deney grubu öğrencilerinin lehine anlamlı bir fark vardır. Sanal müze gezisinin deney grubu öğrencilerinin başarı artışında olumlu katkıları olmuştur.

Durmuş ve Mahiroğlu (2013) sanal bilim ve teknoloji müzesinde eğitsel arayüz ajanı kullanımının öğrencilerin başarıları ve Fen Bilgisine yönelik ilgileri üzerindeki etkisini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırma, 2010-2011'de Kırşehir Prof. Dr. Erol Güngör İlköğretim Okulu'nda 67 altıncı sınıf öğrencisiyle yapılmıştır. Çalışmada ön test, son test uygulanmıştır. Öğrenciler eğitsel arayüz ajanı içeren ve içermeyen MTA Enerji Parkı Sanal Bilim ve Teknoloji Müzesi web temelli öğrenme ortamlarına yansız olarak atanıp, uygulama 5 hafta sürmüştür. Araştırma sonucunda eğitsel arayüz ajanı destekli sanal müze ortamında çalışan öğrenciler (n=41) ile eğitsel arayüzajanı desteksiz sanal müze ortamında çalışan öğrenciler (n=26) arasında başarı puanları açısından deney grubu lehine anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Deney ve kontrol grubunun Fen Bilgisi dersine yönelik ilgi puanları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı, her iki grubunda sanal müze uygulamasından hoşnut kaldıkları, öğrenme ortamına ilişkin memnuniyetlerinin yüksek olduğu görülmüştür.

Südor (2006) interaktif CD yoluyla yapılan müze eğitimi ile klasik gezi yoluyla yapılan müze eğitimi arasındaki olumlu ya da olumsuz farkları ve interaktif CD yoluyla yapılan müze eğitiminin ilköğretim 6. sınıf öğrencileri üzerindeki etkilerini incelemiştir. Araştırmanın örneklemi Muazzez Karaçay İlköğretim Okulu'nda 6. sınıfta okuyan öğrenciler oluşturmuştur. 6-A sınıfı öğrencilerinden 20 öğrenciye geleneksel müze eğitimi uygulaması, 6-B sınıfından 20 öğrenciye de interaktif CD yoluyla müze eğitimi uygulaması yapılmıştır. Araştırma verileri için öğrencilere 6 sorudan oluşmuş, gezi ve CD gösterimi öncesi ön anket uygulanmıştır. Daha sonra gezi ve gösteri sonrası 6 sorudan oluşan son anket uygulaması yapılmıştır. Anketler incelendiğinde interaktif CD öğrencilerinin, diğer gruptaki öğrencilere göre özgüveninin daha yüksek olduğu, cevaplamalarındaki çeşitliliğin daha fazla oluşundan ve yanıtlama sürelerinin diğer gruptan daha kısa sürmesinden anlaşılmıştır. Geleneksel gezi grubunda yer alan öğrenciler ise genelleme yaparak ya

da sadece gezi sırasında sunulan kaynaklardan elde ettikleri bilgilerden cevaplandırma yaparak anketleri tamamlamışlardır.

Uslu (2008) ilköğretim okullarında gerçekleştirilemeyen müze kaynaklı eğitim durumları için alternatif bir program olarak ilköğretim ikinci kademe Görsel Sanatlar derslerinde müze eğitiminin etkileşimli (interaktif) ortamda sunulması konusunu incelemiştir. Etkileşimli eğitim CD'si hazırlanarak, sunulmasının başarıya ve kalıcılığa etkisi olup olmadığı araştırılmıştır. Uygulama 7. sınıf öğrencileri üzerinde yapılmıştır. Araştırmada nicel ve nitel veri toplama yöntemlerinden yararlanılmıştır. Araştırma öntest-sontest kontrol gruplu desende yürütülmüştür. Çalışma süresince; ilköğretim 7. sınıflarda Görsel Sanatlar dersi içinde yer alan müzeye dayalı konuların öğretiminde iki farklı öğretim yöntemi kullanılmıştır. Gruplardan birisine sahip oldukları olanaklar doğrultusunda gerçekleştirilen geleneksel öğretim yöntemi; diğerine ise konu kapsamında 'bilgisayar destekli etkileşimli öğretim yöntemi' denenmiştir. Deney grubuna dijital (sayısal) ortamda etkileşimli öğretim yöntemi uygulanırken, Çok Alanlı Sanat Eğitimi yönteminden de yararlanılmıştır. Araştırma sonucuna göre deney ve kontrol grubu öğrencileri arasında anlamlı bir fark vardır. 7. sınıflarda Görsel Sanatlar Dersi içinde yer alan 'müzeye dayalı konuları içeren müze eğitim CD'si ile ders yapmanın başarı ve bilgilerin kalıcılığında etkili olduğu görülmüştür. Müze Kaynaklı Eğitim CD'si ile yapılan ders uygulamalarıyla ilgili öğretmen ve öğrenci görüşleri olumludur.

Egüz ve Kesten (2012) müze ile eğitimin mevcut durumunu ve Sosyal Bilgiler dersinde müze gezisi yapmanın derse katkısını öğretmen ve öğrencilerin görüşleri ışığında incelemişlerdir. Araştırmanın evreni Samsun'daki ilköğretim okulları öğretmen ve öğrencilerinden, örneklemi ise okulların bulunduğu sosyoekonomik çevrelerin farklılıkları dikkate alınarak seçilen 10 Sosyal Bilgiler öğretmeninden ve bu öğretmenlerin çalıştıkları okullardaki 20 yedinci ve sekizinci sınıf öğrencisinden oluşmuştur. Çalışma kapsamında öğretmen ve öğrencilerin yarı yapılandırılmış sorulardan oluşan görüşme formları ile görüşleri alınmış, elde edilen verilerin analizinde betimsel analiz kullanılmıştır. 10 ayrı okulda yürütülen bu araştırmada sosyoekonomik düzeyi iyi olan okullarda Sosyal Bilgiler dersinde müze

ziyaretlerinin yapıldığı, sanal müzelerin kullanıldığı, sosyoekonomik düzeyi normal okullarda önemi bilinmesine rağmen Sosyal Bilgiler dersinde müzenin istenilen düzeyde kullanılmadığı, sosyoekonomik düzeyi düşük olan okullarda ise öğretmenlerin izin, ücret, ulaşım, gerekli donanım eksikliği gibi gerekçelerle Sosyal Bilgiler dersinde müzeleri kullanmadığı görülmüştür. Ayrıca, araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğunluğunun istekli olmalarına rağmen derslerinde sanal müzeyi kullanmadıkları, öğrencilerin çoğunluğunun da öğretmenleri tarafından sınıfta yapılmayan sanal müze ziyaretlerinin yapmalarının faydalı olacağını düşündüklerini ortaya çıkarmıştır.

Yıldırım ve Tahiroğlu (2012) ilköğretim 5. Sınıf Sosyal Bilgiler dersi kapsamında yapılan sanal müze gezilerinin öğrenci tutumları üzerindeki etkisini incelemiştir. Araştırma, 2010‑2011 öğretim yılının 1. döneminde Aksaray'da bir ilköğretim okulunun 5/B ve 5/C sınıfından biri deney (15 öğrenci), diğeri de kontrol (17 öğrenci) grubu olmak üzere toplam 32 öğrenci üzerinde yapılmıştır. Öncelikle her iki gruba da aynı zamanda "Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutum Ölçeği" ön ölçüm olarak uygulanmıştır. Daha sonra deney grubuna "Adım Adım Türkiye" ünitesindeki ders kitabı etkinlikleri 2 hafta süreyle 10-20 dakikalık gösterimler yapılmış, kontrol gurubunda ise herhangi bir çalışma yapılmadan her iki grupla bu konu öğretmen kılavuz kitabı etkinlikleri ışığında işlenmiştir. Son olarak her iki gruba aynı zamanda tutum ölçeği tekrar uygulanmıştır. Araştırma sonucunda deney ve kontrol grubunun son test ölçüm sonuçlarına göre deney grubu lehine anlamlı farklılık olduğu ve İlköğretim 5. Sınıf Sosyal Bilgiler dersi, sanal müze gezileri ile desteklenerek yapılan etkinliklerin öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumları üzerinde olumlu etkisi olduğu ortaya çıkmıştır.

Demir (2009) sınıf öğretmenlerinin derslerde gerçek ve sanal gözlem gezilerini kullanmayla ilgili görüşlerini ve tutumlarını tespit etmeyi hedeflemiştir. Araştırmanın verileri Ankara'da 20 farklı okulda çalışan 296 sınıf öğretmeninden anket ve görüşme ile toplanmıştır (268 sınıf öğretmenine anket uygulanırken, 28 sınıf öğretmeniyle yarı yapılandırılmış görüşme yapılmıştır). Araştırma sonucunda, araştırmaya katılan tüm öğretmenlerin sanal geziyi hiç kullanmadıkları, görüşülen 28

öğretmenin ise gerçek gözlem gezisini hiç kullanmadığı ortaya çıkmıştır. Ayrıca gözlem gezisi yöntemine yönelik sınıf öğretmeni tutumlarının orta düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

Barlas-Bozkuş (2014) birer eğitim kurumu haline gelen sanal müzelerin uluslararası kültürel işbirliklerinde her geçen yıl artan rolünü incelemek amacıyla yapmıştır. Araştırmacı bu çalışmada öncelikle kültürel işbirliklerinde sanal müzelerin rolünü incelemiş, ardından Türkiye'de sanal müzelerin gelişimini ele almış ve Türkiye'deki bazı sanal müzeler hakkında bilgiler vermiştir. Bu araştırmada sanal müzelerin mekân ve arşiv kullanımı sayesinde müzelerdeki objelerin uluslararası bir platformda sunulmasının kültürlerarası iletişime yeni bir boyut kazandırdığı ve sanal müzelerde öğrenmenin sınırsız olduğu ortaya koyulmuştur.

Özder, Baykasoğlu ve Yalçınkaya (2015) Yozgat Nizamoğlu Konağı Etnografya Müzesinin depolarında bulunan bir grup el sanatı ve giyim-kuşam eşyalarını sanal ortamda sunarak kültürümüzü dünyaya tanıtmayı amaçlamışlardır. Araştırma kapsamında Yozgat Müzesinde yer yetersizliğinden dolayı müze depolarında saklanan eserlerin bir bölümünü oluşturan 24 adet giyim-kuşam, 81 adet işleme; 12 adet dokuma alanında olmak üzere tesadüfi yöntemle seçilmiş 129 adet eser sanal ortamda (www.turklacemuseum.org) web adresinde "Araştırma-Yayınlar"da 4 ana bölümde gruplandırılarak sunulmuştur. Araştırma sonuçları göstermektedir ki; kültürlerin korunmasında, yaşatılmasında, gelecek nesillere aktarılmasında bilimsel çalışmalar ne kadar önemli ise, tanıtılmasında izlenecek yol ve yöntemler de o kadar önemlidir.

Alav vd.'nin (2006) çalışmasında milli kültürel değerleri müze kullanıcılarına iletmek, insanlığının bilgi ve kültür dağarcığına katkıda bulunmak, ülkemize gelen turist sayısını artırmak ve Türkiye'deki diğer müzeler için bir sanal müze modeli oluşturmak hedeflenmiştir. Bu araştırma Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sakarya Üniversitesi ve Bilkent Üniversiteleri ile birlikte ortak yürütülmüş bir E-Müze çalışmasıdır. Çalışma kapsamında Isparta ve Burdur Müzelerine kullanıcıların sergilenen eserlerle ilgili başka kaynaklarla bağlantılı bir

şekilde ayrıntılı bilgileri elde edebileceği ve eserlerin 360 derece hareketli, 3 boyutlu ve video görüntülerine ulaşabileceği bir web sayfası oluşturulmuştur.

Karakaya (2015) ortaokul öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersinde müzelerden yararlanıp yararlanmadıklarını, yararlanıyorlarsa ne ölçüde yararlandıklarını ve okullarının öğrencilere müzeler konusunda rehberlik etme durumlarının ne olduğunu ortaya çıkarmayı amaçlamıştır. Araştırmanın evrenini Giresun'daki ortaokul öğrencileri, örneklemini ise il merkezi, ilçeler ve köylerde bulunan 22 okulda öğrenimlerini sürdüren toplam 1224 tane 5., 6. ve 7. sınıf öğrencisi oluşturmuştur. Araştırmada veri toplama aracı olarak anket formu kullanılmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersinde, gerçek müzelerden ve sanal müzelerden yararlananların oranının düşük olduğu ve Sosyal Bilgiler dersinde müzelerden yararlanma durumlarında cinsiyet ve sınıf değişkeni bakımından aralarında anlamlı bir farklılık olmadığı, okulun bulunduğu yerleşim biriminin okulların müzeler hakkında bilgilendirici tanıtım yapma ve müzelere müzeler haftasında gezi düzenleme durumları açısından bir farklılık oluşturmadığı ortaya çıkmıştır.

Peker (2014) Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının sanal müze kullanımına yönelik tutumlarını incelemiştir. Araştırmanın çalışma grubunu 2012-2013 eğitim öğretim yılında Aksaray Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalında 1., 2., 3. ve 4. sınıfta okuyan toplam 197 öğretmen adayı oluşturmuştur. Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen 21 maddelik 5'li Likert tipi tutum ölçeği kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, öğretmen adayları Sosyal Bilgiler dersinde sanal müze kullanımının faydalı olacağını düşünmektedirler. Bu nedenle üniversitelerde sanal müzelerin önemine dikkat çekilerek, sanal müze uygulamalarına yönelik çalışmalar yapılmalıdır. Müzelerin de bu konuya gereken önemi vererek; hem müzeye gitme imkânı olmayan bireylere müzeleri gezme imkânı sağlamaları, hem de yapılacak olan etkinliklerin, sergilerin duyurularını yaparak daha çok kişinin müzeye gelmesini sağlamaları gerekmektedir.

Sağdıç (2008) çalışmasını kişisel sanal müzelere dikkat çekmek ve ressam Abidin Elderoğlu'nun eserlerini bir araya getirip sanal ortamda sunmak amacıyla

yapmıştır. Bu bağlamda öncelikle sanal müzelerin nasıl olması gerektiği, ne gibi özellikleri taşıması gerektiği ile ilgili araştırmalar yapmış ardından Abidin Elderoğlu'nun hayatı hakkında araştırmalar yapmış, sanatçıyla ilgili fotoğraf, belge ve eserler belirlemiş ve www.abidinelderoglu.org adresinde site oluşturmuştur. Araştırma sonucunda yapılan çalışmanın ressam Âbidin Elderoğlu'nun eserleri ve hayatıyla ilgili bilgilere topluca ulaşılabilmesi açısından faydalı bir çalışma olduğu, ayrıca bundan sonraki benzer çalışmalara örnek teşkil edeceği görülmüştür.

Kubat (2012) çalışmasında Ahmet Yakupoğlu'nun eserlerine kolay erişilebilmesi ve sanat anlayışının kavranması hedeflenmiştir. Araştırmada nitel yöntemleri kullanılmış olup doküman incelemesi, fotoğraf ve video çekimleri yapılmıştır. Öncelikle dünyadaki ve Türkiye'deki sanal müzeler incelenmiş, sonra içerik derlenmiş ve son olarak sanal müze ara yüz tasarımı oluşturulmuştur. Araştırma sonucunda bu çalışmanın Ressam Ahmet Yakupoğlu'nun hayatının, eserlerinin, sanat felsefesi ile Türk kültür-sanatına katkılarının tanıtılması, bu alanda yapılacak çalışmalara örnek teşkil etmesi açısından önemli olduğu ve bu bağlamda kültür tanıtılması, sanata ve sanatçıya gereken değerin verilmesi ve bunun yaygınlaştırılması konusunda sanal müzenin önemi ve gerekliliği ortaya çıkmıştır.

Tüm bu çalışmaların sonucunda, öğretmenlerin sanal müzeleri derslerinde çeşitli gerekçelerle pek kullanmadıkları, ancak derslerinde kullanma konusunda istekli oldukları görülmüştür. Öğrencilerin büyük bir çoğunluğu, öğretmenleri tarafından sınıfta kullanılmayan sanal müze ziyaretlerinin faydalı olacağını düşünmektedir. Sanal müze uygulaması yapılan sınıflarda ise; sanal müze ziyaretlerinin öğrencilerin başarısını arttırdığı, bilgilerin kalıcılığında etkili olduğu, öğrencilerin derslere yönelik olumlu tutum geliştirmelerine katkı sağladığı tespit edilmiştir. Genel anlamda öğretmen ve öğrencilerin sanal müze uygulamasından hoşnut kaldıkları, sanal müze ile ilgili görüşlerinin olumlu olduğu görülmüştür. Bunun yanında önemli kişiler hakkında kurulan sanal müzelerin, bu kişilerin eserleri ve hayatıyla ilgili bilgilere topluca ulaşılabilmesini sağladığı görülmüştür. Sanata ve sanatçıya gereken değerin verilmesi ve bunun yaygınlaştırılması bağlamında da katkıları olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca müzelerin sanal ortama aktarılması;

kültürümüzün tanıtılması, korunması, yaşatılması, gelecek nesillere aktarılması ve uluslararası platforma açılmasında çok önemli katkıları olduğu bu araştırmaların sonucunda ortaya çıkmıştır.

BÖLÜM 3

YÖNTEM

Bu kısımda araştırmanının yöntemine, evren ve örneklemine, verilerin toplanmasında izlenen adımlara ve verilerin çözümlenmesinde kullanılan yöntemlere yer verilmiştir.

3.1.Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırma, nitel araştırma desenlerinden biri olan durum çalışması deseninde yürütülmüştür. "Durum çalışması bir ya da daha fazla olayın, ortamın, programın, sosyal grubun ya da diğer birbirine bağlı sistemlerin derinlemesine incelendiği, bir varlığın, durumun mekâna ve zamana bağlı tanımlandığı ve özelleştirildiği araştırmadır. Durum çalışmalarında amaç bir olayı meydana getiren ayrıntıları tanımlamak, olaya ilişkin olası açıklamaları geliştirmek ve olayı değerlendirmektir" (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2010, s. 20). Bu araştırmada sınıf öğretmenlerinin, dördüncü sınıf öğrencilerinin ve velilerin sanal müze ile ilgili düşüncelerinin tespit edilmesi amaçlanmıştır.

Durum çalışmalarında birbirini teyit edebilecek bilgi çeşitliliği oluşturmak için genellikle birden fazla veri toplama yöntemi kullanılır (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Bu araştırmada sanal müze ile ilgili görüşleri tespit etmek amacıyla veri toplama araçları olarak öğretmen ve veliler için görüşme formu, öğrenciler için açık-uçlu sorulardan oluşan ön-anket ve son-anket geliştirilmiştir. Bunun için öncelikle alan yazın taraması yapılarak görüşme formları ve açık-uçlu sorulardan oluşan anketler geliştirilmiş, bunlarla ilgili uzman görüşleri alınmış ve gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Daha sonra araştırmanın yapılabilmesi için Konya İl Milli Eğitim Müdürlüğünden izin alınmış, araştırmanın yapılacağı okullarla görüşülmüş ve araştırmaya başlanmıştır.

Araştırma 2014-2015 öğretim yılı 2. döneminde 5 haftalık bir süreçte gerçekleştirilmiştir. Araştırma üç aşamadan oluşmuştur; ilk aşama öğretmenler

üzerinde, ikinci aşama öğrenciler üzerinde, üçüncü aşama ise veliler üzerinde gerçekleştirilmiştir.

İlk aşama bir hafta sürmüştür. Bu süreçte öncelikle Konya ili Sarayönü İlçesi'nde derslerinde sanal müzeleri kullanan sınıf öğretmenleri tespit edilmiştir. Bu ilçede derslerinde sanal müzeyi kullanan 10 sınıf öğretmeni ile sanal müze hakkında 6 açık-uçlu sorudan oluşan görüşme yapılmıştır.

İkinci aşama üç hafta sürmüştür. Bu süreçte araştırmacı tarafından 4. sınıf Görsel Sanatlar dersi müze bilinci öğrenme alanının kazanımları ışığında hazırlanan ders planı ve açık-uçlu sorulardan oluşan ön anket ve son anket kullanılmıştır. Araştırmanın ikinci, üçüncü ve dördüncü haftasında Sarayönü İsmet ve Ümmühan Önal İlkokulu 4/A sınıfı öğrencilerine sanal müze ile ilgili 16 açık-uçlu sorudan oluşan ön anket uygulanmış, sonra gerekli hazırlıklar yapıldıktan sonra Görsel Sanatlar dersinde Hz. Mevlânâ Müzesi Sanal Müze uygulaması yapılmış, akabinde değerlendirmeler yapılmış ve daha sonra öğrencilere 11 açık-uçlu sorudan oluşan son anket uygulanmıştır.

Üçüncü aşama ise bir hafta sürmüş ve bu süreçte evinde interneti olan yedi öğrenciye velileri ile sanal müze gezisi yapma ev ödevi verilmiş ve bu yedi veli ile sanal müze eğitimi hakkında 8 açık-uçlu sorudan oluşan görüşme yapılmıştır.

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Konya İli Sarayönü İlçesinde derslerinde sanal müzeleri kullanan sınıf öğretmenleri, Sarayönü İsmet ve Ümmühan Önal İlkokulu 4/A sınıfı öğrencileri ve (evinde interneti olan) 4/A sınıfı öğrenci velileri oluşturmaktadır.

3.2.1. Öğretmenler Hakkında Kişisel Bilgiler

Bu kısımda araştırma kapsamındaki sınıf öğretmenleri ile ilgili kişisel bilgiler yer almaktadır.

Öğretmenlerin Cinsiyete Göre Dağılımı. Tablo 1'de görüldüğü gibi, araştırmaya katılan öğretmenlerin 6'sı kadın, 4'ü ise erkektir.

Tablo 1. Öğretmenlerin Cinsiyete Göre Dağılımı

Cinsiyet	F	%
Kadın	6	60
Erkek	4	40
Toplam	10	100

Öğretmenlerin Yaşa Göre Dağılımı. Tablo 2'de görüldüğü gibi, araştırmaya katılan öğretmenlerin 1'i 24 yaş ve altında, 5'i 25-34 yaş arasında, 4'ü ise 35-44 yaş arasındadır.

Tablo 2. Öğretmenlerin Yaşa Göre Dağılımı

Yaş Grubu	F	%
24 ve altı	1	10
25-34	5	50
35-44	4	40
Toplam	10	100

Öğretmenlerin Mesleki Kıdemlere Göre Dağılımı. Tablo 3'te görüldüğü gibi, Araştırmaya katılan öğretmenlerin 1'i 1-5 yıl mesleki kıdeme sahip, 2'si 6-10 yıl mesleki kıdeme sahip ve 7'si de 11-15 yıl mesleki kıdeme sahiptir.

Tablo 3. Öğretmenlerin Mesleki Kıdemlere Göre Dağılımı

Kıdem	F	%
1-5 Yıl	1	10
6-10 Yıl	2	20
11-15 Yıl	7	70
Toplam	10	100

Öğretmenlerin Mezuniyet Durumuna Göre Dağılımı. Tablo 4'de görüldüğü gibi, araştırmaya katılan öğretmenlerin 7'si lisans mezunu ve 3'ü de yüksek lisans mezunudur.

Tablo 4. Öğretmenlerin Mezuniyet Durumuna Göre Dağılımı

Mezuniyet Durumu	F	%
Lisans	7	70
Yüksek Lisans	3	30
Toplam	10	100

Öğretmenlerin Mezun Olduğu Fakülteye Göre Dağılımı. Tablo 5'te görüldüğü gibi, araştırmaya katılan öğretmenlerin 9'u Eğitim Fakültesi, 1'i ise Fen Fakültesi mezunudur.

Tablo 5. Öğretmenlerin Mezun Olduğu Fakülteye Göre Dağılımı

Mezun Olunan Fakülte	F	%
Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi	4	40
Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi	2	20
Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi	1	10
Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi	1	10
Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi	1	10
Selçuk Üniversitesi Fen Fakültesi	1	10
Toplam	10	100

Öğretmenlerin Branşlarına Göre Dağılımı. Tablo 6'da görüldüğü gibi araştırmaya katılan öğretmenlerin 9'unun branşı sınıf öğretmeni, 1'inin ise kimyadır.

Tablo 6. Öğretmenlerin Branşlarına Göre Dağılımı

Branş	F	%
Sınıf Öğretmenliği	9	90
Kimya	1	10
Toplam	10	100

3.2.2. Öğrenciler Hakkında Kişisel Bilgiler

Bu kısımda araştırma kapsamındaki 4. sınıf öğrencileri ile ilgili kişisel bilgiler yer almaktadır.

Öğrencilerin Cinsiyete Göre Dağılımı. Tablo 7'de görüldüğü gibi, araştırmaya katılan öğrencilerin 12'si (%66,67) kız, 6'sı ise (%33,33) erkektir.

Tablo 7. Öğrencilerin Cinsiyete Göre Dağılımı

Cinsiyet	F	%
Kız	12	66,67
Erkek	6	33,33
Toplam	18	100

Öğrencilerin Yaşa Göre Dağılımı. Tablo 8'de görüldüğü gibi araştırmaya katılan öğrencilerin 1'i (%5,56) 11 yaşında, diğer 17'si (%94,44) ise 10 yaşındadır.

Tablo 8. Öğrencilerin Yaşa Göre Dağılımı

Yaş Grubu	F	%
10	17	94,44
11	1	5,56
Toplam	18	100

Öğrencilerin Anne Eğitim Durumuna Göre Dağılımı. Tablo 9'da görüldüğü gibi, araştırmaya katılan öğrenci annelerinin %44,44'ü ilkokul mezunu, %16,67'si ortaokul mezunu, %27,77'si lise mezunu, %5,56'sı ön lisans mezunu ve %5,562'sı da lisans mezunudur. Ayrıca, öğrenci annelerinin 17'si (% 94,44) ev hanımı, 1'i (% 5,56) de ebedir.

Tablo 9. Öğrencilerin Anne Eğitim Durumuna Göre Dağılımı

Mezuniyet Durumu	F	%
İlkokul	8	44,44
Ortaokul	3	16,67
Lise	5	27,77
Ön Lisans	1	5,56
Lisans	1	5,56
Toplam	18	100

Öğrencilerin Baba Eğitim Durumuna Göre Dağılımı. Tablo 10'da görüldüğü gibi, araştırmaya katılan öğrenci babalarının % 5,56'sı ilkokul mezunu, %27,77'si ortaokul mezunu, %27,77'si lise mezunu, %16,67'si ön lisans mezunu, %16,67'si lisans mezunu ve %5,56'sı da yüksek lisans mezunudur. Ayrıca, öğrenci babalarının 3'ü kamuda çalışıyor, 1'i kamudan emekli ve 14'ü de serbest meslek sahibidir.

Tablo 10. Öğrencilerin Baba Eğitim Durumuna Göre Dağılımı

Mezuniyet Durumu	F	%
İlkokul	1	5,56
Ortaokul	5	27,77
Lise	5	27,77
Ön Lisans	3	16,67
Lisans	3	16,67
Yüksek Lisans	1	5,56
Toplam	18	100

Öğrencilerin Kardeş Sayılarına Göre Dağılımı. Tablo 11'de görüldüğü gibi, araştırmaya katılan öğrencilerin 1'i 1 kardeşe sahip, 5'i 3 kardeşe sahip, 10'u 2

kardeşe sahip, 1'i 4 kardeşe sahip ve 1'i de 5 kardeşe sahiptir. Ayrıca, öğrencilerin kişisel bilgilerinden elde edilen verilere göre 18 (%100) öğrencinin evinde bilgisayar olmasına rağmen, sadece 7 (%38,89) öğrencinin evinde internet vardır; 11 öğrencinin (%61,11) ise evinde internet bağlantısı yoktur.

Tablo 11. Öğrencilerin Kardeş Sayılarına Göre Dağılımı

Kardeş Sayısı	F	%
1 Kardeş	1	5,55
2 Kardeş	10	55,57
3 Kardeş	5	27,78
4 Kardeş	1	5,55
5 Kardeş	1	5,55
Toplam	18	100

3.2.3. Veliler Hakkında Kişisel Bilgiler

Bu kısımda araştırma kapsamındaki öğrenci velileri ile ilgili kişisel bilgiler yer almaktadır.

Velilerin Cinsiyete Göre Dağılımı.Tablo 12'de görüldüğü gibi, araştırmaya katılan velilerin 5'i kadın, 2'si de erkektir.

Tablo 12. Velilerin Cinsiyete Göre Dağılımı

Cinsiyet	F	%
Kadın	5	71,43
Erkek	2	28,57
Toplam	7	100

Velilerin Yaşa Göre Dağılımı. Tablo 13'te görüldüğü gibi araştırmaya katılan velilerin 5'i 25-34 yaş arasında, 2'si de 35-44 yaş arasındadır.

Tablo 13. Velilerin Yaşa Göre Dağılımı

Yaş Grubu	F	%
25-34	5	71,43
35-44	2	28,57
Toplam	7	100

Velilerin Mezuniyet Durumuna Göre Dağılımı. Tablo 14'te görüldüğü gibi, araştırmaya katılan öğrenci velilerinin %42,86'sı ilkokul mezunu, %14,29'u ortaokul mezunu, %14,29'u lise mezunu, %14,29'u ön lisans mezunu, %14,29'u lisans

mezunudur. Ayrıca, öğrenci velilerinin 4'ü ev hanımı, 1'i berber, 1'i öğretmen, 1'i de ebedir.

Tablo 14. Velilerin Mezuniyet Durumuna Göre Dağılımı

Mezuniyet Durumu	F	%
İlkokul	3	42,86
Ortaokul	1	14,29
Lise	1	14,29
Ön Lisans	1	14,29
Lisans	1	14,29
Toplam	7	100

3.3. Sanal Müze Uygulaması

Araştırmanın uygulama aşaması Konya İli Sarayönü İlçesinde yer alan İsmet ve Ümmühan Önal İlkokulu 4/A sınıfında Görsel Sanatlar dersi kapsamında Hz. Mevlânâ Müzesi Sanal Müzesi uygulaması ile gerçekleşmiştir. Sanal müze uygulaması için öncelikle araştırmacı Hz. Mevlânâ'nın hayatı ile ilgili gerekli araştırmalar yapmış, bilgi toplamıştır (bkz, Önder, 1961, 1970, 1971). Kültür Bakanlığı'nın sitesinde Hz. Mevlânâ Sanal Müzesi'ni önceden gezmiş ve sonra Hz. Mevlânâ Müzesine giderek yerinde incelemeler yapmıştır.

Araştırmacı 4. Sınıf Görsel Sanatlar Dersinde "(1) Yakın veya uzak çevresinde bulunan ören yeri, tarihî eser, anıt gibi yerlerin geçmişi hakkında ön bilgi edinir. (2) Ören yeri, tarihî eser, anıtlar ve müzelerden yola çıkarak iki veya üç boyutlu görsel tasarımlar yapar. (3) Ülkemizin müze, ören yeri, tarihî eser, anıt vb. zenginliklere sahip olmasından gurur duyar." kazanımlarını öğrencilere kazandıracak şekilde ders planları (EK 4) hazırlamıştır. Ders planlarını hazırlayabilmek için Hz. Mevlânâ Sanal Müzesine önceden yaptığı sanal gezi ile müzenin bölümlerini incelemiş, eser ve objelerin nerede, hangi bölümde olduğunu tespit etmiş, hangi bölümde öğrencilere ne gibi bilgiler verebileceğini, ne gibi etkinlikler yapabileceğini, öğretim etkinlikleri sonrası ölçme ve değerlendirme için uygulanacak süreci planlamıştır. Araştırmacı müze ziyareti sürecinde ve sonrasında uygulanabilecek müzedeki bölümlerle ilgili etkinliklerin yer aldığı ***Etkinlik Kitabı*** (EK 5) geliştirmiştir.

Öğrencilerin sanal müze gezisi öncesi müze hakkındaki düşüncelerini öğrenmek için açık-uçlu sorulardan oluşan ön-anket sorularını ve öğrencilerin sanal müze ile ilgili öğretim etkinlikleri sonrasında sanal müze ilgili düşüncelerini öğrenmek için yine açık-uçlu sorulardan oluşan son-anket sorularını hazırlamıştır.

Sanal müze uygulaması, 5 aşamada ve toplam 11 ders saatinde, üç haftada gerçekleştirilmiştir. Birinci aşamada DERS PLANI I uygulanmış ve 1 ders saati sürmüştür. Bu aşamada öncelikle ön-anket uygulanmış ve anket çalışmasının akabinde öğrencilere; *Müze kelimesini daha önce hiç duydunuz mu? Sizce müzeler nasıl mekânlardır? Müzeler neden vardır? Müzeler neden eserleri korurlar? Koleksiyon yapmak ne demektir? Nelerin koleksiyonu yapılabilir? Daha önce hiç koleksiyon yaptınız mı? Neden müzelere gideriz, gitmeliyiz? Müzelerin insanlara faydaları nelerdir?* gibi sorular yöneltilerek öğrencilerin müzelerin nasıl mekânlar olduğu, neden var oldukları, bünyelerindeki eserleri neden koruduklarına dair bilgi sahibi olmaları sağlanmıştır.

İkinci aşamada DERS PLANI II uygulanmış ve 1 ders saati sürmüştür. Bu aşamada; ikinci ders saatinde dikkat çekici bir girişle derse başlanmış ve öğrencilerin Hz. Mevlânâ'nın hayatı hakkındaki bilgileri; *Hz. Mevlânâ kimdir? Hz. Mevlânâ deyince aklınıza ne geliyor? Neden? Hz. Mevlânâ nerede doğmuştur? Konya'ya ne zaman gelmiştir? Hz. Mevlânâ müzesi neden Konya'dadır? Daha önce Hz. Mevlânâ Müzesi'ne giden oldu mu? Orada neler gördünüz? Orada neler hissettiniz? Hz. Mevlânâ Müzesine gitmek size ne kazandırdı? Hz. Mevlânâ Müzesi'ne gitmeyenler gitmek ister mi? Neden gitmek istersiniz? Gidince ne görmeyi hayal ediyorsunuz? Hz. Mevlânâ Müzesi'ni kim yaptırmıştır? Neden yaptırmıştır? Hz. Mevlânâ Müze'si geçmişten günümüze nasıl bir değişiklik geçirmiştir?* soruları ile ölçülmüş ve sanal müze gezisi öncesinde Hz. Mevlânâ'nın hayatı ile ilgili ön öğrenmeler tamamlanmıştır.

Üçüncü aşamada DERS PLANI III uygulanmış ve 5 ders saati sürmüştür. Uygulamanın bu aşamasında Kültür Bakanlığının internet sitesi (http://www.kultur.gov.tr/genel/SanalMuzeler/mevlana-tr/index.html) üzerinden sanal müze gezisi yapılmıştır. Bu aşamaya öğrencilere sanal müze uygulaması

sırasında uymaları gereken kurallar kısaca açıklanarak başlanmış, sanal müze gezisi için hazırlanan ***Etkinlik Kitabı*** öğrencilere dağıtılmış ve sonrasında internet üzerinden sanal müze uygulamasına geçilmiştir. Uygulama sırasında sanal ortamda Hz. Mevlânâ Müzesi'nin bahçesine dervişan kapısından girilmiş, müzenin kaç bölümü olduğundan, hangi bölümün nerede olduğundan bahsedilmiştir. Bahçede bulunan Selsebil, Şadırvan, Şeb-i Aruzu incelenmiş, gece ve gündüz görünümleri gösterilmiş ve bunlar hakkında kısa bilgiler verilmiştir. Sonra müzenin bölümleri sanal ortamda sırasıyla gezilmeye başlanmıştır. Müzenin bölümleri gezilirken soru cevapla öğrencilerin bölümler hakkında bilgi edinmeleri sağlanmıştır. Türbe salonuna gümüş kapıdan girilmiş, gümüş kapı incelenmiştir. Sonra ***Tilavet Odası*** incelenmiş, burada neler gördükleri sorulmuş, tilavetin anlamının "Kur'an-ı güzel sesle ve usulüne uygun olarak okuma" olduğu söylenmiş; *Bu odaya neden "Tilavet Odası" denilmiştir, sizce?* sorusuyla buranın ne amaçla kullanılmış olabileceği öğrencilere buldurulmaya çalışılmış, ardından ***Huzur-i Pir*** bölümü incelenmiştir. Burada Hz. Mevlâna, babası ve onların soylarından gelen kişilere ait olan sandukalar, nisan tası, Hz. Mevlâna ve babasının sandukalarının üzerinde örtülü Pûşîde (örtü) incelenmiş ve bunlar hakkında bilgiler verilmiştir. Sonra ***Semahane*** bölümündeki şamdanlar, kandiller, rahle, Hz. Mevlânâ'ya ait kıyafetler, tespihler incelenmiş ve bunlar hakkında bilgiler verilmiştir. Daha sonrada yine bu bölümdeki vitrinlerde bulunan Mesnevi'nin ve Divan-ı Kebir'in en eski nüshaları incelenmiş ve Hz. Mevlânâ'nın diğer eserleri hakkında kısa kısa bilgiler verilmiştir. Ardından öğrencilere etkinlik kitabı 2. sayfadaki 'Mesnevi ve Divan-ı Kebir' ile ilgili etkinlikler yaptırılmıştır. Yine bu bölümde iken ney ile ilgili "Beni Bul Etkinliği" ve "Olası Olan Olası Olmayan Etkinliği" yapılmıştır. "Beni Bul Etkinliği"nde bu bölümde bulunan bir nesne ile ilgili olan; *Bu nesne günümüzdeki haline şekil bakımından benziyor. Yapı malzemesi bakımından günümüzdeki ile aynı. Hala aynı işlevi görüyor.* özellikleri söylenmiş ve nesnenin sesi verilmiş; *Bir ses duydunuz mu? Daha önce bu sesi duymuş muydunuz? İşte nesnenin sesini de duydunuz. Bu ne sesi?* sorularıyla bu nesnenin ne olduğunu bulmalarını istenmiştir. "Olası Olan Olası Olmayan Etkinliği"nde ise; *Ney nasıl var oldu? Ney neden bu renkte? Neden bu biçimde? Ney ne için kullanılır?* sorularına olası olan, olası olmayan, akıllarına gelen

tüm cevapları verebilecekleri söylenerek öğrencilerin neyin neyden yapıldığını bulmaları sağlanmıştır.

Ardından neyin önemi hakkında konuşulmuş ve öğrencilerden etkinlik kitabı 3. sayfadaki neyle ilgili; *Beni daha önce görmüş müydün? Sesimi daha önce hiç duymuş muydun? Sesimi beğendin mi? Beni üflemek ister misin? Neden?* sorularını cevaplamaları istenmiştir. Semahane bölümünde son olarak vitrinler içerisindeki Mevlevi musiki aletleri incelenmiş, Mevlevilerin kullandığı müzik aletleri hakkında konuşulmuş ve neyin hikâyesi anlatılmıştır. ***Mescid*** bölümünde ise vitrinlerindeki sergilenen hat ve tezhip örnekleri incelenerek bunlar hakkında bilgi verilmiştir. ***Matbah*** bölümünde; *Bu bölümde neler görüyorsunuz? Matbah'ın anlamı ne olabilir, tahmin etmek isteyen var mı? Neden bu bölümün adı Matbah?* soruları sorulmuş cevaplar alındıktan sonra matbah bölümü hakkında kısa bilgi verilmiştir. Sonra matbah bölümünde mankenlerle sergilenen sırasıyla Saka Postu Makamı, Yemek Hazırlığı, Somat Sofrası, Sema Talim Edenler, Dervişler Sohbeti ile ilgili mankenler incelenmiş ve mankenler vasıtasıyla anlatılmaya çalışılmıştır. Saka Postu Makamı anlatılırken dikkatler mankene çekilerek; *Gördüğünüz kişi kim olabilir? Neden orada oturuyor olabilir?* öğrencilerin tahminleri alınmış ve gerekli bilgiler verilmiştir. Ardından dikkatler yemek hazırlığı içinde olan mankenlere çekilmiş, mevlevilerin yemek yeme adapları ile ilgili bilgiler verilmiş ve öğrencilere yemek yeme canlandırması yaptırılmıştır. Sonra Matbahın ikinci kısmına geçilmiş ve sema talim çivisine dikkat çekilmiştir. *Bu nesne ne? Bu nesne ne amaçla kullanılıyor? Bu nesne nasıl yapılmış?* soruları sorulduktan sonra öğrencilere sema talim çivisi ve sema hakkında bilgi verilmiştir. *Sen de semazen gibi dönmek ister misin? Önce duruşu alalım. Neden semazenlerin sağ eli yukarıda, sol eli aşağıdadır? Dönem bakalım. Nasıl, kolay mıymış semazen olmak? Başın döndü mü?* diyerek öğrencilere sema canlandırması yaptırılmış ve *Peki, neden semazenlerin başı dönmüyor? Neden sema yapılır? Dönmenin anlamı ne?* soruları sorulmuş, öğrencilerin tahminleri alınmış ve bu konuyu açıklayıcı bilgiler verilmiştir. ***Derviş Hücreleri*** bölümü incelenmiş, derviş hücreleri ile ilgili bilgi verilmiş ve 'Eşyaların Dilinden Konuşalım' etkinliği yapılmıştır. Bu etkinlikte öğrencilere; *Bu kişi kimdir? Neden burada kalıyor? İsteyen herkes burada kalabilir mi? Hücrede başka neler görüyorsunuz?* soruları

yöneltilmiş ve öğrencilerin kendilerini odada gördükleri eşyaların (perde, minder, dolap) yerine koymaları istenerek empati duygularını geliştirmek hedeflenmiştir. Yine aynı amaçla etkinlik kitabı 4. sayfadaki; *'Sen de benim yerimde olup burada oturmak ister miydin? Burada oturabilmek için ne yapman gerekiyor?'* sorularını cevaplamaları istenmiştir.

Sanal gezi tamamlanmış ve "Müze Avı Oyunu" oynanmıştır. Bu oyunda sınıf dört gruba bölünmüş, her grubun müzeyi gezerken gördüğü nesnelerden istediği birini seçmesi, seçtikleri nesneleri kimseye söylemeden özelliklerini yazmaları, yazılan özellikleri öğretmene vermeleri istenmiştir. Özellikleri veren grup haricindeki diğer gruplardan arkadaşlarının yazdığı özelliklerin hangi nesneye ait olduğunu tahmin etmeleri ve tahminlerini ellerindeki kâğıtlara yazmaları istenmiş ve doğru bilenlere artı verilmiştir. Bu işlem bütün grupların sorularını cevaplayana kadar sürmüş ve en çok artıyı alan grup birinci olmuştur. Ardından öğretmenin telefonuna mesaj gelmiştir. Öğretmen öğrencilere şu soruyu yöneltmiş; *Hz. Mevlânâ'dan size bir mesaj geldi. Size mesajı okumamı ister misiniz? AAA bu mesajın aynısı Etkinlik Kitabınızın 5. sayfasında da var.* Mesaj okunmuş; "*1. Cömertlik ve yardım etmede akarsu gibi ol. 2. Şefkat ve merhamette güneş gibi ol. 3. Başkalarının kusurunu örtmede gece gibi ol. 4. Hiddet ve asabiyette ölü gibi ol. 5. Tevazu ve alçak gönüllülükte toprak gibi ol. 6. Hoşgörülükte deniz gibi ol. 7. Ya olduğun gibi görün, ya göründüğün gibi ol." Hz. Mevlânâ sizlere gönderdiği bu mesajında ne demek istiyor? Bu sözleri daha önce duymuş muydunuz?* sorusu yöneltilerek öğrenciler bu sözler üzerinde düşündürülmüş, beyin fırtınası yapılmış ve bu mesajın Hz. Mevlânâ'nın 7 öğüdü olduğu ve bu öğütleri günlük hayatımızda uygulamanın önemi üzerinde konuşulmuştur. Etkinlik kitabı 5. sayfasında öğrenciler tarafından Keloğlan, Hz. Mevlânâ'nın mesajına ulaştırılmış ve telefon boyanmıştır. Sonra öğrencilere araştırmacı tarafından Hz. Mevlânâ'nın anılarından örnekler okunmuştur. Bu anılarla ilgili öğrencilere sorular sorulmuş, dramalar yaptırılmış ve Hz. Mevlânâ'nın kişisel özellikleri hakkında çıkarımlarda bulunmaları sağlanmıştır. Hz. Mevlânâ'nın insanlara yaklaşımı, insanlara verdiği değer, güzel ahlakı ve tüm bunların temeli olan onun Allah inancını öğrencilerin fark etmeleri sağlanmıştır. Ardından öğrencilere; *Hz. Mevlânâ çok uzaklarda. Ona söylemek istediğin şeyler var*

mı? Ona mektup yazmaya ne dersin? denilmiş ve etkinlik kitabı 6. sayfasındaki ilgili bölüme öğrencilerin Hz. Mevlânâ'ya mektup yazmaları istenmiştir.

Dördüncü aşamada DERS PLANI IV uygulanmış ve 3 ders saati sürmüştür. Bu aşamada öğrencilerin sanal müze gezisinde neyi ne kadar öğrendikleri ölçmeye yönelik etkinlik kitabı 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14 ve 15. sayfadaki etkinlikler yaptırılmıştır. Etkinlik kitabı 7. sayfadaki etkinlikte müzenin bahçesinde yer alan Selsebil, Şadırvan ve Şeb-i Aruz Havuzu görseline yer verilmiş ve bunları müzenin hangi bölümünde gördüklerini, haklarında öğrendiklerini yazmaları istenmiştir. Etkinlik kitabı 8. sayfadaki etkinlikte Hz. Mevlânâ'nın bir kıyafetinin görseline yer verilmiş ve bunu kimin giydiğini, kıyafeti giyen kişinin fiziksel özelliklerinin nasıl olabileceğini yazmaları istenmiştir. 9. sayfadaki etkinlikte karışık harflerin yer aldığı bir görsel verilmiş, bu karışık harflerin içindeki saklı kelimeleri bulup yuvarlak içine almaları, buldukları kelimeleri yan yana getirmeleri istenmiş ve sonuçta Hz. Mevlânâ'ya ait "Hoşgörülülükte deniz gibi ol." sözü ortaya çıkmıştır. Doğru sözü bulanın görseli istediği şekilde boyayabileceği söylenmiştir. 10. sayfadaki etkinlikte sema talim çivisinin görseline yer verilmiş ve bu cismin adını ve bu cisim ile ne yapıldığını yazmaları istenmiştir. 11. sayfadaki etkinlikte harflerinin yeri değiştirilmiş 6 ayrı kelime verilmiş, öncelikle harflerin yerlerinin değiştirerek doğru kelimeleri bulmaları istenmiş, sonra buldukları kelimelerle güzel bir cümle kurmaları istenmiştir. Sonuçta Hz. Mevlânâ'ya ait "Başkalarının kusurlarını örtmekte gece gibi ol." sözü ortaya çıkmıştır. 12. sayfadaki etkinlikte saka postu makamı görseline yer verilmiş ve fotoğraftaki kişinin kim olduğu, neden orada oturduğu, öğrencinin orada oturup oturmak istemediğini yazmaları istenmiştir. 13. sayfada müze avına var mısın etkinliği yaptırılmış bu etkinlikte karışık harflerin yer aldığı bir görsele verilmiş, bu karışık harflerin içindeki saklı kelimeleri bulup yuvarlak içine alıp boyamaları istenmiş, saklı kelimeler olan: Mesnevi, Mevlânâ, semahane, ney, müze, selsebil, semazen, matbah, puşide, hoşgörü, can, tennure kelimelerini bulmaları beklenmiştir. Öğrenciler etkinliği bitirdikten sonra kelimelerin nerelerde olduğu gösterilmiştir. 14. sayfadaki etkinlikte müzenin matbah bölümü ile ilgili iki adet görsele yer verilmiş ve bunları müzenin hangi bölümünde gördüklerini, müzenin bu bölümünün özelliklerinin neler olduğunu yazmaları istenmiştir. 15. sayfadaki etkinlikte müzede

gezerken en çok beğendikleri eserin hangisi olduğunu sebepleri ile birlikte yazmaları ve müzede en çok beğendikleri eserin resmini çizip boyamaları istenmiştir. Öğrenciler yazıp, çizip boyadıktan sonra yapılan resimler incelenmiştir. Her etkinliğin yapılmasının hemen akabinde etkinliklerle ilgili doğru cevaplar verilmiş ve kontrolü sınıfça sağlandıktan sonra sıradaki etkinliğe geçilmiştir.

Beşinci aşamada DERS PLANI V uygulanmış ve 1 ders saati sürmüştür. Öğrencilerin sanal müze hakkındaki görüşlerini ortaya çıkarmak için açık-uçlu sorulardan oluşan son anket öğrencilere uygulanmıştır.

3.4. Veri Toplama Araçları

Öncelikle sınıf öğretmenlerinin sanal müze hakkındaki görüşlerini ortaya çıkarmak için görüşme formu **(EK 1)** geliştirilip, Konya İli Sarayönü İlçesindeki 10 sınıf öğretmeni ile görüşme yapılmıştır. Daha sonra öğrencilerin sanal müze hakkındaki görüşlerini ortaya çıkarmak için açık-uçlu sorulardan oluşan ön anket ve son anket **(EK 2)** soruları geliştirilmiş, Konya İli Sarayönü İlçesi İsmet ve Ümmühan Önal İlkokulu 4/A sınıfı öğrencilerine uygulanmıştır. Önce ön anket uygulanmış, sonra sınıfta Görsel Sanatlar dersinde Hz. Mevlânâ Müzesi Sanal Müze uygulaması yapılmış ve daha sonra aynı öğrencilere son anket uygulanmıştır. Son aşamada velilerin müze eğitimi ve sanal müze hakkındaki görüşlerini ortaya çıkarmak için görüşme formu **(EK 3)** geliştirilip, Konya İli Sarayönü İlçesi İsmet ve Ümmühan Önal İlkokulu 4/A sınıfında evinde interneti olan 7 veli ile görüşme yapılmıştır. Anketlerin ve görüşme formlarının geliştirilmesinde literatür taraması yapılmış ve konu ile ilgili uzman görüşüne başvurulmuştur.

Öğretmen Görüşme Formunda yer alan açık-uçlu sorular şunlardır:

1. Sanal müzeleri derslerinizde ne sıklıkla kullanıyorsunuz?

2. Sanal müze gezilerinin gerçek mekâna sahip müze gezilerine kıyasla olumlu ya da olumsuz yönleri nelerdir?

3. Sanal müze uygulamasının avantaj ve dezavantajları nelerdir?

4. Müze mekânlarının bilgisayar ortamına taşınmasının müze eğitimi açısından faydalı olduğunu düşünüyor musunuz? Neden?

5. Sanal müze çalışmalarıyla edinilen bilgilerin kalıcılığı konusunda neler düşünüyorsunuz?

6. Sanal müze çalışmalarının öğrenci başarısına ve motivasyonuna etkileri nelerdir?

Öğrenci Ön ve Son Anketlerde yer alan açık-uçlu sorular şunlardır:

Ön-Anket Soruları:

1. Bugüne kadar hiç müzeye gittiniz mi? Gittiyseniz, kaç kez?

2. Müzeye kimlerle gittiniz?

3. Müzeye en son ne zaman ve kiminle gittiniz?

4. Müze sizde nasıl duygular uyandırıyor?

5. Müzeye gitmek ister miydiniz? Neden?

6. Sizce müze ne demektir?

7. Sizce müzeler ne işe yarar?

8. Müzelerin faydaları nelerdir?

9. Sizce müzeye eserler nasıl ve nereden sağlanmıştır?

10. Müze çeşitlerinin hangilerini biliyorsunuz?

11. Müzede dikkat edilmesi gereken kurallar nelerdir?

12. Müzeleri korumalı mıyız? Neden?

13. Bilgisayar kullanmayı biliyor musunuz?

14. Hiç internet gezintisi yaptınız mı?

15. Sanal müze gezisi nedir?

16. Okulda hiç sanal müze gezisi yaptınız mı?

Son-Anket Soruları:

1. Sanal müze gezisinde en çok neler dikkatinizi çekti?

2. Sanal müze ziyareti sırasında en çok hoşunuza giden ne oldu?

3. Sanal müze gezisi sizde ne tür duygular uyandırdı, ne gibi faydaları oldu?

4. Sanal müze gezisi ile işlenen dersin beğendiğiniz ve beğenmediğiniz yönleri nelerdir?

5. Sanal müze gezisi sırasında ve sonrasında yapılan etkinlikler hakkında ne düşünüyorsunuz?

6. Sanal müze gezisi yapmakla gerçek mekânı olan müzeye gitmiş kadar bilgi sahibi olduğunuzu düşünüyor musunuz? Neden?

7. Öğretmen siz olsaydınız Hz. Mevlânâ Müzesini öğrencilerinize nasıl anlatırdınız?

8. Sanal müze gezisi daha verimli ve etkili nasıl yapılabilirdi?

9. Sizce Hz. Mevlânâ Müzesi'ni sadece düz anlatımla mı anlatılsa daha iyi öğrenirdiniz yoksa sanal müze ziyareti ile mi daha iyi öğrenirdiniz? Neden?

10. Sanal müze gezisi sırasında herhangi bir sorunla karşılaştınız mı? Cevabınız evet ise bu sorunlar nelerdir?

11. Bu çalışma Görsel Sanatlar dersine, sanal müze etkinliklerine, Hz. Mevlânâ Müzesi'ne ilginizi nasıl etkiledi?

Veli Görüşme Formunda yer alan açık-uçlu sorular şunlardır:

1. Bugüne kadar hiç müzeye gittiniz mi?

2. En son ne zaman kiminle, hangi müzelere gittiniz?

3. Müzeye gidilmemesinin sebepleri nelerdir? Sizce bu sorunlar nasıl ortadan kaldırılabilir?

4. Derslerde müze etkinliklerine yer verilmesini gerekli buluyor musunuz?

5. Sizce müze gezisinin çocuklara faydası var mıdır? Varsa nelerdir?

6. Çocuğunuz evde sanal müze gezisi yapıyor mu? Çocuğunuzla birlikte böyle bir deneyim yaşadınız mı?

7. Sanal müze ziyaretinin çocuklarınıza neler kazandırdığını düşünüyorsunuz? Sanal müze ziyaretinin çocuğunuzda bıraktığı etkiyi gözlemlediniz mi? Çocuğunuzda ne gibi değişimler oldu?

8. Sanal müze ziyareti size neler kazandırdı, ne hissettiniz, olmasa olur muydu?

3.5. Verilerin Analizi

Nitel araştırmaların en zor kısmı verilerin analiz edilmesidir. Zira deneyimli araştırmacılar için bile analiz aşaması zor bir süreçtir (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Çünkü araştırmacının kendi düşüncelerinden arınık, nesnel bir analiz yapması gerekmektedir. Bu araştırmada verilerin toplanmasında nitel araştırma desenlerinden durum çalışması, toplanan verilerin analizinde betimsel analiz kullanılmıştır.

Durum çalışmalarının analizinde araştırmada elde edilen veriler öncelikle düzenlenir, kodlanır, özetlenir ve yorumlanır (Büyüköztürk vd., 2010). Betimsel analizde amaç bulguları okuyucuya düzenlenmiş ve yorumlanmış bir şekilde sunmaktır. Bu analizde veriler öncelikle betimlenir sonra neden sonuç ilişki ile

sonuçlara varılır. Ayrıca betimsel analizde inandırıcılığı arttırmak için sık sık alıntılara yer verilir (Yıldırım ve Şimşek, 2011).

Bu araştırmada sınıf öğretmenlerine uygulanan görüşme formunun analizinde öncelikle öğretmenlerin isimleri kodlanmıştır. Öğretmenlerin sorulara verdikleri cevaplar incelenmiş ve birbiriyle yakın olan düşünceler bir araya getirilerek kategorilere ayrılmıştır. Aynı kategoride yer alan düşünceler birkaç cümleyle özetlenmiştir. Daha sonra araştırmacı kategoriler arasındaki ilişkileri belirtmiş ve buna bağlı olarak genellemeler yapmıştır. Bu bilgiler öğretmen görüşlerinden doğrudan alıntılarla zenginleştirilmiştir.

Öğrencilerin açık-uçlu sorulardan oluşan ön anket ve son anket sorularına verdikleri yanıtlar öncelikle bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Sonra öğrencilerin cevapları kodlanmış ve yorumlanmıştır. Ayrıca, yorumları zenginleştirmek için öğrencilerin görüşlerine sık sık yer verilmiştir.

Öğrenci velileriyle yapılan görüşme sorularının analizinde öncelikle velilerin isimleri kodlanmıştır. Sonra velilerin sorulara verdikleri cevaplar sırasıyla bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Bilgisayar ortamına aktarılan bu veriler incelenerek birbiriyle yakın olan düşünceler bir araya getirilerek kategorilere ayrılmış, aynı kategoride yer alan düşünceler birkaç cümleyle özetlenmiş ve kategoriler arasındaki ilişkileri belirtilmiş ve buna bağlı olarak genellemeler yapılmıştır. Ayrıca, veli görüşlerinden doğrudan alıntılara da yer verilmiştir.

BÖLÜM 4

BULGULAR

Bu kısımda araştırmada incelenen alt problemler ışığında elde edilen bulgulara ve bu bulgular ışığında yapılan yorumlara yer verilmiştir. Öncelikle araştırmanın birinci alt problemi doğrultusunda sınıf öğretmenlerinin görüşleri ile ilgili bulgulara ve yorumlara, sonra araştırmanın ikinci alt problemi doğrultusunda 4. sınıf öğrencilerinin ön anket, son anket bulgularına ve yorumlarına, daha sonra araştırmanın üçüncü alt problemi doğrultusunda öğrenci velilerinin görüşleriyle ilgili bulgu ve yorumlara ve son olarak da tartışmalara yer verilmiştir.

4.1. Öğretmen Görüşmelerinden Elde Edilen Nitel Bulgu ve Yorumlar

Bu çalışmada Konya İli Sarayönü İlçesinde çalışan daha önce derslerinde sanal müze uygulaması yapan 10 sınıf öğretmeni ile sanal müze hakkında görüşmeler yapılmıştır. Bu kısımda araştırma kapsamındaki sınıf öğretmenlerinin görüşme sorularına verdikleri cevaplar neticesinde elde edilen veriler sunulmuştur. Bulgular ve bulgular ışığında araştırmacı tarafından yapılan yorumlar görüşme formunda yer alan soruların sırası dikkate alınarak sunulmuştur.

Görüşme formundaki ilk soru *"Sanal müzeleri derslerinizde ne sıklıkla kullanıyorsunuz?"* şeklindedir. Öğretmenlerin çoğunluğu sanal müzeleri derslerinde konu ve kazanımlarla bağlantılı olarak, yeri geldikçe kullandıklarını belirtmişlerdir. Bu öğretmenlerin görüşlerine ayrıntılı olarak aşağıda yer verilmiştir.

E.Ö: "*Konularımızla bağlantılı olarak kullanıyorum. Ayda en az 2 kere sanal müze geziyoruz.*"

S.S: "*Belli bir süresi yok. Derslerde sık kullanmaya çalışıyorum. Süreden daha çok konuların özelliği belirleyici oluyor.*"

Z.P: "*Konunun geçtiği ünitede gerekli görülen zamanda kullanıyorum.*"

B.Ç: "*O günkü kazandırılacak kazanımla bağlantılı olduğu sürece kullanıyorum.*"

H.C: "*Sosyal Bilgiler ve Serbest Etkinlikler derslerinde, gerekli olan konularda kullanıyorum. Bütün derslerde de kullandığım oluyor tabi. Özellikle Görsel Sanatlar dersinde.*"

K.Ç: "*Derslerdeki konuların içeriğine göre ayda 1 defa.*"

M.İ: "*Sanal müzeleri daha çok Görsel sanatlar ve Sosyal Bilgiler derslerinde diğer derslerin Atatürkçülük konularında gerektiğinde kullanıyorum.*"

Bu soruya 2 öğretmen "seyrek kullanıyorum", 1 öğretmen ise "bir kez kullandım" şeklinde cevap verdi. Seyrek kullanan öğretmen seyrek kullanma gerekçesini şu şekilde anlattı:

M.Ç: "*Çok seyrek kullanıyorum. Derste projeksiyon ile kullanıma uygun olmadığını düşünüyorum. Öğrenciler sürekli dönerek hareket ettiği için, başlarının döndüklerini söylüyorlar. Kontrol kendilerinde olarak, bilgisayar faresini kendisi kullanarak gezi yaptıklarında faydalı olacağını düşünüyorum.*"

Bu soruya öğretmenlerin verdikleri cevapları genel olarak incelendiğinde, öğretmenlerin çoğunluğunun derslerinde sanal müzeleri konularla (ve kazanımlarla) bağlantılı olarak, ihtiyaç hissettiklerinde, daha çok Görsel Sanatlar, Sosyal Bilgiler ve Serbest Etkinlikler derslerinde kullandıkları görülmektedir.

Görüşme formundaki ikinci soru *"Sanal müze gezilerinin gerçek mekâna sahip müze gezilerine kıyasla olumlu ya da olumsuz yönleri nelerdir?"* şeklindedir. Bu soruya araştırmaya katılan öğretmen E.Ö. sanal müzelerin gerçek mekâna sahip müzelere kıyasla daha olumlu yönlerinin olduğuna dikkat çekmiştir. Özellikle gerçek mekâna sahip müze gezilerinde bakıp geçtiğimiz, dikkat etmediğimiz ayrıntıları sanal müzelerde büyük ekranda daha dikkatli inceleme fırsatı olduğu için sanal müzelerin gerçek mekâna sahip müzelere göre daha olumlu yönlerinin olduğunu, gerçek mekâna sahip müzelere göre herhangi bir olumsuz yönünün olmadığını ifade etmiştir. Öğretmen E.Ö.'nün ifadesi şu şekildedir:

E.Ö: "*Sanal müze gezisinin daha olumlu yönleri olduğunu düşünüyorum. Çünkü çocuklar büyük ekranda önemli ayrıntıları daha net görüyorlar. Gezerken dikkat edemeyecekleri ayrıntıları sanal müzede çok daha rahat fark ediyorlar. Daha dikkatli, daha iyi inceleme fırsatları oluyor. Keyifle takip ediyorlar. Sanal müzelerin olumsuz yönü olduğunu görmedim.*"

Öğretmen S.S. ise bu konuda sanal müzelerin gerçek mekâna sahip müzelere göre olumsuz özelliklerinden çok olumlu özellikleri olduğundan bahsetmiş, özellikle sanal müze gezilerinin gerçek mekâna sahip müze gezilerindeki gibi sorumluluk gerektirmediğini, maddi bir külfetinin olmadığını, kalabalık sınıflar için birebir olduğunu vurgulamıştır. Öğretmen S.S'nin görüşü şu şekildedir:

S.S: "*Olumsuz yönünden çok olumlu yönleri var. Özellikle kalabalık sınıflarda bir yerden bir yere gitme maddi manevi zor bir iş. Şöyle ki o kadar çocuğun sorumluluğunu alma, zamanı iyi ayarlanıp kullanma ve ekonomik planlama. Bu gibi geziler ülkemiz şartlarında maliyeti fazla olabiliyor, bu durumda fakir çocuklar olumsuz etkileniyor. Ben kullandığım zaman olumsuzluk yaşamadım.*"

Araştırmaya katılan dört öğretmen ise sanal müze gezilerinin gerçek mekâna sahip müze gezilerinin yerini tutamayacağı, ancak gerçek mekâna sahip müze gezilerine gitme olanağı olmayan öğrenciler için faydalı olacağı kanaatindeler. Bu kanaatteki öğretmenlerin görüşleri aşağıda verilmiştir

M.Ç: "*Gerçek mekâna sahip müze gezilerinin yerini kesinlikle karşılamaz. İmkânları kısıtlı olan öğrenciler için gezip görebilen öğrencilerle az da olsa fırsat eşitliği sağladığını düşünüyorum. Görmek isteyenlere de merak ve istek uyandıracağını düşünüyorum.*"

B.Ç: "*Hiç bir şey gerçeği gibi olamaz, ancak üç boyutlu görüntüler gerçeğini aratmayacak şekilde hazırlanmış görüntüler, müzeye gitme imkânı olmayan öğrenciler için çok faydalı.*"

H.C: "*Müzeye gidilme imkânı olmayan yerlerde çok etkili ve faydalı olduğunu düşünüyorum Ancak; çocuğun birebir gezerek ve o ortamı soluması, anı yaşaması daha etkileyici ve kalıcı oluyor.*"

M.İ: "*Tabi ki gerçek mekâna sahip müze gezisi daha etkileyicidir. Fakat müze gezisi yapma imkânımız kısıtlı olduğu için sanal müze gezileri de öğrencileri etkilemektedir. Görsel öğrenme her zaman daha etkili olmaktadır.*"

Araştırmaya katılan diğer dört öğretmende sanal müze gezilerinin, gerçek mekâna sahip müze gezilerine göre olumlu ve olumsuz özellikleri olduğunu savunmuşlardır. Sanal müze gezilerinin istenilen zamanda yapılabilmesi, müze gezisi yapılırken aynı zamanda müze ilgili bilgilere ulaşılabilmesi, zamandan tasarruf sağlaması, dünyanın her yerindeki müzelere ulaşma imkânı sağlaması, bu öğretmenlere göre sanal müzelerin gerçek mekâna sahip müzelere göre olumlu özellikleridir. Bu öğretmenler sanal müzelerin tarihi dokunun kokusundan ve havasından uzak olmasını, sanal müzeleri gezerken sadece görüntünün olup sesli bir anlatımın olmamasını, bilgilerin gerçeğini görmeye göre daha çabuk unutulmasını ise sanal müzelerin gerçek mekâna sahip müzelere göre olumsuz özellikleri olarak sıralamışlardır. Bu öğretmenlerin görüşleri aşağıda verilmiştir:

Z.P: "*Müze bölümleri rahat ve istediğimiz zaman kadar gezilebilmekte, yorumlar ve bilgilendirme rahat yapılabilmekte, bir yandan sanal olarak müze hakkında bilgilere eş zamanlı ulaşılıp bilinçli bir gezi yapılabilmekte olumsuz yönü ise tarihi dokunun kokusundan ve havasından eksik, duygu yoğunluğunun az olduğu bir gezi olmaktadır.*"

A.S: "*Olumlu yönü zamandan tasarruf sağlaması, yerel imkânlar ile ulaşma imkânının olmadığı birçok müzeye gitme imkânı sağlıyor. Olumsuz yönü ise öğrencilerin zihinlerinde kalıcı olarak yer edinilememesi müzenin muhteviyatının incelenme imkânının olmaması, herhangi bir tanıtım ve ses kaydının olmamasından dolayı sıkıcı gelmesi.*"

H.İ: "*Olumlu yönü birçok müzeye gitme şansı bulamayan öğrencilerimiz için iyi oluyor. Olumsuz yönü keşke gezilen yerleri anlatan biri olsaydı daha kalıcı olacaktı.*"

K.Ç: "*Olumlu yanı dünyanın her yerindeki müze ve tarihi eserlere ulaşımı kolaylaştırır. İnternet üzerinden olduğu için doğru bilgiler edinilebilir. Derslerde sanal geziler yaparak konuların daha kolay anlaşılmasını sağlamak. Bilgiler daha keyifli öğrenilir. Belki daha çabuk unutulabilir olumsuz yanı bu olabilir.*"

Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtlar genel anlamda değerlendirildiğinde, öğretmenlere göre sanal müzelerin gerçek mekâna sahip müzelere göre hem olumlu hem de olumsuz özellikleri vardır. Genel kanı sanal müzelerin gerçek mekâna sahip müzelerin yerini tamamen alamayacağı, ancak sanal müzelerin gerçek mekâna sahip müzelerin sahip olmadığı önemli artılara sahip olduğu noktasındadır.

Görüşme formundaki üçüncü soru "*Sanal müze uygulamasının avantaj ve dezavantajları nelerdir?"* şeklindedir. Öğretmenlerin bu soru üzerine sanal müzelerin avantaj ve dezavantajlarını sıralamışlar, 5 öğretmen sanal müzelerin dezavantajının olmadığını söyleyerek avantajlarını sıralamış, diğer 5 öğretmende hem avantaj hem de dezavantajlarını sıralamıştır.

Öğretmenler sanal müze gezileri sırasında internet kaynaklı sorunlar yaşanmasını, öğrencilerin nesnelerin gerçeğini görmek istemelerini, gerçek mekâna sahip müze gezisinden alınan hazzın sanal müze gezisinde alınamamasını, sanal müze gezisinde dikkat çekmenin zor olmasını, sanal müzelerde sadece görselliğe yer verilip açıklayıcı bilgilere yer verilmemesini dezavantaj olarak görmekteler. Öğretmenlerin bu konudaki görüşlerine aşağıda ayrıntılı olarak yer verilmiştir.

S.S: "*Dezavantajları ise çocuklar gerçeğini daha çok görmek istiyorlar. Sürekli bu yöntem kullanılırsa etkisi azalabiliyor.*"

M.Ç: "*Dezavantajları; tam olarak geziden alınacak haz ve hissi karşılamamakta, bilgisayar ve fare kullanımına hâkim olmayan öğrenciler için bir fayda sağlamamaktadır.*"

Z.P: "*Çocukların dikkatini çekmek gerçeği kadar kolay olmamaktadır. İnternetle ilgili sorunlar yaşanabilmektedir.*"

A.S: "*Dezavantajı, müze içeriklerinin tanıtım materyalleri ile desteklenmemiş olmasından dolayı öğrenci için fazla çekici gelmemesi. Ek olarak gezme gibi etkili ve kalıcı olmaması. Müzeye bakış açısının ve gösterme konumundaki yetersizlik dolayısı ile görsel sanatlar dersi için yeterli bir bakış açısı sağlamaması.*"

H.İ: "*Dezavantajları açıklamalı anlatılsaydı daha otururdu öğrencilerin kafasında, ama sadece görsellik yeterli olmuyor.*"

Öğretmenler avantaj olarak özellikle sanal müzelerin görsel imkânından dolayı öğretilen bilgilerin kalıcılığını sağladığını vurguluyorlar. Müzelere gitme imkânı olmayan öğrenci ve okullar için büyük avantaj sağladığını söylüyorlar. Bunların yanında sanal müzelerin, gerçek mekâna sahip müzelere gitme isteği uyandırdığının, istenildiği kadar müzelerin gezilebilme şansı olduğunun, maddi açıdan bir külfetinin olmadığının altını çiziyorlar. Öğretmenlerin sanal müze ile ilgili sıraladıkları avantajlara aşağıda yer verilmiştir:

E.Ö: "*Herhangi bir dezavantajını görmedim. Avantajı çok. Çocukların ismini duyup gidemeyecekleri o yerleri canlı gibi gezmeleri büyük fayda. Sanal müzeleri gezince öğrencilerim ve ben canlı olarak da müzeleri gezip görmek istedik.*"

S.S: "*Avantajları; müzeler çocukların ayağına geliyor. Öğrenilen bilgileri görselleştirme imkânı veriyor. Konular lafta kalmıyor.*"

M.Ç: "*Avantajları; gezip görme imkânı olamayan öğrencilere fırsat eşitliği sağlıyor.*"

A.S: "*Avantajı, çok uzaklardaki bir müzeye bile ulaşma imkânının olması.*"

H.İ: "*Avantajları öğrencilerin fazla müze görme şansı elde etmeleridir.*"

B.Ç: "*Görsel olarak o dersi işlemek daha kalıcı öğrenme sağlıyor.*"

H.C: "*Avantajı, konuları işlerken görsel olarak öğrencilere müzelerin gösterilmesi bilgilerin daha kalıcı olmasını sağlıyor.*"

K.Ç: "*Maddi açıdan tamamen daha uygun. Her öğrencinin bulunduğu yerde müze olmadığı için gitme şansıda olmadığından daha avantajlı görünüyor. Tabi bunun dışında müzeyi canlı görmek ile sanal ortamda görmek arasındaki farkı da unutmamak lazım. Dezavantajının olduğunu düşünmüyorum.*"

M.İ: "*Sanal müzeler müzeye gitme imkânı olmayan okullar için büyük avantaj sağlamaktadır. Öğrenciler sınıfta oturdukları yerden konu ile ilgili istedikleri müzeyi rahatlıkla gezebilmektedir. Şu ana kadar dezavantaj yaşamadık.*"

Görüşme formundaki dördüncü soru "*Müze mekânlarının bilgisayar ortamına taşınmasının müze eğitimi açısından faydalı olduğunu düşünüyor musunuz? Neden?"* şeklindedir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtlar aşağıdadır.

E.Ö: "*Evet faydalı olduğunu düşünüyorum. İnsanlar genelde müzeleri gezmeye pek istekli olmazlar ama bu şekilde sanal olarak gezince insan canlısını da çok merak ediyor. Ve gittiğinde mutlaka ziyaret ediyor.*"

S.S: "*Eğitim açısından son derece faydalı. Sözel öğrenmeyi görselle pekiştirebiliyorsunuz. Öğrenme yöntemlerini arttırabiliyorsunuz.*"

M.Ç: "*Elbette faydalıdır. En azından gezilip görülecek yerlerin fakında olurlar. Gidemeyenlere az da olsa ön bilgi sağlar. Genel kültürlerine bir katkı sağlar.*"

Z.P: "*Faydalı olduğunu düşünüyorum. Her öğrencinin yol, para, izin ve diğer bazı şartlardan dolayı müzeleri gezme imkânlarının ve sıklığının çok kısıtlı olduğu kanaatindeyim.*"

A.S: "*Faydalı olduğunu düşünüyorum. Fakat daha da geliştirilebilir.*"

H.İ: "*Faydalı olduğunu düşünüyorum. Böyle mekânların elimizin altında olması, istediğimiz an açıp öğrencilere gerekli bilgiler verebiliyorum. O yüzden böyle yerleri bir de anlatan birini koyup geliştirmeleri gerekli.*"

B.Ç: "*Tabi ki faydalı buluyorum. Müzeler ayağınıza geliyor sanki. Öğrencilerin çok ilgisini çekiyor.*"

H.C: "*Evet düşünüyorum. Bilgiye ulaşma yolu bakımından müzelerin sanal ortamda kullanılması çok faydalı, kültürel değerlerin bilgisayar sayesinde ulaşabilmek yani müze mekânlarının bilgisayar ortamına taşınması bence müze eğitimi açısından faydalı.*"

K.Ç: "*Özellikle kırsal kesimde yaşayan öğrencilerin bu müzeleri gezmelerinin çok zor olduğunu hepimiz biliyoruz. Bu açıdan düşünecek olursak müzelerin sanal ortamda olması tabi ki de faydalı olacaktır.*"

M.İ: "*Tabi ki düşünüyorum. Öğrenciler rahatlıkla gezebilmektedir. Belki de hiç gidemeyecekleri şehirlerdeki müzeleri rahatlıkla gezme imkânı bulabiliyorlar.*"

Bu soruya öğretmenlerin verdikleri yanıtlar incelendiğinde müze mekânlarının bilgisayar ortamına taşınmasının müze eğitimi açısından faydalı olduğu noktasında hemfikir oldukları görülmektedir. Öğretmenler; sanal müzelerin öğrencilerin ilgisini çektiği, müzelere gidemeyen kırsaldaki öğrenciler için önemli bir avantaj olduğu, öğrencilerin hiç gidemeyecekleri müzelere ulaşma imkânı sağladığı, her an gezinin yapılabildiği, yol, para, izin gibi maddi manevi külfetlerinin olmadığı, gerçek mekâna sahip müzelere gitme isteği uyandırdığı, gezip görülmesi gereken müzelerle ilgili farkındalık sağladığı, öğrencilerin genel kültürlerine katkı sağladığı için sanal müzelerin faydalı olduğunu düşünüyorlar. Bir öğretmen de (A.S.) sanal müzelerin faydalı olduğu, ancak daha da geliştirilmesi gerektiği düşüncesindedir.

Görüşme formundaki beşinci soru "*Sanal müze çalışmalarıyla edinilen bilgilerin kalıcılığı konusunda neler düşünüyorsunuz?"* şeklindedir. Bu soruya bir öğretmen dışında diğer öğretmenler, sanal müze ile yapılan çalışmalarda, yapılan

etkinliklerde öğrencilerin edindikleri bilgilerin kalıcı olacağı yönünde cevaplar verdiler.

Bazı öğretmenler, sanal müze ile yapılan etkinliklerle öğrencilerin edindikleri bilgilerin kalıcılığı konusunda hiç tereddüt yaşamamaktadırlar. Bu öğretmenler konularla ilintili olarak sanal müzelerdeki görselleri kullandıkları için öğrendikleri bilgilerin kalıcı olduğunu, ilkokul çağındaki öğrencilerin somut işlemler döneminde oldukları için sanal müzelerin onların gelişimine uygun olduğunu düşünmektedirler. Öğretmenlerin bu konudaki düşüncelerine aşağıda ayrıntılı bir şekilde yer verilmiştir:

E.Ö: "*İşlenen konuyla ilintili olarak kesinlikle akılda daha kalıcı oluyor. Geri dönüt noktasında öğretmenim hani Topkapı müze sarayını gezerken gördüğümüz şu şey bununla ilgili değil mi şeklinde bağdaşım kuruyorlar. Hafızalarında daha uzun süre kalıyor.*"

S.S: "*Bizim ilkokul çağındaki öğrencilerin gelişimine uygun çalışma. Çünkü bizim öğrenciler daha çok görerek öğreniyorlar.*"

H.C: "*Öğrenme aktif bir süreçtir ve insanlar görürken öğrenir. Sanal müze ile yapılan çalışma sosyal bir faaliyettir. Öğrencilerde yapılan etkinlikleri unutmamaktadırlar. Dolayısıyla edinilenlerin bilgilerde kalıcıdır.*"

B.Ç: "*Görsel olarak müzeyi tanıtmak bilgilerin daha kalıcı olmasını sağlıyor.*"

Bazı öğretmenlerin, sanal müze ile yapılan etkinliklerle öğrencilerin edindikleri bilgilerin kalıcılığını bir koşula bağlıyorlar. Sanal müze öğrencilerin edindikleri bilgilerin kalıcı olabilmesi için gezi öncesi ve sonrasında, ödevlerle desteklenmesi gerektiğini, aynı sanal müze gezisinin birkaç kez tekrarlanması gerektiğini, müzeler sanal gezildikten sonra fotoğraf ve metinlerle desteklenmesi gerektiğini, gezilen sanal müze ile ilgili araştırma ödevlerinin verilmesi gerektiğini savunuyorlar. Bu koşullar yerine getirildiği takdirde sanal müzelerin bilgilerin kalıcılığını sağlayacağını savunuyorlar. Bu düşünceyi savunan öğretmenlerin görüşleri de şu şekildedir:

Z.P: "*Aynı sanal müze gezisinin bir kaç kez daha tekrar edilmesi halinde kalıcılığının artacağını düşünüyorum. Ayrıca araştırma ödevleriyle gezi öncesi ve sonrası desteklenmesi gerekir.*"

H.İ: "*Kalıcı olması için sanal olarak gezdikten sonra fotoğraf ya da bilgi verici metinlerle desteklersek daha kalıcı olacağını düşünüyorum. Hatta bunlarla ilgili araştırma ve ödev de verilebilir.*"

M.İ: "*Öğrencilerin edindikleri bilgilerin kalıcılığı daha çok tekrara ve sürekliliğe bağlıdır. Müze gezilerinin sıklığı ne kadar çok olursa kalıcılık o kadar çok artmaktadır.*"

Bazı öğretmenlerde, sanal müzelerle edinilen bilgilerin gerçek mekâna sahip müze gezileri ile edinilen bilgiler kadar kalıcı olmayacağı görüşündeler. Ancak gerçeğini görme imkânı yoksa öğretilecek bilginin düz anlatımla verilip geçilmesindense, sanal müze ile desteklenmesinin bilgileri kalıcılığını sağlayacağı düşüncesindeler. Bu düşüncelerini de aşağıdaki cümlelerle ifade ettiler:

M.Ç: "*Sanal olarak görmek gidip yaşayarak görmeye göre kalıcılığı zayıf olacaktır elbette. Kitaplarında çevresinde geçen eserleri, mekânları sanalda olsa görmek sadece okumaktan daha kalıcıdır.*"

K.Ç: "*Gerçek bir müze gezisi yapmakla sanal ortamda yapılan bir gezinin kalıcılığı tartışma konusu dahi olamaz. Fakat unuttuğu anda tekrar izleyerek bilgileri yeniden tazeleyebilir.*"

Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtlar genel anlamda değerlendirildiğinde öğretmenlerin sanal müzelerin bilgilerin kalıcılığını sağladığını düşündükleri görülmektedir.

Görüşme formundaki altıncı soru "*Sanal müze çalışmalarının öğrenci başarısına ve motivasyonuna etkileri nelerdir?"* şeklindedir. Bu soruya bir öğretmen dışında diğer öğretmenler, sanal müze çalışmasının öğrenci başarısına ve motivasyonuna olumlu etkileri olduğu yönünde cevaplar vermişlerdir. Sadece öğretmen A.S: "*Geliştirilmediği sürece ciddi bir başarı ve motivasyon sağlayacağına*

inanmıyorum" diyerek olumsuz görüşünü belirtmiştir. Diğer öğretmenler sanal müzelerin öğrencilerde merak uyandırdığını, en ilgisiz öğrencinin bile dikkatini derse çektiğini, bununda beraberinde başarıyı getirdiğinin altını çiziyorlar. Öğretmenlerin bu konudaki düşüncelerine aşağıda yer verilmiştir.

E.Ö: "*Sanal müzeler motivasyon yönünden kesinlikle harika. En ilgisiz öğrencinin bile bir anda ilgisi derse dönüyor ve merakla izleyip dinliyor. Tabi ki bu dikkat ve ilgide beraberinde başarıyı getiriyor.*"

S.S: "*Konuları pekiştiriyor. Sizin sınıfta yaptığınız müze turunu diğer sınıftaki arkadaşlarına teneffüste anlatıyorlar. Anlatırken hem mutlu olup hem de konuyu tekrarlıyorlar.*"

Z.P: "*Çocukların ufkunun genişlettiğini düşünüyorum.*"

H.İ: "*Geliştirildiği sürece ciddi bir başarı ve motivasyon sağlayacağına inanıyorum elbette. Merak duygusu uyandırdığı için çocukların ilgisini çekiyor. Dikkatini verip bilgilenebiliyor.*"

B.Ç: "*Sanal müzenin ilgi çekici olması öğrencilerin, daha dikkatli, daha istekli ve daha motive olmasını sağlıyor.*"

H.C: "*Öğrencilerin gözlem yeteneklerini, herhangi bir konu hakkında değerlendirme yapabilmelerini, nelerin değiştiğini görmelerini ve tarih ile empati kurabilmelerini sağladığı için bence başarılıyı olumlu etkiliyor.*"

K.Ç: "*Diğer derslerle ilişkilendirilerek yapılırsa eğer bu derslerinde aynı zamanda daha iyi anlaşılacağını düşünüyorum. Eğitim sürecinde çok yönlü öğrenmeyi öğrencilere öğretir. Hayal gücünün gelişmesine yardımcı olur.*"

M.İ: "*Müze gezileri öğrencilerin çok ilgisini çekmektedir. Görsel öğrenme daha kalıcı olduğu için başarıyı arttırdığını söyleyebiliriz. Motivasyonları çok yüksek ve ilgili oluyorlar.*"

Öğretmen M.Ç. sanal müze çalışmasının öğrenci başarısı ve motivasyonuna etkisinin daha da ötesinde, sanal müzelerin öğrencilerde sanata karşı ilgi ve istek uyandırdığını dile getiriyor. Şöyle ki;

M.Ç: "*Müzeleri görmek çocuklarda özellikle görsel sanatlarda resimle, heykelle vb. sanatlarda neden uğraşıyorsun, bunlar senin ne işine yarayacak diyen ön yargıları kırmalarına çok faydalı olacaktır. Yaptıkları eserlerin ileride böyle anılacak olması çocukların sanata daha fazla ilgi duymalarını sağlayacaktır. Müzeleri görmek onlarda sanata karşı istek uyandırır, rol modeli olabilir.*"

Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtlar genel anlamda değerlendirildiğinde öğretmenlerin sanal müzelerin öğrencilerin başarı ve motivasyonu olumlu etkilediğini düşündükleri görülmektedir.

4.2. Öğrenci Anketlerinden Elde Edilen Nitel Bulgu ve Yorumlar

Araştırma kapsamında, ilkokul öğrencilerine müze eğitiminin yeterince verilip verilmediğinin ve öğrencilerin müzelere genel bakış açılarını saptamak amacıyla Konya ili Sarayönü İlçesi İsmet ve Ümmühan Önal İlkokulu 4/A sınıfı öğrencilerine ön anket uygulanmıştır. Sonra yine aynı öğrenci grubuna müze eğitimi uygulaması ile işlenen Görsel Sanatlar dersinin, öğrencilerin üzerindeki etkilerini belirlemek amacıyla ile Görsel Sanatlar dersinde Sanal Mevlana Müzesi uygulaması yapılmıştır. Son olarak ise aynı öğrencilere sanal müze uygulamasının öğrenciler üzerinde bıraktığı etkiyi ortaya koymak amacıyla son anket uygulaması yapılmıştır.

4.2.1. Öğrenci Ön-Anketine İlişkin Nitel Bulgu ve Yorumlar

Öğrencilere ilk olarak, daha önceden herhangi bir müze gezisinde bulunup bulunmadıklarına dair bilgi edinmek amacıyla "*Bugüne kadar hiç müzeye gittiniz mi? Gittiyseniz, kaç kez?*" sorusu yöneltilmiştir. Bu soruya 5 (%27,78) öğrenci "*evet*", 13(%72,22) öğrenci ise "*hayır*" cevabını vermiştir. "*Evet*" diyen 5 öğrenci bugüne kadar müzeye sadece bir kez gittiklerini belirtmişlerdir.

İkinci olarak öğrencilere, "*Müzeye kimlerle gittiniz?*" sorusu yöneltilmiştir. Bu soruya daha önce müzeye gitmiş olan 5 öğrenci cevap vermiştir. Öğrencilerin 3'ü (%60) okul gezisiyle ve 2'si de (%40) ailesiyle birlikte gittiklerini belirtmişlerdir.

Üçüncü soru müzeye giden 5 öğrenciye yöneltilmiş ve "*Müzeye en son ne zaman ve kiminle gittiniz?*" sorusu sorulmuştur. Bu soruya 3 öğrenci bir yıl önce öğretmenleriyle birlikte 3. sınıfta gittikleri cevabını vermişlerdir. 2. öğrenci ise yaz tatilinde, babaannesi, kuzeni ve aileleriyle birlikte gittikleri cevabını vermişlerdir.

Dördüncü soru yine müzeye giden 5 öğrenciye yöneltilmiş ve "*Müze sizde nasıl duygular uyandırıyor?*" sorusu sorulmuştur. Bu soruya 3 öğrenci (%60) sevinç, heyecan, mutluluk gibi cevaplar verirken, 2 öğrenci (%40) eski zamanda çekilen zorlukları görüp üzüldüklerini ifade etmişlerdir.

Beşinci soru ise daha önce müzeye gitmeyen 13 öğrenciye yöneltilmiş, "*Müzeye gitmek ister miydiniz? Neden?*" sorusu sorulmuştur. 13(%100) öğrencinin tamamı müzeye gitmek istediklerini söylemişlerdir. Müzeye gitmek isteme nedenlerini de "*Eski eşyaları görmek, vakit geçirmek isterdim*", "*Merak ettiğim şeyleri öğrenirdim*", "*Oradan bir sürü bilgi öğrenmek isterdim*", "*Oradaki eşyaları çok merak ediyorum*", "*Eskiden kalan şeyleri görürdüm*", "*Çok merak ettiğim için*", "*Çok merak ediyorum ve çok ilginç şeyler olduğunu düşünüyorum*", "*Tarihi şeyleri görmeyi çok istiyorum*", "*Eskiden kalma resimleri, elbiseleri, çömlekleri görmek için*" şeklinde sıralamışlardır. Öğrencilerin cevaplarından da anlaşıldığı üzere öğrenciler eski eşyaları, tarihi eserleri çok merak ettikleri için, eskiye yönelik bilgi edinmek istedikleri için ve güzel vakit geçirmek için müzelere gitmek istemektedirler.

Altıncı soruda araştırmaya katılan 18 öğrenciye "*Sizce müze ne demektir?*" sorusu yöneltilmiştir. Bu soruya 4 öğrenci (%22,22) "*Bilmediğimiz şeylerin olduğu yer*", "*Güzel yer*", "*Görsellik*", "*Eski eşyalar*" şeklinde cevaplar vermişlerdir. 14 öğrenci (%77,78) ise "*Eski eşyaların yayınlandığı gösterildiği yer*"," *Eski eşyaların, aletlerin gösterildiği yer*", "*İnsanların merak edip, gezdiği yer*", "*Eskiden kullanılan eşyaların öğrenildiği yer*", "*Geçmişteki ilginç ve güzel şeylerin bulunduğu yer*",

"*Müzik aletlerinin ve başka birçok eşyanın olduğu yer*", "*Eski zamanı hatırlatan bir yer*", "*Tarihi şeylerin sergilendiği ya da yeni bilimsel eşyaların sergilendiği bir yer*", "*Bazı eserlerin bulunduğu yer*", "*Tarihi eserlerin bulunduğu yer*" gibi cevaplar vermişlerdir.

Yedinci soruda öğrencilere "*Sizce müzeler ne işe yarar?*" sorusu yöneltilmiştir. Bu soruya 1 öğrenci (%5,56) "*Bilmiyorum*" diyerek bu soruyu cevapsız bırakmış, 1 öğrenci (%5,55) "*Bizim yıldan çok uzaklara*" diyerek net bir cevap verememiş ve 16 öğrenci (%88,88) de sırasıyla şu cevapları vermişlerdir: "*Eski eşyaların hatırlanmasına*", "*Eserleri görmemize*", "*Eskiden neler kullanıldığını ve ne işe yaradığını öğrenmemize*", "*Eski eşyaları tanımaya*", "*Tarihimizde eskiden neler olduğu hakkında bilgi edinmemize ve farklı bilgiler öğrenmemize*", "*Eskiden neler yaşandığını öğrenmemize*", "*Bilmediğimiz müzik aletleri çaldırılabilir yada gösterilebilir*", "*Bazı görmediğimiz şeyleri görürüz*", "*Birçok şeyi göstermeye*", "*Gezilmeye, bakılmaya yararlar*", "*Bizim daha çok bilgi sahibi olmamıza*", "*Bilgi edinmemize*", "*Daha çok bilgi edinmemize*", "*Bilgilendirme*".

Sekizinci soruda öğrencilere "*Müzelerin faydaları nelerdir?*" sorusu yöneltilmiştir. Bu soruya 2 öğrenci (%11,11) "*Bilmiyorum*" diyerek bu soruyu cevapsız bırakmış, 1 öğrenci (%5,55) "*Bilgilendirme nasıl olduğunu anlatır*" gibi net olmayan bir cevap vermiştir ve 15 öğrenci (%83,33) ise sırasıyla şu cevaplar vermişlerdir:

- "*Bize eskiyi hatırlatıp, bilgilendirir*",

- "*İnsanların bilmediği ve görmediği eserlerin görülmesini sağlar*",

- "*Eskiden dedelerimiz neyle savaşmışlar öğrenebiliriz, ödevlerimizi yapabiliriz*",

- "*Eskiden neler olduğunu bilmeye*",

- "*Eskileri hatırlatabilir ve eskiden ne tür canlılar yaşıyorlarmış, onları görebiliriz*",

- "*Bilgi ediniriz ve bu bilgilerle ilgili sorular çıktığında müze sayesinde bu soruları cevaplayabiliriz*",

- "*Geçmişimi öğrenmek*",

- "*Bilmediğimiz şeyleri öğreniriz*",

- "*Merak gidermek olabilir*",

- "*İnsanların kafalarını dağıtmak için ve mutlu etmek için olabilir*",

- "*Öğrenmemizi sağlar*".

Dokuzuncu soruda öğrencilere "*Sizce müzeye eserler nasıl ve nereden sağlanmıştır?*" sorusu yöneltilmiştir. Bu soruya 2 öğrenci (%11,11) "*Bilmiyorum*" diyerek bu soruyu cevapsız bırakmış, 6 öğrenci (%33,33) "*Mersin"de Silifke Kalesi Müzesi'nde eskilere bakılarak sağlanmıştır*", "*Eski zamandaki bazı şeyler sağlanmıştır*" "*Güzel eserlerdir, eski kalmış yapmışlardır*", "*Eski zamanlardan gelip müzeye tasarlanıyor*", "*İnsanlar eski şeyleri kendi imkânlarıyla bir müze yapmışlardır*", "*Resimlerden, konulardan, bilgili ve düşüncesi ile sağlanmış olabilir*" gibi net olmayan cevaplar vermiştir. Geri kalan10 öğrenci (%55,56) ise sırasıyla şu cevapları vermişlerdir:

- "*İnsanların yerleri kazıp bulduğu eski eşyaları veya hayvanların fosillerinden müze yapılmıştır.*",

- "*Geçmişteki insanlar dikkat çektiği şeyleri yapmışlar ve insanlar bunları bulunca müzeye koymuşlar.*",

- "*Bazı insanlar toprağı derin kazdıklarında toprağın altından kemik ya da başka bir şey çıkabilir. Dinozor müzelerine de bu kemikler böyle geliyor diye düşünüyorum.*",

- "*Devlet tarafından verilmiş, ya da müzeyi yöneten kişiler getirmiş olabilirler.*",

- "*Tarihi eserler kazı çalışmalarında bulunuyor. Arkeologların incelemesi ile tarihimizi kaç yıl önceden kalma oldukları bulunur ve müzelere konulur.*",

- "*Toprağın altından bulunmuştur.*",

- "*Devlet tarafından*.",

- "*Toprak ve mağaralardan olabilir, eski Türklerden kalma olabilir.*"

Onuncu soruda öğrencilere "*Müze çeşitlerinin hangilerini biliyorsunuz?*" sorusu yöneltilmiştir. Bu soruya 5 öğrenci (%27.77) "*Bilmiyorum*",1 öğrenci (%5,56) "*Bilim müzesi*" ve 12 öğrenci (% 66,67) de "*eşya*", "*kıyafet*", "*resim*", "*kitap*", "*oyuncak*", "*Atatürk*", "*çikolata*", "*Silifke*", "*Çanakkale*", "*taş*" şeklinde cevaplar vermişlerdir.

On birinci soruda öğrencilere "*Müzede dikkat edilmesi gereken kurallar nelerdir?*" sorusu yöneltilmiştir. Bu soruya 1 öğrenci (%5,56) "*Kırılacak eserleri dikkatli tutmalıyız ve yerine koymalıyız*" şeklinde cevap vermiştir. Geri kalan 17 öğrenci (%94,44) ise şu şekilde cevaplar vermişlerdir:

- "*Eşyalara zarar vermemek, oyun oynamamak, eşyalara elimizi sürmemek.*",

- "*Çok ses çıkarmamalıyız, oradaki eşyalar çok hassas olduğu için dikkat etmeliyiz.*",

- "*Eski eserleri elimize almamalıyız düşürüp kırabiliriz.", "Müzik aletlerini izinsiz kullanmamalı ve kurcalamamalıyız.*",

- "*Bağırmamalıyız ve bazı şeylere dokunmamalıyız.*",

- "*Düzenli durmak, bağırmamak.*",

- "*Sesli konuşmamak, sigara içmemek, telefonlarımızı kapatmak*.",

- "*Müzede hiçbir eşyaya zarar vermemeliyiz.*",

- "*Tarihi eserlere zarar vermemek*.",

- "*Kırılgan eşyalara dokunmamalıyız.*",

- "*Bağırmamak, koşturmamak, eşyalara zarar vermemek.*",

- "*Çöp atmamak, kirletmemek.*"

On ikinci soruda öğrencilere "*Müzeleri korumalı mıyız? Neden?*" sorusu yöneltilmiştir. Bu soruya öğrencilerin tamamı (%100) evet demiş ve gerekçelerini şöyle sıralamışlardır:

- "*Onlar bizim için önemlidir. Onların elimizden kayıp gitmesine izin vermemeliyiz.*",

- "*Herkesin bu güzel yerleri görmesini isterim.*",

- "*Müzelerde en değerli eşyalar vardır. Eskiyi korumalıyız.*",

- "*Eski zamanı öğrenmek için korumalıyız.*",

- "*Müzeler kültürümüzü tanıtır. Müzelere zarar verirsek tarihimizi öğrenemeyiz.*",

- "*Tarihi eserler var.*",

- "*Birçok kişi müzeleri gezmek isteyebilir.*",

- "*Çocuklarımızın eskiden neler olduğunu bilmesi için.*"

On üçüncü soruda öğrencilere "*Bilgisayar kullanmayı biliyor musunuz?*" sorusu yöneltilmiştir. Bu soruya 18 öğrenci (%100) de "*evet*" cevabını vermiştir. Bu sonuç öğrencilerin, bir teknoloji ürünü olan ve günümüzde hemen hemen her evde ve okulda bulunan bilgisayarı tanıdıklarını göstermektedir. Bu durum öğrencilerin teknolojiye ayak uydurabilmeleri adına hem sevindirici bir durumdur hem de sanal müze ziyaretine güzel bir zemin hazırlamaktadır.

On dördüncü soruda öğrencilere "*Hiç internet gezintisi yaptınız mı?*" sorusu yöneltilmiştir. Bu soruya 16 (%88,89) öğrenci "*evet*" cevabını verirken, 2 (%11,11)

öğrenci de "*hayır*" cevabını vermiştir. Bu durum sanal müze ziyareti açısından sevindirici bir durumdur. Çünkü internet gezintisi yapan öğrencilere sanal müze ziyareti bilincini aşılamak son derece kolay olacaktır.

On beşinci soruda öğrencilere "*Sanal müze gezisi nedir?*" sorusu yöneltilmiştir. Bu soruya 9 öğrenci (%50) "*Bilmiyorum*", "*Duymadım*" diyerek bu soruyu cevapsız bırakmış, 2 öğrenci (%11,11) "*En çok şeylerin olduğu şey*", "*Müzeyi anlatan gezi*" şeklinde olumsuz cevap vermiş ve 7 öğrenci (%38,89) de "*Bilgisayar üzerinde müzeleri gezersek sanal müze gezisi yapmış oluruz*", "*İnternetten gezilen bir müze diye adlandırılır*", "*İnternetten müze resimlerini görürüz*", "*Bilgisayardan bakılan*" gibi olumlu cevaplar vermişlerdir. Bu sorudan elde edilen yanıtlara göre öğrencilerin çoğunluğunun sanal müze gezilerinden haberdar olmadıkları görülmektedir.

On altıncı soruda öğrencilere "*Okulda hiç sanal müze gezisi yaptınız mı?*" sorusu yöneltilmiştir. Bu soruya 1 öğrenci (%5,56) "*evet*" cevabını vermiş, 17 öğrenci (%94,44) ise "*hayır*" cevabını vermiştir. Evet diyen öğrenci bu sınıfa bu sene nakil gelen bir öğrencidir. Bu soruya verilen cevaplar bu sınıfta derslerde sanal müze uygulamalarına yer verilmediğini göstermektedir.

4.2.2. Öğrenci Son Anketine İlişkin Nitel Bulgu ve Yorumlar

Sınıfta Sanal Mevlana Müzesi ile ilgili bir dizi etkinlik gerçekleştirdikten sonra öğrencilerin sanal müzeye ilişkin görüşlerini öğrenmek için son anket soruları öğrencilere yöneltilmiştir.

İlk olarak öğrencilere "*Sanal müze gezisinde en çok neler dikkatinizi çekti?*" sorusu yöneltilmiştir. Bu soruyu cevapsız bırakan ya da bu soruya olumsuz cevap veren hiç öğrenci olmamıştır. 18 öğrenci ise (%100) "*Gümüşten olan kapılar*", "*Sema Talim Çivisi*", "*Saka Postu Makamı*", "*Şeb-i Aruz Havuzu*", "*Hz. Mevlânâ'nın mezarı*", "*Selsebil*", "*Şadırvan*", "*Semazenler*", "*Hz. Mevlânâ'nın kıyafetleri*", "*Matbah bölümü*", "*Ney*", "*Puşide*", "*Ahşap Sandukanın İşlemeleri*", "*Duvar Süslemeleri*", "*Mezarların Üzerine Konulan Sikke*", "*Mezarlar*", "*Tespih*"

cevaplarını vermişlerdir. Öğrencilerin verdikleri bu cevaplardan bilgisayar destekli sanal müze ziyareti etkinliğinin öğrencilerin dikkatlerini çektiği söylenebilir.

İkinci soruda öğrencilere "*Sanal müze ziyareti sırasında en çok hoşunuza giden ne oldu?*" sorusu yöneltilmiştir. Bu soruya olumsuz cevap veren ya da cevap veremeyen öğrenci olmamıştır. 18 öğrenci (%100) de "*Matbah bölümü*", "*Saka Postu Makamı*", "*Şeb-i Aruz Havuzu*","*Selsebil*","*Ney*", "*Derviş Hücresi*", "*Mezarlar*", "*Şadırvan*" gibi olumlu cevaplar vermişlerdir. Bu soruya verilen cevaplara göre bilgisayar destekli sanal müze ziyareti etkinliği ile işlenen dersten öğrencilerin hoşnut olduğu söylenebilir.

Üçüncü soruda öğrencilere "*Sanal müze gezisi sizde ne tür duygular uyandırdı, ne gibi faydaları oldu?*" sorusu yöneltildi. Bu soruya olumsuz cevap veren ya da cevap veremeyen öğrenci olmamıştır. 18 öğrenci (%100) de aşağıdaki olumlu cevapları vermişlerdir: "*Bilgilendirdi, heyecan ve mutluluk hissettirdi.*", "*Hz. Mevlânâ'nın hayatını öğrendim.*", "*Üzüntü, Hz. Mevlânâ'yı iyice anladım.*", "*Biraz heyecan vardı. Çok sevinçliydim. Sanal müze sayesinde çok hoş bilgiler öğrendim.*", "*Mutlu oldum. Müzeyi öğrendim.*", "*Biraz duygulandırdı. Hz. Mevlânâ Müzesinde bilmediğimiz yerleri öğrenmiş olduk.*", "*Hz. Mevlânâ hakkında hiçbir bilgim yoktu ama sanal müzeyi gezince bazı şeyleri öğrendim.*", "*Tarihimiz, güzelliklerimiz, insanlarımız hepsi aklımın bir ucunda kaldı. En başta çok merak ediyordum. Artık merakımın yerini bilgiler aldı. Hz. Mevlânâ gibi güzel bir insanın hayatını öğrendim.*", " *Mutluluk. Faydaları da Hz. Mevlânâ Müzesine hiç gitmemiştim, onu gördüm.*", "*Sevdim ve oraları öğrenmiş olduk.*", "*Sevdim ve bilmediğim şeyleri de öğrenmiş oldum.*", "*Hz. Mevlânâ Müzesinde neler olduğunu öğrenmeme faydası oldu.*" Bu soruya verilen cevaplara göre sanal müze ziyareti etkinliği ile işlenen dersin öğrencilerin motivasyonlarını arttırdığı, onları öğrenmeye özendirdiği söylenebilir.

Dördüncü soruda öğrencilere "*Sanal müze gezisi ile işlenen dersin beğendiğiniz ve beğenmediğiniz yönleri nelerdir?*" sorusu yöneltilmiştir. Bu soruya 16 öğrenci (%88,89) "*Her yönüyle beğendim.*", "*İnternetten olması çok güzeldi.*", "*Bilgisayar üzerinde Hz. Mevlânâ Müzesinin gezilmesini, etkinlikleri ve anket*

yapılmasını beğendim. Şu ana kadar beğenmediğim bir şey olmadı.", "*Hocanın anlattığı Matbah'ı çok beğendim.*", "*Beğendim. Genellikle hazine avı, puzzle gibi etkinlikleri beğendim.*", "*Sanal müze gezisinde her yeri çok beğendim.*", "*Her bölümü çok güzeldi.*" gibi olumlu cevaplar vermişlerdir. 2 öğrenci (%11,11) ise beğendiğini ancak beğenmediği bazı yönlerin de olduğunu şöyle belirtmiştir: "*Genellikle beğendim ama ders esnasında arkadaşlar konuştuğunda biraz dikkatim dağıldı.*", "*Beğenmediğim yanı olmadı ama Hz.Mevlânâ'nın hayatının anlatıldığı bölümde biraz sıkıldım. Sanal müze çok eğlenceliydi ve anneme bazı bilgiler verdim. O da çok sevdi bu sanal müzeyi.*" Bu soruya verilen cevaplara göre öğrencilerin sanal müze gezisi ile işlenen dersi beğendikleri söylenebilir.

Beşinci soruda öğrencilere "*Sanal müze gezisi sırasında ve sonrasında yapılan etkinlikler hakkında ne düşünüyorsunuz?*" sorusu yöneltilmiştir. Bu soruyu bir öğrenci (%5,56) cevapsız bırakmış, bir öğrenci (%5,56) "*Hiçbir şey düşünmüyorum*" diyerek olumsuz cevap vermiş, 16 öğrenci (%88,88) ise "*Çok güzeldi büyük bir mutluluk ve zevkle yaptım.*", "*İyi ve eğlenceli buluyorum.*", "*Güzel buluyorum çünkü aklımızda kaldı, iyi anlıyoruz.*", "*Etkinlikler çok güzeldi, hoş buldum, etkinlikler hakkında çok güzeldi diye düşünüyorum.*", "*Çok eğlenceliydi.*", "*Çok eğlendim, sevdiğim etkinliklerdi.*", "*Çok eğlenceli çok güzeldi. İyi ki yapmışsınız.*", "*Çok güzeldi, çok beğendim.*", "*Beğendim çünkü sanal müzede gördüğümüz şeyleri daha iyi anlıyoruz.*", "*Çok eğlenceli olduğunu düşünüyorum ve zihin açıcı olduğunu düşünüyorum.*" diyerek olumlu cevaplar vermişlerdir. Bu soruya verilen cevaplarda da görüldüğü gibi öğrenciler sanal müze gezisi sırasında ve sonrasında yapılan puzzle, bilmece, kelime oyunu gibi etkinliklerden son derece keyif almışlar, bu etkinlikler öğrenmelerini pekiştirmiş ve kalıcılığı sağlamış aynı zamanda öğrencileri eğlendirmiş, onların sıkılmadan, farkına varmadan öğrenmelerini sağlamıştır.

Altıncı soruda öğrencilere "*Sanal müze gezisi yapmakla gerçek mekânı olan müzeye gitmiş kadar bilgi sahibi olduğunuzu düşünüyor musunuz?" Neden?*" sorusu sorulmuştur. Bu soruya sadece 1 öğrenci (%5,56) "*Hayır. Mesela bilgisayardan bakarken eşyalara dokunamayız ama gerçek hayatta müzeye gidersek dokunabiliriz.*"

diyerek olumsuz cevap vermiştir. 17 öğrenci (%94,44) ise "*Evet gerçek olmasa bile çok eğlendik, bilgi edindik.*", "*Düşünüyorum çünkü öğretmenimiz çok güzel anlattı ve ben sanki gerçekten müzeye gittim gibi oldu.*", "*Düşünüyorum çünkü sanal müzede aynı müzeye gitmiş gibi ayrıntılı gösteriyor.*", "*Evet. Gerçek müzeye gittim ama Pûşideyi, Hz. Mevlânâ'nın mezarını böyle ayrıntılı görmemiştim. Artık annemle müze gidince ona söyleyecek, gösterecek birçok bilgim oldu.*", "*Düşünüyorum çünkü oraya gidip görsek aynı şeyleri göreceğiz.*", "*Düşünüyorum çünkü aynı müzeye gitmiş gibi olduk.*", "*Evet çünkü her yeri gezdik.*", "*Evet çünkü müzede gezmiş gibi her yerini çok detaylı bir şekilde gördüm.*" diyerek olumlu cevaplar vermişlerdir. Cevaplardan da anlaşıldığı üzere öğrenciler sanal müze ziyaretlerini önemseyerek gerçekleştirmişlerdir.

Yedinci soruda öğrencilere "*Öğretmen siz olsaydınız Hz. Mevlânâ Müzesini öğrencilerinize nasıl anlatırdınız?*" sorusu yöneltilmiştir. Bu soruya öğrenciler şu cevapları vermişlerdir:

- "*Bizim hocamız çok güzel anlattı ben de onun gibi anlatırdım. Hatta hocamız sayesinde yarışmayı bile kazandık.*",

- "*Hem gezdirirdim hem de gördüklerini anlattırırdım.*",

- "*Sanal Müze gezisi ile anlatırdım.*",

- "*Bilmeceler sorarak onları güldürerek anlatırdım.*",

- "*Her yerinden bahsederdim.*",

- "*Bende bilgisayar üzerinden Hz. Mevlânâ'nın tarihi eserlerini ve Hz. Mevlânâ'dan biraz bahsederek anlatırdım.*",

- "*Bütün ayrıntılarını, özellikle dikkatlerini dağıtmayarak, başından sonuna kadar, eğlenceli bir şekilde anlatırdım.*",

- "*Ben öğretmenimin anlattığı kadar güzel anlatacağımı sanmıyorum ama ben olsaydım Hz. Mevlânâ'nın hayatını internetten videosunu bulup öyle gösterirdim. 2. ders boyunca müzeyi gezdirir, 3. ders müze yaptırırdım.*",

- "*Teker teker hepsini anlatırdım.*",

- "*Her şeyin ne olduğunu anlatırdım.*",

- "*Öğretmenin anlattığı gibi güzel anlatırdım.*",

- "*Resimler ve bilgisayardan gösteririm.*",

- "*Öğretmen olsaydım öğrencilerimi Hz. Mevlânâ Müzesi'ne götürürdüm.*",

- "*Hz. Mevlânâ Müzesindeki her şeyin teker teker isimlerini söylerdim ve öğrencilerimin de burayı gezmelerini tavsiye ederdim.*",

- "*Öğretmenimiz bize çok detaylı anlattı ben olsaydım her yeri gösterirdim.*", "*Bende sanal müze ile gezdirirdim.*"

Soruya verilen cevaplar incelendiğinde öğrenciler özellikle müzenin detaylı bir şekilde anlatılmasının üzerinde duruyorlar. Sanal müzeden hoşnut oldukları, kendilerinin de sanal müze ile anlatmak istediklerinin de altını çiziyorlar. Sadece bir öğrenci gerçek mekâna sahip müze gezisi yaptırırdım diye cevap vermiş diğer öğrenciler gerçek mekâna sahip müze gezisine gereksinim duymamışlardır.

Sekizinci soruda öğrencilere "*Sanal müze gezisi daha verimli ve etkili nasıl yapılabilirdi?*" sorusu yöneltilmiştir. Bu soruya öğrencilerin verdikleri cevaplar şöyledir:

- "*Bu anlatılanları not etseydik çok güzel ve etkili olurdu.*",

- "*Sınıfça gezebilirdik.*",

- "*Daha çok oyun oynatarak ve yazı yazdırarak daha etkili olabilirdi.*",

- "*Ben daha verimli ve etkili nasıl olurdu bilmiyorum. Çünkü hayatımda en verimli ve etkili işlediğim dersti.*",

- "*Bence daha dikkatli bakılmalı ve daha çok döndürmek yerine ara ara bu eşyaların hikâyesi veya öyküsü varsa onlardan bahsedilmeli, öğrenciler yanlarında defter bulundurarak daha ayrıntılı bir şekilde yazdırılmalı, unuttuğumuzda defterden bakmalıyız.*",

- "*Bence daha çok yerler gösterebilirdi.*",

- "*Daha yakından gösterebilirdi.*",

- "*Siz iyi öğrettiniz öğretmenim.*",

- "*Daha ilginç olabilirdi.*",

- "*Bence bunun ilerisine gidilemezdi çünkü çok güzel yapılmış.*"

Cevaplar incelendiğinde öğrencilerin sanal müze ziyaretini genel olarak beğendiği, ancak not tutulmamasını bir eksiklik olarak gördükleri görülmektedir.

Dokuzuncu soruda öğrencilere "*Sizce Hz. Mevlânâ Müzesi'ni sadece düz anlatımla mı anlatılsa daha iyi öğrenirdiniz yoksa sanal müze ziyareti ile mi daha iyi öğrenirdiniz? Neden?*" Bu soruya 18 öğrenci de "*Hz. Mevlânâ Müzesi'ni sanal müze ziyareti ile anlatılsa daha iyi öğrenirdik*" cevabını vermiş ve nedenlerini de şu şekilde sıralamışlardır:

- "*Çünkü daha çok bilgi ediniyoruz.*",

- "*Çünkü sanal müze ile gezince aklımıza girer ama düz anlatılsa hiçbir şey anlamayız.*",

- "*Çünkü sanal müzede her şeyi gözümüzle görüyoruz.*",

- "*Çünkü düz anlatımda hayal kuramayız ama sanal gezide hayalimiz daha gerçekçi ve eğlenceli olur.*",

- "*Çünkü resimleri görüyoruz.*",

- "*Çünkü düz anlatımla anlamayız.*",

- "*Çünkü sanal müze ile nerenin anlatıldığını görebiliyoruz.*",

- "*Çünkü sanal müze ile daha detaylı anlatıldı.*",

- "*Çünkü sanal müze ile her yeri gezmiş gibi olur.*"

Öğrenci cevaplarından da anlaşıldığı üzere sanal müzeler görsel olduğu için öğrenciler sanal müze ile daha iyi öğreneceklerini düşünmektedirler.

Onuncu soruda öğrencilere "*Sanal müze gezisi sırasında herhangi bir sorunla karşılaştınız mı? Cevabınız evet ise bu sorunlar nelerdir?*" sorusu yöneltilmiştir. Bu soruya 1 öğrenci (%5,56) "*Biraz başımız döndü sadece başka sıkıntı olmadı.*" diyerek olumsuz cevap vermiştir. 17 öğrenci (% 94.44) ise herhangi bir sorunla karşılaşmadıklarını söyleyerek olumlu cevap vermişlerdir.

On birinci soruda öğrencilere "*Bu çalışma Görsel Sanatlar dersine, sanal müze etkinliklerine, Hz. Mevlânâ Müzesi'ne ilginizi nasıl etkiledi?*" sorusu yöneltilmiştir. Bu soruyu 4 öğrenci (%22,22) cevapsız bırakmıştır. 14 öğrenci (%77,78) ise şu cevapları vermişlerdir:

- "*Çok iyi etkiledi ben açıkçası daha iyisini düşünemiyorum.*",

- "*Çok iyiydi böyle Görsel Sanatlar dersi bir farklı geçiyor.*",

- "*Pûşide yaptım ve çok eğlendim.*",

- "*Hz. Mevlânâ'yı tanıdık ve onun eşyalarını gördük. Onların resimlerini çizdik. Anketler duygularımızı ve düşüncelerimizi yazmamızı sağladı.*",

- "*Böylece sanal olarak müzeyi gezmeyi öğrendim.*"

4.3.Veli Görüşmelerinden Elde Edilen Nitel Bulgu ve Yorumlar

Araştırma kapsamında, velilerin müzeler genel bakış açılarını saptamak, müze eğitimi ve sanal müze hakkındaki görüşlerini ortaya çıkarmak için Konya İli Sarayönü İlçesi İsmet ve Ümmühan Önal İlkokulu 4/A sınıfı velilerinde evlerinde internet bağlantısı olan 7 veli ile görüşmeler yapılmıştır. Bu kısımda araştırma kapsamındaki öğrenci velilerinin görüşme sorularına verdikleri cevaplar neticesinde elde edilen veriler sunulmuştur. Bulgular ve yorumlar görüşme formunda yer alan soruların sırası ve görüşme yapılan velilerin isimleri kodlanarak yapılmıştır.

Velilere ilk olarak *"Bugüne kadar hiç müzeye gittiniz mi?"* sorusu yöneltilmiştir. Bu soruya verilen cevaplar aşağıdaki gibidir:

A.K: "*Evet gittim.*"

R.B: "*Bugüne kadar hiç müzeye gitmedim.*"

M.Ö: "*Evet gittim.*"

M.Ş: "*Evet gittik.*"

Ö.N: "*Gittim.*"

S.Ö: "*Evet.*"

C.Y: "*Evet 8-10 kez gittim.*"

Velilerin bu soruya verdikleri cevaplar incelendiğin sadece 1 velinin daha önce müze deneyiminin olmadığını, diğer 6 velinin ise daha önce müzeye gittiğini görüyoruz. Bu durum velilerin müzeye yabancı olmadıklarını göstermektedir.

Velilere ikinci olarak *"En son ne zaman kiminle, hangi müzelere gittiniz?"* sorusu yöneltilmiştir. Bu soruya daha önce müzeye giden 6 veli cevap vermiştir. Velilerin verdikleri cevaplar şöyledir:

A.K: "*En son 2010 senesinde eğitim almak için gittiğim, Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi'ndeki eskiden kullanılan ruh tedavi yöntemleri müzesine*

gittim. Topkapı Sarayı, Anıtkabir, Etnografya Müzesi, İshak Paşa Sarayı gibi müzelere gittim."

M.Ö: "*En son bir ay önce annemle gittik. Mevlana Müzesine gittim.*"

M.Ş: "*Mevlana Müzesine gittim.3 sene önce ailemle gittim.*"

Ö.N: "*3. sınıfa giderken öğretmenlerle Alanya Müzesine gittim. 4. sınıfta ailemle Mevlana Müzesine gittim.*"

S.Ö: "*02.02.2015'de ailemle Mevlana Müzesine gittik.*"

C.Y: "*En son bir arkadaşımla Konya'daki müzeleri gezdim. Mevlana, İnce Minare Müzelerini.*"

Bu soruya verilen cevaplar incelendiğinde velilerin müze ziyareti yaptıklarını, ancak müze ziyaretlerini düzenli aralıklarla değil, seyrek yaptıkları görülmektedir.

Velilere üçüncü olarak *"Müzeye gidilmemesinin sebepleri nelerdir? Sizce bu sorunlar nasıl ortadan kaldırılabilir?"* sorusu yöneltilmiştir. Bu soruya verilen cevaplar aşağıdaki gibidir:

A.K: "*Yoğun iş temposu, müzelerin yeterince tanıtılmıyor olması, müzeye gidilmeme sebeplerinden başında gelir bence. İnternetten sanal geziler yapılıp müzelerin tanıtılmasına özen gösterilerek bu sorunlar ortadan kaldırılabilir.*"

R.B: "*Küçük bir yerde yaşamamızın verdiği dezavantajlardan dolayı sosyal faaliyetlerden uzak olmak, geçmiş tarihimize karşı ilgimizin olmaması ya da fazla önemsiyor olmamamız. Önemsiyor olsak bile maddi imkânsızlıklardan dolayı. Sorun için velilerle birlikte turlar düzenlenebilir.*"

M.Ö: "*İşlerin yoğun olması, vaktin olmaması. İnsanlar müzeler hakkında bilgilendirilmeli.*"

M.Ş: "*Arabaları olmayabilir. Bu sorunu ortadan kaldırmak için bir akrabamızın arabasını bir gün alıp gidebiliriz.*"

Ö.N: "*Müzeler önemsenmiyor. Müzelere zaman ayrılmıyor. Mesela ben müzelere nedense bir türlü zaman bulamıyorum. Götürmek istediğim halde çocuklarımı götüremiyorum. Müzelere gereken önem verilmeli.*"

S.Ö: "*Müzelere giriş fiyatlarıdır. Geçmişi öğrenmek için gidilmelidir.*"

C.Y: "*Birincisi toplu olarak tarihi kültürel değerlere gereken önemi vermiyoruz. İkincisi ücretler yüksek.*"

Velilerin müzelere gidilmeme sebeplerini tarihi, kültürel değerlere gereken önemin verilmemesine, müzeler konusunda bilgi sahibi olunmamasına, müzelerle ilgili yeterli tanıtımın yapılmamasına, maddi yetersizliklere, müze giriş fiyatlarının yüksek olmasına, müzelere gereken değer ve önemin verilmemesine, müzelere zaman ayrılmamasına, müzelere uzak olmalarına, yoğun iş temposuna bağlıyorlar. Tüm bu sorunların ortadan kalkması için müzelere gereken önem verilmeli, insanlar müzeler hakkında bilgilendirilmeli, giriş fiyatları düşürülmeli, velilerle birlikte turlar düzenlenmeli, internette sanal müze gezileri yapılmalıdır.

Velilere dördüncü olarak *"Derslerde müze etkinliklerine yer verilmesini gerekli buluyor musunuz?"* sorusu yöneltilmiştir. Velilerin bu soruya verdikleri cevaplar aşağıdaki gibidir:

A.K: "*Bence yer verilmeli. Tarihin görsel materyallerle desteklenmesi, öğrenmede kolaylık sağlıyor.*"

R.B: "*Evet gerekli görüyorum, benim, zamanında görmediğim bilmediğim şeyleri çocuklarımın görmesini ve bilmesini çok isterim.*"

M.Ö: "*Tabi ki böylelikle çocuklar müzeler hakkında bilgileniyor.*"

M.Ş: "*Buluyorum.*"

Ö.N: "*Evet gerekli buluyorum. Çocuklarımız için faydalı olacağına inanıyorum.*"

S.Ö: "*Evet çocukların bu güzellikleri ve geçmişlerini öğrenmeleri iyi olur.*"

C.Y: "*Evet kesinlikle gerekli. Hatta sınıflarında öğrencilerin evlerinden getirecekleri eski eşyalarla müze etkinliği yapılabilir.*"

Velilerin bu soruya verdikleri cevaplar incelendiğinde, velilerin derslerde müze etkinliklerine yer verilmesi gerektiği noktasında hemfikir oldukları görülmektedir.

Velilere beşinci olarak *"Sizce müze gezisinin çocuklara faydası var mıdır? Varsa nelerdir?"* sorusu yöneltilmiştir. Bu soruya velilerin verdikleri cevaplar aşağıdaki gibidir:

A.K: "*Vardır. Tarihimizin, eski örf ve adetlerimizin, göreneklerimizin, yaşam tarzlarının, medeniyetlerin sadece anlatımlarla değil, görsel öğelerle desteklenmesi öğrenmeyi pekiştirir bence.*"

R.B: "*Müze gezilerinin çocuklara faydasının olduğuna inanıyorum. Faydası ise görsel olarak geçmiş tarihimizle ilgili bir takım şeyleri öğrenmeleri hafızalarında yer edecektir, hiçbir zaman unutmayacaklardır.*"

M.Ö: "*Tabi ki vardır. Çocukların kültürleri gelişir.*"

M.Ş: "*Vardır. Daha bilgili olur ve eski kültürümüzü öğrenirler.*"

Ö.N: "*Kesinlikle vardır. Günümüzde olmayan eşyaların neler olduğunun farkına varırlar, geçmişlerini öğrenirler.*"

S.Ö: "*Faydası elbette vardır. Bilgilenmiş olurlar.*"

C.Y: "*Gereklidir. Çocuklarda milli kültür ve tarih şuurunun oluşmasına katkısı olacaktır.*"

Beşinci soruya 7 velide olumlu cevap vermiştir. Veliler müze gezilerinin çocuklara faydalı olacağı noktasında hemfikirler. Veliler müzelerin görsel öğeleri sayesinde öğrenmede pekiştirici rolüne dikkat çekmekte ve tarih anlatılırken bu anlatımın müzedeki görsellerle desteklenmesi halinde öğrenmelerin kalıcı olacağının altını çizmekteler. Ayrıca veliler, milli kültür ve tarih şuurunun oluşmasını,

çocukların geçmişlerini öğrenmelerini, müze gezilerinin çocuklara sağlayacağı diğer faydalar arasında sıralamaktalar.

Velilere altıncı olarak *"Çocuğunuz evde sanal müze gezisi yapıyor mu? Çocuğunuzla birlikte böyle bir deneyim yaşadınız mı?"* sorusu yöneltilmiştir. Bu soruya velilerin verdikleri cevaplar aşağıdaki gibidir:

A.K: "*Evet Mevlana Müzesini sanal olarak gezdi. Bana da anlatarak sanal gezi yaptırdı.*"

R.B: "*İnternetten birlikte sanal gezi yaptık.*"

M.Ö: "*Evet yapıyor ve yaptık.*"

M.Ş: "*Yapıyor onunla birlikte böyle bir deneyim yaşadım.*"

Ö.N: "*Daha önce çocuğum evde sanal müze gezisi yapmıyordu. Sizin bu uygulamanızdan sonra sanal müze gezisi yapmaya başladı. Hatta birlikte de sanal müzesi yaptık.*"

S.Ö: "*Evet yapıyoruz. Merak ettiğimiz gidemediğimiz yerleri görebiliyoruz.*"

C.Y: "*Evet yaşadık.*"

Bu sorudan alınan yanıtlara göre 7 velide çocukları ile birlikte sanal müze gezi yapmıştır, hepsinin sanal müze deneyimi vardır.

Velilere yedinci olarak *"Sanal müze ziyaretinin çocuklarınıza neler kazandırdığını düşünüyorsunuz? Sanal müze ziyaretinin çocuğunuzda bıraktığı etkiyi gözlemlediniz mi? Çocuğunuzda ne gibi değişimler oldu?"* sorusu yöneltilmiştir. Veliler bu soruya şu şekilde yanıtlar vermişlerdir:

A.K: "*Sanal müze ziyareti yaparken çocuğumun heyecanla bir şeyler anlatarak, bana gezi yaptırması çok hoşuma gitti. Çocuğumda konuyu görselle anlatmanın hazzını ve hoşnutluğunu gözlemledim.*"

R.B: "*İnternetten birlikte yaptığımız sanal gezide çok eğlendi ve çok hevesliydi. Çok büyük keyif aldı. Öğretmenleri ve arkadaşlarıyla birlikte bir müzeye gitse sanırım çok daha keyif alırdı. Hz Mevlânâ Müzesine yaptığımız sanal müze ziyareti ile ilgili soruları daha da çoğaldı, bilmediği şeyleri öğrenme isteği fazlalaştı, bu konuda daha fazla site ziyaret etmek istedi.*"

M.Ö: "*Gidemediğimiz yerleri en azından böyle görüyor. Merak ettiği yerleri görüyor. Böylelikle mutlu oluyor.*"

M.Ş: "*O andan beri çocuğumda çok değişim oldu. Daha çok bilgi edindi ve daha olgun oldu.*"

Ö.N: "*Daha önce müzeyi merak etmiyordu ama şimdi daha çok merak ediyor ve müzeye gitmek istiyor. Devamlı benle birlikte sanal müze gezisi yapmak istiyor.*"

S.Ö: "*Bilmediği birçok şeyi öğrendi ve daha düşünceli oldu.*"

C.Y: "*Yalnızca görüntü izleyerek de olsa kültürel değerlerini tanımış oldu.*"

Bu soruya velilerin verdiği yanıtlara göre, sanal müze ziyaretlerinin öğrencilere herhangi bir olumsuz etkisi olmamaktadır, etkisi hep olumlu yöndedir. Veliler, öğrencilerin sanal müze ziyareti yaparken heyecanlandıklarını, mutlu olduklarını ifade etmekteler. Velilere göre sanal müze ziyaretleri öğrencilerin meraklarını daha da kamçılamakta ve öğrencilerde gerçek mekâna sahip müzeye gitme isteğini uyandırmaktadır.

Velilere sekizinci son soru olarak *"Sanal müze ziyareti size neler kazandırdı, ne hissettiniz, olmasa olur muydu?"* sorusu yöneltilmiştir. Bu soruya velilerin verdikleri cevaplar aşağıdaki gibidir:

A.K: "*İlgi uyandırdı. En azından vakitsizlik sebebiyle gidemediğim bir yer hakkında az, çok merakımı azaltmış oldum. Gitme hissine kapıldım. Olduğu için şanslıyım.*"

R.B: "*Aslında çocuğumdan fazla ben heyecanlandım ve bu konuda ne kadar az şey bildiğimi düşündüm. Sanal âlemde de olsa ziyaret etmek güzeldi. Çocuklarımla birlikte ben de gitmeyi düşündüm. Olması bizim için çok daha iyi oldu.*"

M.Ö: "*Görmediğimiz yerleri görmüş oluyoruz. Gidemediğimiz yerleri canlı olmasa da görüyoruz. Olmalı.*"

M.Ş: "*Sanal müze olmasaydı olmazdı çünkü sanal müze olmazsa eski kültürümüzü öğrenemezdik. Sevgi dolu hissediyorum.*"

Ö.N: "*Gidemediğimiz müzeleri görmemizi sağladı. Müzelere zaman ayırmamız gerektiğini düşündürdü. Olmazdı çünkü göz ardı edilemeyecek faydaları var.*"

S.Ö: "*Bilmediklerimi öğrendim, gidip görmesem de orada olduğumu hissettim. Olmazdı, çok iyi oldu.*"

C.Y: "*Yalnızca görüntü izlemek güzel ancak görüntünün yanı sıra sesli anlatım olsa daha yararlı olurdu. Olması faydalı.*"

Velilerin hepsi de sanal müzelerin olması gerektiğine inanıyorlar. Veliler çeşitli sebeplerle gidemedikleri müzeleri sanal müzeler sayesinde ziyaret etme fırsatını yakaladıklarını, ziyaret sırasında çocukları gibi heyecanlandıklarını, ziyaret sonunda kendilerinde gerçek mekâna sahip müzeye gitme isteği uyandığını dile getirdiler.

BÖLÜM 5

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Tartışma

Literatürde sanal müze ile ilgili araştırmalar az olmakla birlikte, ilkokul öğrencileri ve velilerin görüşlerine dayalı bir araştırma mevcut değildir. Sınıf öğretmenlerinin görüşlerine yönelik sadece bir çalışma (Demir, 2009) olmakla birlikte bu çalışmada sınıf öğretmenlerinin gerçek ve sanal gözlem gezilerine yönelik düşüncelerini tespit etmek amaçlanmış, ancak bu araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin tamamının sanal müze uygulaması yapmadığı görülüp, öğretmenlerin sanal müzeler konusundaki düşünceleri öğrenilememiştir. Sanal müze ile ilgili yapılan araştırmalar genellikle ortaokul öğrencileri hakkındadır. Ortaokul öğretmenlerinin sanal müze ile ilgili görüşlerini almaya yönelik bir makale olup, bu makalede Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin görüşü alınmıştır. Bir tez çalışmasında da Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının sanal müze ile ilgili görüşleri alınmıştır. Bu çalışmalara ilave olarak alan yazında bir de Görsel Sanatlar dersi öğretmeninin etkileşimli müze eğitim CD'si ile ilgili görüşlerinin alındığı bir tez çalışması vardır. Alan yazında velilerin görüşlerine yönelik bir sanal müze araştırması olmadığı için bu bölümde veliler ile ilgili alan yazın karşılaştırması yapılamamıştır. Sınıf öğretmenleri ile ilgili yapılan alan yazın karşılaştırmasında sınıf öğretmenlerinin görüşleri ortaokul öğretmenleri ile karşılaştırılmış, öğrencilerle ilgili yapılan alan yazın karşılaştırmasında ise ilkokul öğrencilerinin görüşleri ortaokul öğrencilerinin görüşleri ile karşılaştırılmıştır.

Araştırma kapsamında derslerinde sanal müze uygulaması yapan sınıf öğretmenleri ile görüşme yapılmıştır. Öğretmenlere yöneltilen *"Sanal müzeleri derslerinizde ne sıklıkla kullanıyorsunuz?"* sorusuna öğretmenlerin çoğunluğu sanal müzeleri derslerinde konu ve kazanımlarla bağlantılı olarak, yeri geldikçe kullandıkları yönünde cevaplar vermişlerdir. Demir (2009) sınıf öğretmenleri üzerinde yaptığı araştırmasında hazırladığı ankete öğretmenlerin sanal gözlem gezilerini derslerinde ne sıklıkla kullandıklarını tespit etme amacıyla sorular eklemiş

ancak araştırmasına katılan 268 sınıf öğretmenin de (%100) sanal gözlem gezilerini derslerinde kullanmadıkları görülmüştür. Benzer şekilde, Egüz ve Kesten'in (2012) araştırmasına katılan öğretmenlerin büyük bir bölümü Sosyal Bilgiler derslerinde sanal müze ziyaretleri hakkında çeşitli gerekçeler öne sürerek sanal ziyaretleri yapmadıklarını belirtmişler, ancak bu konuda istekli olduklarının da altını çizmişlerdir. Öğrencilerin de büyük bir bölümü öğretmenlerinin sınıfta sanal müze ziyaretlerini yapmadıklarını, ancak yapmalarının yararlı olabileceğini belirtmişlerdir. Sadece bu iki araştırmaya dayanarak öğretmenler sanal müzeleri kullanmıyorlar şeklinde bir genelleme yapılamaz. Ancak sanal müzeleri öğretmenlerin derslerinde kullanıp kullanmadıkları, kullanıyorlarsa ne sıklıkla kullandıkları ile ilgili birçok araştırmanın yapılması, eğer yeterli sıklıkta kullanmıyorlarsa bu durumun gerekçelerinin ortaya konulması ve yapılacak araştırmalar ışığında eğitim öğretim adına gerekli tedbirlerin alınması hususu önem arz etmektedir.

Öğretmenlere yöneltilen *"Sanal müze gezilerinin gerçek mekâna sahip müze gezilerine kıyasla olumlu ya da olumsuz yönleri nelerdir?"* sorusuna öğretmenler sanal müzelerin gerçek mekâna sahip müzelere göre hem olumlu hem de olumsuz özellikleri olduğu şeklinde cevaplar vermişlerdir. Öğretmenlerdeki genel kanı sanal müzelerin gerçek mekâna sahip müzelerin yerini tamamen alamayacağı, ancak sanal müzelerin gerçek mekâna sahip müzelerin sahip olmadığı önemli artılara sahip olduğu noktasındadır. Özellikle gerçek mekâna sahip müze gezilerinde nesnelere bakılıp geçilen, dikkat edilmeyen ayrıntılara sanal müzelerin büyük ekranlarda daha dikkatli inceleme fırsatı sunması, gerçek mekâna sahip müze gezilerindeki gibi sorumluluk gerektirmemesi, maddi bir külfetinin olmaması, kalabalık sınıflar için birebir olması, gerçek mekâna sahip müze gezilerine gitme olanağı olmayan öğrencilere fırsat eşitliği sunması, istenilen zamanda yapılabilmesi, müze gezisi yapılırken aynı zamanda müze ilgili bilgilere ulaşılabilmesi, zamandan tasarruf sağlaması, dünyanın her yerindeki müzelere ulaşma imkânı sağlaması noktalarında önemli artılarının olduğu belirtilmiştir. Sanal müzelerin tarihi dokunun kokusundan ve havasından uzak olmasını, sanal müzeleri gezerken sadece görüntünün olup sesli bir anlatımın olmamasını, bilgilerin gerçeğini görmeye göre daha çabuk unutulmasını ise sanal müzelerin gerçek mekâna sahip müzelere göre olumsuz özellikleri olarak

sıralamışlardır. Peker'in (2014, s. 86-87) çalışmasının sonuç bölümünde dile getirdiği "okullardaki gezi düzenleme hususundaki zorluklar, maddi yetersizlikler, zaman sıkıntısı, gezi izinlerinin alınması sırasında yaşanan sıkıntılar, kırsal alanda yaşayan öğrencilerin maddi imkânlarının yetersizliği sanal müze gezilerini gerekli kılmaktadır" sözleri sanal müze gezilerinin gerçek mekâna sahip müze gezilerinden üstün özellikleri noktasında bu araştırma bulgularını desteklemektedir.

Öğretmenlere yöneltilen "*Sanal müze uygulamasının avantaj ve dezavantajları nelerdir?"* sorusuna istinaden öğretmenler sanal müze gezileri sırasında internet kaynaklı sorunlar yaşanmasını, öğrencilerin nesnelerin gerçeğini görmek istemelerini, gerçek mekâna sahip müze gezisinden alınan hazzın sanal müze gezisinde alınamamasını, sanal müze gezisinde dikkat çekmenin zor olmasını, sanal müzelerde sadece görselliğe yer verilip açıklayıcı bilgilere yer verilmemesini sanal müzelerin dezavantajları olarak sıralamışlardır. Öğretmenler avantaj olarak özellikle sanal müzelerin görsel imkânından dolayı öğretilen bilgilerinin kalıcılığını sağlamasını, müzelere gitme imkânı olmayan öğrenci ve okullar için büyük fayda sağlamasını, gerçek mekâna sahip müzelere gitme isteği uyandırmasını, istenildiği kadar müzelerin gezilebilme şansı vermesini, maddi açıdan bir külfetinin olmamasını sıralamışlardır. Egüz ve Kesten'in (2012, s. 99) araştırmalarının sonuç bölümünde dile getirdikleri "araştırmada öğretmenlerin sanal müze ziyaretleri hakkında yeterli düzeyde bilgi sahibi olmadıkları, teknolojik eksiklikler, sınavlar, müfredatı yetiştirme kaygısı gibi bahaneler öne sürerek öğrencilere sanal ziyaretler yaptıramadıkları belirlenmiştir" sözleri bu araştırama da öğretmenlerin sanal müzelerin dezavantajları arasında saydıkları internet kaynaklı sorunlar yaşanması gerekçesini destekler niteliktedir.

Öğretmenlere yöneltilen "*Müze mekânlarının bilgisayar ortamına taşınmasının müze eğitimi açısından faydalı olduğunu düşünüyor musunuz? Neden?"* sorusuna öğretmenlerin verdikleri yanıtlar incelendiğinde, müze mekânlarının bilgisayar ortamına taşınmasının müze eğitimi açısından faydalı olduğunu noktasında hemfikir oldukları görülmüştür. Öğretmenler; sanal müzelerin öğrencilerin ilgisini çektiği, müzelere gidemeyen kırsaldaki öğrenciler için önemli bir avantaj olduğu,

öğrencilerin hiç gidemeyecekleri müzelere ulaşma imkânı sağladığı, her an gezinin yapılabildiği, yol, para, izin gibi maddi manevi külfetlerinin olmadığı, gerçek mekâna sahip müzelere gitme isteği uyandırdığı, gezip görülmesi gereken müzelerle ilgili farkındalık sağladığı, öğrencilerin genel kültürlerine katkı sağladığı için sanal müzelerin faydalı olduğunu düşünmekteler. Bu araştırmada elde edilen sonuca benzer şekilde, Uslu'nun (2008) yılında yaptığı araştırmada da öğretmen görüşlerine dayanarak müze eğitim CD'si ile gerçekleştirilen ders sürecinin olumlu nitelikleri taşıdığı sonucuna varılmıştır.

Öğretmenlere yöneltilen "*Sanal müze çalışmalarıyla edinilen bilgilerin kalıcılığı konusunda neler düşünüyorsunuz?"* sorusuna bir öğretmen dışında diğer öğretmenler, sanal müze ile yapılan çalışmalarda, yapılan etkinliklerde öğrencilerin edindikleri bilgilerin kalıcı olacağı yönünde cevaplar vermişlerdir. Bazı öğretmenler, sanal müze ile yapılan etkinliklerle öğrencilerin edindikleri bilgilerin kalıcılığı konusunda hiç tereddüt yaşamamaktadırlar. Bu öğretmenler konularla ilintili olarak sanal müzelerdeki görselleri kullandıkları için öğrendikleri bilgilerin kalıcı olduğunu, ilkokul çağındaki öğrencilerin somut işlemler döneminde oldukları için sanal müzelerin onların gelişimine uygun olduğunu düşünmektedirler. Bazı öğretmenler ise sanal müze ile yapılan etkinliklerle öğrencilerin edindikleri bilgilerin kalıcılığını bir koşula bağlamışlar ve sanal müze öğrencilerin edindikleri bilgilerin kalıcı olabilmesi için gezi öncesi ve sonrasında, ödevlerle desteklenmesi gerektiğini, aynı sanal müze gezisinin birkaç kez tekrarlanması gerektiğini, müzeler sanal ortamda gezildikten sonra fotoğraf ve metinlerle desteklenmesi gerektiğini, gezilen sanal müze ile ilgili araştırma ödevlerinin verilmesi gerektiğini savunmuşlardır. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtlar genel anlamda değerlendirildiğinde öğretmenlerin sanal müzelerin bilgilerin kalıcılığını sağladığını düşündükleri görülmektedir. Peker'in (2014, s. 87) çalışmasının sonuç bölümündeki "sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sanal müze kullanımını önemsedikleri, sanal müze kullanımının eğitim ve öğrenci üzerinde kalıcı ve olumlu etkisi olacağını düşündükleri saptanmıştır" ifadeleri bu araştırma bulgularını desteklemektedir.

Öğretmenlere yöneltilen "*Sanal müze çalışmalarının öğrenci başarısına ve motivasyonuna etkileri nelerdir?"* sorusuna bir öğretmen dışında diğer öğretmenler, sanal müze çalışmasının öğrenci başarısına ve motivasyonuna olumlu etkileri olduğu yönünde cevaplar vermişler ve sanal müzelerin öğrencilerde merak uyandırdığını, en ilgisiz öğrencinin bile dikkatini derse çektiğini, bununda beraberinde başarıyı getirdiğini vurgulamışlardır. Bu durumda öğretmenlerin sanal müzelerin öğrencilerin başarı ve motivasyonu olumlu etkilediğini düşündükleri göstermektedir. Egüz ve Kesten'in (2012) yaptığı araştırmada da öğretmenler sanal müze ziyaretlerinin öğrenmeyi olumlu yönde etkilediğini ve zevkli hale getirdiğini ileri sürmüşlerdir. Aynı şekilde Uslu'nun (2008) çalışmasında, etkileşimli müze eğitim CD'si ile işlenen ders etkinlikleri ile ilgili olarak öğretmen; dersin öğrencilerin ilgisini çektiğini, sanal ortamda gerçekleştirilen müze ziyaretinin eğlenceli olduğunu, öğrencilerin edilgen değil etken olduğunu, öğrencilerin derse ilgilerinin kolaylıkla yoğunlaştığını ve bu eğitim yöntemi ile kalıcı bilişsel kazanımlara ulaşıldığını dile getirmiştir. Bu bulgular, bu çalışmanın sonuçlarını desteklemektedir.

Görsel Sanatlar dersinde Sanal Mevlana Müzesi uygulaması öncesinde öğrencilerle yapılan ön anket sonucuna göre, öğrencilerin %72,22'si daha önce hiç müzeye gitmediği, sadece %27,78'sinin müze ziyareti yaptığı, müzeye giden öğrenciler de sadece bir kez gittikleri, gerek velilerin, gerek öğretmenlerin müzelere düzenli aralıklarla gezi düzenlemedikleri, müzeye gitmeyen 13 öğrencinin tamamı müzeye gitmek istedikleri, öğrencilerin müzenin ne demek olduğu (%77,78), müzelerin ne işe yardıkları (%88,88), müzelerin faydaları (%83,33), müzeye eserlerin nasıl ve nereden sağlandığı (%55,56), müzede dikkat edilmesi gereken kurallar (%94,44) konularında bilgi sahibi oldukları görülmektedir. Öğrenciler müzeleri korumak gerektiğine inanmaktadırlar. Öğrenciler müze çeşitlerini bilmemektedirler. Öğrencilerin tamamı bilgisayar kullanmayı bilmekte, %88,89'u internet gezintisi yapabilmektedir. Sanal müze gezisini ise öğrencilerin sadece %38,89'unun bilmekte olup , %94,44'ü ise daha önce derslerde sanal müze deneyimi yaşamamıştır. Karakaya'nın (2015, s. 64) araştırmasında ortaya çıkan "Araştırmaya katılan öğrencilerin yarısının sanal müze hakkında bilgi sahibi olmadıkları tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan ortaokul öğrencilerinin yaklaşık beşte dördünün

(%87,7) daha önce sanal müze ziyareti yapmadıkları görülmüştür" sonucu bu araştırmanın verilerini desteklemektedir.

Görsel Sanatlar dersinde Sanal Mevlana Müzesi uygulaması öncesinde öğrencilerle yapılan ön anket neticesinde öğrencilerin birçoğunun hiç müzeye gitmediği, gidenlerin de düzenli olarak gitmedikleri görülmüştür. Öğrencilerin bilgisayar kullanmalarına rağmen sanal müzeler hakkında pek fikir sahibi olmadıkları ve derslerde sanal müze uygulaması yapılmadığı görülmüştür. Bu durum sanal müze eğitimi adına düşünülmesi gereken bir durumdur.

Görsel Sanatlar dersinde Sanal Mevlana Müzesi uygulaması sonrasında öğrencilere son anket uygulanmıştır. Öğrencilere yöneltilen "*Sanal müze gezisinde en çok neler dikkatinizi çekti? Sanal müze ziyareti sırasında en çok hoşunuza giden ne oldu?*" sorularına 18 öğrencide olumlu cevaplar vermişlerdir. Bu da derste gerçekleştirilen sanal müze uygulamasının öğrencilerin dikkatlerini çektiğini, öğrencileri hoşnut ettiğini göstermektedir. Öğrencilere "*Sanal müze gezisi sizde ne tür duygular uyandırdı, ne gibi faydaları oldu?*" sorusu yöneltildiğinde 18 öğrenci de olumlu cevaplar vermişlerdir. Öğrenciler heyecan, mutluluk, merak, sevgi, beğeni duygularını belirtmişler ve çeşitli bilgiler öğrendiklerinden bahsetmişlerdir. Bu da sanal müze ile işlenen dersin öğrencilerin motivasyonlarını arttırdığını, onları öğrenmeye özendirdiğini göstermektedir. "*Sizce Hz. Mevlânâ Müzesi'ni sadece düz anlatımla mı anlatılsa daha iyi öğrenirdiniz yoksa sanal müze ziyareti ile mi daha iyi öğrenirdiniz? Neden?*" sorusuna 18 öğrenci de "Hz. Mevlânâ Müzesi sanal müze ziyareti ile anlatılsa daha iyi öğrenirdik" cevabını vermiştir. Öğrenciler, sanal müzeler görsel olduğu için sanal müze ile daha iyi öğreneceklerini düşünmektedirler. "*Sanal müze gezisi sırasında herhangi bir sorunla karşılaştınız mı? Cevabınız evet ise bu sorunlar nelerdir?*" sorusuna 1 öğrenci "Biraz başımız döndü sadece başka sıkıntı olmadı." diyerek olumsuz cevap vermiştir. 17 öğrenci ise herhangi bir sorunla karşılaşmadıklarını söyleyerek olumlu cevap vermişlerdir. "*Öğretmen siz olsaydınız Hz. Mevlânâ Müzesini öğrencilerinize nasıl anlatırdınız?*" sorusuna verilen cevaplarda öğrenciler özellikle müzenin detaylı bir şekilde anlatılmasının üzerinde duruyorlar. Sanal müzeden hoşnut oldukları, kendilerinin de sanal müze ile anlatmak

istediklerinin de altını çiziyorlar. Sadece bir öğrenci gerçek mekâna sahip müze gezisi yaptırırdım diye cevap vermiş diğer öğrenciler gerçek mekâna sahip müze gezisine gereksinim duymamışlardır. "*Sanal müze gezisi yapmakla gerçek mekânı olan müzeye gitmiş kadar bilgi sahibi olduğunuzu düşünüyor musunuz?" Neden?*" sorusuna 17 öğrenci olumlu cevaplar vermişlerdir. Cevaplardan da anlaşıldığı üzere öğrenciler sanal müze ziyaretlerini önemsiyorlar. "*Bu çalışma Görsel Sanatlar dersine, sanal müze etkinliklerine, Hz. Mevlânâ Müzesi'ne ilginizi nasıl etkiledi?*" sorusuna 14 öğrenci olumlu cevaplar vermiştir. Görüldüğü gibi öğrenciler sanal müze uygulamasından memnundurlar. Ermiş'in (2010, s. 58) çalışmasının sonuç bölümünde dile getirdiği "öğrencilerin Görsel Sanatlar dersinde sanal müze kullanımına olumlu bir yaklaşım göstermekte, müze eğitimi konusunda teknolojik imkânlardan faydalanmanın önemlilik arz etmekte" sözleri bu çalışmanın sonuçlarını desteklemektedir. Ayrıca Demirboğa'nın (2010, s.102-104) çalışmasının sonuç bölümündeki "sanal müze ziyareti Görsel Sanatlar dersine olumlu katkı sağlamıştır, Görsel Sanatlar dersinde teknolojik imkânlardan yararlanmak önemlidir, sanal müzeler öğrencilerin müzeye olan ilgilerini arttırmaktadır" ifadeleri bu araştırma bulgularını desteklemektedir. Benzer şekilde, Yıldırım ve Tahiroğlu'nun (2012, s.112) "Elde edilen bulgular, sanal müze gezisi ile desteklenerek yapılan etkinliklerin öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine ilişkin tutum puanlarını yükselttiğini göstermektedir. Bu durum sanal müze gezisi ile desteklenerek yapılan etkinliklerin, öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine yönelik olumlu tutum geliştirmelerinde normal müfredatta işlenen etkinliklere göre daha etkili olduğu şeklinde yorumlanabilir" şeklindeki ifade bu araştırmanın sonuçlarını desteklemektedir. Durmuş (2012, s. 127) da "sanal müze gezilerinin öğrencilerin hoşuna gittiğini, öğrencilerin müzeden tekrar yararlanmayı düşündüklerini, diğer derslerin içinde yararlandıkları müze ortamına benzer ortamların oluşturulmasını istediklerini ve bu tür ortamların başarıları olumlu yönde etkileyeceğini düşündüklerini" belirtmiştir.

Ustaoğlu (2012, s. 64) geleneksel yöntemle ders işlenen kontrol grubu öğrencilerinde derste neler işleneceğini bilmelerinden kaynaklı merak duygusu oluşmadığını, ancak sanal müze uygulaması ile ders işleyen deney grubu öğrencilerinin ders esnasında sanal müzelerin sadece uygulayıcı tarafından

bilinmesinden kaynaklı merak duygusu oluştuğunu ve bu da derse ilgiyi getirdiğini ve bunun sonucunda da başarının arttığını savunmaktadır.

Bu araştırmada öğrencilere yöneltilen "*Sanal müze gezisi sırasında ve sonrasında yapılan etkinlikler hakkında ne düşünüyorsunuz?*" sorusuna 16 öğrenci olumlu cevaplar vermişlerdir. Sanal müze gezisi sırasında ve sonrasında yapılan puzzle, bilmece, kelime oyunu gibi etkinliklerden öğrenciler son derece keyif almışlardır. Bu etkinlikler öğrenmelerini pekiştirmiş ve kalıcılığı sağlamış, aynı zamanda öğrencileri eğlendirmiş, onların sıkılmadan, farkına varmadan öğrenmelerini sağlamıştır. Uslu (2008, s.138) etkileşimli müze eğitim CD'si ile işlenen derslerin hem eğlenceli, hem eğitici olduğunu, oyun ve yarışma gibi uygulamaların öğrencileri heyecanlandırdığını, bu tür uygulamalardan öğrencilerin keyif aldıklarını, derse ilgilerinin arttığını, müzelere karşı merak uyandırdığını, müzeyi gezme isteği uyandırdığını vurgulamaktadır.

Yine öğrencilere yöneltilen "*Sanal müze gezisi ile işlenen dersin beğendiğiniz ve beğenmediğiniz yönleri nelerdir?*" sorusuna 16 öğrenci olumlu cevaplar vermişlerdir. Bu soruya verilen cevaplara göre öğrencilerin sanal müze gezisi ile işlenen dersi beğendikleri söylenebilir. Beğenmediği yönleri belirten öğrencilerin de söylediği gibi ders esnasında bazen hareketlilik ve gürültü oldu, öğrenciler düşüncelerini paylaşmak istemenin heyecanı ile zaman zaman sınıfta olduklarını unutup susamadılar, düşüncelerini öğretmene ifade edemediklerinde arkadaşları ile paylaşma eğilimine girdiler, özellikle müze avı oyununda sınıfta çok gürültü oldu. Uygulamanın diğer derslerinde Hz. Mevlânâ'nın hayatından kısa anılar okunmuş, öğrencilerin bunları canlandırmaları istenmiş, öğrenciler sürece dahil edilmiş ve öğrenciler büyük bir keyifle derse katılmışlar, kendilerini Hz. Mevlânâ'nın, Hz. Mevlânâ'nın çocuklarının yerlerine koymuşlar, böylelikle farkında olmadan empati duyguları gelişmiş Hz. Mevlânâ'nın nasıl bir insan olduğunu, Allah sevgisini, insanlara yaklaşımını, yaşam felsefesini bire bir yaşayarak özümsemişlerdir. Bu bölümde de biraz sıkıldığı ifade eden öğrenciler olmuştur. Bu bölüm öğrencilerin sıkılmayacakları şekilde kısa bir video anlatımı ile zenginleştirilse ve biraz daha kısa tutulsaydı öğrencilerin ilgilerini daha çok çekebilirdi. Aslında bu durum bile görsel

öğrenmenin öğrenciler için ne kadar önemli olduğunu, düz anlatımla öğrencilerin ne kadar sıkıldığını, bu doğrultuda kültürümüzü gelecek kuşaklara aktarmak için sanal müzelerin ne kadar önemli olduğunu gözler önüne sermektedir.

Südor'un (2006, s.110) çalışmasının sonuç bölümünde dile getirdiği öğrencilerin müzeleri aktif öğrenme ortamı biçiminde kullanarak; "Düşünerek, duygularını ifade ederek, tartışarak, gözleyerek, izleyerek, yazarak, çizerek, paylaşarak, yani yaşayarak tarihimizi, kültürümüzü öğrenmeleri onları mutlu etmektedir" ifadesi bu uygulamayı desteklemektedir.

Bu araştırmada yöneltilen "*Sanal müze gezisi daha verimli ve etkili nasıl yapılabilirdi?*" sorusuna ilişkin olarak öğrenciler sanal müze ziyaretini genel olarak beğendiklerini ancak anlatılanların not edilmesi, daha çok oyun oynatarak anlatılması, nesnelerin daha ayrıntılı gösterilmesi ve ara ara bunların hikâyesi veya öykülerinin anlatılması halinde çok daha güzel ve etkili olacağı kanaatindedirler. Uygulama sırasında oyunlar oynatılmış, nesneler ayrıntılı bir şekilde gösterilmiş, nesnelerle ilgili ayrıntılı bilgiler verilmiş, yeri geldikçe nesnelerle ilgili hikâyeler ve öyküler anlatılmıştır. Ancak uygulama sırasında anlatılanlar not aldırılmamıştır. Bu da uygulamadaki bir diğer eksikliktir.

Ayrıca evinde internet olan öğrencilere evde velilerine sanal müze gezisi yaptırma ödevi verilmiştir. Öğrenciler velileri ile birlikte evde sanal müze gezisi yaptıktan sonra "Keşke müzeyi gezerken sesli olarak anlatan birileri de olsaydı" diye bir sitemde bulunmuşlardır. Bu sitemlerinde de son derece haklılar. Okulda yapılan müze eğitimi uygulamalarında öğretmenler müzelerle ilgili gerekli bilgileri gerektiği zaman verebilir ancak öğrenciler sanal müze gezisini kendileri yaptıkları zaman onlara sağlıklı bilgiler verebilecek birileri yanlarında olamayacağı için sanal müze gezileri sırasında sesli bir anlatımın olması müze eğitimi adına çok faydalı olacaktır.

Çalışmanın bir başka aksayan tarafı da Hz. Mevlânâ Müzesi'nde sanal müze çekimi yapıldığı yıldan itibaren restorasyon çalışmalarının halen devam ediyor olmasıdır. Restorasyon sebebiyle müzedeki bazı eşyaların yeri değişmiştir. Ancak sanal müze için tekrar çekim yapılmamış ve Kültür Bakanlığının web sitesinde

müzenin restorasyondan önceki hali mevcuttur. Araştırma kapsamında Hz. Mevlânâ Müzesi'nin güncel hali ile uygulama yapmak adına İl Kültür Müdür Yardımcısı ve Hz. Mevlânâ Müzesi Müdür Yardımcıları ile görüşmeler yapılmış, bu durum dile getirilmiş, müze ile ilgili en azından güncel bir CD'ye ulaşılmaya çalışılmış ancak yetkililer önümüzdeki 3-4 yıl daha restorasyon çalışmalarının devam edeceğini, çekim için firmaların geldiklerini ancak maddi olarak külfetli olacağından bu süreç içerisinde çekim çalışması düşünülmediklerini dile getirmişlerdir. Uygulamada Kültür Bakanlığının web sitesinde müzenin restorasyondan önceki halinden faydalanılmış, ders esnasında yeri geldikçe farklı yerlerde olan eşyalar ve müzedeki değişiklikler hakkında öğrencilere bilgiler verilmiş, müzenin güncel halinde çekilen fotoğraflar gösterilerek bu olumsuz durum telafi edilmeye çalışılmıştır.

5.2. Sonuçlar

Araştırma bulguları ışığında aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

1. Öğretmenlerin çoğunluğunun derslerinde sanal müzeleri konularla ve kazanımlarla bağlantılı olarak, ihtiyaç hissettiklerinde, daha çok Görsel Sanatlar, Sosyal Bilgiler ve Serbest Etkinlikler derslerinde kullandıkları görülmüştür.

2. Öğretmenlere göre sanal müzelerin gerçek mekâna sahip müzelere göre olumlu özellikleri de olumsuz özellikleri de vardır. Sanal müze gezilerinin istenilen zamanda yapılabilmesi, müze gezisi yapılırken aynı zamanda müze ilgili bilgilere ulaşılabilmesi, zamandan tasarruf sağlaması, dünyanın her yerindeki müzelere ulaşma imkânı sağlaması, gerçek mekâna sahip müze gezilerindeki gibi sorumluluk gerektirmemesi, maddi bir külfetinin olmaması, kalabalık sınıflar için birebir olması, gerçek mekâna sahip müze gezilerinde bakıp geçtiğimiz, dikkat etmediğimiz ayrıntıları sanal müzelerde büyük ekranda daha dikkatli inceleme fırsatı olması, öğretmenlere göre sanal müzelerin gerçek mekâna sahip müzelere göre olumlu özellikleridir. Öğretmenler sanal müzelerin tarihi dokunun kokusundan ve havasından uzak olmasını, sanal müzeleri gezerken sadece görüntünün olup sesli bir anlatımın olmamasını, bilgilerin gerçeğini görmeye göre daha çabuk unutulmasını ise sanal müzelerin gerçek mekâna sahip müzelere göre olumsuz özellikleri olarak

sıralamışlardır. Öğretmenlerde genel kanı sanal müzelerin gerçek mekâna sahip müzelerin yerini tamamen alamayacağı, ancak sanal müzelerin gerçek mekâna sahip müzelerin sahip olmadığı önemli artılara sahip olduğu noktasındadır.

3. Öğretmenler; sanal müzelerin, gerçek mekâna sahip müzelere gitme isteği uyandırmasını, istenildiği kadar müzenin gezilebilme şansının olmasını, maddi açıdan bir külfetinin olmamasını, görsel imkânından dolayı öğretilen bilgilerin kalıcılığını sağlamasını, müzelere gitme imkânı olmayan öğrenci ve okullar için bulunmaz bir nimet olmasını sanal müzelerin avantajları olarak görmekteler. Sanal müze gezileri sırasında internetten kaynaklı sorunlar yaşanmasını, öğrencilerin nesnelerin gerçeğini görmek istemelerini, gerçek mekâna sahip müze gezisinden alınan hazzın sanal müze gezisinde alınamamasını, sanal müze gezisinde dikkat çekmenin zor olmasını, sanal müzelerde sadece görselliğe yer verilip açıklayıcı bilgilere yer verilmemesini sanal müzelerin dezavantajları olarak görmekteler.

4. Öğretmenler müze mekânlarının bilgisayar ortamına taşınmasının müze eğitimi açısından faydalı olduğunu düşünmekteler.

5. Öğretmenler sanal müze ile yapılan çalışma ve etkinliklerin öğrencilerin edindikleri bilgilerin kalıcılığını sağladığını düşünmekteler.

6. Öğretmenler sanal müzelerin öğrencilerin başarı ve motivasyonu olumlu etkilediğini düşünmekteler.

7. Sanal Müze uygulaması ile işlenen dersler öğrencilerin dikkatlerini çekmekte, öğrencilerin motivasyonlarını arttırmakta, onları öğrenmeye özendirmektedir. Öğrenciler sanal müze ile işlenen dersleri beğenip hoşnut olmakla birlikte, düz anlatımla işlenen dersleri tercih etmemektedirler.

8. Sanal müze gezisi sırasında ve sonrasında yapılan puzzle, bilmece, kelime oyunu gibi etkinlikleri öğrencileri eğlendirmekte, sıkılmadan, farkına varmadan öğrenmelerini sağlamakta, öğrencilerin öğrenmelerini pekiştirmekte ve kalıcılığı sağlamaktadır.

9. Öğrenciler sanal müze gezisi yapmakla müzeye gitmiş kadar bilgi sahibi olduklarını düşünmektedirler. Kendileri öğretmen olsa Hz. Mevlânâ Müzesini öğrencilerine sanal müze ziyareti ile detaylı bir şekilde anlatacaklarını dile getirmekteler. Öğrenciler sanal müze ziyaretlerini önemsemekteler.

10. Öğrenciler sanal müze ziyaretlerinin anlatılanların not edilmesi, daha çok oyun oynatarak anlatılması, nesnelerin daha ayrıntılı gösterilmesi ve ara ara bunların hikâyesi veya öykülerinin anlatılması halinde çok daha güzel ve etkili olacağı kanaatindedirler.

11. Öğrenciler sanal müze uygulamasının Görsel Sanatlar dersine, sanal müze etkinliklerine, Hz. Mevlânâ Müzesi'ne ilgilerini olumlu etkilediğini dile getirmekteler.

12. Öğrenciler sanal müze gezileri sırasında sesli bir anlatımın olması gerektiğine inanmaktadırlar.

13. Veliler müze ziyareti yapmaktalar ancak düzenli aralıklarla değil, fırsat buldukça yapmaktalar.

14. Veliler müzelere gidilmeme sebeplerini tarihi kültürel değerlere gereken önemin verilmemesine, müzeler konusunda bilgi sahibi olunmamasına, müzelerle ilgili yeterli tanıtımın yapılmamasına, maddi yetersizliklere, müze giriş fiyatlarının yüksek olmasına, müzelere gereken değer ve önemin verilmemesine, müzelere zaman ayrılmamasına, müzelere uzak olmalarına, yoğun iş temposuna bağlamaktalar. Tüm bu sorunların ortadan kalması için müzelere gereken önem verilmesini, insanların müzeler hakkında bilgilendirilmesini, giriş fiyatlarının düşürülmesini, velilerle birlikte turlar düzenlenmesini, internette sanal müze gezilerinin yapılmasını önermekteler.

15. Veliler müze gezilerinin çocuklara faydalı olacağını ve derslerde müze etkinliklerine yer verilmesi gerektiği düşünmekteler.

16. Veliler çocukları ile birlikte sanal müze gezisi yapmıştır. Veliler sanal müze ziyaretlerinin öğrencilere olumlu etkileri olduğunu, öğrencilerin sanal müze

ziyareti yaparken heyecanlandıklarını, mutlu olduklarını ifade etmekteler. Velilere göre sanal müze ziyaretleri öğrencilerin meraklarını daha kamçılamakta ve öğrencilerde gerçek mekâna sahip müzeye gitme isteğini uyarmaktadır.

17. Veliler sanal müzelerin olması gerektiğine inanıyorlar. Veliler çeşitli sebeplerle gidemedikleri müzeleri sanal müzeler sayesinde ziyaret etme fırsatını yakaladıklarını, ziyaret sırasında çocukları gibi heyecanlandıklarını, ziyaret sonunda kendilerinde gerçek mekâna sahip müzeye gitme isteği uyandığını söylemekteler.

5.3. Öneriler

Bu araştırmaya başlarken yapılan alan yazın taramasında sanal müze ile ilgili araştırmaların azlığı, yapılan araştırmalarda da ilkokul öğrencileri, sınıf öğretmenleri ve velilerin görüşlerine dayalı hiçbir araştırmanın yapılmadığı görülmüş ve literatürdeki bu eksikliğin giderilmesi için bu araştırmanın yapılmasına ihtiyaç duyulmuştur. Bu çalışmada sanal müze eğitiminin etkililiğini ve aksayan yönlerini ortaya çıkarmak için sanal müze eğitimi ile ilgili öğretmen, öğrenci ve veli görüşleri alınmıştır. Görüşler doğrultusunda sonuçlara, sonuçlar ışığında da önerilere yer verilmiştir. Bu araştırmadan elde edilecek sonuç ve önerilerin daha etkili bir müze eğitimine katkıda bulunması beklenmektedir.

Araştırma bulguları neticesinde şu öneriler sıralanabilir:

Geleceğimizin teminatı çocuklarımıza kültürel mirasımızı aktarmak için müzeleri eğitimde etkili bir şekilde kullanmak gerekmektedir. Müzeler her ne kadar Türkiye'de Avrupa ülkelerinden önce keşfedilmişse de eğitim sistemine tam anlamıyla yerleşememiştir. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 2004-2005 yılında uygulanmaya başlanan yapılandırmacı yaklaşımla birlikte öğrencilerin öğrenme-öğretme sürecine aktif katılımı önem kazanmış bu da beraberinde müzelerin önemini arttırmıştır. MEB tarafından eğitim programlarına müze ile ilgili kazanımlar alınmasına rağmen müze eğitimi kâğıt üzerinde kalmış, tam anlamıyla uygulamaya geçilememiştir. Bu araştırmada bu durum bir kez daha ortaya çıkmıştır. Velilerde müzelerin faydasına inanmakta ancak çocuklarını bir türlü müzelere götürmeye fırsat bulamamaktalar. Müzeye gidilmeme nedenleri yasal işlemlerin çok uğraştırması,

sorumluluğun fazla olması, sınıfların kalabalık olması, öğrencileri kontrol etmenin güç olması, ulaşım problemi vs. birçok sebep sıralanabilir. Ancak her ne sebeple olursa olsun müzelere eğitimde yer verilmesi bir zorunluluk arz etmektedir.

Günümüz koşullarında her öğrenci müzeye gitme imkânına sahip değildir. Müzelere gidemeyen öğrencilere, müze ile ilgili kazanımlar geleneksel öğretim yöntemiyle kazandırılmaya çalışmak yerine sanal müzelerle bu boşluğu doldurmak yerinde olacaktır. Sanal müze uygulamaları planlı programlı yapılmalıdır. Bu noktada Milli Eğitim Bakanlığı'na büyük iş düşmektedir. MEB öğretim programı doğrultusunda derslerinin öğrenim alanlarının kazanım, beceri ve değerleri ile paralellik taşıyan sanal müzelerle ilgili uzmanlara ders planları ya da müze ile eğitim etkinlik planları hazırlatılmalı ve bu planlara öğretmen kılavuz kitaplarında yer verilmeli ya da "Müzede Eğitim Etkinlikleri" adı altında bir kitap çıkarılmalıdır. Ayrıca, MEB öğretim programı doğrultusunda derslerde kullanılabilecek sanal müzelerin ders ders, konu konu, sınıf sınıf ayrıldığı Milli Eğitim Bakanlığı'na ait düzenli bir web sitesi yapılabilir. Bu öğretmenlere teknoloji çağında büyük kolaylık sağlayacaktır.

Yapılan araştırmalar incelendiğinde, öğretmenler öğrencileri bir yılda en fazla bir defa müzeye götürebiliyor, hatta bazı öğretmenler öğretmenliği boyunca sadece bir defa götürebiliyor, hatta ve hatta bazı öğretmenler hiç götürmüyor. Öğretmenlerin öğrencileri sene içinde her ihtiyaç olduğunda müzeye götürmeye ne zamanları yeter, ne de öğretmenler bunun sorumluluğunu alırlar. Gerçek mekâna sahip tüm müzelere öğrencilerimizi götüremiyoruz diye müzeleri eğitim öğretimde yok saymamak gerekir. Gerçek mekâna sahip müzelerin uygulamadaki bu dezavantajını sanal müzeler ile ortadan kaldırabiliriz. Ya hep ya hiç mantığı ile hareket etmek yerine eldeki imkânlar dâhilinde olumsuzlukları ortadan kaldırmak için zorlamak gerekir. Bu nedenle öğretmenlerimiz sene boyunca etkili bir eğitim öğretim adına sanal müzelerden sık sık faydalanmalıdırlar. Zira sanal müzeler sınıflarımızda ellimizin altında. Öğretmenler sanal müzelere istedikleri vakitte, istenilen sıklıkta, istenilen aralıklarla geziler düzenlerlerse müze eğitimi alanındaki bu boşluğu dolduracaklar, müze eğitiminin etkili ve kalıcı bir şekilde verilmesine çok büyük katkı

sağlayacaklardır. Müze gezileri yılda bir defa piknik havasında yapılan gezi olmaktan çıkacak, eğitsel bir değer taşıyacaktır.

İlkokulda öğretmenler Görsel Sanatlar, Sosyal bilgiler, Fen bilimleri, Hayat Bilgisi derslerinin öğretim alanlarının kazanım, beceri ve değerleri ile paralellik taşıyan sanal müzeleri seçmeleri, seçtikleri müzelerle ilgili gezi öncesi, gezi sırası ve sonrasında yapacakları etkinlikleri planlamalıdırlar. Sanal müze gezileri, müzeleri internetten açılıp kuru kuruya öğrencilere gösterip geçme şeklinde yapılırsa bu gezi öğrencileri sıkıp zaman kaybetmekten başka bir işe yaramaz. Öğretmenler, sanal müze gezisi sırasında öğrencilerin sürece bire bir katılacağı oyun ağırlıklı bulmaca, bilmece, puzzle, kelime oyunu, drama, grup çalışmaları, yarışmalar gibi eğlenceli etkinlikler geliştirilmeli ve süreçte bu etkinliklere yer verilmelidir. Müzedeki nesneler gösterilip geçilmekten ziyade bunların hikâyeleri anlatılmalı, müzelerin kültürel muhtevası çocuklara onların sıkılmadan severek anlayacakları bir şekilde kavratılmalıdır. Hazırlanan ders planları etkinliklerle zenginleştirilmeli, müze eğitimi sunuş yönetiminden sıyrılmalıdır. Müze ziyaretleri ile kültürel değerlerimiz kuşaktan kuşağa aktarılmalıdır.

Sanal müzelerde genellikle sesli anlatım mevcut değildir. Sanal müzeler bundan sıyrılmalı, sergilenen nesnelerle ilgili görüntülerin yanında, bilgilere, içeriğin sesli olarak sunumuna ve videolara da yer verilmelidir. Hatta öğrencilerin dikkatlerini çekecek çizgi film kahramanları ile seslendirmeler yapabilir, müze ile ilgili oyunlara, yarışmalara yer verilebilir, öğrenciler sanal ortamda kendi müzelerini oluşturabilirler. Bu durum öğrencilerin ilgisini çekecek ve onların farkında olmadan, eğlenerek öğrenmelerini sağlayacaktır.

Günümüzde her evde, her okulda, sınıfta bilgisayarlar ve internet erişimi yer almakta ve öğrencilerimiz bunları ustaca kullanabilmektedir. Teknoloji bu kadar hayatımızın içinde olmasını bir avantaja dönüştürüp, çeşitli sebeplerle bir türlü gidilemeyen, bizim için değeri ve önemine paha biçilemeyecek olan müzelere öğretmenler tarafından okullarda dersler kapsamında sanal ortamda ziyaretler düzenlenmeli, öğrenciler ve veliler zincirleme buna özendirmeli, bu konuda bilinçlendirilmeli ve alışkanlık kazandırılmalıdır. Veliler bu süreçte kesinlikle es

geçilmemeli müze bilinci en başta onlara aşılanmalı, onların gözündeki "müzeler önemsiz, gereksiz, sıkıcı yerler önyargısını" kırmak gerekmektedir. Sanal ortamda yapılan ziyaretler öğrenciler ve velilerde gerçek mekana sahip müzeye gitme isteğini de uyandıracaktır.

Araştırmada sınıf öğretmenlerinin müze eğitimi konusunda gerekli donanıma sahip olmadığı gözlenmiştir. Bu bağlamda sınıf öğretmenleri yetiştirilirken daha hassas davranılmalı, üniversitede "Müze Eğitimi" adı altında zorunlu ders verilmeli ancak bu ders teoride kalmamalı birebir uygulamalı verilmeli, gerçek mekâna sahip müze ve sanal müze gezilerinin, nasıl düzenleneceği, ne gibi etkinliklere yer verileceği birebir uygulamalı olarak öğretmen adaylarına yaşatılarak öğretilmelidir. Aynı şekilde aday öğretmenler için düzenlenen eğitimlerde müze ile ilgili faaliyetlere yer verilmelidir. Mevcut öğretmenlerimizi de tekrar üniversiteye döndürmek mümkün olmadığı için onlardaki bu eksiklikte Milli Eğitim Bakanlığı'nın düzenleyeceği hizmet içi eğitim seminerleriyle ortadan kaldırabilir. Ancak bu seminerlerde aynı şekilde birebir uygulamalı olmalıdır. Seminer vermiş olmak için, ya da sırf sertifika vermek ya da sırf istatistiki bilgiler için verilmemelidir.

2013 yılında kabul edilen 1-8.Sınıflar Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programımızda sanal müze ile herhangi bir kazanım mevcut değildir. 2006 yılında kabul edilen eski 1-8.Sınıflar Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programımızda sadece 8.sınıflarda Görsel Sanatlar dersinde sanal müze ile ilgili kazanımlar vardı. Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programımız değiştirilmesine rağmen sanal müze ile ilgili kazanıma yer verilmemiş, bunun yanında eski programda yer alan "Müze Bilinci" öğrenme alanı yeni programda tamamen kaldırılmış, müze ile ilgili kazanımlar son derece azaltılmış, programı sadeleştirelim derken programın içi boşaltılmıştır. Bu müze eğitimimiz adına son derece üzücü bir durumdur. Öğretim Programlarımız tekrar gözden geçirilmeli, öğrencilerimizin eğitim hayatının temeli olan ilkokuldan itibaren müze eğitimine önem verilmeli, sanal müze ile ilgili kazanımlara ilkokulda okutulan derslerin tümünde yer verilmelidir. Zira temel ne kadar sağlam olursa bina o kadar sağlam olacaktır. İlkokulda henüz somut işlemler döneminde olan öğrencilerimizin dersleri daha iyi kavraması için müzeler bulunmaz nimettir.

KAYNAKÇA

Abacı, O. (2005). *Çocuk ve Müze: Kültürel Değerlerimizi Tanımak İçin Müzeleri Gezelim.* İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.

Akengin, Ç. (2011). *İlköğretim 6.sınıf görsel sanatlar dersinde müze kaynaklı işbirliğine dayalı öğretim yönteminin öğrenci kazanımlarına etkisi*. Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Akyürek, T. (2011). *İlköğretim 1. kademe görsel sanatlar dersinde müze eğitiminin tarih ve kültür bilinci oluşturulmasındaki önemi.* Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Alav, O., Altıngövde, S., & Kaplan, A. (2006). *Sanal Müzelerde Panoramik ve 3 Boyutlu Görüntü Teknikleri ve İçerik Sorgulama: Isparta Müzesi Örneği.* Erişim: http://www.kaynak.unak.org.tr/bildiri/unak06/u06-12.pdf. Erişim Tarihi: 26.04.2014.

Altunbaş, A., & Özdemir, Ç. (2012). *Çağdaş Müzecilik Anlayışı ve Ülkemizde Müzeler.* Erişim: http://teftis.kulturturizm.gov.tr/TR,45763/mufettis-yardimcilari-aysun-altunbas-ve-cigdem-ozdemir-.html. Erişim Tarihi: 29.03.2014.

Aktekin, S. (2008). Müze uzmanlarının okulların eğitim amaçlı müze ziyaretlerine ilişkin görüşleri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi, 9*(2), 103-111.

Arı, Ç. (2010). *Müze bilinci öğrenme alanı etkinliklerinin uygulanabilirliğine ilişkin öğretmen görüşleri.* Yüksek Lisans Tezi. Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.

Ata, B. (2002). *Müzelerle ve tarihi mekanlarla tarih öğretimi: Tarih öğretmenlerinin müze eğitimine ilişkin görüşleri*. Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Atagök, T. (1999). Çağdaş müzeciliğin anlamı: müze ve ilişkileri. İçinde, T. Atagök (Ed.), *Yeniden Müzeciliği Düşünmek* (s. 131-142). İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi Basım-Yayın Merkezi Matbaası.

Atasoy, S. (1999). Müzelerde sergileme. İçinde, T. Atagök (Ed.), *Yeniden Müzeciliği Düşünmek* (s. 175–179). İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi Basım-Yayın Merkezi Matbaası.

Atik, Ş. (1999). Müzeciliğin yeniden yapılanması kapsamında müze-toplum ilişkisi, müze toplum ilişkisi bağlamında müze tanıtımı ve iletişim. İçinde, T. Atagök (Ed.), *Yeniden Müzeciliği Düşünmek* (s. 155-172). İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi Basım-Yayın Merkezi Matbaası.

Baykan, Z. Ö. (2007) *2005-2006 İlköğretim programlarının müze eğitimi açısından değerlendirilmesi.* Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Barlas-Bozkuş, Ş. (2014). Kültür ve sanat iletişimi çerçevesinde Türkiye'de sanal müzelerin gelişimi. *International Journal of Social Science, 26,* 329-344.

Bayam, E. (2008). Eğitim ve Rahmi M. Koç Müzesi. İçinde, İ. San (Ed.), *18-21 Ekim 2007 Eğitim ve Müze Semineri* (s. 167-173). Ankara: Kök Yayıncılık.

Bayraktar, H. (2006). *Konya merkezindeki müzelerin ve tarihi mekanların tarih öğretiminde kullanılmasına ilişkin lise tarih öğretmenlerinin görüşlerinin değerlendirilmesi.* Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Bingöl, H. O. (2008). *Fotoğrafta sanal gerçeklik ve müzeler yolu ile sanat eğitimine katkıları (Anıtkabir, Anadolu Medeniyetleri Müzesi uygulaması).* Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Bozdoğan, A. E. (2007) *Bilim ve teknoloji müzelerinin fen öğretimindeki yeri ve önemi.* Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Buyurgan, S. (2009). Görme engelliler eğitimi anabilim dalı öğrencilerine yönelik programlı bir müze ziyareti. *Milli Eğitim Dergisi, 182*, 214-230.

Buyurgan, S., & Demirdelen, H. (2009). Total kör bir öğrencinin öğrenmesinde dokunma, işitsel bilgilendirme, hissetme ve müze. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 7*(3), 563-580

Buyurgan, S., & Mercin, L. (2005). *Görsel Sanatlar Eğitiminde Müze Eğitimi ve Uygulamaları.* Ankara: Görsel Sanatlar Eğitimi Derneği Yayınları.

Buyurgan, S., & Buyurgan, U. (2012). *Sanat Eğitimi ve Öğretimi.* Ankara: Pegem AYayıncılık.

Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, E. Ö., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2010). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri.* Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

Çakan, Y. G. (2011) *İlköğretim 7. sınıf görsel sanatlar dersi röprodüksiyon konusunun müze eğitim atölyeleri ortamında işlenmesinin incelenmesi.* Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Çakır-İlhan, A. (2013) Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Disiplinlerarası Müze Eğitimi Anabilim Dalı. İçinde, F. Çok ve C. Karadeniz (Ed.), *Prof. Dr. Bekir Onur'a Armağan Çocuklar Gençler ve Müze Eğitimi* (s. 295-320). Ankara: Anı Yayıncılık.

Çalışkan, H., & Çerkez, S. (2012). Sosyal bilgiler derslerindeki müzeyle eğitim uygulamalarının öğrenci görüşleri çerçevesinde değerlendirilmesi. *International Online Journal of Educational Sciences, 4*(1), 162-173.

Çetin, T. (2006). *Resim-iş eğitimi anabilim dallarında müze eğitiminin sanat tarihi, sanat eleştirisi ve ana sanat atölyelerinde uygulamalara etkisi.* Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Çetin, Y. (2002). Çağdaş eğitimde müze eğitiminin rolü ve önemi. *Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Dergisi, 8*, 57-61.

Çıldır, Z. (2007). *Öğretmenlerle müzede yetişkin eğitimi (Feza Gürsey Bilim Merkezi Örneği).* Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Çolak, C. (2006). Sanal müzeler. İçinde, M. Akgül, E. Derman, U. Çağlayan, & A. Özgit (Ed.). *XI. "Türkiye'de İnternet" Konferansı* (s. 307-312) Ankara: TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi.

Çolak, B. (2011). Müze ve galeri eğitimi; Londra Serpertine galeri örneği. İçinde, N. Bayraktar, T. İ. İlisulu, E. Tataroğlu, & P. Türkdemir (Ed.). *1. Sanat ve Tasarım Eğitimi Sempozyumu Dün Bugün Gelecek Çalıştayı* (s. 280-283).

Çolak, C. (2012). Bir iletişim aracı olarak müze web sitelerinin yönetimi. İçinde, N. Ertürk ve H. Uralman (Ed.), *Müze biliminin ABC'si* (s.263-276). İstanbul: Ege Yayınları.

Demir, C. (2001). *Müzelerde Çağdaş Pazarlama*. İstanbul: Türkiye Anıt Çevre Turizm Değerlerini Koruma Vakfı Yayını.

Demir, M. K. (2009). Sınıf öğretmenlerinin gözlem gezilerine yönelik tutum ve görüşlerinin incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi, 17*(2), 467-478.

Demirci, M. T. (2009). *Kültürel öğelerin öğretiminde müze gezilerinin önemi.* Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Demirboğa, E. (2010). *Sanal müze ziyaretlerinin öğrencilerin bilişsel ve duyuşsal kazanımları üzerindeki etkileri.* Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Denizli, H. (2008). Anadolu Medeniyetleri Müzesinde eğitim uygulamaları. İçinde, İ. San (Ed.), *18-21 Ekim 2007 Eğitim ve Müze Semineri* (s. 157-165). Ankara: Kök Yayıncılık.

Durmuş, A. (2012). *Sanal bilim ve teknoloji müzesinde eğitsel arayüz ajanı kullanımının öğrencilerin ilgi ve başarılarına etkisi*. Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Durmuş, F. (2011). *Görsel sanatlar dersinde müze bilinci kazandırılması amacıyla illüstrasyon tekniğinden yararlanılması.* Yüksek Lisans Tezi. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.

Durmuş, A., & Mahiroğlu, A. (2013). Students' opinions about Virtual Science and Technologies Museum and educational interface agent. *Mevlana International Journal of Education, 3*(1), 26-39.

Düzgün, O. (21-22 Mayıs 2007). Sanal müzecilik ve müzelerimiz. İçinde, Z. Önen, G. Tunç ve M. Yılmaz (Ed.), *Geçmişten Geleceğe Türkiye'de Müzecilik I Sempozyumu* (s. 217-220). Ankara: Vekam.

Ekelik, H. G. (2011). *Sosyal Bilgiler derslerinde müze faaliyetlerinin programlanması (Konya Müzeleri Örneği)*. Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.

Ermiş, B. (2010). *İlköğretim 6. sınıf öğrencilerinin görsel sanatlar dersinde "Üç Boyutlu Sanal Müze Ziyareti" etkinliğine ilişkin görüşleri.* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Egüz, Ş., & Kesten, A. (2012). Sosyal bilgiler dersinde müze ile eğitimin öğretmen ve öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmesi: Samsun ili örneği. *İnönü üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 13*(1), 81-103.

Filiz, N. (2010). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Müze Kullanımı.* Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Gerçek, F. (1999). *Türk Müzeciliği***.** Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

Glosset, N. Ş. (21-22 Mayıs 2007). Sanal mimarlık müzesi: sanal müzecilik. İçinde, Z. Önen, G. Tunç, & M. Yılmaz (Ed.), *Geçmişten Geleceğe Türkiye'de Müzecilik I Sempozyumu* (s. 229-232). Ankara: Vekam.

Göksel, S. (2010). *İstanbul Modern Sanat Müzesi İle Avusturya Lentos Kunst Museum Linz'in Eğitim Odaları Etkinliklerinin 2009-2010 Döneminde İncelenmesi ve Karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Güleç, S., & Alkış, S. (2003). Sosyal bilgiler öğretiminde müze gezilerinin iletişimsel boyutu. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 17*(1), 63-78.

Güler, A. (2009). *Programlı ve etkili bir müze gezisi için geliştirilen müze eğitim paketinin etkililiğinin ölçülmesi (Ankara ili ilköğretim I. kademe 3. sınıf sanat etkinlikleri dersi örneği)* Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Güler, A. (2011). *Planlı bir müze gezisinin ilköğretim öğrencilerinin tutumuna etkisi. İlköğretim Online, 10*(1), 169-179.

Gürel, H. N. (21-22 Mayıs 2007). Eczacıbaşı sanal müzesi. İçinde, Z. Önen, G. Tunç, & M. Yılmaz (Ed.), *Geçmişten Geleceğe Türkiye'de Müzecilik I Sempozyumu* (s. 221-227). Ankara: Vekam.

Gürkan, T. (2004). *İlköğretim II. kademede müze eğitiminin önemi üzerine araştırma.* Yüksek Lisans Tezi. Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.

Hooper-Greenhil, E. (1999). *Müze ve Galeri Eğitimi* (Çev.: M. Ö. Evren ve E. G. Kapçı). Ankara: Ankara Üniversitesi Çocuk Kültürü Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları.

Karabıyık, A. (2007) *Çağdaş sanat müzeciliği kapsamında Türkiye'deki müzecilik hareketlerine bir bakış.* Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

Karadağ, R. (2013). *Müze temelli yaratıcı yazma etkinliği: bir durum çalışması. Gaziantep University Journal of Social Sciences, 12*(3), 507-526.

Karademir-Uysal, Ç. (2005) *Müze eğitimi ve müze ziyaretçilerinin Atatürk ve Kurtuluş Savaşı Müzesi ziyaretçi profili aracılığı ile incelenmesi.* Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Karadeniz, C. (2009). *Dünyada çocuk müzeleri ile bilim, teknoloji ve kesif merkezlerinin incelenmesi ve Türkiye için bir çocuk müzesi modeli oluşturulması.* Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Karadeniz, C. (2010). *Dünyada Çocuk Müzeleri ve Bilim Merkezleri.* Ankara: Ankara Üniversitesi Çocuk Kültürü Araştırma ve Uygulama Merkezi ve Ürün Yayınları.

Karadeniz, C. (2013). Çocuk müzelerinde kültürel çeşitlilik. İçinde, F. Çok ve C. Karadeniz (Ed.), *Prof. Dr. Bekir Onur'a Armağan: Çocuklar Gençler ve Müze Eğitimi* (s. 321-353). Ankara: Anı Yayıncılık.

Karakaya, İ. (2015). *Ortaokul öğrencilerinin sosyal bilgiler dersinde müze alışkanlıkları (Giresun ili örneği).* Yüksek Lisans Tezi. Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Giresun.

Kaya-Koçak, S. (2010). *İlköğretim görsel sanatlar eğitimi dersindeki müze etkinliklerine yönelik, öğrenci, öğretmen ve müze yetkililerinin görüşleri.* Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Kısa, Y. (2012). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Müze Kullanımına İlişkin Öğretmen ve Öğrenci Görüşlerinin İncelenmesi (Afyonkarahisar Müzeleri).* Yüksek Lisans Tezi. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.

Keleş, V. (2003). Modern müzecilik ve Türk müzeciliği. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2*(1), 1-17.

Kiraz, M. (2009). İstanbul arkeoloji müzeleri eğitim etkinlikleri. İçinde, H. Dönmez (Ed.). *18. Müze Çalışmaları ve Kurtarma Kazıları Sempozyumu* (s. 21-40) Sivas.

Kök, A. (2010). *İlköğretim okulları görsel sanatlar dersinde müze bilinci öğrenme alanına yönelik yaratıcı drama uygulamaları öğrenci görüşleri.* Yüksek Lisans Tezi. Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.

Kubat, Ö. Z. (2012). *Sanal müze arayüz tasarımı (Ressam Ahmet Yakupoğlu sanal müze uygulaması).* Yüksek Lisans Tezi. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.

Kuruoğlu-Maccario, N. (2002). Müzelerin eğitim ortamı olarak kullanımı. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 15*(1), 275-285.

Kültür ve Turizm Bakanlığı. (1990). *Müzeler İç Hizmetler Yönetmeliği.* http://www.kultur.gov.tr/TR/belge/1-41691/eski2yeni.html. Erişim Tarihi: 26.04.2014.

Lêvy, F. (2001). Maddi olmayan bir müzeye doğru. İçinde, B. Madran (Ed.), *Kent, Toplum, Müze, Deneyimler-Katkılar* (s. 47-51). İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı.

Madran, B. (1999). Müze türleri. İçinde, T. Atagök (Ed.), *Yeniden Müzeciliği Düşünmek* (s. 3-19). İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi Basım-Yayın Merkezi Matbaası.

Mercin, L.(2002). *Anadolu Güzel Sanatlar Liselerinde müzelerin sanat(resim) eğitimi amacıyla kullanılmasına ilişkin yönetici ve öğretmenlerin görüşlerinin değerlendirilmesi.* Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Metan, A. E. (2007). *İlköğretim okullarının birinci kademesinde görevli sınıf öğretmenlerinin müzeleri görsel sanat eğitimi dersinde kullanmalarına yönelik*

görüşleri (Ankara ili Çankaya ilçesi örneği). Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

XII. Milli Eğitim Şûrası (1988). Erişim: http://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2014_10/02113522_12_sura.pdf Erişim Tarihi: 26.12.2015

Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2006). *Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı 1-8. Sınıflar.* http://ttkb.meb.gov.tr/www/ogretim-programlari/icerik/72. Erişim Tarihi: 30.01.2015.

Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı [MEB, TTKB]. (2008). *İlköğretim 1-8. Sınıflar Türkçe, Matematik, Sosyal Bilgiler, Hayat Bilgisi İle Fen ve Teknoloji Dersi Öğretim Programlarında Müze ile Eğitim.* http://ttkb.meb.gov.tr/www/ogretim-programlari/icerik/72. Erişim Tarihi: 26.04.2014.

Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2013). *Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı 1-8. Sınıflar.* Erişim: http://ttkb.meb.gov.tr/dosyalar/programlar/ilkogretim/ilk_orta_gorselsanatlar.pdf. Erişim Tarihi: 10.10.2015

Okay, H. H. (2013). Konser kültürünün geliştirilmesinde müze eğitimi kavramı. *International Journal of New Trends in Arts, Sports & Sciences Education, 2*(1), 1-6.

Okvuran, A. (2012). Müzede dramanın bir öğretim yöntemi olarak Türkiye'de gelişimi. *Eğitim ve Bilim, 37*(166), 170-180.

Onur, B. (1999). Sunuş. *Müze ve Galeri Eğitimi* (s. 5-10). (Çev.: M. Ö. Evren ve E. G. Kapçı). Ankara: Ankara Üniversitesi Çocuk Kültürü Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları.

Onur, B. (2012). *Çağdaş Müze Eğitim ve Gelişim: Müze Psikolojisine Giriş.* Ankara: İmge Kitabevi.

Oruç, S., & Altın, B.N. (2008). Müze eğitimi ve yaratıcı drama. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 35*, 125-141.

Önder, M. (1961). *Gönüller sultanı Hazreti Mevlâna.* İstanbul: Fatiş Yayınevi.

Önder, M. (1970). *Mevlâna hamdım piştim yandım*. Ankara: Ajans Türk Kültür Yayınları.

Önder, M. (1971). *Mevlâna mesneviden hikâyeler*. Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Önder, A., Abacı, O., & Kamaraj, I. (2009). Müzelerin eğitim amaçlı kullanımı projesi: İstanbul Arkeoloji Müzesi'ndeki Marmara örneklemi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 1*(25), 103-117.

Özbaki-Güler, A. (2011). Müze eğitim paketlerinden faydalanmanın öğretmenlerin müze ziyaretlerini planlama süreci üzerindeki olumlu etkileri. İçinde, N. Bayraktar, T. İ. İlisulu, E. Tataroğlu, & P. Türkdemir (Ed.). *1. Sanat ve Tasarım Eğitimi Sempozyumu Dün Bugün Gelecek Çalıştayı* (s. 31-36).

Özder, L., Baykasoğlu N., & Yalçınkaya, T. (2015). Yozgat İli Nizamoğlu Konağı Etnografya Müzesi El Sanatları ve Giyim Kuşam Kültürü Örneklerinin Elektronik Ortamda Tanıtılması. Erişim: http://docplayer.biz.tr/5850516-Yozgat-ili-nizamoglu-konagi-etnografya-muzesi-el-sanatlari-ve-giyim-kusam-kulturu-orneklerinin-elektronik-ortamda-tanitilmasi.html Erişim: Tarihi: 27.12.2015.

Özer, D. N. (2007). *Sanal ortamda müzecilik.* Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.

Özeskici, A. (2009). *Müzede öğrenmenin öğrencilerin görsel, duyuşsal ve kinestetik yönleri üzerine etkileri (İlköğretim 6.sınıf öğrencileri üzerine bir uygulama).* Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Özsoy, V., & Mercin, L. (2003). Sanat (resim) eğitiminde müzelerin kullanılmasında ilgili kurum ve kuruluşların karşılıklı görev ve yükümlülükleri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 1*(3), 303-318.

Öztürk, F. & Çakır-İlhan, A. (2011). Türkiye'deki arkeoloji müzelerinde müzik kültürüne ilişkin nesnelerin incelenmesi ve müzelerde müzik eğitimi. *İlköğretim Online, 10*(3), 1202-1207.

Peker, N. (2014). *Sosyal bilgiler dersinde sanal müze kullanımı ve sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının sanal müze kullanımına yönelik tutumları***.** Yüksek Lisans Tezi. Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Aksaray.

Pekgözlü-Karakuş, D. (2012). Müzelerde uygulanabilecek müze eğitim etkinlikleri. *Mediterranean Journal of Humanities, 2*(1), 131-138.

Salbacak, Z. (2011) *Müze eğitimi alanında yapılmış olan lisans üstü tezlerin ve bitirme projelerinin belirlenen ölçütlere göre incelenmesi.* Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Sağdıç, R. O. (2008). *Abidin Elderoğlu sanal müze tasarımı.* Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Saraç, Ç. N. (21-22 Mayıs 2007). Çoklu medya, dijital koleksiyonlar ve sanal müze. İçinde, Z. Önen, G. Tunç, & M. Yılmaz (Ed.), *Geçmişten Geleceğe Türkiye'de Müzecilik I Sempozyumu* (s. 209-217). Ankara: Vekam.

Sarkan-Tosun, O. (2009). *Müze incelemelerinin ilköğretim okullarındaki görsel sanatlar eğitimine katkısı (Bolu örneği)*. Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Seidel, S., & Hudson, K. (1999). *Müze Eğitimi ve Kültürel Kimlik* (Çev.: B. Ata). Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müze Eğitimi Ana Bilim Dalı Yayınları.

Sezgin, M., & Karaman, A. (2009). *Müze Yönetimi ve Pazarlaması.* Konya: Çizgi Kitapevi.

Shabbar, N. (2001). Çocuklar için müze eğitimi. İçinde, B. Madran (Ed.), *Kent, Toplum, Müze, Deneyimler-Katkılar* (s. 68-73). İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı.

Shaw, W. M. K. (2004). *Osmanlı Müzeciliği* (Çev. E. Soğancılar). İstanbul: İletişim Yayınları.

Südor, S. (2006). *Anadolu Medeniyetleri Müzesinin interaktif CD yoluyla ilköğretim altıncı kademe öğrencilerine tanıtılması.* Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Şahan, M. (2005). Müze ve eğitim. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 3(4),* 487-501.

Şar, E., & Sağkol, T. (2013). Eğitim fakültelerinde müze eğitimi dersi gerekliliği üzerine. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi, 2*(20), 83-90.

Tan, Z. (2009). *İlköğretim birinci kademe görsel sanatlar eğitimi müze bilinci öğrenme alanında materyal kullanımının etkisi ve uygulanması.* Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Tepecik, A. (21-22 Mayıs 2007). Sanat eğitimi ve sanal müze. İçinde, Z. Önen, G. Tunç ve M. Yılmaz (Ed.), *Geçmişten Geleceğe Türkiye'de Müzecilik I Sempozyumu* (s. 233-240). Ankara: Vekam.

Tezcan-Akmehmet, K. (2001). *Müzelerin Okul Eğitimine Katkıları.* Yüksek öğretimde rehberliği tanıtma ve rehber yetiştirme vakfı (YÖRET) postası. Erişim: http://www.yoret.org.tr/download/posta/48.doc. Erişim Tarihi: 10. 05. 2014.

Tezcan-Akmehmet, K. (2008). Müzelerin tarih öğretiminde nesne merkezli eğitim etkinlikleriyle kullanılması ve ilköğretim sosyal bilgiler öğretimi. *Millî Eğitim, 180,* 50-67.

Tezcan-Akmehmet, K. (2008). Müzelerin eğitim amaçlı kullanılması projesi. İçinde, İ. San (Ed.), *18-21 Ekim 2007 Eğitim ve Müze Semineri* (s. 175-186). Ankara: Kök Yayıncılık.

Tezcan-Akmehmet, K., & Ödekan, A. (2006). Müze eğitiminin tarihsel gelişimi. *İTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 3*(1), 47-58.

Turanlı, S. (2012). *Oyuna dayalı müze etkinliklerinin öğrencilerin erişi ve görsel sanatlar dersine karşı tutumları üzerine etkisi.* Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Uralman, N. H. (2006). 21. yüzyıla girerken bir bilgi kurumu olarak müze. *Bilgi Dünyası, 7*(2), 250-266.

Usbaş, H. (2010). *Okul Öncesi Eğitimde Müzelerden Yararlanma Programının 6 yaş çocukları üzerindeki etkilerinin incelenmesi.* Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Uslu, Ö. (2008). *İlköğretim ikinci kademesinde görsel sanatlar derslerinde müze ile eğitiminin etkileşimli (interaktif) ortamda gerçekleştirilmesi*. Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Ustaoğlu, A. (2012). *İlköğretim 7. sınıf sosyal bilgiler dersi Türk tarihinde yolculuk ünitesinde sanal müzelerin kullanımının öğrenci başarısına etkisi.* Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Utku, Ç. (2008). *İlköğretim 5.sınıf düzeyi sanat eğitiminde müze eğitiminin öğrenci tutumlarına etkisi.* Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Varinlioğlu, G. (21-22 Mayıs 2007). Türkiye sualtı kültür mirası sanal müzesi: Kaş Arkeopark sanal müzesi. İçinde, Z. Önen, G. Tunç, & M. Yılmaz (Ed.), *Geçmişten Geleceğe Türkiye'de Müzecilik I Sempozyumu* (s.241-246). Ankara: Vekam.

Varol, F. (2001). *İlköğretim okulları ikinci kademe programı Resim-İş dersinde müze eğitiminin yeri ve önemi.* Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Yavuzoğlu-Atasoy, N. (1999). Çağdaş eğitimde müzenin işlevi. İçinde, T. Atagök (Ed.), *Yeniden Müzeciliği Düşünmek* (s. 147-153). İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi Basım-Yayın Merkezi Matbaası.

Yenigün-Kapan, S. (2011) *Müzelerin yetişkinlerin eğitiminde kullanılmasına yönelik bir program denemesi (Rahmi Koç Müzesi İletişim Araçları Örneği)*. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Yenişehirlioğlu, F. (21-22 Mayıs 2007). Kapanış konuşması. İçinde, Z. Önen, G. Tunç ve M. Yılmaz (Ed.), *Geçmişten Geleceğe Türkiye'de Müzecilik I Sempozyumu* (s. 247-257). Ankara: Vekam.

Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri.* Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yıldırım, T., & Tahiroğlu, M. (2012). Sanal ortamda gerçekleştirilen müze gezilerinin ilköğretim öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumlarına etkisi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 11*(39), 104-114.

Yılmaz, K., & Şeker, M. (2011). İlköğretim öğrencilerinin müze gezilerine ve müzelerin sosyal bilgiler öğretiminde kullanılmasına ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *İstanbul Aydın Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi, 1*(3), 21-39.

Yılmaz, Ö. (2011). *Müzelerin eğitim fonksiyonlarına yönelik müze yöneticilerinin tutum ve önerileri.* Yüksek Lisans Tezi. Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.

Yıldızturan, M. (2007). Koleksiyonculuktan müzeciliğe geçiş ve Türk müzeciliği. İçinde, Z. Önen, G. Tunç ve M. Yılmaz (Ed.), *Geçmişten Geleceğe Türkiye'de Müzecilik I Sempozyumu 21-22 Mayıs* (s.27-34). Ankara: Vekam.

Yücel, D. (2012). *Yeni Medya Sanatı ve Yeni Müze.* İstanbul: İstanbul Kültür Üniversitesi Yayınları.

Zilcioğlu, Ş. (2008). *Çocuk Müzeleri ve Müze Eğitimi.* Ankara: Ürün Yayınları.

EKLER

EK 1. İlkokul 4. Sınıf Görsel Sanatlar Dersinde Sanal Müze Uygulamasına İlişkin Öğretmen Görüşme Formu
EK 2. İlkokul 4. Sınıf Görsel Sanatlar Dersinde Sanal Müze Uygulamasına İlişkin Öğrenci Ön ve Son Anket Soruları
EK 3. İlkokul 4. Sınıf Görsel Sanatlar Dersinde Sanal Müze Uygulamasına İlişkin Veli Görüşme Formu
EK 4. Ders Planları (5 adet)
EK 5. Hz. Mevlânâ Sanal Müze Gezisi Etkinlik Kitabı
EK 6. Araştırma İzni

EK 1

İlkokul 4. Sınıf Görsel Sanatlar Dersinde Sanal Müze Uygulamasına İlişkin Öğretmen Görüşme Formu

Değerli Meslektaşım;

Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Sınıf Öğretmenliği programında Yüksek Lisans yapmaktayım. Sizlerle yapacağım bu çalışma verileri "***İlkokul 4. Sınıf Görsel Sanatlar Dersinde Sanal Müze Uygulamasına İlişkin Öğretmen, Öğrenci ve Veli Görüşleri***" konulu yüksek lisans tezimde kullanılacaktır.

Araştırmanın amacına ulaşması için sorulara samimi cevaplar vermeniz büyük önem arz etmektedir. Eğer sorularda anlaşılmayan bir yer olursa veya bir sorunun tekrar sorulmasını isterseniz lütfen açıklama yapılmasını isteyiniz.

İlgi ve katkınızdan dolayı şimdiden teşekkür ederim.

Kezban CANLI

Kişisel Bilgiler

1. Cinsiyet: ( ) Erkek ( ) Bayan
2. Yaş: ( ) 24 ve altı ( ) 25-34 ( ) 35 ve üzeri
3. Deneyim: ( ) 1-5 yıl ( ) 6-10 yıl ( ) 11-15 yıl ( ) 16 yıl ve üzeri
4. Mezuniyet Durumu: ( ) Lisans ( ) Y. Lisans ( ) Diğer……
5. Mezun Olunan Fakülte:……
6. Asıl Branş:……

Görüşme Soruları

1. Sanal müzeleri derslerinizde ne sıklıkla kullanıyorsunuz?
2. Sanal müze gezilerinin gerçek mekâna sahip müze gezilerine kıyasla olumlu ya da olumsuz yönleri nelerdir?
3. Sanal müze uygulamasının avantaj ve dezavantajları nelerdir?
4. Müze mekânlarının bilgisayar ortamına taşınmasının müze eğitimi açısından faydalı olduğunu düşünüyor musunuz? Neden?
5. Sanal müze çalışmalarıyla edinilen bilgilerin kalıcılığı konusunda neler düşünüyorsunuz?
6. Sanal müze çalışmalarının öğrenci başarısına ve motivasyonuna etkileri nelerdir?

EK 2

İlkokul 4. Sınıf Görsel Sanatlar Dersinde Sanal Müze Uygulamasına İlişkin Öğrenci Ön ve Son Anket Soruları

Değerli Öğrencimiz;

Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Sınıf Öğretmenliği programında Yüksek Lisans yapmaktayım. Sizlerle yapacağım bu çalışma verileri "***İlkokul 4. Sınıf Görsel Sanatlar Dersinde Sanal Müze Uygulamasına İlişkin Öğretmen, Öğrenci ve Veli Görüşleri***" konulu yüksek lisans tezimde kullanılacaktır. Araştırmanın amacına ulaşması için anket sorularına samimi cevaplar vermeniz büyük önem arz etmektedir. Lütfen cevaplamanız gereken soruların tümünü cevaplandırınız.

İlgi ve katkınızdan dolayı teşekkür ederim.

Kezban CANLI

Kişisel Bilgiler

1. Cinsiyetiniz: ( ) Erkek ( ) Bayan
2. Yaşınız :…….
3. Annenizin mesleği ve eğitim durumu:……..
( ) İlkokul ( ) Ortaokul ( ) Lise ( ) Ön Lisans ( ) Lisans ( ) Yüksek Lisans
4. Babanızın mesleği ve eğitim durumu:……..
( ) İlkokul ( ) Ortaokul ( ) Lise ( ) Ön Lisans ( ) Lisans ( ) Yüksek Lisans
5. Kaç kardeşsiniz?:……..(Sizinle Birlikte)
6. Evinizde bilgisayar var mı? ( ) Evet ( ) Hayır
7. Evinizde internet bağlantısı var mı? ( ) Evet ( ) Hayır

Ön-Anket Soruları

1. Bugüne kadar hiç müzeye gittiniz mi? Gittiyseniz, kaç kez?
2. Müzeye kimlerle gittiniz?
3. Müzeye en son ne zaman ve kiminle gittiniz?
4. Müze sizde nasıl duygular uyandırıyor?
5. Müzeye gitmek ister miydiniz? Neden?
6. Sizce müze ne demektir?
7. Sizce müzeler ne işe yarar?
8. Müzelerin faydaları nelerdir?
9. Sizce müzeye eserler nasıl ve nereden sağlanmıştır?
10. Müze çeşitlerinin hangilerini biliyorsunuz?
11. Müzede dikkat edilmesi gereken kurallar nelerdir?
12. Müzeleri korumalı mıyız? Neden?
13. Bilgisayar kullanmayı biliyor musunuz?
14. Hiç internet gezintisi yaptınız mı?
15. Sanal müze gezisi nedir?
16. Okulda hiç sanal müze gezisi yaptınız mı?

Son-Anket Soruları

1. Sanal müze gezisinde en çok neler dikkatinizi çekti?
2. Sanal müze ziyareti sırasında en çok hoşunuza giden ne oldu?
3. Sanal müze gezisi sizde ne tür duygular uyandırdı, ne gibi faydaları oldu?
4. Sanal müze gezisi ile işlenen dersin beğendiğiniz ve beğenmediğiniz yönleri nelerdir?
5. Sanal müze gezisi sırasında ve sonrasında yapılan etkinlikler hakkında ne düşünüyorsunuz?
6. Sanal müze gezisi yapmakla gerçek mekânı olan müzeye gitmiş kadar bilgi sahibi olduğunuzu düşünüyor musunuz?" Neden?
7. Öğretmen siz olsaydınız Hz. Mevlânâ Müzesini öğrencilerinize nasıl anlatırdınız?
8. Sanal müze gezisi daha verimli ve etkili nasıl yapılabilirdi?
9. Sizce Hz. Mevlânâ Müzesi'ni sadece düz anlatımla mı anlatılsa daha iyi öğrenirdiniz yoksa sanal müze ziyareti ile mi daha iyi öğrenirdiniz? Neden?
10. Sanal müze gezisi sırasında herhangi bir sorunla karşılaştınız mı? Cevabınız evet ise bu sorunlar nelerdir?
11. Bu çalışma Görsel Sanatlar dersine, sanal müze etkinliklerine, Hz. Mevlânâ Müzesi'ne ilginizi nasıl etkiledi?

EK 3
İlkokul 4. Sınıf Görsel Sanatlar Dersinde Sanal Müze Uygulamasına İlişkin Veli Görüşme Formu

Değerli Veli,

Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Sınıf Öğretmenliği programında Yüksek Lisans yapmaktayım. Sizlerle yapacağım bu çalışma verileri "***İlkokul 4. Sınıf Görsel Sanatlar Dersinde Sanal Müze Uygulamasına İlişkin Öğretmen, Öğrenci ve Veli Görüşleri***" konulu yüksek lisans tezimde kullanılacaktır.

Araştırmanın amacına ulaşması için sorulara samimi cevaplar vermeniz büyük önem arz etmektedir. Eğer sorularda anlaşılmayan bir yer olursa veya bir sorunun tekrar sorulmasını isterseniz lütfen açıklama yapılmasını isteyiniz.

İlgi ve katkınızdan dolayı şimdiden teşekkür ederim.

Kezban CANLI

Kişisel Bilgiler

1. Cinsiyet: ( ) Erkek ( ) Bayan
2. Yaş: ( ) 24 ve altı ( ) 25-34 ( ) 35-44 ( ) 45 ve üzeri
3. Mezuniyet Durumu: ( ) İlkokul ( ) Ortaokul ( ) Lise ( ) Ön Lisans ( ) Lisans ( ) Yüksek Lisans
4. Mesleğiniz:……..……...

Görüşme Soruları

1. Bugüne kadar hiç müzeye gittiniz mi?
2. En son ne zaman kiminle, hangi müzelere gittiniz?
3. Müzeye gidilmemesinin sebepleri nelerdir? Sizce bu sorunlar nasıl ortadan kaldırılabilir?
4. Derslerde müze etkinliklerine yer verilmesini gerekli buluyor musunuz?
5. Sizce müze gezisinin çocuklara faydası var mıdır? Varsa nelerdir?
6. Çocuğunuz evde sanal müze gezisi yapıyor mu? Çocuğunuzla birlikte böyle bir deneyim yaşadınız mı?
7. Sanal müze ziyaretinin çocuklarınıza neler kazandırdığını düşünüyorsunuz? Sanal müze ziyaretinin çocuğunuzda bıraktığı etkiyi gözlemlediniz mi? Çocuğunuzda ne gibi değişimler oldu?
8. Sanal müze ziyareti size neler kazandırdı, ne hissettiniz, olmasa olur muydu?

EK 4
Ders Planları (5 adet)

OKULUN ADI : Sarayönü İsmet ve Ümmühan Önal İlkokulu
DERSİN ADI : Görsel Sanatlar
SINIF : 4. Sınıf
ÖĞRENME ALANI : Müze Bilinci
TOPLAM SÜRE : 10 ders saati (40 Dakika x 10)
4O x 2 Sanal Müze Ziyareti Öncesi
4O x 5 Sanal Müze Ziyareti Süreci
4O x 3 Sanal Müze Ziyareti Sonrası Etkinlikler
KAZANIMLAR :
*Yakın veya uzak çevresinde bulunan ören yeri, tarihî eser, anıt gibi yerlerin geçmişi hakkında ön bilgi edinir.
*Ören yeri, tarihî eser, anıtlar ve müzelerden yola çıkarak iki veya üç boyutlu görsel tasarımlar yapar.
*Ülkemizin müze, ören yeri, tarihî eser, anıt vb. zenginliklere sahip olmasından gurur duyar.

DERS ALANI : 4/A Sınıf
ÖĞRENME ÖĞRETME YÖNTEM VE TEKNİKLERİ : Tartışma, anlatım, beyin fırtınası, uygulama, gösterim, soru cevap, drama, düz anlatım

ARAÇ-GEREÇLER : Müzede bulunan eserlere ilişkin görseller, pastel boya, kuru boya, kurşun kalem, ön anket ve son anket, etkinlik kitabı, bilgisayar, çoklu-ortam araçları (projeksiyon makinesi vb.)

Bu çalışma 4. sınıf öğrencilerinin sanal müze hakkındaki görüşlerini ortaya çıkarmak amacıyla yapılacak olup; bu kapsamda öncelikle Konya İli Sarayönü İlçesi İsmet ve Ümmühan Önal İlkokulu 4/A sınıfı öğrencilerine ön anket uygulanacak, sonra bu sınıfta Görsel Sanatlar dersinde Hz. Mevlânâ Müzesi Sanal Müze uygulaması yapılacak, son olarak ise aynı öğrencilere son anket uygulanacaktır.

Öğretmen Hazırlığı

a) Hz. Mevlânâ'nın hayatı ile ilgili gerekli araştırmalar yapacak ve bilgi toplayacak,
b) Hz. Mevlânâ müzesi ile ilgili bilgi toplamak için müzeye giderek yerinde incelemeler yapacak,
c) Müze yetkilileri ile görüşüp gerekli materyal toplayacak,
d) İnternette Kültür Bakanlığı'nın sitesinde Hz. Mevlânâ Sanal Müzesi'ni önceden gezecek, müzenin bölümlerini inceleyecek, eser ve objelerin nerede, hangi bölümde olduğunu tespit edecek, hangi bölümde öğrencilere ne gibi bilgiler verebileceği, ne gibi etkinlikler yapabileceği, müze gezisi sonrası ölçme ve değerlendirme için yapılabilecek etkinlikleri planlayacak, ders planı hazırlayacak,
e) Öğrencilerin sürece aktif bir şekilde katılabileceği bölümlerle ilgili etkinlikler tasarlayacak,
f) Müze ziyareti sürecinde ve sonrasında uygulanabilecek etkinliklerin yer aldığı etkinlik kitabı geliştirecek,
g) Hazırlanan etkinlik kitabı öğrenci sayısı kadar çoğaltılacak ve öğrencilere dağıtılacak,
h) Öğrencilerin müze gezisi öncesi müze hakkındaki düşüncelerini öğrenmek için ön anket soruları hazırlayacak,
ı) Öğrencilerin müze ziyareti sonrasında müze ile ilgili algıları arasındaki farkı görme amacıyla son anket soruları hazırlayacak,
i) Gerekli tedbirleri alacak,
j) Öğrencileri uygulama esnasında kullanılacak malzemeler konusunda bilgilendirecek,
k) Öğrencileri Hz. Mevlânâ Müzesi Sanal Müze gezisi yapılacağına yönelik önceden bilgilendirecek,
l) Bilgisayar, projeksiyon makinesi, duvara yansıtma vb. kontrol edecek ve eksikleri tamamlayacak.

Öğretmen gerekli hazırlıkları yaptıktan sonra uygulamaya başlayacaktır. Uygulama 5 aşamada geçekleşecektir.

I. AŞAMA: Ön anket- müze hakkında bilgi
II. AŞAMA: Hz. Mevlânâ ve Hz. Mevlânâ Müzesi hakkında bilgi
III. AŞAMA: Etkinlik kitabı açıklaması, Hz. Mevlânâ Sanal Müze ziyareti
IV. AŞAMA: Değerlendirme
V. AŞAMA: Son anket

DERS PLANI I

OKULUN ADI **:** Sarayönü İsmet ve Ümmühan Önal İlkokulu
DERSİN ADI **:** Görsel Sanatlar
SINIF **:** 4. Sınıf
ÖĞRENME ALANI **:** Müze Bilinci
SÜRE **:** 1 ders saati (40 Dakika x 1)

KAZANIMLAR **:** *Ülkemizin müze, ören yeri, tarihî eser, anıt vb. zenginliklere sahip olmasından gurur duyar.
DERS ALANI **:** 4/A Sınıfı
ÖĞRENME ÖĞRETME YÖNTEM TEKNİKLERİ **:**Tartışma, anlatım, beyin fırtınası, soru cevap, düz anlatım
ARAÇ-GEREÇLER : Kurşun kalem, ön anket

ÖĞRETME-ÖĞRENME ETKİNLİKLERİ

Öncelikle öğrencilerin hazır bulunuşluklarını ve ön bilgilerini tespit etmek amacıyla ön anket uygulanmıştır. Anket çalışmasından sonra öğrencilere aşağıdaki sorular yöneltilerek soru-cevapla müzelerin nasıl mekânlar olduğuna, neden var olduklarına, bünyelerindeki eserleri neden koruduklarına dair öğrencilerin bilgi sahibi olmaları sağlanır.

- Müze kelimesini daha önce hiç duydunuz mu?
- Sizce müzeler nasıl mekânlardır?
- Müzeler neden vardır?
- Müzeler neden eserleri korurlar?
- Koleksiyon yapmak ne demektir? Nelerin koleksiyonu yapılabilir? Daha önce hiç koleksiyon yaptınız mı?
- Neden müzelere gideriz, gitmeliyiz?
- Müzelerin insanlara faydaları nelerdir?
- Müzelere gitmek aslında zamanda yolculuğa çıkarak geçmiş insanların hayatını öğrenmektir.

DERS PLANI II

OKULUN ADI : Sarayönü İsmet ve Ümmühan Önal İlkokulu
DERSİN ADI : Görsel Sanatlar
SINIF : 4.Sınıf
ÖĞRENME ALANI : Müze Bilinci
SÜRE : 1 ders saati (40 Dakika x 1)

KAZANIMLAR : *Yakın veya uzak çevresinde bulunan ören yeri, tarihî eser, anıt gibi yerlerin geçmişi hakkında ön bilgi edinir.

DERS ALANI : 4/A Sınıfı
ÖĞRENME ÖĞRETME YÖNTEM TEKNİKLERİ : Tartışma, anlatım, beyin fırtınası, soru cevap, düz anlatım

ARAÇ-GEREÇLER : Mevlânâ şekeri

ÖĞRETME-ÖĞRENME ETKİNLİKLERİ

Öğretmen: "Ülkemizde her ilin o ille özdeşleşmiş belli başlı yiyecekleri vardır. Bunlardan bildikleriniz var mı?" sorusunu öğrencilere sorarak derse başlar.

Öğrenciler: "Maraş: dondurma, Mersin: tantuni, Amasya: elma, Malatya: kayısı….vb" örnekler verirler.

Öğretmen: "İnsanlar başka iller gezmeye giderken sevdiklerine gittiği şehirden o şehrin o şehir ile özdeşleşmiş yiyeceklerinden hediyeler götürür. Peki, sizler başka bir ile gezmeye gittiğinizde Konya'dan hangi yiyecekleri götürüyorsunuz?" sorusunu öğrencilere yöneltir.

Öğrenciler: "Mevlânâ şekeri, etli ekmek" yanıtını verir. Mevlânâ şekeri ile gösterilerek öğrencilerin dikkati çekilir.

- Daha önce bu şekerden yediniz mi?
- Bu şekeri seviyor musunuz?

Soruları öğrencilere yöneltilir, öğrencilerden yanıtlar alındıktan sonra şekerler hep birlikte yenilir ve şekerin üzerindeki resme dikkat çekilerek aşağıdaki sorulara geçilir.

- Resimde ne görüyorsunuz?
- Daha önce bu resimleri gördünüz mü?
- Gördüyseniz nerede gördünüz?
- Resimdeki kişi kim?
- Hz. Mevlânâ kimdir?
- Hz. Mevlânâ deyince aklınıza ne geliyor? Neden?
- Hz. Mevlânâ nerede doğmuştur?
- Konya'ya ne zaman gelmiştir?
- Hz. Mevlânâ müzesi neden Konya'dadır?
- Daha önce Hz. Mevlânâ Müzesi'ne giden oldu mu?
- Orada neler gördünüz?
- Orada neler hissettiniz?
- Hz. Mevlânâ Müzesine gitmek size ne kazandırdı?
- Hz. Mevlânâ Müzesi'ne gitmeyenler gitmek ister mi?
- Neden gitmek istersiniz? Gidince ne görmeyi hayal ediyorsunuz?
- Hz. Mevlânâ Müzesi'ni kim yaptırmıştır? Neden yaptırmıştır?
- Hz. Mevlânâ Müze'si geçmişten günümüze nasıl bir değişiklik geçirmiştir?

Soru-cevaplarla sanal müze gezisi için ön öğrenmeler tamamlanır. Aşağıdaki bilgiler öz bir şekilde verilir.

Hz. Mevlânâ'nın Hayatı

Hz. Mevlânâ 30 Eylül 1207'de İran'ın Horasan Vilayeti'nin Belh Şehrinde dünyaya gelmiştir. Burası günümüzde Afganistan'da yer almaktadır. Hz. Mevlânâ'nın asıl adı Muhammed Celâleddin'dir. Babası Belh Şehri'nin tanınmış kişilerinden olan Bahâeddin (Baha) Veled, annesi ise Belh Emiri'nin kızı olan Mümine Hatun'dur.

Hz. Mevlânâ'nın babası Baha Veled, yedi sülalesi bilgili, dedeleri gibi din uğruna çalışmış, düzgün bir insandı. İlim sahibi bir insan olduğu için ona "Sultan-ül-Ulemâ" yani "Bilginlerin Sultanı" demişlerdi. Hz. Mevlânâ onun ikinci oğluydu. Hz. Mevlânâ doğduğunda babası Mümine Hatuna "Bu çocuk hiçbir çocuğa benzemez ona iyi bak Mümine" demişti.

Belh halkı Sultan-ül-Ulemâ Baha Veled, çok bağlıydı. Bu durumdan rahatsız olan bazı kişiler Belh hükümdarına Baha Veled'in hükümdarın tahtında gözü olduğunu söylediler. Bunun üzerine hükümdar sadık bir adamını ağzını yoklamak için Baha Veled'e gönderir ve şunları söyle der: "Hükümdarımız; Şeyhimiz eğer Belh ülkesini kabul ederse, bugünden itibaren padişahlıkta, ülkeler ve askerlerde onun olsun bana başka bir ülkeye gitmek için müsaade etsin. Çünkü bir ülkede iki padişah bulunması münasip değildir." Bunun üzerine Baha Veled'de şöyle der: "Sultanına selam söyle. Bu dünyanın fani ülkeleri, askerleri, hazineleri, tahtları padişahlara yaraşır. Biz dervişiz, bize memleket ve saltanat münasip değildir. Biz gönül hoşluğu ile sefer edelimde, sultan kendi dostlarıyla baş başa kalsın." Bu olay ve yaklaşmakta olan Moğol istilası nedeniyle 1212 veya 1213 yıllarında aile fertleri ve yakın dostları ile birlikte Belh'ten ayrıldılar. Önce Nişâbur'a vardılar. Burada Feridüddin-i Attâr ile karşılaştılar. Nişabur'da iki İslâm kutbu, birbiriyle uzun uzun görüşmüş, bu ilmi sohbete genç Mevlânâ Celaleddin'de dâhil olmuş ve Ferideddin Attar onu olgunluğundan dolayı takdir etmişti. Buradan, Bağdat, Kûfe ve sonra Kâbe'ye ulaştılar. Hac görevlerini yerine getirdikten sonra, Şam'a uğradılar. Şam halkı ısrarla onların burada kalmasını istediler. Baha Veled: "Allah, yurdumuzun Anadolu topraklarında olmasını buyuruyor. Bizim durağımız Konya şehridir. Bu belde bizi çekiyor..." diyerek kabul etmedi. Yollarına devam ederek Halep, Malatya, Erzincan, Sivas, Kayseri, Niğde ve oradan da 1222 yılında Larende'ye (Karaman) geldiler. Larende şehri valisi Musa Bey onları sarayına davet etmesine rağmen onlar bunu kabul etmeyip Karaman'da Emir Musa'nın yaptırdığı medreseye yerleştiler. Burada Mevlânâ Celaleddin, babasının derslerine devam etti Gevher Hatun'la mütevazı bir düğünle 1225 yılında evlendi. Bir süre sonra Mevlânâ Celaleddin'in annesi ve abisi vefat etti. Mevlânâ'nın iki oğlu oldu. İlkine babasının, ikincisine abisinin ismin verdi. Daha sonra Anadolu Selçuklu Devleti hükümdarı Alâaddin Keykubad onları Konya'ya davet etti. Onlar da yedi yıl kaldıktan sonra, Karaman'dan 3 Mayıs 1228'de ayrılıp Konya'ya geldiler. Sultan Alâaddin kendilerini muhteşem bir törenle karşıladı ve onları sarayına davet etti ama Baha Veled bu teklifi reddetti ve medresede kalmak istediğini söyledi. Bunun üzerine Sultan Altunaba (İplikçi) medresesini onlara boşalttı. Baha Veled kendilerine verilen hediyeleri de "Bizim dünya malında gözümüz yoktur. Sultan hakkımız olmayan hediyeleri bize göndermesin." diyerek reddetti. Haram karışma ihtimali nedeniyle hiçbir hediyeyi kabul etmez sadece verdiği fetvalar karşılığında çok az bir ücret alırdı. Baha Veled burada Kur-an'ı Kerim dersleri ve vaazlar vermeye başladı. O Allah sevgisini bir aşk ilmi haline getirmiş, insanlardaki zulmü ve kötülüğü giderecek tek düşüncenin bu olduğuna inanmıştı. Sultan Alâaddin Keykubad düzenlediği törende tahtını Baha Veled'e vermek istediğini söyleyerek tacını ona uzattı. Baha Veled: "Biz dünya malına gözlerimizi çoktan kapattık, Allah'a kulluk ediyoruz ve onun emirlerini yerine getirmeye çalışıyoruz."diyerek reddetti. Sultan'ın lalası Emir Bedrettin Gevhertaş, Baha Veled ve çocukları için şehrin en güzel yeri olan Sultan köşkü civarında bir medrese yaptırdı ve ömürlerinin sonuna kadar bu medresede oturdular. Ayrıca Sultan, Konya kalesinin doğusundaki gül bahçesini de Baha Veled'e bağışladı. Hatta bir gün Baha Veled buradaki küçük bir tepeyi göstererek: "Benim ve çocuklarımın, onların evlat ve ahfadının mezarları burada olacaktır. Bundan sonra burası, can ve gönül bahçesi, erenler makamıdır." demişti. Nitekim Baha Veled'in vefatından sonra, cenazesi buraya defnedilmiş, Hz. Mevlânâ'nın türbesi de burada inşa olmuştu. Baha Veled Konya'da ancak iki yıl oturabilmişti. 1231 yılında 85 yaşını henüz geçmişken Konya'da vefat etti. Cenaze Sultan tarafından hediye edilen gül bahçesine defnedilerek kısa bir süre sonra üzerine basit bir türbe yapılarak mezarı örtülmüştür. Hz. Mevlânâ, babasının türbesinin üstüne büyük bir türbe ve yüksek bir kubbe yapmak isteğine şu cevabı vermiştir: "Şu kâinatı kucaklayan gök kubbeden daha iyisini yapabilir misiniz? Hayır. O halde yenisini yapmaya zahmet buyurmayınız."

Baha Veled öldükten sonra onun verdiği vaazları, Hz. Mevlânâ vermeye başladı, babasının öğrencileri ve müritleri Hz. Mevlânâ'nın çevresinde toplanmaya başladılar. Fakat Hz. Mevlânâ, kendisini tam olarak yetişmiş görmüyor, bu posta oturamıyordu. O güne dek babasından tahsil etmişti. Büyük bilgin bütün bilgilerini oğluna aktarmıştı. Ancak o, kendisini çok yalnız hissetti. Bu sırada Baha Veled'in Belh'deki müritlerinden Seyyid Burhaneddin "Benim Şeyhimin oğlu yalnız kaldı, beni beklemekte diyerek" Konya'ya geldi. Hz. Mevlânâ onu medresesinde misafir etti ve o günden sonra onun terbiyesi altına girdi. Seyyid Burhaneddin'in isteği ile Şam'da 1-2 yıl eğitim aldı ve her geçen gün ilmini arttırdı. Devrin tanınmış bilginlerini ziyaret ediyor, onlarla konuşuyor, suallerine cevap alıyordu. Böylece aylar yıllar geçti. Seyyid Burhaneddin 9 yıl boyunca Hz.

Mevlânâ'yı eğitti, görevinin bittiğine inanınca da Konya'dan ayrılarak Kayseri'ye yerleşti ve 1 yıl sonra burada vefat etti. Seyyid Burhaneddin ölümünden sonra Hz. Mevlânâ yine yalnız kalmıştı. Ancak aynı zamanda Hz. Mevlânâ'nın etrafında büyük bir toplulukta vardı. Bunlar arasında yetişkin hocalar, talebeler, hatta halktan, esnaftan kimseler vardı. Medresesi her gün doluyor, etrafındaki çember gün geçtikçe genişliyordu. O, hem medrese hocası(müderris), hem vaiz, hem müftüydü. Hz. Mevlânâ vaazlarında babasından ve hocası Seyyid Burhaneddin'den misaller vererek kâmil insan olmanın yollarını göstermeye çalışıyordu.

Hz. Mevlânâ'nın eşi Gevher Hatun genç yaşta vefat etti. Hz. Mevlânâ Konya'da bir çocuklu dul asil ve temiz huylu bir hanım olan Kerra Hatun'la evlendi. Bu evlilikten bir oğlu ve bir kızı oldu. İsimleri Muzaffereddin Emir Âlim ve Melike idi. Eşi ve çocuklarıyla medresesinde mütevazı bir hayat sürdürüyordu. Gönlü gani, sabır ve tevekkülde, tevazuda eşi yoktu. Verdiği fetvaların karşılığında aldığı birkaç kuruşla ailesini geçindiriyor, evinde yiyecek hiçbir şey bulunmadığı günler, "Allah' şükürler olsun. Ne hoş ev bugün... Peygamber evine döndü." diyordu. Sultanlardan, emirlerden gelen hediyeler, ya çöplüğe dökülüyor veya muhtaçlara gönderiliyordu.

Sultanların gönderdiği hediyeleri geri çevirir kimseden bir şey kabul talep etmezdi. Kıyafetlerinde de başkalık yoktu. Halkın giydiğinden ayrı bir şey giymezdi. Başına dumani renk bir destar sarar, sırtına da önü yırtmaçlı, uzun etekli ve geniş, uzun kollu bir ferace geçirirdi. Feracenin önü daima yırtmaçlı dikilirdi. Feraceleri, bir fakire rastladığında rahatça çıkarıp verebilmesi için yırtmaçlı dikilirdi. Uzunca, fakat zayıf bir boy, yüksek bir alın, buğday beniz, ince siyah kaşlar ve derin manalı, ela gözler... Yüzünü ince bir siyah sakal çevirir. Dudaklarından daima tatlı bir tebessüm dökülmektedir. Bir ağız ki, lüzumunda konuşur, tane tane derinliğine ruha hitap eder; bazı kere sözleri titretir veya düşündürür. Ciddiyet telkin eden tavır ve hareketleriyle, her girdiği yerde saygı görür, herkes susar, onun konuşmasını beklerdi. Her sabah medreseye gider ders verir, akşam olunca evine döner çocuklarının tahsil ve terbiyesiyle meşgul olur, bazı geceler ulema meclislerine giderek sabahlara kadar çeşitli bilgiler üzerinden "muhasebeler" yapardı.

Hz. Mevlânâ 15 Kasım 1244'de Şems-i Tebriz-i ile karşılaştı. Bu karşılaşma Hz. Mevlânâ'nın hayatında büyük bir devrim yaptı. Hz. Mevlânâ, birkaç günlük konuşmanın ardından onun eşsiz bir arkadaş olduğunu düşündü. Aylarca baş başa sohbet ettiler. Hz. Mevlânâ tüm vaktini onunla geçiriyordu. Bu durum onun sevenlerini kıskançlığa sevk etti. 1246 yılının şubat ayı içinde Şems aniden ortadan kayboluverdi. Hz. Mevlânâ onu uzun süre arattı ve Şam'da olduğunu öğrendi. Ona üç kez mektup yazdı. Ancak üçüncü mektubuna cevap alabildi ve Hz. Mevlânâ, oğlundan Şems'i Şam'dan getirmesini istedi. O da bu isteği yerine getirdi. Şems'in bir daha Hz. Mevlânâ'yı terk etmemesi için onu Kimya Hatun ile evlendirdiler. Ancak bir müddet sonra Kimya Hatun kısa bir rahatsızlığının ardından vefat etti. Bir gece Hz. Mevlânâ ve Şems sohbet ederken kapı çaldı, Şems'i görmek isteyen bir derviş olduğunu söylediler, Şems bakmak için gitti ve bir daha Şems'ten haber alınamadı. Şems'in yokluğunda Hz. Mevlânâ'nın gönlünde gamlı, kasvetli günler gelip geçiyordu. Hz. Mevlânâ, Şems'in ölümünden sonra uzun yıllar inzivaya çekildi. Daha sonraki yıllarda Selâhaddin Zerkûbî ve Çelebi Hüsâmeddin, Şems Tebrizî'nin yerini doldurmaya çalıştılar.

Yaşamını, "Hamdım, Piştim, Yandım" sözleri ile özetleyen Hz. Mevlânâ, 17 Aralık 1273 Pazar günü Hakk'ın rahmetine kavuştu. Acı haberi duyan herkes Konya'ya akın etti. Konya hiç böyle bir kalabalık görmemişti. Her milletten, her kademeden insan vardı. Hz. Mevlânâ gül bahçesine defnedilecekti. Medreseden buraya yürüyerek 10-15 dakikada gelinebilirdi. Cenaze sabahın erken saatlerinde kaldırıldığı halde, akşama doğru Musalla'ya varabilmişti. Cenaze namazını Sadreddin Konevî kıldırması istemişti sağ iken. Ancak Sadreddin Konevî, cenazede bayıldığı için namazı Kadı Sirâceddin kıldırdı.

Hz. Mevlânâ, ölüm gününü yeniden doğuş günü olarak görüyordu. O öldüğü zaman sevdiğine yani Allah'ına kavuşacaktı. Onun için Hz. Mevlânâ, ölüm gününe düğün gecesi manasına gelen "Şeb-i Aruz" demekteydi. "Ölümümüzden sonra mezarımızı yerde aramayınız! Bizim mezarımız ariflerin gönüllerindedir." diyordu Hz. Mevlânâ.

Hz. Mevlânâ, mezara türbe yapılmasını pek istemezdi. Babası Baha Veled'in mezarına türbe yapılma isteğini de reddetmişti. Ancak kendisi öldükten sonra oğlu Sultan Veled ricalara dayanamayarak babasının mezarı üzerine türbe yapılmasını kabul etti. Hz. Mevlânâ'nın mezarı üzerine konulacak sandukanın metnini Sadreddin Konevî hazırlamış, baş tarafına Âyet-el-kürsî yazılmış, altına da Hz. Mevlânâ'ya ait kitabe işlenmişti. Arka yüzünde ölüm tarihi ile sandukayı yapan sanatkârların adları yazıyordu. Yan cepheler Hz. Mevlânâ'nın gazellerini ve Mesnevi beyitlerini içeriyordu. (Hz. Mevlânâ'nın mezarı üzerine yerleştirilen bu yüksek sanduka, Kanuni Sultan Süleyman devrinde babası Sultan-ül-Ulemâ üzerine kaldırılmış ve Hz. Mevlânâ ile yanı başında

buluna oğlu Sultan Veled'in üzerine gök mermerden yeni bir sanduka yaptırılmıştı.) Hz. Mevlânâ'nın türbesi tamamlanmıştı. Türbe değil, gönüller kâbesiydi, âşıklar yurduydu burası…

Hz. Mevlânâ şeyhlik, pîrilik davasında değildi. Bir tarikat da kurmamıştı. O, yol göstermiş, yolcu olmuştu. Ölümünden sonra onun yeri boş kalamazdı. Çelebi Hüsameddin, Sultan Veled'in ricalarına dayanamayarak posta oturdu. Tam on yıl. Çelebi Hüsameddin, 25 Ekim 1284'de öldü. Çelebi Hüsameddin'in vefatından sonra Sultan Veled 60 yaşındayken müritlerin arzusu ile Çelebilik makamına oturmuş, bir tarikat teşekkülüne doğru ilk adımı atmıştı. Merkez olarak Konya'yı ve Mevlana Türbesi'ni seçmişti. Sultan Veled 86 yaşında, 1312 yılı Kasım ayının 12'sinde Cumartesi günü Hakk'ın rahmetine kavuştu. Sulatan Veled öldükten sonra yerine oğlu Ulu Ârif Çelebi, ondan sonra onun yerine kardeşi Şemseddin Emîr Alîm, ondan sonra diğer kardeşi Hüsameddin Vacib Çelebi geçmişti. Bundan sonra da böyle devam edip gitmiştir. Osmanlı padişahları ile akrabalık kurmuşlar, padişahlar Hz. Mevlânâ Türbesi'nde tadilatlar yaptırmışlardır. Yavuz Sultan Selim, şadırvan yaptırmış, Kanuni sultan Süleyman Semahane ve Mescit bölümünü ilave ettirmiş, Hz. Mevlânâ ve Sultan Veled üzerine gök mermerden bir sanduka yaptırmış, Ahşap sandukayı Baha Veled'in üzerine kaldırtmış, III. Murat ve III. Mehmet Derviş hücrelerini ve Matbah bölümünü ilave ettirmiştir. Cumhuriyetin ilanından sonra tekke ve dergâhların kaldırılması çelebilik makamı, yedi asırlık çeşitli hadiselere sahne olduktan sonra kendiliğinden tarihe karışmış, Hz. Mevlânâ Türbesi , "Müze" haline getirilmiştir.

DERS PLANI III

OKULUN ADI : Sarayönü İsmet ve Ümmühan Önal İlkokulu
DERSİN ADI : Görsel Sanatlar
SINIF : 4.Sınıf
ÖĞRENME ALANI : Müze Bilinci
SÜRE : 5 ders saati (40 Dakika x 5)

KAZANIMLAR : *Yakın veya uzak çevresinde bulunan ören yeri, tarihî eser, anıt gibi yerlerin geçmişi hakkında ön bilgi edinir.
*Ören yeri, tarihî eser, anıtlar ve müzelerden yola çıkarak iki veya üç boyutlu görsel tasarımlar yapar.
*Ülkemizin müze, ören yeri, tarihî eser, anıt vb. zenginliklere sahip olmasından gurur duyar.

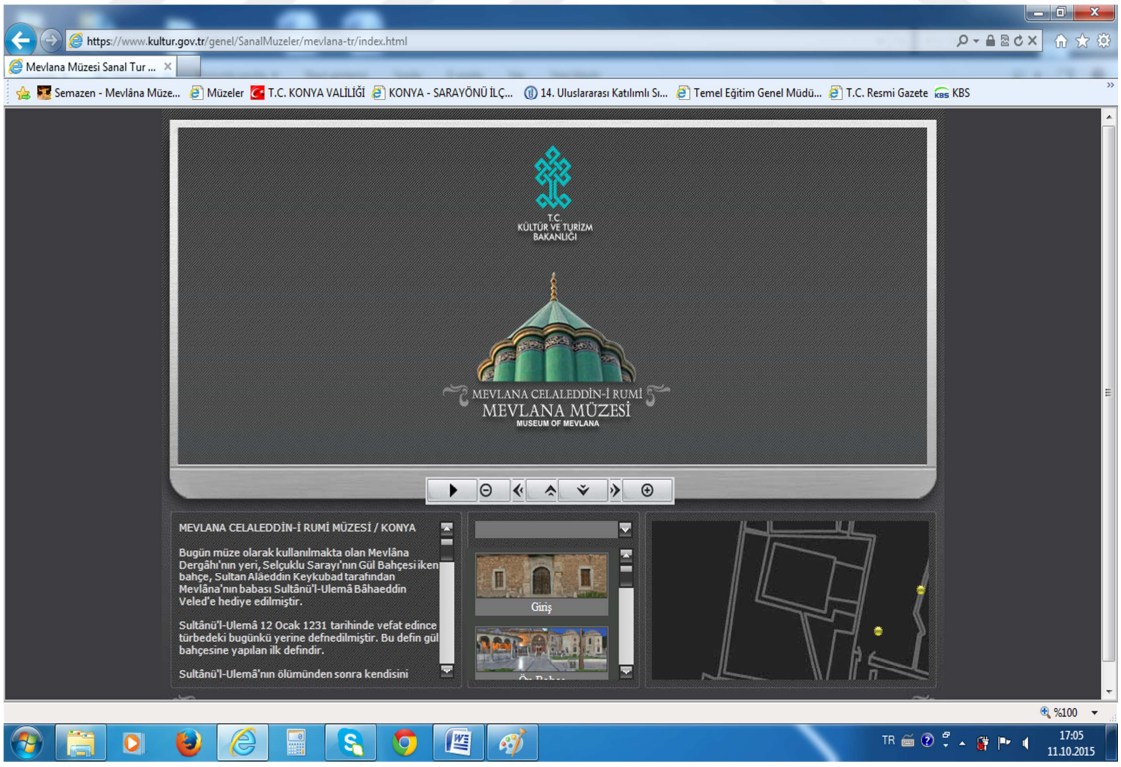
DERS ALANI : 4/A Sınıfı
ÖĞRENME ÖĞRETME YÖNTEM TEKNİKLERİ : Tartışma, anlatım, beyin fırtınası, uygulama, gösterim, soru cevap, drama, düz anlatım

ARAÇ-GEREÇLER : Müzede bulunan eserlere ilişkin görseller, pastel boya, kuru boya, kurşun kalem, etkinlik kitabı, bilgisayar, çoklu-ortam araçları (projeksiyon makinesi, mause, hoparlör), sofra malzemeleri

ÖĞRETME-ÖĞRENME ETKİNLİKLERİ

- Şu anda Hz. Mevlânâ Müze'sine gitmek isteyen var mı?
- Aracımız yok nasıl gidebilir?
- Biz gidemedik, müze bizim ayağımıza gelebilir mi?

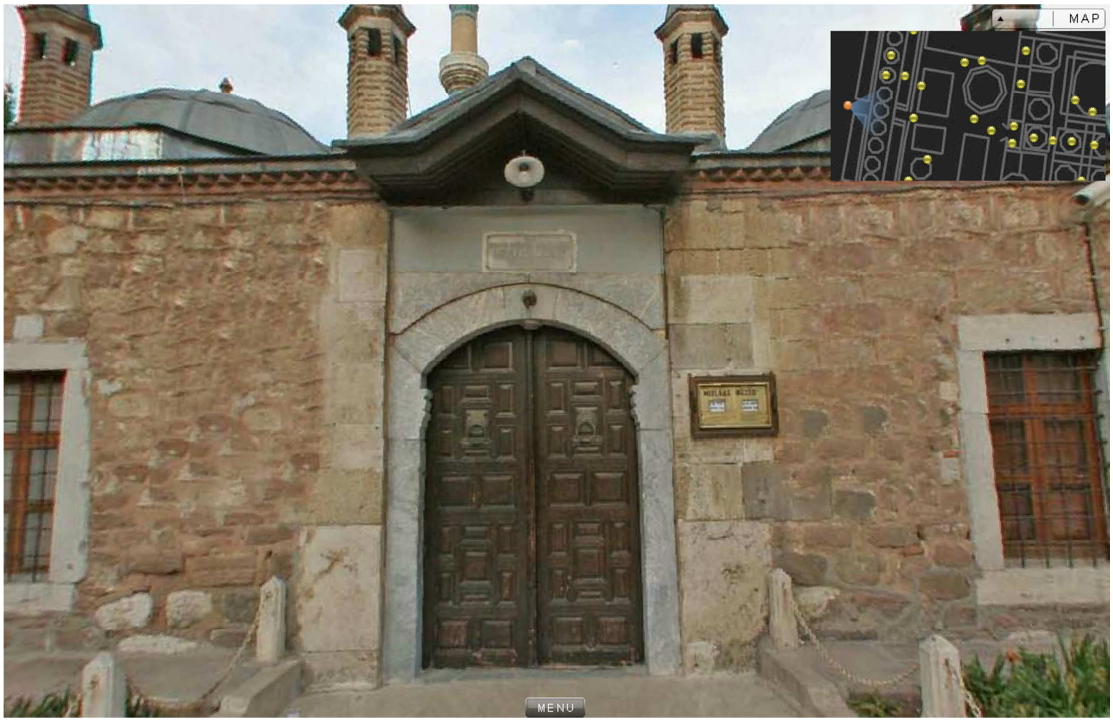
Soruları ile öğrencilerin dikkatleri derse çekilir ve bilgisayarda Sanal Hz. Mevlânâ Müzesi açılır (http://www.kultur.gov.tr/genel/SanalMuzeler/mevlana-tr/index.html).

Öğrencilere sanal müze uygulaması sırasında uymaları gereken kurallar kısaca açıklanır ve Sanal Müze gezisi için hazırlanan etkinlik kitabı öğrencilere dağıtılır. Kitap öğrencilere tanıtılır.

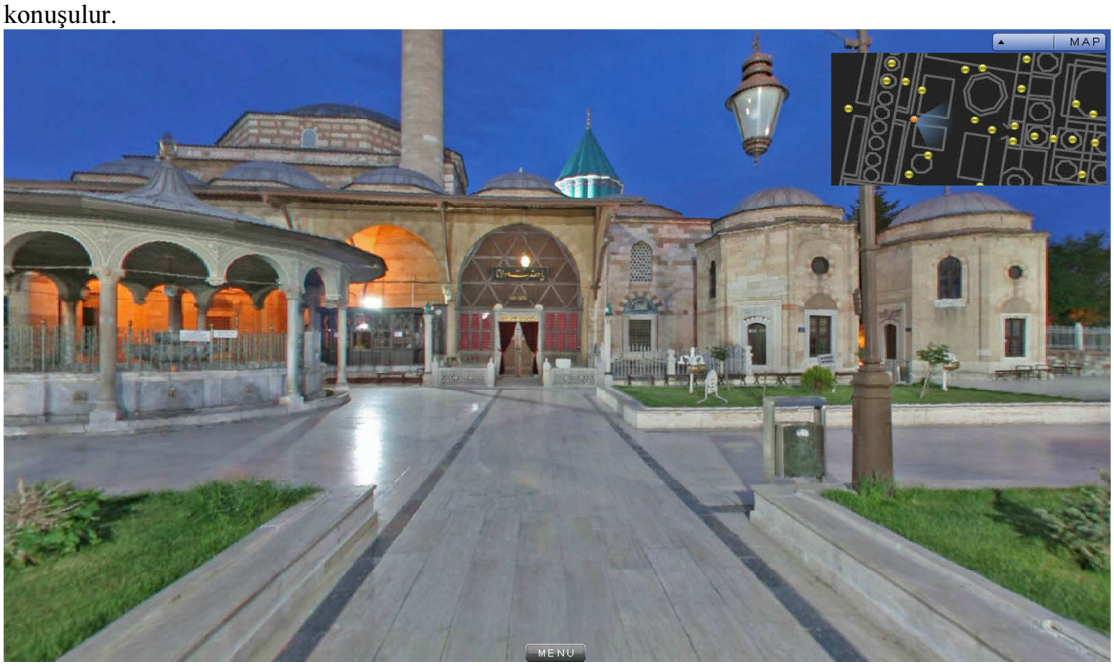
"Bu dersi dikkatlice izlerseniz, dersin işlenmesine yeterince katkıda bulunursanız Hz. Mevlânâ'nın kim oluğu, hayatı, yaşayışı, düşünceleri, davranışları konularda yeni deneyimler kazanacaksınız; bu bilgiler günlük hayatta işinize yarayacak" diyerek Sanal müze uygulaması hakkında farkındalık oluşturularak uygulamaya geçilir.

- Hz. Mevlânâ Müzesi sanal ortamda gezilmeye başlanır. Önce Müze'nin çevresi gösterilir. Müzenin avlusuna dervişan kapısından girilir.

Dervişan Kapısı: Kapıya ana giriş kapısı olması yanında, Dervişler bu kapıyı kullandığından DERVİŞÂN KAPISI olarak adlandırılmıştır. Ahşaptan yapılmıştır. İki kapılıdır. Kapıların üzerinde bronz tokmaklar vardır.

Müzenin bölümlerinden bahsedilir. Kaç bölümü olduğu, hangi bölümün nerede olduğu konuşulur.

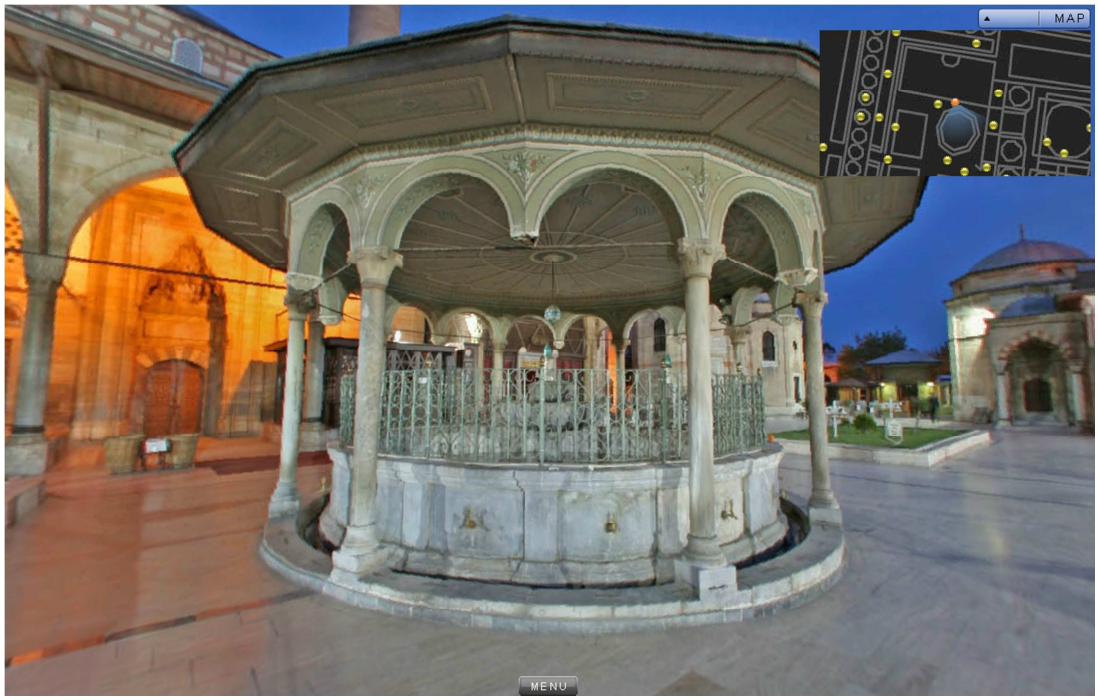
Bahçenin kuzeyinde ve batısında derviş hücreleri, güneyinde matbah, doğusunda ise Semahane, Mescit ve Hz. Mevlânâ'nın Türbesinin ve aile efradının mezarlarının bulunduğu ana bina vardır.' bilgileri verilir.

- Bahçede bunlar dışında başka neler görüyorsunuz? diye sorulur.

Selsebil, Şadırvan, Şeb-i Aruzu incelenir. Gece ve gündüz görünümleri gösterilir. Bunlar hakkında kısa bilgi verilir.

Selsebil: *Yapıldığı zaman bilinmemekle birlikte cennet çeşmelerinden birinin adıdır. Üzerlerinde mermerden yapılmış küçük beyaz çanaklar vardır. Çanaklardan akan suların şırıltıları insanı dinlendirir. Çanaklar aynı zamanda kuşların su içtikleri ve yıkandıkları yerlerdir. Bu çanaklar yukarıdan aşağı doğru 1 -2-3-2-1 şeklinde dizilmektedir. Çanakların bu şekilde sıralanmasının sebebi İslam Tasavvuf Felsefesinde Vahdet-i vücut anlayışı olan insanın doğup çoğalmasını ve tekrar aslına dönmesini temsil eder.*

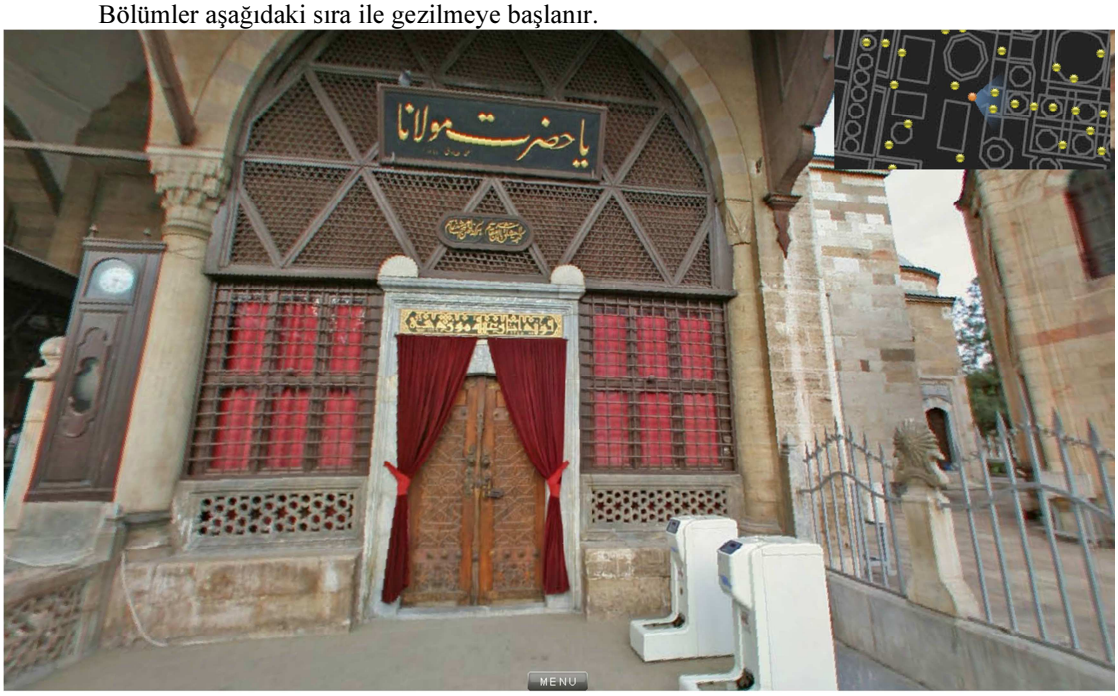

Şadırvan: *Osmanlı Padişahı Yavuz Sultan Selim 1517 yılında yaptırmıştır. 16 tane musluk vardır.*

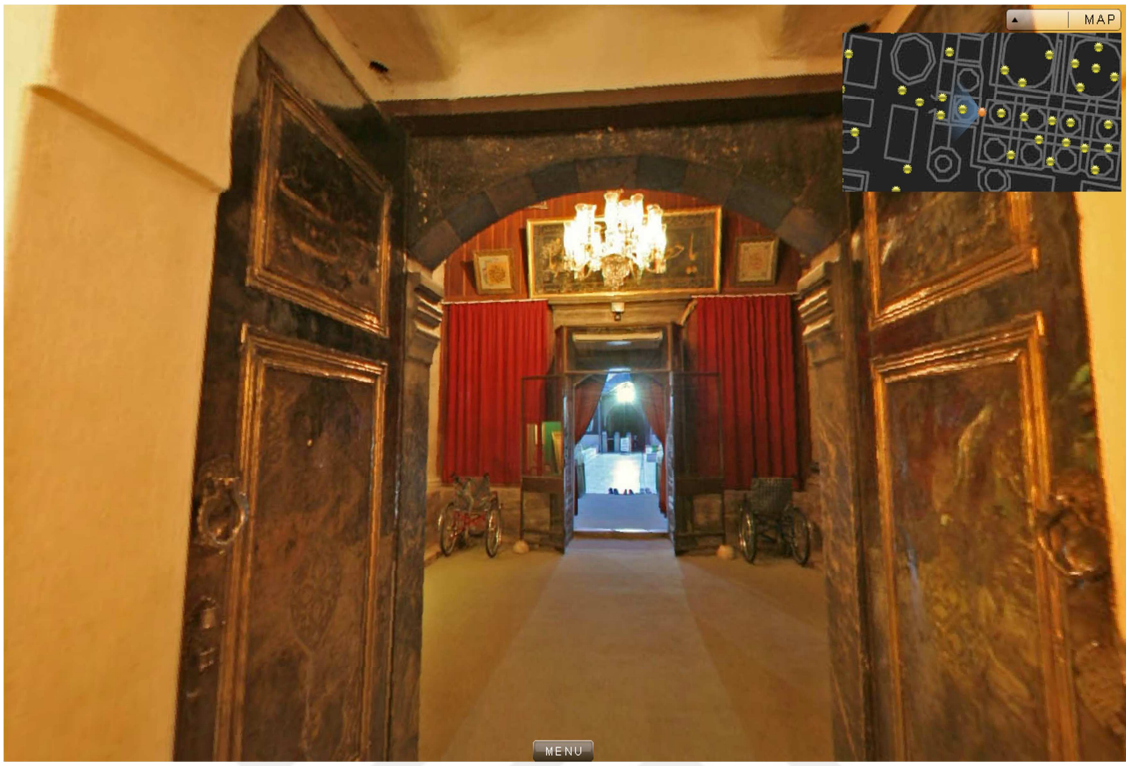

Şeb-i Aruz (Düğün Gecesi) Havuzu: *Gök mermerden yapılmış, iç içe iki çerçeveden oluşmuş, altı köşeli, başında ejderha şeklinde musluktan su akan havuzdur. Mevleviler Hz. Mevlânâ'nın ölüm yıl dönümünde, bu havuzun yanında toplanır, yer, eğlenir ve semâ gösterileri yaparlar ve onu anarlarmış. Bu havuza düğün gecesi anlamına gelen "Şeb'-İ Arûs Havuzu" denilmesinin nedeni Hz. Mevlânâ'nın ölüm gününü Allah'a kavuşacağı için düğün günü olarak görmesidir.*

Bölümler aşağıdaki sıra ile gezilmeye başlanır.

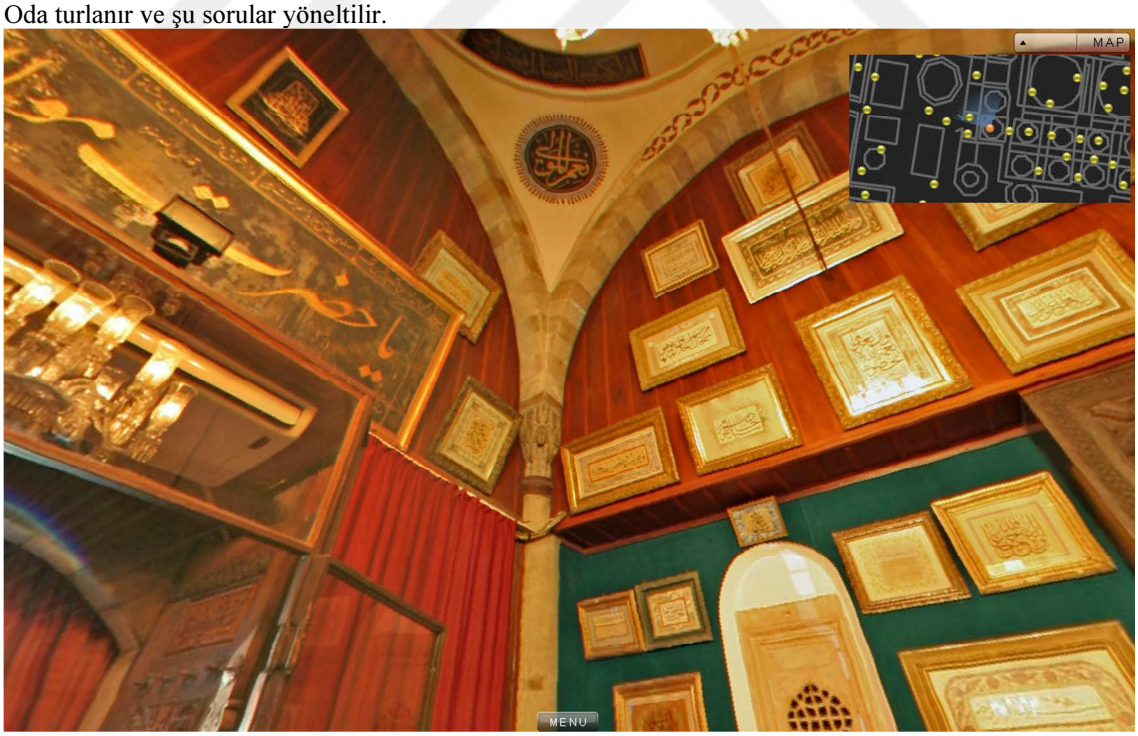

Türbe salonuna gümüş kapıdan girilir.

TİLAVET ODASI

Oda turlanır ve şu sorular yöneltilir.

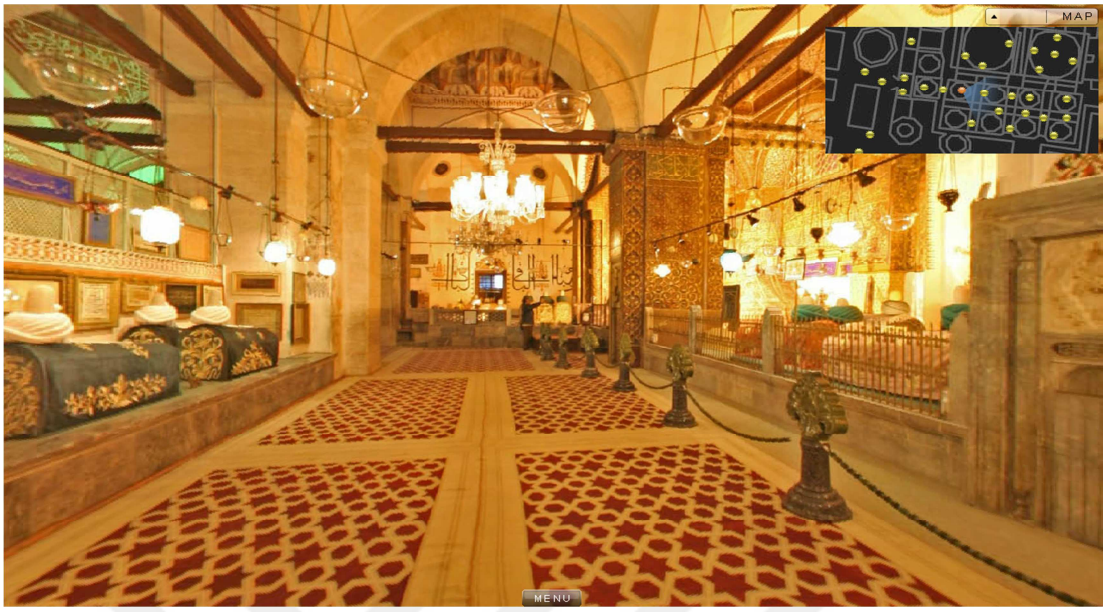
- Bu odanın adı tilavet odası. Burada neler görüyorsun?

Sorulardan sonra tilavetin anlamının "Kur'an-ı güzel sesle ve usulüne uygun olarak okuma" olduğu söylenir ve şu sorular yöneltilir:

- Bu oda ne amaçla kullanılmış olabilir? Bu odaya neden "Tilavet Odası" denilmiştir, sizce?

Tilavet Odası; *önceleri dervişlerin Kuran okuduğu, kubbeli küçük bir salondur.*

HUZUR-İ PİR BÖLÜMÜ

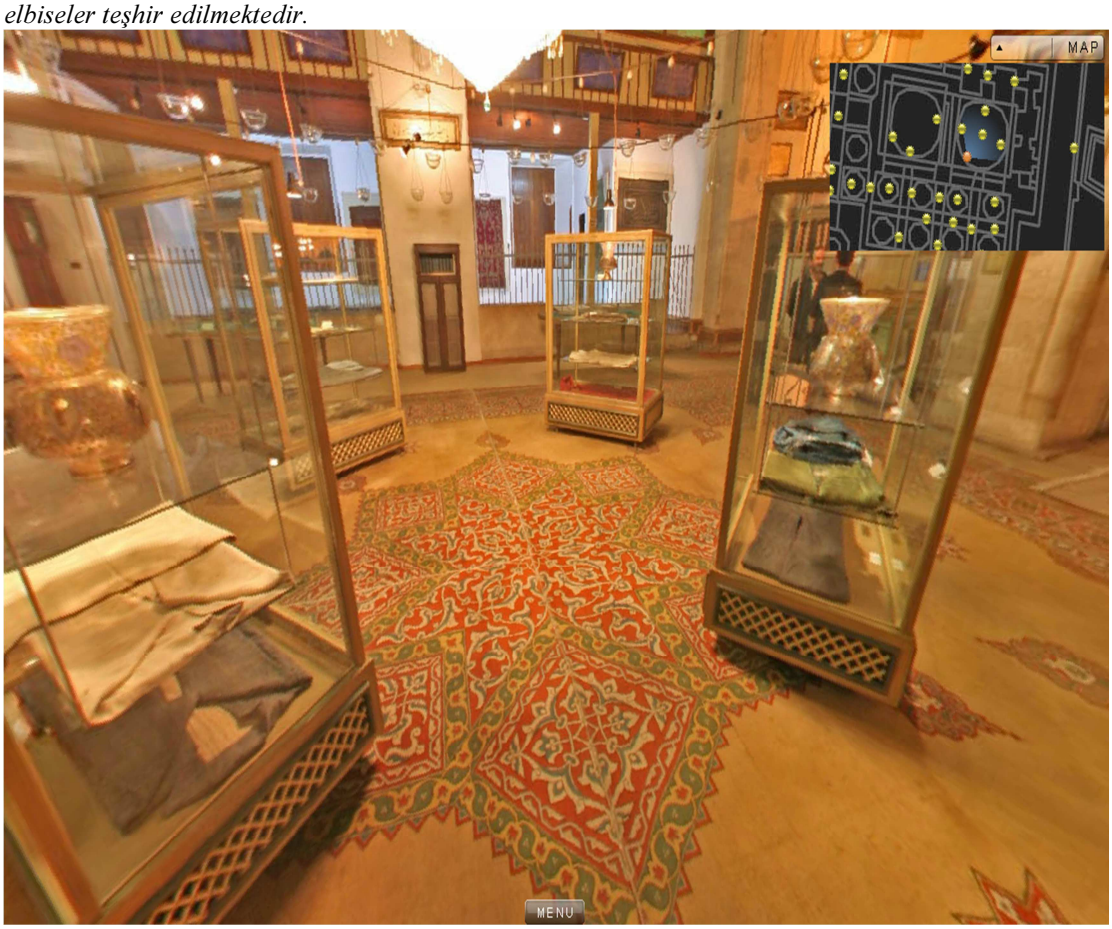

Bu bölümde *'Salonun kuzeyinde 6 Horasan erinin sandukaları ve onların ayakucunda Nisan tası vardır. Nisan Tası: Bronzdan yapılmıştır. Kapağında horoz figürü vardır. Mevlevi Dergâhına, İlhanlı Hükümdarı Ebu Said Bahadır Han hediye etmiştir. Bu tasta Nisan yağmurları toplanır ve kurak yıllarda bu su tarlalara serpilirmiş. Salonun doğusunda ve güneyinde Hz. Mevlâna ve babası, Bahaeddin Veled'in soyundan gelen, 10'u bayan, 10'u Mevlevîlikte makam sahibi olmuş kişilere ait olmak üzere toplam 65 mezar vardır. Bayan mezarlarının sandukalarının üzerinde sikke yoktur. Yeşil kubbenin altındaki Hz. Mevlânâ'nın ve oğlu Sultan Veled'in mezarlarının üzerindeki iki bombeli mermer sandukayı 1565 yılında Kanunî Sultan Süleyman yaptırmıştır. Sandukaların üzerindeki Pûşîde'yi (örtü) ise Sultan II. Abdülhamid 1894'de yaptırmıştır. Bu örtü altın sırma tellerle işlenmiştir.* 'bilgileri verilir. Puşide (örtü) incelenir.

SEMAHANE

Bu bölüme girilir ve şu bilgiler verilir; *Semahane, Yeşil Kubbe'nin kuzeyindedir. Bitişiğindeki Mescid ile birlikte XVI. yy'da Kanuni Sultan Süleyman zamanında yapılmıştır. Semahane, Sema'nın yani "Mukabele" denen Mevlevi ayininin yapıldığı yer anlamına gelir. Semahane'de; Hz. Mevlânâ Türbesi ve Dergahı'na ait musiki aletleri, rahleler, şamdanlar, kandiller ve Hz. Mevlânâ'ya ait elbiseler teşhir edilmektedir.*

Sırasıyla şamdanlar, kandiller, rahle, Hz. Mevlânâ'ya ait kıyafetler, tespihler incelenir ve bunlar hakkında bilgi verilir.

Şamdan: *Selçuklu şamdanlarına benzemektedir. Üzerlerinde kuş, insan figürleri ve yazı kuşakları vardır.*

Kandil: *Memluklular zamanından kalmadırlar. Kırmız, yeşil, mavi, sar renklerle süslenmiştir. Zincir askıları ve kulpları vardır.*

Rahle: Ceviz *ağacından yapılmıştır. Önceden bu rahle üzerinde mesnevi okunurmuş.*

Sikke, Cübbe, Hırka, Entari: *Sikke, beyaz yünden yapılmış şapkadır. Sikke, cübbe, hırka, entari gibi Hz. Mevlânâ'ya ait elbiseler sergilenmektedir.*

Serpuş: *Keçenin kumaş ile kaplanıp iplikle işlenmesi ile yapılan, üzerinde Kelime-i Tevhid ve Allah yazıları olan başlıktır. Şemsi Tebrizî'ye aittir.*

Zikir Tespihi*: Mevlâna Dergâhı'ndan kalan tespih, 577 tanelidir ve ahşaptan yapılmıştır. Topkapı Sarayından gönderilen tespih ise 1489 tanelidir ve Ihlamur ağacından yapılmıştır.*

Daha sonrada kitaplar incelenir. *'Bu vitrinlerde Mesnevi'nin ve Divan-ı Kebir'in en eski nüshaları bulunmaktadır.'* bilgisi söylenir ve bu eserlerin adlarını daha önce duyup duymadıkları sorulur. Bu eserler ve Hz. Mevlânâ'nın diğer eserleri hakkında kısa kısa bilgiler verilir.

Mesnevi: *Hz. Mevlânâ'nın eseridir. Hz. Mevlânâ bu eserinde tasavvufi düşüncelerini hikâyeler şeklinde anlatmıştır. 6 ciltten oluşmaktadır. Dili Farsça'dır.*

Divan-ı Kebir: *Büyük defter anlamına gelir. Şiirlerden oluşmaktadır. Dili Farsça'dır. Az da olsa Arapça, Türkçe ve Rumca şiirlerde vardır.*

Fihi Ma Fih: *"Onun içindeki içindedir" anlamına gelmektedir. Hz. Mevlânâ'nın sohbetlerinin, oğlu Sultan Veled tarafından toplanmasıyla yazılmıştır. 61 bölümden oluşmuş ve cennet, cehennem, dünya, ahret gibi konular işlenmiştir.*

Mektubat: *147 adet mektuptan ibarettir. Hz. Mevlânâ bu mektupları kendisine sorulan dini ve ilmi konularda öğüt vermek amacıyla yazmıştır.*

Meclis'i Seb'a (Yedi Meclis): *Hz. Mevlânâ'nın Yedi Vaazı'nın Çelebi Hüsameddin ve oğlu Sultan Veled tarafından not edilmesinden meydana gelmiştir. Hz. Mevlânâ bu eserinde anlatılacak konuları hikâye ve şiirle anlatmaktadır.*

- ***Öğrencilerin Etkinlik Kitabı 2. Sayfadaki 'Mesnevi ve Divan-ı Kebir' ile ilgili etkinliği yapmaları istenir.***

Beni Bul Etkinliği

Aşağıdaki bölümde bulunan bir nesne ile ilgili olan özellikler söylenir. Bu özelliklere dayanarak bu nesnenin ne olduğunu bulmalarını istenir.

- Bu nesne günümüzdeki haline şekil bakımından benziyor.
- Yapı malzemesi bakımından günümüzdeki ile aynı.
- Hala aynı işlevi görüyor.

Ney sesi verilir.

- Bir ses duydunuz mu?
- Daha önce bu sesi duymuş muydunuz?
- İşte nesnenin sesini de duydunuz. Bu ne sesi?

Çocuklardan ney sesi cevabı beklenir. Sıradaki etkinlikle derse devam edilir.

Olası Olan Olası Olmayan Etkinliği

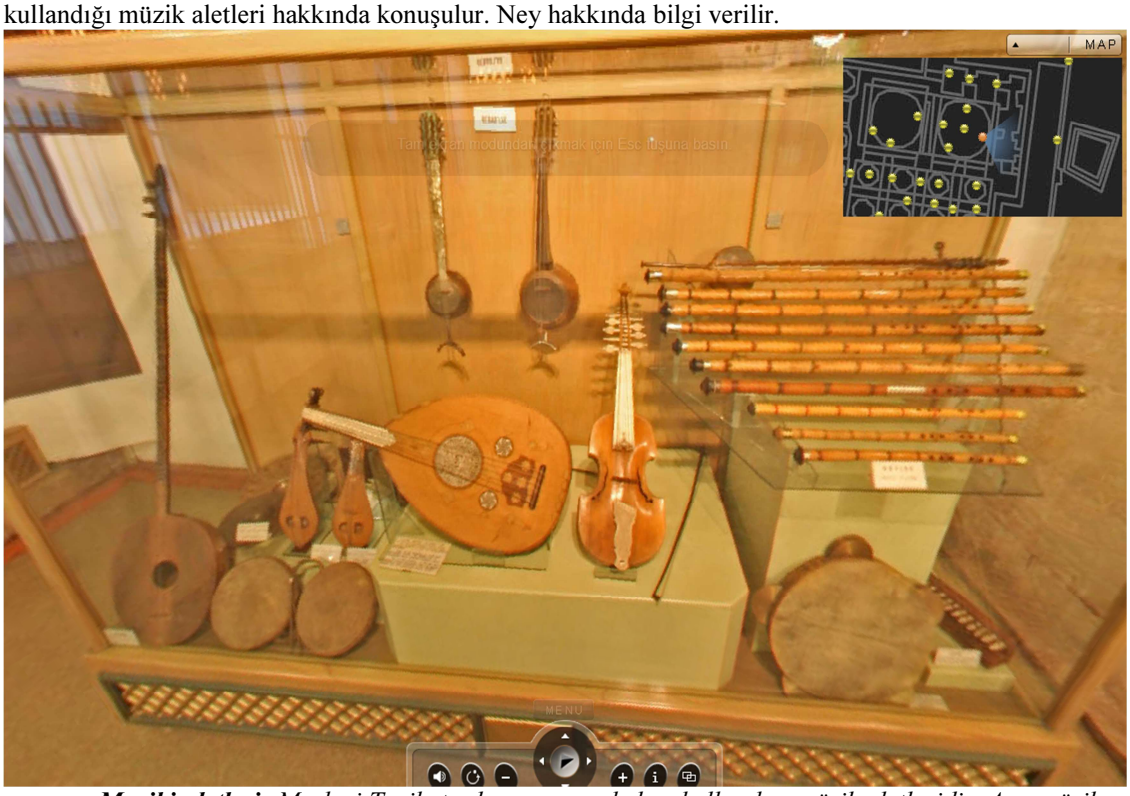
Şimdi soracağım sorulara olası olan, olası olmayan, hatta çılgınca yanıtlar düşünün.

- Ney nasıl var oldu?
- Ney neden bu renkte? Neden bu biçimde?
- Ney ne için kullanılır?

Sorularına alınan cevaplar doğrultusunda çocukların neyin neyden yapıldığını bulmaları sağlanır.

- ***Neyin öneminden konuşulur ve Etkinlik Kitabı 3. Sayfadaki neyle ilgili 'Beni daha önce görmüş müydün? Sesimi daha önce hiç duymuş muydun? Sesimi beğendin mi? Beni üflemek ister misin? Neden?' sorularını cevaplamaları istenir.***

Semahane bölümünde son olarak vitrinler içerisindeki Mevlevi musiki aletleri incelenir. Mevlevilerin kullandığı müzik aletleri hakkında konuşulur. Ney hakkında bilgi verilir.

Musiki aletleri: *Mevlevi Tarikatında sema yapılırken kullanılan müzik aletleridir. Ana müzik aletleri: ney, kudüm. rebab iken halile, def, ud, kemence de diğer müzik aletleridir.*

Ney'in Hikâyesi

Ney'in insanlar tarafından keşfedilmesi ile Mevlevî kaynaklarında anlatılan hikâye şöyledir: Bir gün, peygamberimiz Hz. Ali (r.a) ile konuşurken, ona ilahi aşkın sırlarını anlatır ve kimseye anlatmamasını söyler. Ancak Hz. Ali, bu sırları dayanamaz ve kuru bir kör kuyuya anlatır. Hz. Ali'nin anlattığı sırların güzellikleriyle kuyunu suyu dolar, sel olup taşar. Taşan sularla kuyunun etrafında kamışlar yetişir. Günler sonra oradan geçen bir çoban kamışlardan birini keser ve gövdesine delikler açar ve üfler. Kamıştan çıkan ses herkesi kendine hayran bırakır. Peygamberimiz bu sesi duyunca Hz. Ali'yi çağırır. "Sana anlattığım sırrı açıkladın mı?" diye sorar. Hz. Ali "Evet, ya Rasulallah! O yüce sırrı kalbime sığdıramadım. Suyu çekilmiş bir kuyuya söylemeye mecbur kaldım" diye cevap verir. Mevlana'nın anlattığı bu hikâyede kör kuyunun etrafında yetişen kamışlar "ney" olarak bilinir.

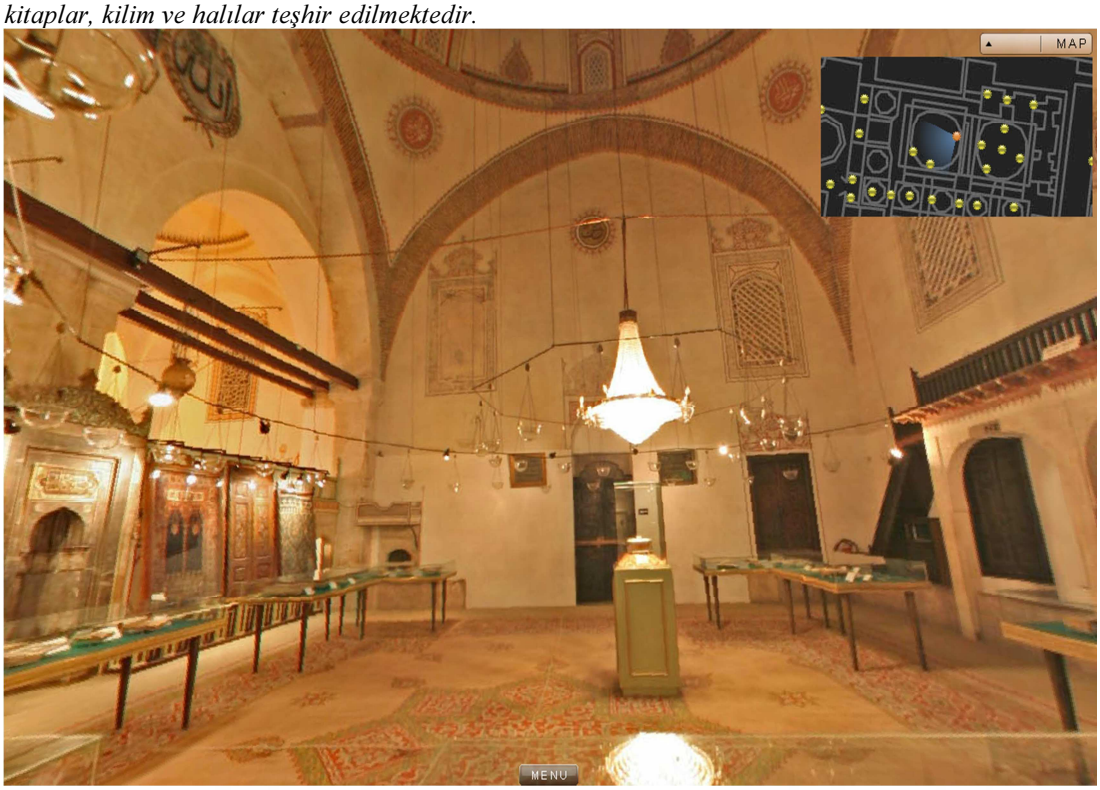
Sazlıkta yetişen kamışlar kesilip, içi boşaltılır ve kurutulur. Sonra, ateşle delinir, baş ve son kısmına demir boğumlar eklenir ve bir süre bekletildikten sonra ney hazır hale gelir. İnsan da tıpkı ney gibi çeşitli yollarla içi dünyevî sıkıntılardan boşaltılır. Sabır gerektiren imtihanlarıyla karşılaşır ve olgunlaşır. Yani bir nevi ney oluşum aşamaları, insanın olgunlaşma basamaklarını ifade eder.

Kamışlar, sazlıktan koparıldıktan sonra delik açmak için kızgın demirlerle yakıldığında, insan gibi feryat eder. İşte bu feryat, duyulan acının belirtisi değil, aslına dönme isteğinin, vatanına, kamışlığa kavuşma arzusunun yakarışıdır. Bir nevi ruhların Allah'a kavuşma arzusu olarak da açıklayabiliriz.

Ayrıca çok ilginçtir ki ney kamışı de tıpkı insan gibi 9 ayda meydana gelir ve sazlıktan koparılır. Bebeğin ana vücudundan kopması gibi. İnsan boğazında sesi sağlayan 9 boğum vardır, ney de 9 boğumdan meydana gelir, bu yüzden karakter olarak insan sesine en yakın enstrümandır. Üzerindeki yedi nota ise insanın kemale ermek için yedi kat nefisle baş etmesi gerekmesi ile eşdeğerdir.

MESCİD

Semahane'nin batı yönü bitişiğinde Dergah Mescidi vardır. Mescid'in asıl kapısı batıda Dergâh avlusuna acılır; Mescid'in mermer mihrabı ve tek şerefeli bir minaresi bulunmaktadır Mescid'deki vitrinlerde; ciltlerine, tezhip ve yazılarına, tarihlerine göre müzelik değerlerde yazma kitaplar, kilim ve halılar teşhir edilmektedir.

- Burada neler görüyorsunuz? Mescid vitrinlerinde sergilenen hat ve tezhip örnekleri incelenerek bunlar hakkında bilgi verilir. ***Hat:*** *Belirli kurallara göre kalarak güzel yazı yazma sanatıdır.* ***Tezhip:*** *Farsça bir kelime olan, altın ile süsleme anlamına gelen eski süsleme sanatıdır. Daha çok boya ile yazma kitap sayfalarının, hat levha kenarlarının süslemesidir.*

MATBAH BÖLÜMÜ

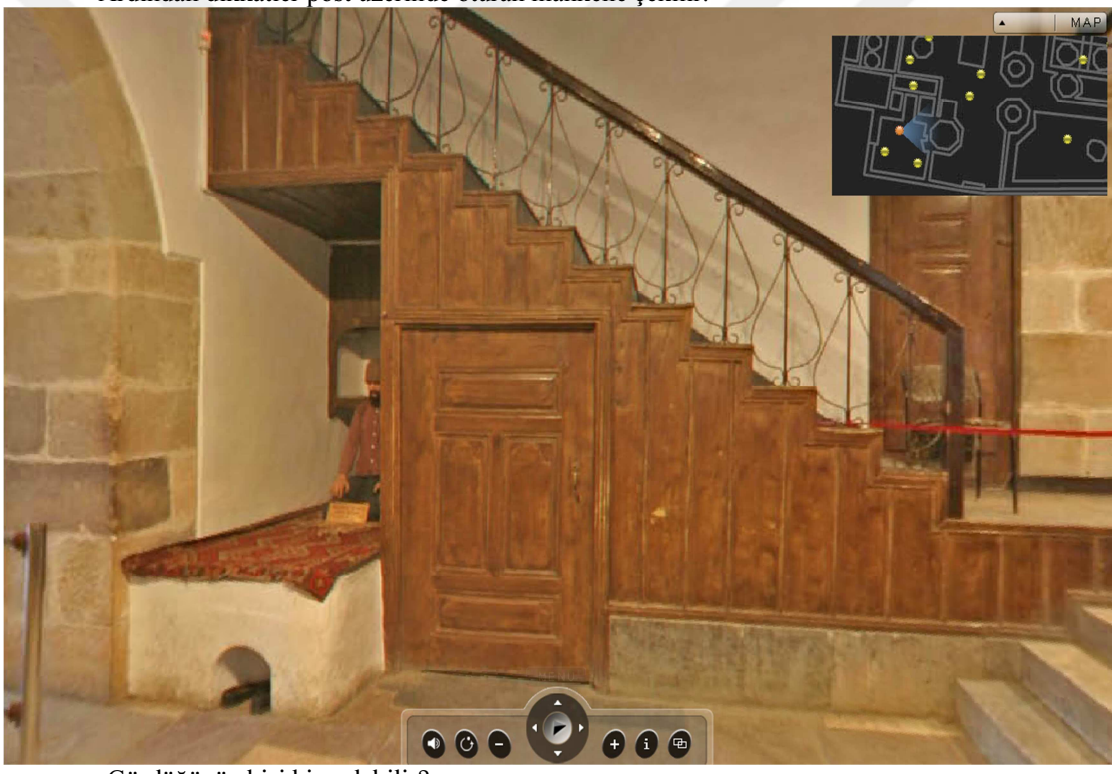

- Bu bölümde neler görüyorsunuz?
- Neden bu bölümün adı Matbah?
- Matbah'ın anlamı ne olabilir, tahmin etmek isteyen var mı? soruları sorulur ve cevaplar alınır. Akabinde aşağıdaki bilgiler öğrencilere verilir.

Derviş hücrelerinin güney yönünde Mevlevîliğin en önemli bölümü olarak bilinen Dergâh Matbahı (mutfak) vardır. Burada yemek pişirilir ve yenirdi. Bunun yanında burası bir nevi "Can" olarak adlandırılan Mevlevi adaylarının eğitim yeriydi. Canlar 1001 gün süren çile süresi (eğitim) boyunca burada çalışırlardı. Bu müddeti dolduranlar törenle hücre sahibi (hücrenişin) derviş olur ve kendilerine ayrılan hücrede otururlar. Matbahta kısık sesle konuşulur, gülünmez ve Hatta kapısının önünden geçilirken selama durulurdu. Matba'ta, eski Hz. Mevlânâ Dergâhında kullanılmış çeşitli mutfak eşyaları teshir edilmektedir. Mevlevi Dervişlerin yemeklerinin hazırlandığı, yenildiği ve ilmi sohbetlerin yapıldığı bu bölümde; tennure, şalvar ve sikkeleri ile özgün giysileri içindeki mankenlerle: "Mevlevi Canları", "Yemek Hazırlığı","Somat Sofrası", "Dervişler Sohbeti, "Matbah Canı", "Sema Talim Edenler" ile "Nev-niyaz ve Saka Postu Makamı" adlı canlı sergilemeler yapılmaktadır.

Matbah bölümünde yemek hazırlığı, yemek yeme adabı, derviş sohbetleri mankenler vasıtasıyla anlatılmaya çalışılmıştır. Sırasıyla Yemek Hazırlığı, Somat Sofrası, Sema Talim Edenler, Dervişler Sohbeti ile ilgili mankenler incelenir ve bunlar hakkında konuşulur.

Ardından dikkatler post üzerinde oturan mankene çekilir.

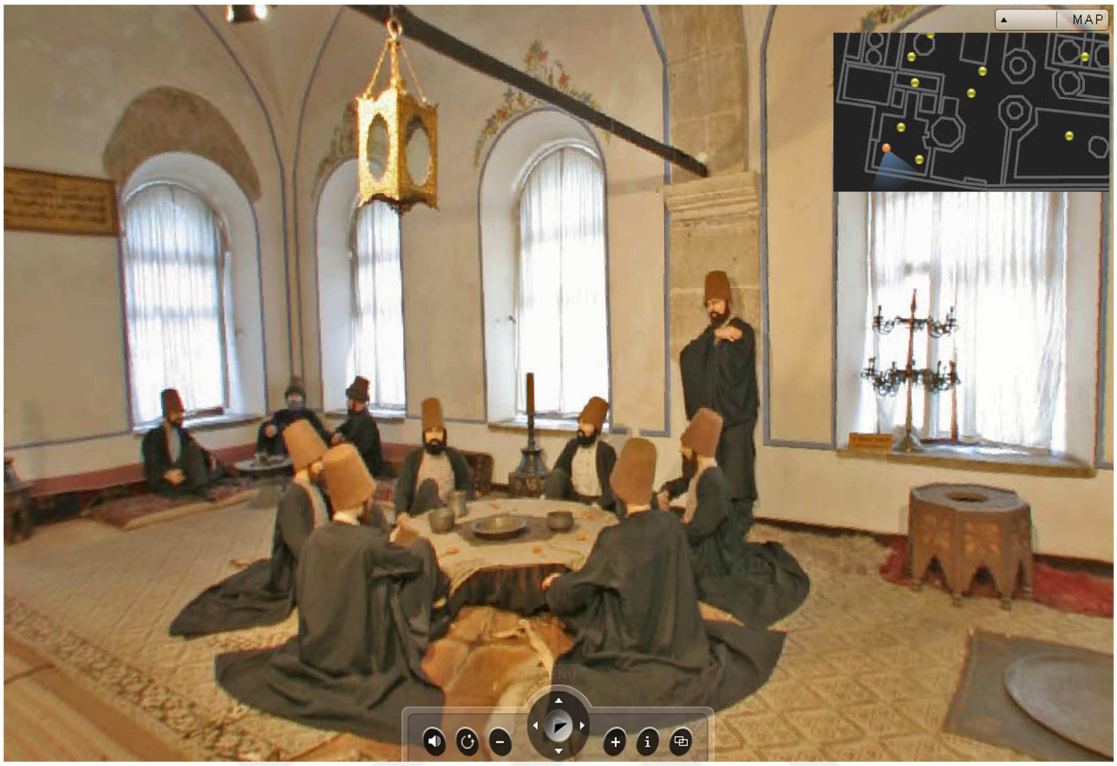

-Gördüğünüz kişi kim olabilir?

-Neden orada oturuyor olabilir? Öğrencilerin tahminleri alınır ve aşağıdaki bilgi verilir.

Bu seki üzerine serilmiş Saka Postu üzerine, "Nev-niyâz" (Aday adayı) denilen mevlevîliğe girmek isteyen aday, abdest aldıktan sonra üç gün oturur, konuşmaz, okumaz, tuvalet, yemek, ibadetten dışında başka bir için buradan kalkmaz, matbahta olup biteni gözler ve kararını gözden geçirir. Eğer üç günün sonunda 1001 günlük çileye başlamak isterse ona Can denilir çilesi başlar. Sekinin altında ayakkabı konulacak yer vardır. Eğer canlardan sorumlu dede ayakkabının topukları kapıya yönelik konuyorsa bu, "Çık git, dergâhı terk et, bir daha gelme" demektir.

Ardından dikkatler yemek hazırlığı içinde olan mankenlere çekilir.

Yemek Hazırlığı: *Yemeği "Aşçı Dede" veya "Kazancı Dede" pişirip kazanın kapağını açar; Canlar ise kazanı yere indirip, tabaklara koyup sofraya yerleştirirler, su bardaklarını ve su testilerini hazırlarlardı. Görevli Derviş, "Hûûû... Somata sala" şeklinde seslenerek yemek vaktini diğerlerine haber verir ve onlarda selam verip sağ ayakları ile matbâha girerler, son olarak Şeyh gelir ve sofraya hep beraber otururlardı. Önce sofra ile görüşürler, sonra önlerindeki tuzdan şahadet parmaklan ile banarak bir miktar tadarlar ve yemeğe başlarlardı.*

Somat Sofrası: *"Mevlevîlerin yemek yedikleri sofraya 'Sımat' veya 'Somat' denilirdi. Sofra yuvarlak büyük bir tahtadır. Sofrayı yerden 25-30 cm yükseltebilmek için, sofranın altına özel yapılmış bazıları açılıp kapanabilen bir iskemle konulurdu. Sofranın etrafına da yemek yiyecek dervişlerin üzerlerine oturmaları için postlar serilirdi. Kaşıklar sofraya yüzleri sola ve yere, saptan sağa gelmek üzere konulurdu. Her ne kadar kaşığın bu duruş şeklinden dolayı 'Niyazda','Şükurde' denilirse de, kaşığı bu şekilde koymanın asıl sebebi, kaşığın içindekilerin görülmemesi idi. Kaşıklardan sonra, herkesin önüne bir tutam tuz konulurdu. Sofraya 'Dolaylı Havlu' ve 'Sofra Peşkiri' gibi adlar verilen, eninin yarısı sofranın üzerine, yarısı oturan kişinin dizlerinin üzerine gelen bir örtü serilirdi. Önce çorba, sonra yenilecek yemekler sıra ile gelir, yemek bir kaptan yenilirdi. Yemekte konuşulmaz, sohbet edilmezdi. Yemek yenirken ağız şapırdatmak, sağa sola bakınmak ve başkasının önünden yemek hoş karşılanmazdı. Sofradaki kalabalığa göre bir veya birkaç Can, su vermekle görevlendirilirdi. Canlar sol ellerinde testi, sağ ellerinde bardak (maşrapa) ile beklerlerdi. Su içmek isteyen kişi, bir lokma ekmeği koparıp sağ eline alır, sonra elini sol omuzunun hizasında tutardı. Bu durumu gören Can, su isteyen kişiye bir bardak su verir, suyu alan kişi suyu içinceye kadar, sofrada bulunanlar, sofradan el çekip suyu alan kişinin suyunu içmesini beklerlerdi. Suyu alan aldığı suyu içince, Şeyh suyu içene 'Aşk Olsun' der gibi elini kalbinin üzerine kor, hafifçe baş keser, o da aynı tarzda mukabelede bulunurdu. En son pilâv gelirdi. Pilâv bitince yemektekiler düzelir ve dualar okunurdu. Herkes şeyhle beraber yüksek sesle ve soluk miktarınca 'Hûû' der, yemek biterdi. Yine bir miktar tuza banar ve ağızlarına götürürler, sofra ile görüşürler ve Şeyhle beraber sofradan kalkarlardı."*

Drama Zamanı

Yemek yeme canlandırılır.

Matbahın ikinci kısmına yönelinir. Sema talim çivisine dikkat çekilir.

- Bu nesne ne?
- Bu nesne ne amaçla kullanılıyor?
- Bu nesne nasıl yapılmış? Soruları sorulduktan sonra aşağıdaki bilgi verilir.

"Burada Semâ talimleri yapılıyordu. Can sema talimi öğrenmek için ya ahşap zemine çakılmış olan başı parmağı kesmeyecek şekilde pürüzsüz, yuvarlak 'Semâ talim çivisi'ni ya da taşınabilir 'semâ meşk tahtaları'nı kullanabilirler. Semâ talimine yeni başlayan Can, Önce çıplak ayakla 'Semâ talim çivisi'nin veya 'Semâ meşk tahtası'nın yanına gelir, baş keser, sonra sol dizini yere koyar, sağ dizini bükerek çökerdi. Çivi ile görüştükten (çiviyi öptükten) sonra, bir miktar tuzu, parmaklarının arasını pişirsin ve yara olmasını önlesin diye, çivinin bulunduğu yere dökerdi. Sonra ayağa kalkar, sol ayağının başparmağı ile yanındaki parmağının arasına talim çivisini yerleştirirdi. Dökülen tuz, sol ayağının dönüş sırasında rahat kakmasını da sağlamış olurdu. Semazenin sol ayağına 'direk', sağ ayağına ise 'çark' denilirdi. Direk denilen sol ayak yerinden hiç kaldırılmaz ve diz hiç bükülmezdi. Çark direğin etrafında, çivi merkez olmak üzere, sağ ayağını, sol dizinin hizasına kadar kaldırdıktan sonra, sol ayağı merkezde kalmak üzere, vücudunu 360 derece döndürür ve sağ ayağını yine kaldırdığı aynı yere gelmek üzere yere basardı. Böylece vücut, kendi ekseni etrafında bir tur atmış olurdu ki buna, 'Çark atmak' denilirdi. Bu hareket 180 derecelik dönüşlerle de yapılırdı ki, buna 'Yarım Çark' denilirdi. Semaya başlayanlara önce yarım çark atmak öğretilir, sonra tam çark atmaya geçilirdi. Bu alıştırma, semazenler çivisiz devir yapmayı öğreninceye kadar devam ederdi. Direği, yerde sürümeden sabit tutarak çark atmaya, "direk tutma" denilirdi. Semazene usulünce çark atmak öğretilirken, bir taraftan da kol açmak öğretilirdi. Sol eli parmakları biraz açık halde, sağ omuz üzerinde, sağ eli yine parmaklan biraz açık halde, sol kolun üzerinden geçip sol omuz üzerinde olan semazen, ellerini yavaşça aşağıya doğru indirip, sonra ellerinin dış yüzünü vücudu ve sikkesine temas ettirip, kollarını yukarıya doğru açardı. Semazenler çark atarlarken (dönerlerken) sağ elleri yukarı, sol elleri ise aşağıya dönüktür. Ellerin bu duruşu, 'Biz bir vasıtayız. Allah'tan alır, kula naklederiz' veya 'göğe ağarız, yere yağarız' demektir. Semazenlerin başı hafifçe sağa eğik, yüzü bir miktar sola dönük, gözleri ise biraz kısık halde, sol elin başparmağına bakar halde olur. Mevlevi Dervişin başındaki 'Sikkesi', 'mezar taşına', giydiği 'tennuresi', 'kefenine', sırtındaki 'hırkası' ise, 'mezarına' işarettir."

Tennure: *Mevlevi dervişlerinin sema sırasında giydikleri geniş etekli elbise*

Drama Zamanı

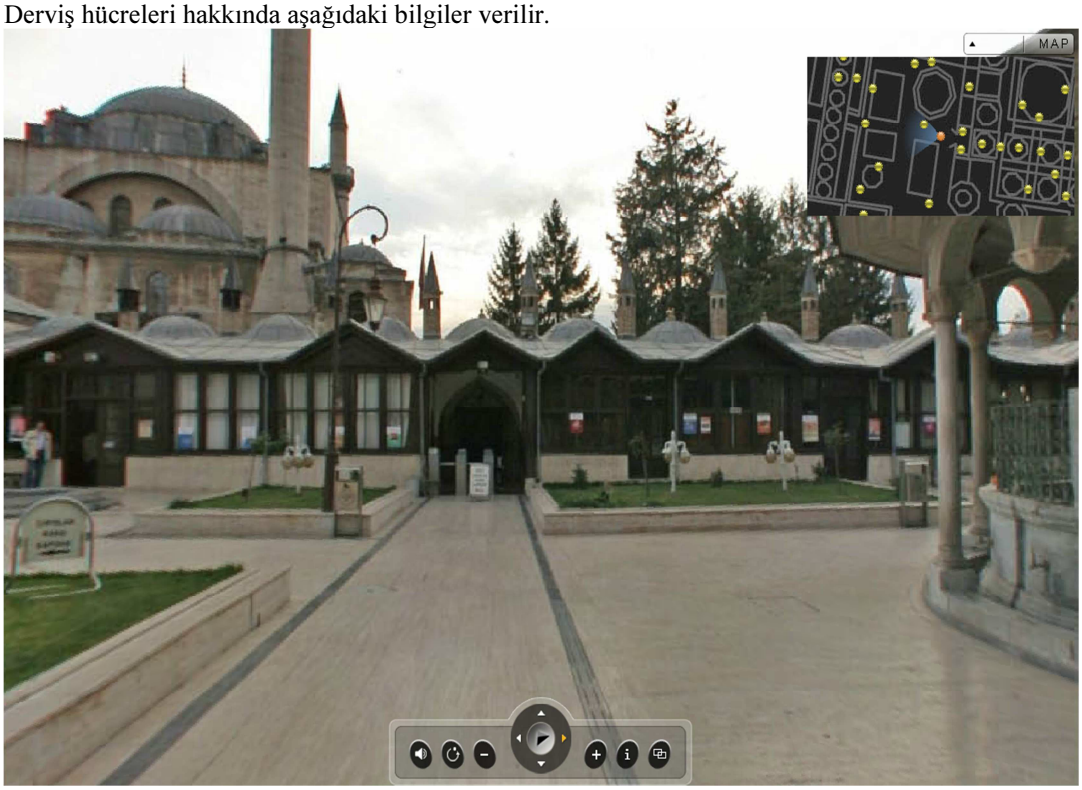
- Sen de semazen gibi dönmek ister misin?
- Önce duruşu alalım. Neden semazenlerin sağ eli yukarıda, sol eli aşağıdadır?

- Dönem bakalım.
- Nasıl, kolay mıymış semazen olmak?
- Başın döndü mü?
- Peki, neden semazenlerin başı dönmüyor?
- Neden sema yapılır? Dönmenin anlamı ne? Öğrencilerin tahminleri alınır ve aşağıdaki bilgiler verilir

Sema, Hâkka ulaşmak için ney sesi eşliğinde yapılan bir nevi ibadettir. Semazenin 'Tennure' denilen beyaz kıyafeti kefeni simgeler. 'Sikke' denilen başındaki sarık mezar taşını simgeler. Her ne kadar bunlar ölümü anlatıyor gibi düşünülse tam tersine yaşamı, tekrar doğmayı anlatmaktadır. Semazenlerin siyah bir hırkası mezarını simgeler. Semazenin siyah hırkayı çıkarıp semaya başlaması yeniden doğuşu anlatır. Semazenlerin sağ eli göğe bakması Hak 'tan alır anlamındadır. Yine aynı şekilde sol elinin yere bakması ise halka verir anlamındadır.

DERVİŞ HÜCRELERİ

Derviş hücreleri hakkında aşağıdaki bilgiler verilir.

Müze bahçesinin batısında ve kuzeyinde 17 hücre vardır. Bu hücreler dervişlerin burada kalması için yaptırılmıştır. İki hücre orijinal eşyaları ile halkın görmesi için sunulmuştur. Bu hücrelerden birinin adı hücrenişin (postnişîn), diğerinin adı ise mesnevîhân hücresi olarak bilinmektedir. Mevlevilikte 1001 günlük çile hizmetini tamamlayan dervişe 'dede' ünvanı verilerek bir hücre tahsis edilir. Hücreye yerleşen dedeye aynı zamanda 'hücrenişin' de denir. Nev-niyaz adı verilen derviş, matbah merkezli ayakçılık, şerbetçilik, bulaşıkçılık, pazarcılık, somatçılık, kandilcilik, süpürgecilik gibi 18 farklı hizmeti tamamladıktan sonra kendisine hizmetinin bittiği ve hücreye çıkacağı bildirilir. Nev-niyaz akşam abdestini alır, üzerindeki matbah tennuresini çıkarıp derviş elbisesini giyerek matbahta saka postuna oturur. Akşam yemeği matbahta yendikten sonra dua edilerek 18 budaklı şamdan uyandırılır tarikatçı dede ve aşçı dedenin çektiği gülbang ile hazırlanan odaya götürülür, böylece nev-niyaz hücrenişin olur. Hücre sahibi derviş odasına yerleşir yerleşmez ilk 3 gün zaruri ihtiyaçlar haricinde hücreden, 18 gün de dergâhtan dışarı çıkmamak kaydıyla çilesine girer. Meydancı dede çilesini tamamlayan dervişi şeyhe götürür, nev-niyaz bundan sonra 'Mevlevi Dedesi' olur.

Derviş hücreleri gezilerek bununla ilgili aşağıdaki etkinlik yapılır.

Eşyaların Dilinden Konuşalım

- Bu kişi kimdir? Neden burada kalıyor? İsteyen herkes burada kalabilir mi?

- Hücrede başka neler görüyorsunuz? soruları yöneltilir. Öğrenciler odada gördüklerini sayarlar.

- Hadi bakalım şimdi de kendinizi bu odadaki eşyaların yerine koyun. Sizi kullanan derviş hakkında neler söylemek istersiniz?

Perde:……..
Minder…….
Dolap:……..

- ***Dervişlerin özelliklerinden bahsedilir ve Etkinlik Kitabı 4. sayfadaki 'Sen de benim yerimde olup burada oturmak ister miydin? Burada oturabilmek için ne yapman gerekiyor?' sorularını cevaplamaları istenir.***

Sanal Mevlânâ Müzesinde bu hücrelerin koridora açılan pencere ve kapı boşluklarına yapılan vitrinlerde Mevlevî eşyaları, değerli Bursa kumaşları sergilenmekte. Ancak Mevlânâ Müzesi restore edildi ve restore edilmeye devam ediliyor. Restorasyondan önce sadece 2 derviş hücresini görebilirken restorasyon sonrasında tüm derviş hücrelerini görebilmekteyiz. Müzenin farklı bölümlerinde olan bazı Mevlevi eşyaları derviş hücrelerine yerleştirilmiştir. Mesela önceden Semahane bölümünde olan Şems-Tebrizi'ye ait eşyalar, Mevlevi Musiki aletleri, Mevlevi eşyaları, Mescit bölümünde olan Hat-Tezhip Eserleri Derviş Hücreleri bölümüne alınmıştır. Önceden mescid bölümünde eski halılar sergilenirken şimdi mescit bölümünde sadece namaz kılınmaktadır. Gerçek Mevlânâ Müzesi gezisi yapıldığında Sanal Mevlânâ Müzesi ile aralarındaki farkı görüp şaşırmamakta fayda var. Konya İl Kültür Müdür Yardımcımız ve Müze görevlileri ile yapılan görüşmelerde müze restorasyonunun önümüzdeki 3-4 yıl daha devam edeceği bu nedenle Sanal Mevlana müzesinin görüntülerini yenileyemeyeceklerini söylediler. Bu nedenle mecburen bu çalışmamı müzenin restore edilmeden önceki durumunu gösteren Kültür Bakanlığımızın sitesindeki Sanal Mevlana Müzesi görüntüleri ile yapmak zorunda kaldım. (http://www.kultur.gov.tr/genel/SanalMuzeler/mevlana-tr/index.html)

Müze Avı Oyunu

Sınıf dört gruba bölünür. Gruplar şunları yapar.

- Müzeyi gezerken gördüğünüz nesnelerden istediğin birini seçin.

- Seçtiğiniz nesneyi kimseye söylemeyin.
- Özelliklerini yazın.
- Seçtiğin nesnenin müzenin hangi bölümünde olduğu ile ilgili ipuçlarını yazın.
- Yazdığın özellikleri öğretmeninize (bana) verin.
- Özellikleri veren grup haricindeki gruplar arkadaşlarınızın yazdığı özelliklerin hangi nesneye ait olduğunu tahmin edin.

Doğru bilenlere artı verilir. Bu işlem bütün grupların sorularını cevaplayana kadar sürer. En çok artıyı alan grup birinci olur.

Öğretmenin telefonuna mesaj gelir. Öğretmen öğrencilere şu soruyu yöneltir.

- Hz. Mevlânâ'dan size bir mesaj geldi. Size mesajı okumamı ister misiniz? AAA bu mesajın aynısı Etkinlik Kitabınızın 5. sayfasında da var.

Mesaj okunur;

"1. Cömertlik ve yardım etmede akarsu gibi ol.
2. Şefkat ve merhamette güneş gibi ol.
3. Başkalarının kusurunu örtmede gece gibi ol.
4. Hiddet ve asabiyette ölü gibi ol.
5. Tevazu ve alçak gönüllülükte toprak gibi ol.
6. Hoşgörülükte deniz gibi ol.
7. Ya olduğun gibi görün, ya göründüğün gibi ol."

Hz. Mevlânâ sizlere gönderdiği bu mesajında ne demek istiyor? Bu sözleri daha önce duymuş muydunuz? Sorusu yöneltilerek öğrenciler bu sözler üzerinde düşündürülür, beyin fırtınası yapılır ve bu mesajın 7 öğüdü olduğu ve bu öğütleri günlük hayatımızda uygulamanın önemi üzerinde konuşulur.

- ***Etkinlik Kitabı 5. Sayfasında öğrenciler tarafından Keloğlan Hz. Mevlânâ'nın mesajına ulaştırılır ve telefon boyanır.***

Anılarla Hz. Mevlânâ

Öğrencilere Hz. Mevlânâ'nın anılarından örnekler okunulur. Bu anılarla ilgili öğrencilere sorular sorulur. Hz. Mevlânâ'nın kişisel özellikleri hakkında çıkarımlarda bulunmaları sağlanır. Hz. Mevlânâ'nın insanlara yaklaşımı, insanlara verdiği değer, güzel ahlakı ve tüm bunların temeli olan onun Allah inancını öğrencilerin fark etmeleri sağlanır.

Anı 1:

Bir gün kızı Melike Hatun'un, hizmetçiyi sertçe azarladığını görmüş, üzülmüştü. Kızına: "Niçin hizmetçiyi azarlıyorsun? Kendini onun yerine koydun mu hiç? Biz hepimiz kardeş değil miyiz?" demişti.

- Hz. Mevlânâ kızına neden bu şekilde kızıyor?
- Hz. Mevlânâ'nın kızına kızması doğru mu?
- Siz Hz. Mevlânâ'nın yerinde olsaydınız ne yapardınız?
- Bu anıdan yola çıkarak Hz. Mevlânâ'nın nasıl bir insan olduğunu söyleyebiliriz?
- Hz. Mevlânâ'nın neden insanlara kızılmasına üzülüyor sizce?
- Melike Hatun'a, Hz. Mevlânâ'nın 7 öğüdünden hangilerini söylemek doğru olur?

Anı 2:

Bir gün Hz. Mevlânâ'nın eşi Kerra Hatun, onun üzerinde kopmuş bir düğmeyi dikiyordu. Hanımı eski bir inanışa uyarak, ağzına mesela çöp gibi bir şey almasını önerdi. Hz. Mevlânâ gülerek: "Korkma, ağzımda Kulhüvallahü ahad var. Onu dişlerimin arasında öyle bir sıkıyorum ki, hiçbir şey olmayacaktır." dedi.

-Kerra Hatun, Hz. Mevlânâ'ya neden ağzına çöp almasını tavsiye ediyor?
- Hz. Mevlânâ, Kerra Hatun'a ne cevap veriyor?
- Hz. Mevlânâ neden böyle bir cevap veriyor?

Anı 3:

Hz. Mevlânâ'nın küçük oğlu Emîr Âlim Çelebi, Selçuklu sarayında hazinedarlık gibi, önemli bir vazife almış ve devlet hizmetine girmişti. Bir gün oğlunu huzuruna çağıran Hz. Mevlânâ, ona "Kul hüvallahü"yü okutmuş, anlamını söylemiş; "Görüyorsun ya, Allah ne doğmuştur, ne de doğurmuştur. Ne anası var, ne babası. Şu halde soyla, sopla övünülmez." diyerek, hiçbir zaman babası ve soyuyla övünmemesini, hele hiç güvenmemesini ihtar etmişti.

- Hz. Mevlânâ kimi yanına çağırmış?
- Hz. Mevlânâ oğluna ne okutmuş?
- Hz. Mevlânâ oğluna *"Kul hüvallahü"yü* neden okutmuş?
- Hz. Mevlânâ oğluna neyi öğütlemiş?
- Siz Hz. Mevlânâ olsanız oğluna 7 öğüdünden hangisini söylerdiniz?

Anı 4:

Bir gün iki kişinin kavga ettiğini gördü. Biri diğerine: "Bir söyle bana, benden bin işitirsin." demişti. Hz. Mevlânâ yanlarına gidip o adama: "Ne söyleyeceksen bana söyle, benimle kavga et; bana bin söyle bir bile işitmezsin." deyince kavgalılar hemen barışmışlar, Hz. Mevlânâ'nın önünde saygıyla eğilmişlerdi.

- Hz. Mevlânâ kavga eden adamlar birbirlerine ne söylemişler?
- Hz. Mevlânâ, kavga eden adamlara ne söylemiş?
- Sizce Hz. Mevlânâ kavga eden adamlara neden bunları söylemiş olabilir?
- Siz Hz. Mevlânâ'nın yerinde olsanız ne söylerdiniz?
- Kavga eden adamlara Hz. Mevlânâ'nın hangi öğüdünü vermek yerinde olur?

Anı 5:

Bir gün yoldan geçerken orada kaydırak oynayan çocukları gördü. Uzaktan Hz. Mevlânâ'yı gördükleri zaman, oyunlarını bırakıp hep birden Hz. Mevlânâ'ya baş koydular. Hz. Mevlânâ'da onlara baş kesti, sevdi ve gönüllerini aldı. Sadece bir tanesi oyununu bitirmemişti. Hz. Mevlânâ'ya seslendi: "Hüdâvendigâr ben de geliyorum, bekle beni…" Hz. Mevlânâ çocuk oyunun bitimine dek bekledi. Sonunda geldi ve büyük insanla, küçük insan karşılıklı baş koydular.

- Hz. Mevlânâ'yı gören çocuklar ne yaptı?
- Oyunu bırakmayan çocuk Hz. Mevlânâ'ya ne dedi?
- Hz. Mevlânâ oyunu bırakmayan çocuğa nasıl davrandı?
- Siz Hz. Mevlânâ'nın yerinde olsaydınız, onun davrandığı gibi davranabilir miydiniz?
- Bu anıda Hz. Mevlânâ'nın 7 öğüdünden hangisini uyguladığını görebiliyoruz?

Anı 6:

İnsanlara karşılıksız sevmeyi öğretiyordu. İnsanları sevmekle Allah sevgisine ulaşılırdı. Onun içindir ki, bir gün, bütün insanlığa şöyle seslenmişti; "Kardeşlerim, birbirinizi sevin, herkes birbirini sevsin. Çünkü düşmanlar pusudadır." Düşman dediği malumdur. İnsanlardaki haset, kıskançlık, hırs, yalan, cehalet, her türlü kötülükler… Bunlar değil midir asırlardır insanları birbirine kırdıran, cinayetlere sebebiyet veren… bunun çaresi de insanlar arasındaki hakiki dostluk ve sevgidir. Sevgi aile ocağından başlamalı, cemiyetlere milletlere yayılmalıydı ki o zaman insanlık sulh ve sükûnete kavuşabilirdi… Bu konuda oğlu Sultan Veled'e şöyle diyordu: "Oğlum, eğer düşmanını düşmanının da seni sevmesini istersen, kırk gün onun hayrını ve iyiliğini söyle, o düşman senin dostun olur. Çünkü gönülden dile, dilden de gönüle yol vardır."

- Hz. Mevlânâ insanlara neyi öğretmiştir?
- Sevmek insanlara ne kazandırır?
- Hz. Mevlânâ, oğlu sultan Veled'e düşmanına karşı nasıl davranmasını öğütlüyor?
- Biz de sultan Veled'e Hz. Mevlânâ'nın 7 öğüdünden birini verelim mi ne dersiniz? Hangisini verelim?

Anı 7:

Bir gün, Hz. Mevlânâ: "Yetmiş iki millet sırrını bizden işitir" demişti. Devrin mutaassıpları çileden çıkıp, kadıya dert yanmışlar ve şunları söylemişlerdir: "Hz. Mevlânâ, herkesle dost olduğunu söylüyor, yetmiş iki millet dostumdur, diyor. Bu nasıl olur, bu söz küfür değil de nedir?" Bunun üzerine kadı bir adamını Hz. Mevlânâ'ya gönderir. Adam Hz. Mevlânâ'ya:"sen 72 milletle dost olduğunu söylüyormuşsun doğru mu?" der. Hz. Mevlânâ: "Evet, böyle söyledim." der. Adam ağza alınmayacak sözlerle hakaret eder. Hz. Mevlânâ sabır ve sükût içinde dinler ve sonra: "Sözleriniz bitti mi ?" der. Adam: "Evet." der. Hz. Mevlânâ: "Ben senin söylediklerinle de beraberim, seninle de dostum." der. Adam şaşırır. Sonra pişmanlık duyar. Büyük insanın dizlerine kapanarak, özür diler…

- Hz. Mevlânâ ne söylemiş?
- Hz. Mevlânâ'nın bu sözü kimleri, neden çileden çıkarmış?
- Hz. Mevlânâ kendisine hakaret eden adama nasıl davranmış, ona ne söylemiş?

- Siz Hz. Mevlânâ'nın yerinde olsanız, size hakaret eden insana onun davrandığı gibi davranabilir miydiniz?

- Sizce Hz. Mevlânâ kendisine hakaret eden adama bile nasıl bu kadar ılımlı yaklaşabiliyor? Bu neden kaynaklanıyor? Hz. Mevlânâ gibi kızdığımız insanlara bile sakin davrana bilmememiz için bizlerin neler yapması gerekiyor?

- Hz. Mevlânâ bu davranışlarıyla, sözleriyle 7 öğüdünden hangilerini uyguluyor?

Anı 8:

Devrin ileri gelenlerinden Alemeddin Kayser'e : "Neden, Hz. Mevlânâ'yı bu kadar çok seviyorsun? diye sormuşlardı. O da şöyle cevap vermişti: "Her peygamberi ümmeti, her veliyi müridleri sever. Fakat Hz. Mevlânâ'yı her millet, herkes seviyor. Ben nasıl sevmiyeyim?" Hz. Mevlânâ, her dinden, her mezhepten insanla görüşüyor, dinliyor ve, sonra bir söze başladı mı, karşısındakini ikna edici delillerle kendi tarafına çekiyordu. Bu nedenle pek çok Hıristiyana Müslümanlığı kabul ettirmişti.

- Alemeddin Kayser, Hz. Mevlânâ'yı neden çok seviyor?

-Sizce Hz. Mevlânâ neden din, mezhep farkı gözetmeden herkesi seviyor?

- Hz. Mevlânâ'nın herkesi sevmesi onun hangi özelliğini gösteriyor?

Mektup Yazalım

Öğrenciler 'Hz. Mevlânâ çok uzaklarda. Ona söylemek istediğin şeyler var mı? Ona mektup yazmaya ne dersin?' denilir

- ***Etkinlik Kitabı 6. Sayfada öğrencilerin Hz. Mevlânâ'ya mektup yazmaları istenir.***

DERS PLANI IV

OKULUN ADI : Sarayönü İsmet ve Ümmühan Önal İlkokulu
DERSİN ADI : Görsel Sanatlar
SINIF : 4. Sınıf
ÖĞRENME ALANI : Müze Bilinci
SÜRE : 2 ders saati (40 Dakika x 2)
KAZANIMLAR : *Yakın veya uzak çevresinde bulunan ören yeri, tarihî eser, anıt gibi yerlerin geçmişi hakkında ön bilgi edinir.
*Ören yeri, tarihî eser, anıtlar ve müzelerden yola çıkarak iki veya üç boyutlu görsel tasarımlar yapar.
*Ülkemizin müze, ören yeri, tarihî eser, anıt vb. zenginliklere sahip olmasından gurur duyar.
DERS ALANI : 4/A Sınıfı
ÖĞRENME ÖĞRETME YÖNTEM TEKNİKLERİ :Tartışma, anlatım, beyin fırtınası, uygulama, gösterim, soru cevap, düz anlatım
ARAÇ-GEREÇLER : Müzede bulunan eserlere ilişkin görseller, pastel boya, kuru boya, kurşun kalem, etkinlik kitabı

ÖĞRETME-ÖĞRENME ETKİNLİKLERİ

Öğrencilerin sanal müze gezisinde neyi ne kadar öğrendikleri ölçmeye yönelik eğlenceli etkinlikler yapılır.

- ***Öğrencilere etkinlik kitabı 7. sayfadaki etkinlik yaptırılır ve kontrol edilir.***

Müzenin bahçesinde yer alan Selsebil, Şadırvan ve Şeb-i Aruz Havuzu görseline yer verilir ve bunları müzenin hangi bölümünde gördüklerinin, haklarında öğrendiklerini yazmaları istenir. Öğrenciler yazdıktan sonra doğru cevaplar verilir ve kontrolü sınıfça sağlanır.

- ***Öğrencilere etkinlik kitabı 8. sayfadaki etkinlik yaptırılır ve kontrol edilir.***

Hz. Mevlânâ'nın bir kıyafetinin görseline yer verilir ve bunu kimin giydiğini, kıyafeti giyen kişinin fiziksel özelliklerinin nasıl olabileceğini yazmaları istenir. Öğrenciler yazdıktan sonra doğru cevaplar verilir ve kontrolü sınıfça sağlanır.

- ***Öğrencilere etkinlik kitabı 9. sayfadaki etkinlik yaptırılır ve kontrol edilir.***

Karışık harflerin yer aldığı bir görsel verilir. Bu karışık harflerin içindeki saklı kelimeleri bulup yuvarlak içine almaları istenir. Buldukları kelimeleri yan yana getirmeleri istenir. Sonuçta Hz. Mevlânâ'ya ait bir söz ortaya çıkar. "Hoşgörülülükte deniz gibi ol." Doğru sözü bulanın görseli istediği şekilde boyayabileceği söylenir.

- ***Öğrencilere etkinlik kitabı 10. sayfadaki etkinlik yaptırılır ve kontrol edilir.***

Sema talim çivisinin görseline yer verilir ve bu cismin adını ve bu cisim ile ne yapıldığını yazmaları istenir. Öğrenciler yazdıktan sonra doğru cevaplar verilir ve kontrolü sınıfça sağlanır.

- ***Öğrencilere etkinlik kitabı 11. sayfadaki etkinlik yaptırılır ve kontrol edilir.***

Harflerinin yeri değiştirilmiş 6 ayrı kelime verilir. Öncelikle harflerin yerlerinin değiştirerek doğru kelimeleri bulmaları istenir. Sonra buldukları kelimelerle güzel bir cümle kurmaları istenir. Sonuçta Hz. Mevlânâ'ya ait bir söz ortaya çıkar. "Başkalarının kusurlarını örtmekte gece gibi ol."

- ***Öğrencilere etkinlik kitabı 12. sayfadaki etkinlik yaptırılır ve kontrol edilir.***

Saka Postu makamı görseline yer verilir ve fotoğraftaki kişinin kim olduğu, neden orada oturduğu, öğrencinin orada oturup oturmak istemediğini yazmaları istenir. Öğrenciler yazdıktan sonra doğru cevaplar verilir ve kontrolü sınıfça sağlanır.

- ***Öğrencilere etkinlik kitabı 13. sayfadaki "MÜZE AVINA HAZIR MISINIZ?" etkinliği yaptırılır ve kontrol edilir.***

Karışık harflerin yer aldığı bir görsel verilir. Bu karışık harflerin içindeki saklı kelimeleri bulup yuvarlak içine alıp boyamaları istenir. Saklı kelimler: Mesnevi, Mevlânâ, semahane, ney, müze, selsebil, semazen, matbah, puşide, hoşgörü, can, tennure. Öğrenciler etkinliği bitirdikten sonra kelimelerin nelerde olduğu gösterilir ve kontrolü sınıfça sağlanır.

- ***Öğrencilere etkinlik kitabı 14. sayfadaki etkinlik yaptırılır ve kontrol edilir.***

Müzenin matbah bölümü ile ilgili iki adet görsele yer verilir ve bunları müzenin hangi bölümünde gördüklerini, müzenin bu bölümünün özelliklerinin neler olduğunu yazmaları istenir. Öğrenciler yazdıktan sonra doğru cevaplar verilir ve kontrolü sınıfça sağlanır.

- ***Öğrencilere etkinlik kitabı 15. sayfadaki etkinlik yaptırılır ve kontrol edilir.***

Müzede gezerken en çok beğendikleri eserin hangisi olduğunu sebepleri ile birlikte yazmaları istenir. Müzede en çok beğendikleri eserin resmini çizip boyamaları istenir. Öğrenciler yazıp, çizip boyadıktan sonra yapılan resimler incelenir.

DERS PLANI V

OKULUN ADI **:** Sarayönü İsmet ve Ümmühan Önal İlkokulu
DERSİN ADI **:** Görsel Sanatlar
SINIF **:** 4.Sınıf
ÖĞRENME ALANI **:** Müze Bilinci
SÜRE **:** 1 ders saati (40 Dakika x 1)
KAZANIMLAR **:** * Ülkemizin müze, ören yeri, tarihî eser, anıt vb. zenginliklere sahip olmasından gurur duyar.
DERS ALANI **:** 4/A Sınıfı
ÖĞRENME ÖĞRETME YÖNTEM TEKNİKLERİ **:**Soru cevap, düz anlatım
ARAÇ-GEREÇLER : Kurşun kalem, ön anket kâğıtları

ÖĞRETME-ÖĞRENME ETKİNLİKLERİ

Öğrencilerin sanal müze hakkındaki görüşlerini ortaya çıkarmak için öğrencilerin seviyeleri, cevaplayabilme istek ve düzeyleri, müze bilgileri göz önünde tutularak açık uçlu sorulardan oluşan son anket öğrencilere uygulanır.

EK 5
Hz. Mevlânâ Sanal Müze Gezisi Etkinlik Kitabı

KONYA HZ.MEVLÂNÂ MÜZESİ

ARKADAŞLAR BUGÜN SİZLERLE HZ.MEVLÂNÂ MÜZESİNİ GEZELİM Mİ?

ÖĞRENCİNİN;

ADI VE SOYADI :.....

SINIFI :.....

NUMARASI :.....

MEVLANA'NIN YEDİ ÖĞÜDÜ

1. Cömertlikte ve yardım etmede akarsu gibi ol.
2. Şefkat ve merhametle güneş gibi ol.
3. Başkalarının kusurunu örtmede gece gibi ol.
4. Hikmet ve adaletle ölü gibi ol.
5. Alçakgönüllülükte toprak gibi ol.
6. Hoşgörülülükte deniz gibi ol.
7. Yz olduğun gibi görün ya da göründüğün gibi ol.

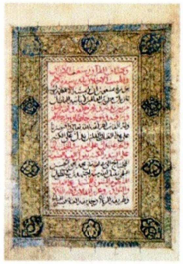
HZ.MEVLÂNÂNIN 7 ÖĞÜDÜ KULAĞINIZA KÜPE OLSUN ...

Gezimiz burada sona erdi. Başka bir sanal müze gezisinde görüşmek üzere...

HOŞÇAKALIN...

Çocuklar, aşağıda Hz.Mevlânâ'nın yazdığı iki önemli eser var. Bu eserler hakkında neler biliyorsunuz? Bu kitaplarda neler yer alıyor?

MESNEVİ:

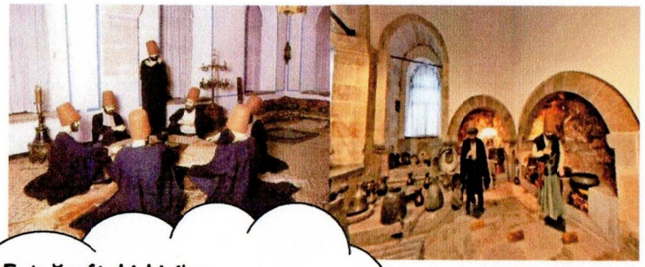
DİVAN-I KEBİR:

Müzede gezerken en çok beğendiğin eser hangisi oldu? Niçin?

.....
.....
.....

Müzede en çok beğendiğin eserin resmini çizip, boyar mısın?

Fotoğraftaki kişiler kimler? Ne yapıyorlar? Müzenin hangi bölümündeler? Müzenin bu bölümünün özellikleri nelerdir?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Beni daha önce görmüş müydün?

.....

.....

Sesimi daha önce hiç duymuş muydun?
Sesimi beğendin mi?

.....

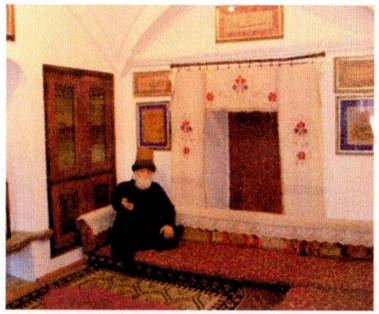
.....

Beni üflemek ister misin? Neden?

.....

.....

.

Sen de benim yerimde olup burada oturmak ister miydin? Burada oturabilmek için ne yapman gerekiyor?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

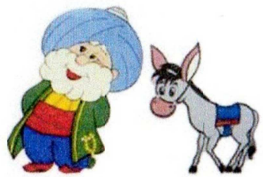
.....

.....

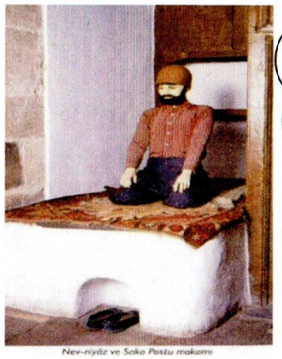
KELİME AVINA HAZIR MISINIZ?

A	L	K	V	H	O	Ş	G	Ö	R	Ü	E	R	T	Y
S	D	F	G	J	K	L	Ş	İ	Ğ	P	O	I	U	N
Y	M	T	R	E	H	A	S	D	F	G	M	H	J	E
V	A	H	P	U	Ş	İ	D	E	J	K	Ü	L	K	Y
N	T	M	B	V	C	A	F	D	Ö	H	Z	U	S	İ
Z	B	İ	N	S	L	K	U	F	D	S	E	J	E	L
I	A	J	M	E	S	N	E	V	İ	S	R	T	M	Ü
K	H	Ş	D	M	S	A	M	E	V	L	A	N	A	K
U	P	E	R	A	T	Y	A	D	F	G	N	İ	H	Ş
Z	C	V	B	Z	N	M	Ö	Ç	L	Ş	H	G	A	L
C	A	N	Ö	E	Ü	T	E	N	N	U	R	E	N	M
U	L	K	J	N	H	G	F	D	S	A	Ş	P	E	Ö
K	Ş	F	R	U	K	Y	V	O	R	K	G	İ	H	Y
Ş	J	H	S	E	L	S	E	B	İ	L	F	Y	K	T
F	Ü	L	A	Ü	D	G	H	U	F	Ü	S	D	O	Z

Aşağıdaki kelimeleri yukarıda bulup boyayabilir misin?

MESNEVİ	MEVLÂNÂ	SEMAHANE
NEY	MÜZE	SELSEBİL
SEMAZEN	MATBAH	PUŞİDE
HOŞGÖRÜ	CAN	TENNURE

Nev-niyâz ve Saka Postu makamı

Fotoğrafta gördüğün kişi kim? Neden orada oturuyor? Sen de orada oturmak istermiydin?

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

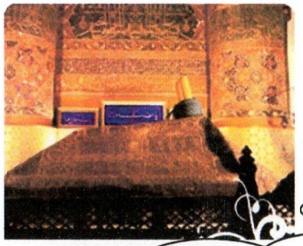

BİR MESAJINIZ VAR!

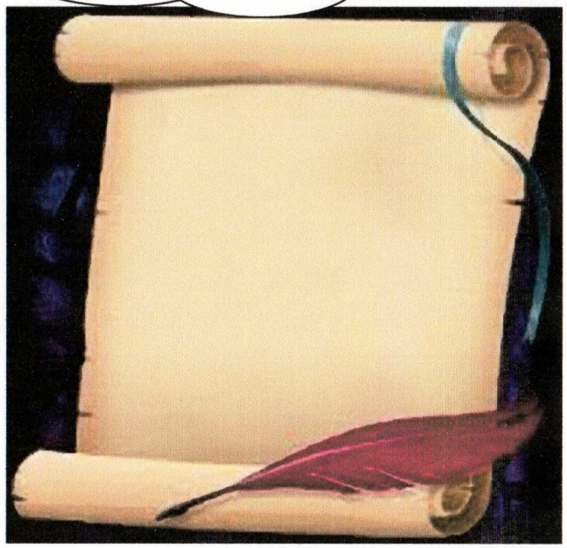

Keloğlan'ı Hz.Mevlânâ'nın sizlere verdiği mesajlara ulaştırabilir misin?

Hz.Mevlânâ çok uzaklarda. Ona söylemek istediğin şeyler var mı? Ona mektup yazmaya ne dersin?

HARFLERİN YERİNİ DEĞİŞTİREREK DOĞRU KELİMELERİ BULABİLİR MİSİN?

1. CGEE ____
2. KSNUURUU _____
3. İİBG ____
4. ETMKÖRET _____
5. LO __
6. LANNKI LBŞRIA _____

YUKARIDAKİ KELİMLERLE GÜZEL BİR CÜMLE KURMAYA NE DERSİN?

Sizce resimde görmüş olduğunuz cismin adı nedir? Söyleyin bakalım bu cisim ile ne yapılmaktadır?

.....
.....
.....
.....
.....
.....

10

Çocuklar resimde gördüklerinizi "Hz.Mevlânâ Müzesi"nin hangi bölümünde gördünüz? Adlarını yazar mısınız? Haklarında neler öğrendiniz? Arkadaşlarınıza anlatır mısınız?

....

.....
.....
.....
.....
.....
.....

7

Benim gibi kıyafetler gördün mü müzede? Beni kim giymiş? Beni giyen kişinin fiziki özellikleri hakkında ne söyleyebilirsin?

.....

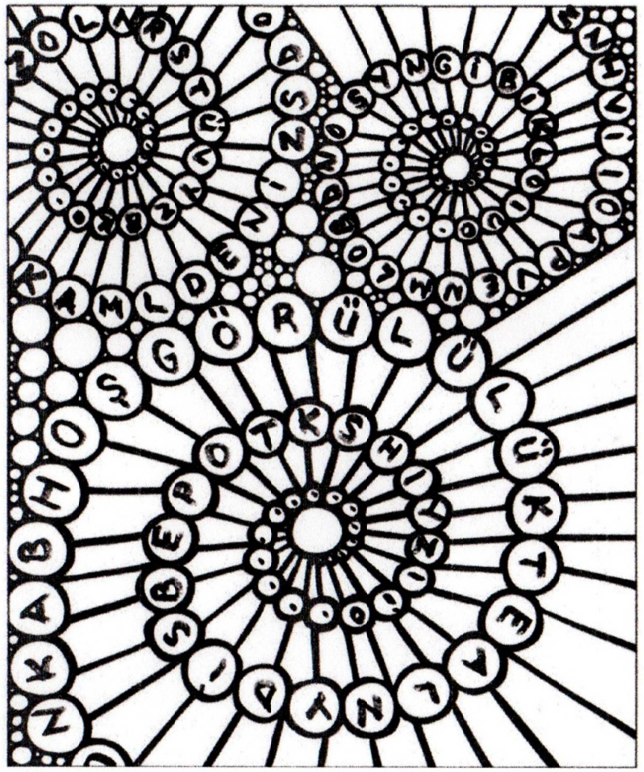
.....

.....

.....

.....

.....

Yukarıdaki saklı kelimeleri bulup yuvarlak içine alır mısın?

Bulduğun kelimeleri yan yana getir bakalım...Ne ortaya çıktı?

.....

EK 5
Araştırma İzni

T.C.
KONYA VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 83688308/605.99/4107545 16/04/2015
Konu: Araştırma İzni

NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİNE
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)

İlgi : 08/04/2015 tarihli ve 48178250.302/462 sayılı yazınız.

Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı yüksek lisasns programı öğrencisi Kezban CANLI'nın "İlkokul 4. Sınıf Görsel Sanatlar Dersinde Sanal Müze Uygulamasına İlişkin Öğretmen, Öğrenci ve Veli Görüşleri" konulu araştırmasını uygulama talebi incelenmiştir.

Üniversiteniz tarafından kabul edilen ve onaylı bir örneği Müdürlüğümüzde muhafaza edilen araştırmanın, ekli listede bulunan okullardaki öğrenci, öğretmen ve velilere uygulanmasında sakınca görülmemektedir. Araştırmada Müdürlüğümüz tarafından onaylanarak gönderilen nüshalar kullanılacak olup sonucun CD ortamında iki nüsha olarak gönderilmesi gerekmektedir.

Bilgilerinizi ve adı geçene tebliğini arz ederim.

Servet ALTUNTAŞ
İl Milli Eğitim Müdür V.

Ek:
1-Anket Formu (8 Sayfa)
2-Okul Listesi (1 Sayfa)

Güvenli Elektronik İmzalı
Aslı İle Aynıdır.
...../...../20.....
17 -04- 2015

Akçeşme Mah. Garaj Cad. 42020 Karatay/KONYA
Tel : 0332 353 30 50 Faks : 0332 351 59 40
Web : http://konya.meb.gov.tr
E-Posta :konyamem@meb.gov.tr :

Strateji Geliştirme:
Bilgi:F.GÖRES
Tel : 0332 353 30 50 /1250
istatistik42@meb.gov.tr

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. http://evraksorgu.meb.gov.tr adresinden51c0-d92d-3a3b-aa9c-e604 kodu ile teyit edilebil

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı	: KEZBAN CANLI
Uyruğu	: T.C.
Doğum Yeri ve Tarihi	: SARAYÖNÜ / 15.09.1985
Telefon	: 506 314 67 63
Faks	: -
E-mail	: kezbancanli42@gmail.com

EĞİTİM

Derece	Adı, İlçe, İl	Bitirme Yılı
Lise:	Konya/Selçuklu Anadolu Lisesi	2003
Üniversite:	Selçuk Üniversitesi/Sınıf Öğretmenliği	2007
Yüksek Lisans:	Necmettin Erbakan Üniversitesi	-
Doktora:	-	-

İŞ DENEYİMİ

Yıl	Kurum	Görevi
2007-2011	Aksaray/ Bebek İlköğretim Okulu	Sınıf Öğretmeni
2011-2013	Aksaray/Sultanhanı Yunus Emre İÖO	Sınıf Öğretmeni
2013-2013	Konya/Kadınhanı/Saçıkara İlkokulu	Sınıf Öğretmeni
2013-2014	Sarayönü/Halıcı İstiklal Ortaokulu	Müdür Yardımcısı
2014-2014	Sarayönü/İsmail Kara Ortaokulu	Müdür Yardımcısı
2014- ?	Sarayönü/İsmet ve Ümmühan Önal İlkokulu	Müdür Yardımcısı

UZMANLIK ALANI: -
YABANCI DİLLER: İngilizce